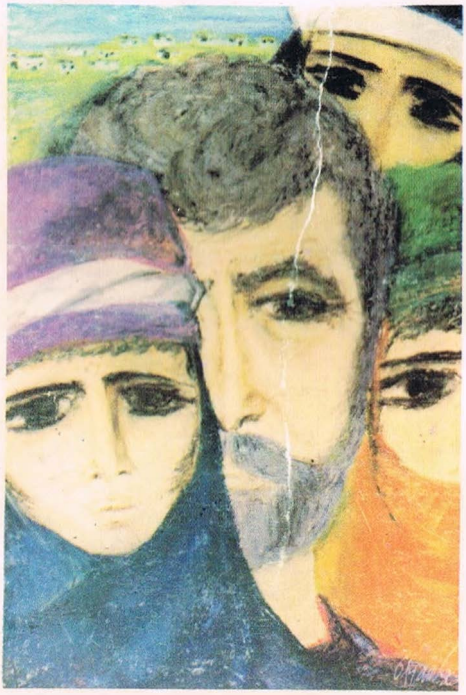
fikret otyam

HARRAN KOÇAKLAMASI

boyut

fikret otyam

HARRAN KOÇAKLAMASI

Roman-Öykü Dizisi : 2
1. Baskı, Mart 1987

Boyut Yayınevi : Alayköşkü Cad. No. : 10 D. : 8 Cağaloğlu/İSTANBUL
Kapak Fotoğrafı : Fikret Otyam
Dizgi - Baskı : Tuba Matbaası.

FİKRET OTYAM

HARRAN KOÇAKLAMASI

boyut yayınevi

İSTANBUL — 1987

«ENBİYA SURESİ
Peygamberlerin kıssası geçtiği için
bu adı almıştır.
Mekke devrinde nazil olmuştur.
112 âyettir.»

BİSMİ'LLÂHİ'R RAHMANİ'R RÂHİM

...Nemrud ve avanesi:

— Yakın İbrahim'i, yardım edin ma'bûdlarınıza.. Eğer yardım etmek isterseniz.

Dediler.

Biz Azıym'üş şan onların yaktığı ateşe hitaben:

— Ey Ateşi İbrahim üzerine soğuk ve selâmet ol ve İbrahim'i yakma. Dedik.

Ve onlar İbrahim'e hile ile murad ettiler, biz onları ziyâde zarar ediciler kıldık.*

Hazret-i İbrahim (aleyh'sselâm)'ı ateşin yakmaması onun hak ve putların batıl olduğuna delâlet ettiğinden İbrahim (aleyh'sselâm)ın derecesi yükseldi. Nemrud ve avanesinin haysiyetleri halk nazarında zâil oldu. Dünyada rezil ve rüsvay oldukları gibi âhirette de şiddetli azâba müstehak oldular.

Ve Hazret-i İbrahim (aleyhisselâm)ın Milattan Önce 1263 de doğduğu rivayet olunur.

---

* Enbiyâ Sûresi 68-70.

Ve yine rivayet olurkim, devrin hükümdarı Nemrud, günün birinde bir çocuğun zuhur edüp tüm putları yıkacağının bildirilmesi üzerine yeni doğan her çocuğu öldürtür idi. Ana Uşa, İbrahim (a'eyhisselâm)ı bir mağarada gizlice dünyaya getirdi, büyüttü gözlerden ırak... Ve O büyüdü, aklı yatmıyordu kavminin putlara tapmasına.

Girdi tapınağa, en büyüğü hariç kırdı attı hepsini, baltasını da o en büyük putun önüne bıraktı. Puthaneye gelen kavmi, acılar içinde gördüler durumu.»*

(Milleti: «Tanrılarımıza bunu kim yaptı? Doğrusu o zâlimlerden biridir» dediler. Bâzıları: «İbrâhim denen bir gencin onları dilline doladığını duymuştuk» deyince, «O halde bunların şâhidlik edebilmeleri için onu halkın gözü önüne getirin» dediler. İbrâhim gelince, ona «Ey İbrâhim! Bunu tanrılarımıza sen mi yaptın?» dediler. İbrâhim: «Belki onu şu büyükleri yapmıştır, konuşabiliyorsa ona sorun» dedi. Kendi kendilerine : «Doğrusu siz haklısınız» sonra kafalarında olan eski inançlarına dönerek: «Ey İbrâhim! Bunların konuşmayacağını, and olsun ki, bilirsin» dediler. İbrâhim: «O halde, Allah'ı bırakıp size hiçbir fayda ve zarar vermeyecek olan putlara ne diye taparsınız?)**

Ve İbrâhim'in ateşte yakılmasını buyurdu Nemrud.

Etrafı sağlam duvarlarla çevrili ağıl şeklinde bir mahal yaptılar. Hayvanlarla odun çekmeye başladılar.

Ateşlediler odunları, yedi gün yedi gece yandı odunlar, muazzam bir ateş oldu ve sekizinci günü İbrahim'i mancınıkla attılar bu ateşe!.

Ateşler balık, külleri su oluverdi!

Yüce Tanrı O'nu yanmaktan korudu. Tanrı katında mübarek kılındı.

Yöresindekileri etkileyemeyince HARRAN'a gitti.

Sonra, kardeşinin oğlu Lût ve karısı Sara ile Filistin'e göçtü. Kuraklık çıkınca uzandı Mısır topraklarına. Firavun tarafından iyi karşılandı, saygı gördü çeşitli armağanlar sunuldu, bir de cariye!

Sara'nın çocuğu olmuyordu ve O, cariyesi Hacer ile evlendi ve Hacer O'na bir erkek çocuğu doğurdu, İsmail koydular adını.

İbrâhim (aleyhisselâm) karısı Sara ve oğlu İsmail'l Mekke'ye ge-

---

* **Hazret-i İbrahim'in hayatı sayfa, 45.**

** **Enbiyâ sûresi 59-61.**

tirdi. Yüce Tanrı'nın buyruğu ile kendisi ve oğlu sünnet oldular. İbrâhim o sıra 99, oğlu da 13 yaşında idiler.

Bir gün İbrâhim (aleyhisselâm) oğlu İsmail ile birlikteler.

(..Çocuk kendisinin yanısıra yürümeye başlayınca: «Ey oğulcuğum! Doğrusu ben uykuda iken seni boğazladığımı görüyorum, bir düşün ne dersin?» dedi. «Ey babacığım! Ne ile emrolunduysa yap, Allah dilerse sabredenlerden olduğumu göreceksin» dedi. Böylece ikisi de Allah'a teslimiyet gösterip, babası oğlunu alnı üzerine yatırınca biz: Ey İbrâhim! Rü'yâyı gerçek yaptın; işte biz iyi davrananları böylece mükafatlandırırız» diye seslendik. Doğrusu bu apaçık bir deneme idi. Ona, fidye olarak büyük bir kurbanlık verdik. Sonra gelenler içinde «İbrahim'e selâm olsun» diye ona iyi bir ün bıraktık)*

[Allah Teâlâ'nın fidye olarak lütfettiği koçu Cebrâil (aleyhisselâm) yere indirdi:

«Hak Teâlâ sana selâm edip buyurdu ki, bu koçu kulum İsmail için fedâ ve zebh eylesin.»

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Cebrail'e suâl ettiler:

«Yâ Cebrail! Semâdan inişlerinde hiç sıkıntıya düştüğün, daraldığın oldu mu?»

Cebrail cevap verdi:

«Evet, dört yerde oldu. Bir, İbrâhim ateşe atıldığı zaman arş'ın altında idim. Allah Teâlâ (Kuluma yetiş) dedi, hemen ona yetiştim ve ona:

— Bir ihtiyacın var mı? dedim.

— Senden bir ihtiyacım yok, dedi.

İkincisi, İbrâhim İsmail'in boynuna bıçağı koyduğu zaman daraldım. O zaman Arş'ın altında bulunuyordum. Allah Teâlâ (Kuluma yetiş) buyurdular, ben de göz açıp kapayıncaya kadar bir zamanda yetiştim ve bıçağı ters cevirdim».]**

Sonra diğer ikisini anlattı.

İbrâhim (aleyhisselâm) ilk tapınak olan Kâbe'yi inşa edenlerdendir aynı zamanda. Kur'an'da adı geçen yirmidört peybamgerden birisidir. Tevrat'a göre 175 yaşında ölmüştür. Kabri nür olal..

---

* **Sâffât sûresi 102-109**

** **Rûhü'l-Beyân 2/311**

Urfa'da, Halilürrahman kaynağından bir kol olan Ayn-ı Züleyha gölcüğü içinde yüzbinlerce balık inanılmaz bir can güvenliği içinde yüzer durur! Hazret-i İbrâhim'in odunlarıdır bunlar Allah Teâlâ tarafından balık kılınan, o güzelim su da, küllerden oluşmuştur! Kutsaldır balıklar, kimse elleşmez. Haşlanmış nohuttu, maruldu sunulur kendilerine, sevap olsun diye! Gölün rıhtımında yürürseniz, peşinizden gelirler, durunca onlar da durur!.

Ve uzak geçmişi kesinlikle bilinmeyen bu yöre, M.Ö. 2000'e doğru Hurri-Mitanni devletini kuran Hurri'lerin eline geçer ve Asur'luları egemenlikleri altına alırlar. Sonra Pers İmparatorluğu da bunları!..

İskender döneminden önce buraya Orroes denildiği rivayet olunur ki ispat edilememiştir. Kent içindeki ünlü su kaynağı ve havuz Kalliroe ile yöreye verilen Osroene adlarının bununla ilgili olduğu da sanılır.

Ortaçağda Araplar bu yöreye Diyar-ı Mudar adını koydular. İskender'den sonra Seleukos I burada kurduğu kente Makedonya'nın eski başkenti Edessa'nın adını verdi. Ve Roma'lılar ve Sasân'ler ve Hun'lar ve Bizanslılar ve Selcuk'lular ve Haçlılar ve ulu komutanlardan Selâhattin Eyyubî ve Mısır Memlûkları ve koca Timur ve haşin Yavuz Sultan Selim ve asırlar sonra İngiliz'ler ve Fransızlar gelip geçtiler bu kutsal ve bereketli topraklardan, saltanatlar sürdüler.

Ve Urfa, işgalci Fransızlara başkaldıranda halk şanlı tarihler yazdı ve 10 Nisan 1920'de defettiler yayılmacıları kutsal topraklardan. 21 Ekim 1920'de yine katıldı Türk topraklarına.

Kuzeydoğu sınırı üzerinde ikibin metreye yaklaşık sönmüş volkan kütlesi Karacadağlar'dan güney ve güneydoğuya doğru alçalır Suriye sınırında dört yüz metreye kadar düşer. Doğusunda Tektek, kuzeydoğusunda Susuzdağ, güneyinde Nemrud dağları bin metreye ulaşmaz. Toprak, güneye doğru iyice düzleşir ve Harran ovası göz ilen bile gözlenmez!

Kışları soğuk, yazları kuraktır.

Fırat nehri, batı sınırını 270 kilometre üzerinden boylar ve Birecik'te 700 metrelik köprüyle, güney sınırında da Carablus köprüsüyle geçit verir.

Hazret-i İbrâhim ve ailesi Urfa'nın o ünlü ovası Harran'da yaşadı bir süre, kitaplar böyle yazar. Çivi yazılı kalıntılarda Harran, Harranu diye geçer ve anlamı yol'dur, rivayet olunur ve kitaplar da ya-

zar ki ticaretten yana ünlüdür, ama asıl ünü tanrı Ay Sin için yapılmış tapınaklardandır. Yunanlılar Harran, Romalılar Carrhae derler.

Harran kenti 639'da Müslümanlara teslim oldu. Emevî Halife'leri Harran'ı donattılar, süslediler. Bu dönemde, inanmışların din ve kültür merkezi oldu. Sabit bin Kurra ve torunları ve astronom Battanî gibi bilim adamları buradan yetişti. Haçlı'ların doğuya yayılmaları, Musul atabeyi ve Diyarbekir emiri tarafından 1104'de burada durduruldu.

Selim I'de 1516'da Osmanlı topraklarına kattı. Kent yıkıntı içindeydi, salt kalesi ayakta duruyordu ve hâlâ durmadal

İlkyaz yeşillere bürünür topraklar, yeşil keser koca ova, sonra hemen sarıya dönüşür, biter yeşilin saltanatı, sarı kapar bunu taa ilkyaza kadar. Köyler vardır birer cığara içimlik.. Ev'er ters dönmüş arı kovanıdır tenceredir, kerpiçten örülü, seyri doyumsuz!.

Bereketli bereketsiz toprakların çoğu ağaların elindedir ve köylüler bu topraklarda marabadır, yarıcıdır, yevmiyecidir, doymaz karınları, bunların; yazları pamuk devşirmeye dökülürler bir başka ovaya, Çukurova'ya. Gözlerinin feri, dizler'nin dermanı tükenmiş ve sıtma yüklü dönerler Harran topraklarına. çoğu tastamam hakkını, elinin emeğini alamadan!. Dilleri yetmez haklarını aramaya!.

Gün gelir, yaşamaya çalıştığı köyle birlikte satılığa çıkarılır ve satılırlar. Bir yudum su, bir avuç serinlik için ovanın insanları, hayvanları Tektek dağlarına vurur kendini..

Güneydedir Suriye ve arada demiryolu ve sınır boyu uzayıp giden mayınlanmış topraklar.. Nice insan, nafakasını başka seçenek olmadığından kaçaktan çıkarmaya çalışır. Bir gecede binlerce koyun akar geçer Suriye topraklarına tıpır tıpır!.. Kimi kez vurusulur, bedenler düşer mayınlı topraklara, mayın basınca değil, kaldırınca ayak, öyle patlar, kol bir yana bacak bir yana, beden bir yana uçar gider ve düşerler yine mayınlı topraklara!. Kadınlar dul, bebeler öksüz kalır.. Hısımdır çoğu birbiriyle akrabadır, kırved'r..

Sıcaktan ve de yapacak başka pek iş olmadığından insanlar giderek çoğalır, her zaman yüklüdür kadınlarının karınları ve sırası gelince topraklar daha da ufalır, bölünür bölüm bölüm erkek çocuktan yana!

Bindokuzyüzelli'lerde Türk ve Amerikan elleri tokalaştı

Bir makinalı tarım tutkusu sardı tüm ülkenin tuzu kurularını.. Tokalaşan Türk ve Amerikan ellerinin damgasını taşıyan Amerikalı «Marshall Aga»nın traktörleri çoktan homurdanmaya başlamıştı ülkede ve daha niceleri!. Bindokuzyüzkırklarda binaltmışaltı olan traktör sayısı bindokuzyüzellidörtlerde otuzsek zbine ulaştıl. Marka marka cins cins.. Biçerdöverler, mibzerler, patozlar..

Harran ovasını da sardı bunların homurtuları..

Büyük ve her yönden güçlü toprak sahipleri, salt onlar, daha da büyüdüler, sürdüler topraklarını traktörlerle.. Yetmedi daldılar dağlara bayırlara, sürdüler!.. Yetmedi, daha önceden borçlandırdıkları fukara köylülerin topraklarına el attılar, zülumla, baskıyla, para gücüyle!. Sürdüler sürdü'er!.. Yetmedi, geçtiler otlaklara, sürdüler, sürdüler!. Yetmedi o bomboş hazine toprakları neden dursundu böyle? Homurtularla g'rdi traktörler buralara da, sürdüler sürdüler!. Homurtulu aletler güçlü kuvvetli, bereket saçıyor sahiplerine, yallah edi'di marabalar, yarıcılar, yevmiyeciler topraklardan!. Herbir işi yapıyor bu aletler, çocuk hariç!.

Zeng'nl daha zengin, fukarayı daha fukara etti bu araçlar..

Fukaralar y'ne karasabanın ardında, o gün gün büyüyen taşan çoğalan topraklar üzerinde homurtularla çalışan traktör'ere, patozlara, mibzerlere, ilaç atan araçlara, yeşili daha yeşil eden torba torba gübrelere, başağı daha sarı eden olanaklara, g'rince tarlanın bir ucundan, buğdayı bir yana, sapı samanı bir yana atan dev araç'ara baktılar özlemler içinde..

Başaklı bankadan aktı geldi kred'ler oluk'ar gibi, büyük toprak sahiplerinin ceplerine, kasalarına.. Paralar toprak oldu, paralar makina oldu Harran düzlüğünde de..

Ne tapu dinledi makinalar ne zilyet!. Ne şahıs malı ne hazine demediler girdiler homurtularla d'zl dizi, sürdüler sürdüler!.

Gün gün yeşile kesti boz Harran düzlüğü, dönüştü sonra altın sarısına.

Gün geldi süne böcüleri akıp geldi komşu ellerden, bastı devlet parayı toplattı elle tek tek, alev saçan makinalar yakıp kavurdu süne böcülerini.. Binlerce fukara köylü, çoluk çocuk, genç ihtiyar ellerinde torbalar süne böcüsü topladılar, buldular nafakalarını, onlara da bu iş düştü Harran düzlüğündel.

Yabanıl otlara ilaçlar saçtı uçaklar, arı gibi vınlayıp durdular Harran göklerinde de..

Herşey değişti büyük toprak sahipleri için, tek değişmeyen vergi rakamları, soran da olmuyordu zaten!.

Harran düzlüğü de patladı beş on büyük elde!.. Paraya doyanlar, doymayanlar attılar kendilerini büyük kentlere yerlerine vekillerini bırakıp.. Harran'ın buğdayı, mercimeği, arpası, çavdarı yer yer pamuğu para olup aktı büyük kentlere sahipleri gibi, banka oldular, fabrika oldular, ticarethane oldular, dükkan oldular, han apartman oldular ve sahipleri milletvekili, senatör!.

Sarıp gitti makinalı tarım tırtkusu, makina sıtmasına yakalandı üç beş kuruşu olanlar da, bizde neden olmasın diyerek!: Koyunlar, topraklar, keçiler, oğlaklar, kuzular o güzelim arap atları ve develer satılanda, borçlu traktör oluverdiler!. Daha daha sürüldü otlaklar ve yağmur bulutları da eksik olmadı Harran göğünde o yıllar, para oldu tüm yeşiller, sarılar, beyazlar.. Eskiden koçları, mandaları boynuz boynuza tokuşturan tuzu kurular bu defa traktörlerini döğüştürür oldular tarlalarda köy alanlarında!.

Sürülünce taaa Tektek dağlarına kadar dağlar, bayırlar, otlaklar, düzlükler, sürülerle koşturan Ceylanlar dişleyecek bir tutam ota hasret kaldılar, döndüler, dolaştılar sürülerle ve attılar kendilerini mayınlı sınıra pasaportsuz, pasavansız geçip gittiler karşı ülke topraklarına!.

Sonraları daha az yağmur düşer oldu Harran düzlüğüne..

Sıtmalı dudaklar gibi çatladı Harran toprakları..

Bozulup kaldı nice traktör tarlalarda, yedek parçaları bulunamaz oldu, güçlü olanlar bastırdılar paraları karaborsaya, salt onlar çalışır kaldı!. Bulamayanlar baka kaldı bu demir leşlerine, işe yaramazlara!. Asıldılar karasabana, kaldıysa halleri!. Elden çıkar oldu fukara toprakları, onlara hiç akmadı banka kredileri, tarım kredileri.. Ödeyebilmek için borçları yine satar oldular toprakları ucundan ucundan gün gelip baktılar ki toprak falan kalmamış ellerinde!. Ve binlerce Harran'lı düştü Çukurova topraklarına pamuk devşirmeye, büyük kentlere inşaatlara. Nafaka uğruna!.

Homurtularla çalışıyor biçerler tozu dumana katıp Harran düzlüğünde..

Koşup geldi bir kadın toprağını ağaya satmış şimdi toprağında

yevmiyeci olan genç adama, dedi, «can tez gelisen avradın doğumluk oldu!..»

Kocaman düzlüktür Harran düzlüğü, bir ucunda adam, öte ucunda doğumluk avradı!.

Yel gibi esip gitti, baktı doğumluk avradına, sonra arkasını dönüp çöktü olduğu yere..

Avratlar toplaşmışlar doğumluğun başına hendek atlatıyorlar gürp gürp, çocuk tez çıksın diye!.

Asıldılar doğumluğun kollarına sal'adılar ardı ardına, çocuk tez çıksın diye!..

Yatırıp bastırdılar karnına, hamur gibi yoğurdular, nafile!

Uğdular, yoğurdular, çıkar gibi oldu, ama çıkamadı!

Ve inlemez oldu kadın.

Dediler, «olmiyr, Urfa'ya apartakl.»

Çatıverdiler ki eşeğin arasına catkıyı, serd'ler kilimi, attılar doğumluğu çatkıya ve düştüler yola tez adımlarla...

Dedi birisi, «yaho traktörle götürek!.»

Dediler, «yaho aklinle binler yaşa..»

Zınkadak durdular, saldılar bir haberci ağanın vekiline, dedi hal böle böledir..

De lendi vekil, dedi, «ulan ben mi dedim size çocik edin diye, yevmiyeci kim, çocik etmek kim?»

Yalvarıldı, yakarıldı, adam «Nuh dili peygamber demiiiil.»

Düştüler yola yen'den..

Bir homurtu ardlarında, uzaktan..

Durup bekleştiler..

Bir traktör «geliy» toz dumanı.

De'lendiler sevincten..

Sürücü bağırdı traktörden:

«— Vekil dili, traktörün mesarlf! harman sonunda hesapdan düşmek kaydiyle apartcam avradı Urfa'ya böle razi gelmişt'r ağam, temam mı?»

«Temam» dediler, «Allah razi gels'n iyi adamdır ağamız!.»

Tuttular doğumluğun bacağından bedeninden, kafası bir yana, kolu bir yana sarkıverdil

Elleştiler, doğumluk o sarı sıcakta buz gibi!..

Şalvarından «kan ak'yl.»

Dolanıp durur oldum Harran düzlüğünde verici kuş gibi, mayınlı toprak sınır boylarında, tepelerinde, dağlarında, daha daha nicelerini görüp onlarla ağıtlanıp. onlarla şivana durup, dilleri, kulakları gözleri olup: ilanlama uçaklarıyla, arap atlarıyla, jeep'lerle ceylan sürülerini kovaladığımın üzerinden otuz yıl geçmedi daha!..

Ve uçsuz bucaksız, duman duman sonsuzluk duyusu veren Harran düzlüğünde o ihtiyarı uzaktan görüp, «taaal taaal hem amooo. El drıp ha do lt lû a le Mısas?»* diyende masmavi gök kubbeye kara bir el kalktı, kupkuru parmaklar selâmıma selâm verdi ve uzandı ötelere, «ha de adil ld lu a la Mısas!»**

Susuzluk bir yangın, iç yangını, matram Harran düzlüğü gibi, kupkuru! .

Ve Hanelbağrur köyünde durdum, durdum da «bir kupa su» dedim.

Ve bir telaş aldı düzlüğü, neden sonra yıkanmamışlıktan bozlaşmış cam kupayla getirdiler, belli peskirden geçmiş, süzülmüş!.

Dikt'm kafama!.

Acı, kekremsi, buruk, bulanık camur kokulu!

Yetti bir yudumu, susuzluğumal

Döktüm kalanı!

Kırk çift göz aktı gitti serpilen suyla suyun ardından! Parladı aç toprak sonra emiverdi, sonra soldu, yokoldu!.

Evliya Çelebi, Hanelbagrur köyünden geçerken yazdı:

«Urfa'dan Bağdat'a kadar gölgede gittim!»

Günahı boynuna!.

Bir konaklama kitabesinde yazıyor:

«Ben bu hanı üzümle doldurdum, keçi pisliği ile dolduran elhak zengin olacaktır».

Çünki o zaman traktör icad edilmemişti. sürülmemişti mer'alar hesaosız kitapsız ve hayvanlar kum gibi idi ellâm!.

Burunları hızmalı, ayakları halhallı, yüzleri elleri dövmeli evan elvan giysili kadınlar toplandılar başıma, bakıyorlar yadırgı yadırgı..

Dedim:

«Bakın kadınlar, bakın hele».

---

* **Gel gel amca. Mısas'a yol buradan mı geçer?**

** **Evet, Mısas'a yol buradan.**

Kesti sözümü bir kadın:

«Ha de müvend's-il may?»

«Là!. Dedim.. Hayır!»

— Bakın kadınlar, sandığınız, umduğunuz gibi su mühendisi değilm ben, hayır.. Ağa da değilim.. Çoook ötelerde insanlar yaşar, evleri kocaman kocaman, taştan, demirden.. Bu evlerin kimileri o kadar yüksek ki, baş edemezsiniz merdivenle çıkmaya.. Adamlar, nah şurdaki kenef gibi sandıklar yapmış, girersin içine, kapısını kapatırsın, basınca bi yerine fırt edip alır çıkarar sizi kapınızın önüne!. Bir şey var, şöyle, duvarda, çevirince onu, ışıklar yanar, gazı mazı yok, tellen çalışır.. Su filkeleri var kıvırınca sıcaktır, soğuktur foşşadarak su akar.. Şu sandığa benzer bir şey var, üzerinde şunun gibi ızgara, şöyle bir düğmesi var, kıvırıp tutunca kibriti faradan yanar, aşunu maşunu edersin, işin bitince kapatırsın, üflemeden!.

Niye mi söylüyom bunları? Gönlüm istiyor ki: önce şu kuyunuzdan hele bi su çıksın... Tabanlarınız patlamasın üç dört saat öteden su getirmekten çekmekten.. Gün olacak, sizin de evleriniz olacak taştan.. Kıvırınca düğmeyi nur fışkıracak her bi yandan, ışık... Kıvırınca filkeyi sular akacak.. Gün olacak sizin de çiftiniz çubuğunuz olacak, yaşayacaksınız ağalar gibi.. Neden olmasın diyorum, olmalı.. Ben mi? Ben hükümetin olduğu yerde iş tutarım, orada şöyle şunun gibi kâğıtlara yazılar yazarım, yazarım da millet okur, işte ben su müvendisi değil, o kâğıtların yazıcısıyım..

Bildi biri, dedi:

«Ben anladım, sen padişahın, neydi adı, Hamidin adamısın!.»

Misas'a girdim..

Köy odasına buyur ettiler.

Odada Atatürk, İsmet Paşa, Cemal Gürsel Paşa da var.

Onların duvarına sırtımı dayadım.

«Valla» dedi ihtiyar heyetinden birisi... «Valla emir gelmiştir Milli Birlik Komitesından, derler, köye gelen her yabancının hüviyetini sorasınız, kimsiz?»

Söyledim.. Sonra bir yabancının köy odasında konuk edildiğini duyan geldi, duyan geldi.. Birisi sarıldı boynuma, anlattı kim olduğunu ayrıntılı! Sonra çalıştığı Tarım Kredi Kooperatifine çayını içmeye çağırdı. Kimliğimden çok bu işe yaradı, gözaltı bitti!.

«Kusura kalmayasız, emir yüksek yerdendir ve de gayet sıkıdır!.»

Köyün ortasındayım, elimde fotoğraf makinası, bir başıma boydak..

Kızıl sakallı ve de bıyıklı. upuzun entarili bir can sokuldu yanıma, boşusunu düzeltti, sevgi dolu gözleri, sıkılgan..

«Hoş gelmişsen, sefalar getirmişsen.. Bakma kusura olur böyle şeyler, köylük yer ve de dedikleri gibi emir yüksektendir. Buyrun can, buyrun bizim Memedin çadırına gidek..»

Büyük bir düzlükte, köyden uzakça.. Kocaman bir kara kıl çadır, çadır değil aslında, otağı hümayun!..

Halı minderlere kaykılmışlar fırladılar yerlerinden, buyur ettiler, hemen döşekler serilmeye, minderler atılmaya başladı.. Çilekeş çizmelerimi çıkarmaya, daha doğrusu çıkarmak için boğuşurken bir can bacı hamle etti, yok olmaz demeye fırsat komadan asıldı çıkarıverdi ve de diğerini!

Ve baş köşeye oturttular, minder minder üzerine!

Sırayla öpüldü gözlerim, yanaklarım, ellerim!.

İki ana geldi, Harran'la yaşıt.. Elleri yüzleri nakış nakış dövmeli. Başlarındakiler boylarının yarısı kadar, yerimden kalkmaya çalışırken bastırdılar omzuma, eğilip öpüverdiler gözlerimi, dudaklarımı, sırtıma sürdüler ellerini, kıpır kıpır dualarla!.

Ben mihmanım, konuk.. Konuk ki, yani mihman, Hazret-i Ali'nin ta kendisidir çadıra gelen, eve gelen!.

Peşkirler serildi.

Ayın ondördü bir sini.

Önce kokusu, ardından kendi geldi, yerdeki sininin biraz ufağı bir sini içinde tepeleme pirinç pilavı, üzerinde dumanı çıkan ve hemencecik kesilen bir kuzu, paramparça bir kuzu.. Bir tas ayran..

Israrlı buyurlarla hamle ettim..

Sekiz on çift el inip çıkıyor siniye..

Urfa yağları akıyor dudaklardan çeneye, sakallara, bıyıklara pirinçli!

Koca tas ayran dolaşıyor elden ele, oh çekilerek!.

Kıpırdadım, kıpırdadılar, eller durdu, pirinçler durdu..

«Eyvallah.. Allah sofranıza Halil İbrahim bereketi versin..»

«Eyvallah..»

«Eyvallah.. Afiyet olsun..»

Yekinince kalkmak için, yardım elleri uzandı, etli pilavlı!.

Çadırın dışında bekliyor bir kız, elinde ibrik ve kâğıdı daha açılmamış kokulu lüks sabun, bir başkası kenarı sim nakışlı peşkirle..

Su sıcak, arıtti gitti kokulu sabunla, yağda kavrulmuş kuzuyu..

Murra cezvesi çıkarıldı, kulpsuz fincanlara iki fırtlık döküldü.. Murra'dır acı.. Yedi güğümde kaynatılır iki üç kilo kahve, özüdür sunulan iki su bardağı.. Fincanı ters çevirmezseniz durmadan sunulur.. Kahvenin içindeki koku, rayiha Kaküla'dır, Hindistan'dan gelir..

Çadır sahibi ki yüz okkadan fazla, makas değmemiş bıyıklı, başı has ipekten poşulu Memed buyurdu:

«Hazırlayın atları»

Dizi dizi at, yerinde duramayan, ben arabım diyen çoğu..

Binildi atlara gün batana dek Hazret-i İbrâhim'in eyleştiği Harran toprak'arında ceylanlar kovalandı.

Kadını kısrağı, genci ihtiyarı göz yaşları döktü jip'e binerken, iki yanımda atlılar köyün dışına kadar, «mihman» gidiyor!

«Yine gelesin can.. Yine gelesin, sevmişez seni. Öksüz bırakma bizleri..»

«Kısmette varsa elbette».

Jeep'in tozundan görünmez oldular, Harran ovasında yitip gittil atlılar, batan güneş için erliyiverdiler..

Nereden bilebilirdim, bu «elbette»yi otuz yıl yerine getireceğimi, kimi yıl iki, hatta üç kere?

Mısas, Harran düzünde oraya buraya serpiştiri'miş ikiyüzden fazla köyden birisi.. Bilinir, yüzelli'si yüzaltmışı ağa malıdır.. Kiminin beş, kiminin yirmi köyü vardır ki bunlara çiftlik de denir. Geride kalanı erkek çocuk doğdukça ufalan, küçülen kişilerin köyleri ve toprakları:..

Beşbine yakın insan yaşam savaşı verir Mısas'ta da.. Yarısı sünni, yarısı Şii, dost.. Alevî.. Giderek çoğalıyor insanlar Mısas'ta da, topraklar bölüm bölüm bölünüyor, doyurmuyor topraklar artık, Alamancı oluyor insanlar bir lokma ekmek için kendi yurdunda, toprağında aç kalınca...

Güney ve Güneydoğu Anadolu 1962 yılının martına yağmurla girdi.

Malatya ve Adıyaman illerine bağlı bazı köylerde de topraksız köylüler gece'eri odalarda toplanıp Gâvur gölü yöresinden gelen habercilerin anlattıklarını tutku ve özlemle dinliyor.

Aynı anda Maraş'ın Elbistan ilçesi Tapkıran köyünde de insanlar Maraş'ın Gâvur Gölü'nden dönen habercilerin etrafına toplanmış, masal gibi dinliyorlar anlatılanları..

Su dökmeye çıktı birisi.

Bitirdi işini.

Göğe baktı.

Yıldızlar küsük..

Kapkaranlık.

Karalar yırtıldı birden, sulu kar düşmeye başladı, ardından muhalif bir rüzgâr..

Girdi içeri..

«İkrardan dönmek yok» dedi birisi.. «İkrardan dönmek yok tamam mı?»

«Tamam» diye bağırdı cemaat.. «İkrardan dönen yol düşkünü olsun!..»

Sabahın alacasında yorganlar dürüldü.. Kaplar, kacaklar, bulgur ve un torbaları, oklavalar, tahtalar bağlandı hayvanlara, yük'endi sırtlara ve bir insan seli Mart ayının sulu sepken karı altında, muhalif yeli içinde çoluk çocuk, genç ihtiyar, kadın kız yollara düştü yalın yapıldak..

«Hokümatın Gâvur gölünde boş toprağı var imiş.. Hokümat topraksızlara bu bereketli topraklardan dağıtıyormuş...» haberi yağmur la, karla, kara kara bulutlarla güney ve güneydoğu Anadolu göklerinden köylere iniyor, hane hane dolaşıyor, bunları duyan hane hane başkalarına duyuruyor ve binlerce insan dağlar bayırlar aşıp akın akın Maraş'ın Gâvur gölüne doğru düşüyor yollara, hane hane..

Kimisi bir başına.. Boydak.. Bir lokma ekmek verecek, azıcık torpak aşkına!

İbrahim Yeşil, bir başına yola düşenlerden. Vardı geldi Gâvur gölüne.. Binlerce insanı görünce inandı ki «hokümat torpaksızlara gerçekten torpak dağıtıyor, yoksa neden gelsin bunca insan?»

Köye döndü, barhanasını yükledi, yüklendi. Avradı, dört çocuğu düştüler yola umud yüreklerine yüklü altı can!

«....Yollardaydık efendi. Bir takım halinde.

Dabanlarımız vıcık vıcık.

Barnaklarımız buz kesmiş.

Yağmur, sulu kar zalım, durmak bilmez mübarek.. Durmak bilmez!.

Haydi dedik, Cenab-ı Hak acımıyor bize, bari sen dur, sen dur!. Ne gezer? Allahın hikmetinden suval olunmazkim!. Hazretl İbrama oğlu İsmayılı kesmesin diye arştan Cebrail Aleyhisselâmla koca koçu indiren Hak Teâlâ, kullarına bastırıyor gökten yağmuru, karı, ürüzgârı üstümüze üstümüze!.

Ya Allah.. Ya Muhammet.. Ya Ali.. Ya Hasan.. Ya Hüseyin gör Irezilliğimizi, gör!

Varabild k İtma gediğine, zalım gediğe. Aha bu İtma gediğinde Inan Ali aşkı için; ey can, ey dost inan, bi ipliğimiz kuru kalmadı, bi Ipliğim'z!. Cıpladık su, herbir yanımız!. Cıpladık su!. Bedenimize yapıştı herbişey.. Sallanır olduk, bi dam yok, bi kaya yok sığınak, kuytu yok!. Ne eden, ne yapan?

Biliyoruz artık, yürümek mümkünatsız, adım atacak derman kalmadı dizlerde.. Bebeler ağlaşır analarının kucaklarında, sırtlarında.. Yerdekilerin ellerinden yapışıyik, sürürüz, çekeriz.. Dayanın haaa.. Yürün ha.. Ha babam, ha babam dayanın.. Yürün.. Yürün, az kalmıştır!. Dayanın canlar, dayanın gardaşlar!. Dayanın hal. Yürüyün.. Ha babam.. Ha can.. Ha canlar.. Dayanın ha az kalmıştır! Üç güne kalmaz varırız Gâvurun gölüne. Hokümat torpak verecek.. Alırız torpakları, kurarız evlerlmlzl kendi öz malımız olacak!. Davranın canlar, davranın yavrılar.. Ya Allah.. Ya Muhammet.. Ya Ali!.»

İbrahim baktı Hüseyin Öz'e, o da göçenlerden, Hüseyln sürdürdü :

«Yağmur durmuyor efendi.»

Yalınız yağmur olsa, eyi. Çevirlveriyor bazen kara, sulusepkene!

Cıbıl cıbıl o'muştur her yanımız. İbraamın dediği gibi bi tek Ipliğimiz kuru kalmadı, unumuz munumuz çoktaaaan bitmiş idl! Kimi yerde çobanlara yalvarıyor yakarıyorduk, biraz ekmek!.. Bölüşüyorduk ama kime yeter, k'me tam fayda? Feridem, dört yaşındakl bebem, anası Gülüzarın kucağında, yavrının dabanları şişik.. Yürüyemez oldu acıdan, acından, vınlayıp durur! Vınlayıp durur bubaaaa bubaaaa epmek!. Ekpek ya!. Nirden bulacan epmeği? Olsa da yavrından mı saklan efendi? Feridem benim bebem, canımın bl parçası.. Feridem ağlayıp durur. Bubaaa bubaaa epmek.. Nörün dağ başında? Ha can de-

dim, ha can.. Tutele kendini.. Tut yavrı tut.. Şincik epmek bulacam sana... Hem'de şeer epmeği, pambuklar gimi... Tutele kendini yavrı, tut...

Yavrı bu... Ne annar lâftan? Annamaz!. Yavrı dediğin bi süt kuzusudur.. Gözünde fer kalmadı yavrının... Tut Feridem dedim tut kendini, tut, şincik varacaz bi yere... Şaar epmeği, olmazsa şepit epmeği bulacam bebeme... Dürümler yapacam içi pend'rli ballı hatta soğan cücüklü!. Tut Feridem tut kendini yavrım... Tut...

Feridem tuttu kendini, vınladı, iniedi tuttu kendini!

Yağmur sulu kar durmaz efendi, hiç durmaz! Çamur d'z boyu... Bastık mı yere ayağın orada kalır!. Çekmeye derman mı kaldı?

İki cigara içimi sonna Beğere köyüne varabildik, şükür Allahıma.. Epmek bulduk, köylüler acıdılar hallarımıza, acıdılarda şepit epmeği verdiler, pendir verdiler.. Verdiler ya Feridem yiyemedi.

Ölmüş!

Tıpkı oturur gimiydi anasının kucağında, oturur gimiydi. Uyuyor gimiydi gözleri yağmurun altında, ağlar gimiydi, elledik sımsıcaktı, sonna buz gimi kesildii.

Anası Gülizar daş gimiydi, o yürümeye dermanı kalmayan, gözünün feri tükenen Gülizar kadın dimdik kesildi, bastı Feridemi bağrına burnunun doğrultusuna yürümeye başladı.. Durmadan, gözünü bilem oynatmadan... Habire ağıtlanıyordu.. Derebaaa berba mırabaaaa.. Kalk kuzum kalkı La memlekete halkememlna.. El'n memleketinde gurbette kalmal.. Clğerimin Künmake.. Şu yanık ciğerimi delme.. Dereba berba mıraba.. Kalk kuzum kalk!..

Derkene can, derkene dost; tablb'm; gül yüziüm; sultanım; bir gece bir gündüz daha yürüdük, dağlar bayırlar aştık.. Feridem anasının kucağında, eşemedik mezarı, çamurdanl.»

1962 yılının aynı ayında, Urfa'nın Harran ovasında Mısas köyünün bir evinde kalabalık sessizliğe sarı'mış, elleri böğürlerinde..

Yatakta yatanın yüzü kıbleye dönük, tüm gözler yatakta, salt oraya bakıyor odadakiler...

Büyük ev burası.

Büyük evin dışında, içerinin tam karşıtı b'r telaştır gidiyor, her kafadan bir ses, bir istek!.,

«Gidin yahoo, gidin bir toktur getirin, ayıp yaho ele güne karşı!»

«Yaho ne tokturu dirsen? Adam uruhunu tesl'm etti edecek!. Toktur yerine bir hoca bulunda bir yasin okusun!»

«Haklısen»

Jipe bindiler, tozladı araba Urfa'ya doğru, ovada, kıvrıla kıvrıla giden yolda tozdan görünmez oldu.

«...Kıbleye bakan bahçe kapısı eski han kapılarını andırır bilirsen, her açılıp kapanışta gürültü çıkardığından gündüzleri taş koyardık önüne. Bahçe kapısından girince tam karşıda büyük ev, hemen sağında kapısı batıya bakan ufak bi dam var, burada kahve güğümleri, çay takımı ve pederin yaprak tütünleriyle zati eşyası duvardaki dolapta durur.

Büyük evin hemen bitişiğinde de küçük ev var, senin dostun amcan oğlu Memedin.

Amcam attan düşüp ölmüş, babam da amcam oğlu Memedi alıp oğlu gibi büyütmüş, sonra üvey bacımla evlendirmiş, işte küçük ev onlarındı. Küçük evin bitişiğinde sola doğru ahır, samanlık.. Şark damı dediğimiz yerde de buğday, arpa, mercimek çuvalları dururdu, ondan sonrası deve damı.. Şimdi bu oda yıkıldı yerine yenisi yapıldı, üstüne de bir kat çıkıldı. Hani köye bize geldiğinde çantanı falan taşıyıp koyduğumuz oda, ocaklı.»

Memedin evi de köydeki tüm evler gibi kerpiçten.

Duman isinden siyah mercana dönüşmüş merteklere bakarım, pırıl pırıl, yılların ustalığıdır bu, güzelliği.. O han kapısını andıran koca kapının ardı avludur. Avlunun içi hayvan gübreliğidir her zaman, kap kacak yıkanırken akan sularda ördekler, kazlar, tavuklar eşelenir, yemlenir; bir süre soluduktan sonra artık duyulmaz gübre kokusu ve duvarlardaki taze tezeklerin.

Dam serin olur, Memed buyruk verir sağa sola, murra cezvesi sürülür ateşe, sıcak sütler gelir koca bardaklarla. tütün tabakasını çıkarır Memed, sarar kaçağı, ıslatmadan uzatır, güler yine «hâlâ örğenmesisen?».

Hemen yedeği sarmaya başlar, yine gülümseme içindedir poşusu, makas değmemiş bıyıkları, gözleri.

«...Sen kışa pek raslamadın. Yağmur zamanı bütün damlar akar, ev halkı seferber olur bağrışırlar, dama çıkın.. Çörteni açın gibilerine.. Yağmur durunca dama çıkılır gerekli onarımlar yapılır, ama havuş yani avlu bi çamur olur ki görme gitsin.. İkinci bir yağmur yağmasa bile bu çamur bu batak bir ayda zor kurur, nasıl kokar gübreyle karışık çamur, tarif edilmez! Nasıl alışır insanın burnu bu kokuya

bilememl. Ama ilk günlerin kokusunu soludun mu artık yavaş yavaş duymaz, almaz olursun, öyle.. Kürekle bi geçit açılır oradan geçilir odalara, evlere. Zorunlu kalmadıkça o kürekle açılan geçitten başka yere adım atmayız, valla ayağın zırp diye yapışır kalır.. Bu çamura sadece azabımız girer, yani yardımcı, gözünü kırpmadan dalar zira ayağında çizmeleri vardır, dalar pisliğe, büyükbaş hayvanların yemliydi, suyuydu verir.. Ah o çizmeler, onunla girilmeyecek yer olabilir miydi?...

Babam elli ellibeş yaşlarında vardı, sen tanımadın mı, hayret!. Oldukça hayırseverdi, cömertti, hali vaktı yerinde sayılırdı. Erkek çocuğu olmadığından iki kez evlenmiş ama iki karısı da ona kız'lar doğurmuş!.. Amcam ölünce, karısı demiş beni çocuklarımdan ayırma oda amcam karısını imam nikâhı ile almış yatağa girmemek kaydıyla!.

Böylece amcam oğlu Memed, bacısı Fidan babadan yetim kalmışlar ama anadan kalmamışlar.. Babamın bi karısı eceliyle ölmüş.. Babamın aklı fikri illa bir oğlan çocuktaymış. illa bir oğlan çocuk, olsun ki nesli sürsün!. Kendinden çok küçük yaşta bi kız alıvermiş yani annemiz.. Anam iki kız iki oğlan doğurmuş, bacılarımdan biri küçükken öldü. Fatma, ben, Kâzım, babamın gülleri son karısından!.

Bi ceylan kadar nazlıydım, ev halkından hiçbirisi bana söz geçiremezdi, babam en büyük destekçimdi. Bana bi şey yapsalar ağlayarak babamın odasına gider şikâyete dururdum, o da para verir, şeker verir, ceviz falan avutur beni, daha mızmızlanırsam dolabına sakladığı mantar tabancasını çıkarır ağzına bi mantar basar, «al git oğ'um int'kamını çıkar» derdi. Tabancayı kaptığım gibi fırlardım, ev halkından hasımım kim ise suratına patlatır hemen kaçıp babamın yanına varır, kürkünün içine saklanırdım. Dışarda oyun olsun d'ye çığrışırlardı, oh anam... Öldüm, falanl.Ben bundan keyiflenir ağlamamı keserdim. Acaba diyorum elime mantar tabancası yerine kalem kâğıt verselerdi nasıl olacaktım? Bilemiyorum, bildiğim, ilkokula belime kama kuşanıp gittiğim!..

Üvey anam Amşe de beni en az babam kadar severdi. Diyebilirim rahatça, dünyada hiçbir üvey ana üvey oğlunu, hiç bir üvey oğul üvey anasını böylesine sevemez! Vardır elbette. ama ben bunu böyle değerlendiriyorum... Geceleri öz anamın yanında uyku tutmaz, yataktan çıkar doğru üvey anamın yatağına gider öz anamdan daha sevdiğim üvey anamın koynuna ellerimi sokar öyle uyurdum..

Neyse... Amcam oğlu Memed ki biz ede deriz, ede yahut edo fa-

lan.. Edem c'pe binip Urfa'ya gitti doktor getirmeye.. Babam, yüzü kıbleye dönük yatıyor, bi içeri giriyorum bir dışarı çıkıyorum.. Acaba babam gerçekten ölecek mi? Ya ölürse? Ya ölürse kim savunacak beni? Sahiden ölürse babam, babam ölürse mantar tabancama kim basacak mantarı?

Birisi yerinden kalktı, kolumdan tutup babamın başucuna oturttu, hoca Kur'an okuyor.. Evet, babamın başucunda da aynı sorular kafamda, ama içinden çıkamıyorum, bir boşluktayım, inanamıyorum, inanamıyorum babamın öleceğine!. Daha açıkçası buna inanmak istemiyorum; ağır basan, olmasını istediğim şey babamın yaşıyacağı, ölmeyeceği.. Doktor gelir şimdi.. Gelir doktor birazdan bi iki iğne yapar, yaşar babam.. Canlanır, dipdiri olur eskisi gibi, esk'si gibi oturur köşedeki minderine...

Elâ gözleriyle gözlerim çakıştı, nasıl bakıyordu ela gözleriyle gözlerime, neler demek ist'yor bu bakışlar acep? Çok sürmedi eşhedinl getirdi getirebildiği kadar, çenesl düştü gözleriyle halâ açık, bakışıyoruz.. Beni babamın yanına getiren adam kolumdan tuttu, «gel ollum bu yana» dedi, o anda bi figan koptu hane halkından anladım ki babam artık yoktu; ölmüştü!. O bakışı, bana son bakışıydı, benim onu, onun da beni son görüşü!

Bu son bakış, (ben ölüyorum ama Allaha şükür erkek evlâdım var, şükür ocağımız yanacak) demekmiş..

Hane halkı ağıda durdu, ortalık inliyor feryat figan, ben de ağlamak istiyorum, babamın ölüsü üzerine iki damla göz yaşım dökülsün ist'yorum ama hiç mi hiç ağlamam yok!. Ve gelmiyor, utanıyorum bundan, kendimden utanıyorum etraftan utanıyorum, ötelere gidiyorum, anam ellerini saçlarına geçirmiş yoluyor gelep gelep ve ağıt yakınıyor, arşı alâya çıkıyor ağıdı:

— Yavrılaaaaar yavrılar. Anaç kuşlar yavrılaaar!.

Neydi gerisi, hatırlamıyorum, ama kulağımda o ses ve ağıt:

— Yavrılaaaar yavrılar.. Anaç kuşlar yavrılar!.

Birisi arkadan boynuma sarıldı ağıtlanarak (Kardaaaş) diye, baktım üvey bacım Cem'le, anasının ölümünden sonra babamın ölümü de çökertmiş fukarayı...

Derken doktor geldi, cipten inen amca oğlu Memed anladı durumu o da çömelip başladı ağlamaya, göz yaş'arı taa bıyıklarına iniyor, bense halâ sanki babam ölmemiş gibi bel bel bakıyorum etrafa!.

Babamın cenazesi yunarken ellme bl ibrik verdiler, gittim, hoca

yıkıyor bense ibrikle su döküyorum, sonra edem Memed alıyor sırayı ben gidip su dolduruyorum döküyorum, Memed gidiyor suya. Cenaze tabuta konuldu, geleneklere göre benle Memed girdi önden salın altına, yürüdük mezarlığa kadar. Gömdük, toprak attık mezara.

Mezarlıktan dönerken önce bişey takıldı boğazıma, nefesim kesilir gibi oldu, gözüm acıştı ve bi ağlama geldi ama nasıl bir ağlama, koyuverdim kendimil.

Eskiden, babama yakınmaya giderken de ağlardım ama o yalancıktan ağlama, bu öyle değil, hiç benzemiyor o ağlamalarıma, ağladıkça ağlamam geliyor..

Birisi:

«Yeni inandı masum» dedi.

Ağladım, ağladım sonra duruldum.

Bizi bi komşuya götürdüler, hep babamın lâfı, hep ondan konuşuyorlar...

«Allah ırahmet eylesin, fakir fukara babası idi..»

«Irahmetlik çok şakacı idi..»

«Ben de gittiydim bi gün, amo beygirim ölmiştir bi beygir alacam bana yüz kâat verişen, dedim. Para yok dedi, tam kalkıp gidecem güldü hah hah hah, gel al gel al dediydi, bana şaka yaparmış ırahmetlik..»

«Mekânı cennet ossun ben de geçen kış tehlizi aldım gittim yanına dedim unluğumuz yok, uşaklar açtır ded'm.. Hahooo ambar orda ulan gidesen ne kadar alasan al haydi durma dediydi...»

.....

Baş makinist, yardımcısına bağırdı:

«Dönsün..»

Yardımcı yeşil düğmeye bastı ve o anda bobinler, merdaneler önce yavaş sonra giderek hızlanarak dönmeye başladı. Dev rotatif, çıkış yerinden atmaya başladı gazeteleri, mürekkep kokulu..

(MARAŞ — Özel — Bir süreden beri kurutulmuş bu'unan Gâvur gölü, topraksız köylüler'n istilasına uğramış, civar il ve ilçelerden, köylerden aşiretlerin yanı sıra buraya bir gecede cadırlarını diken iki bin kişilik bir çingene obası da idarenin başına dert olmuştur.

Maraş ve Gaziantep idarecileri alınacak tedbirleri görüsmüşler, buraya göçen sekiz bine yakın insanın temsilcilerine, burada dağıtılacak boş toprak olmadığını, geldikleri yere dönmelerinin kendileri için en hayırlı iş olacağını anlatmışlardır.

Bütün bu uyarmalara rağmen, Gâvur gölüne konan sekiz bin in-

sana lâf geçirmek imkânı olmamış, toplananlar «Açız.. Topraksızız, Hükümet bize de toprak versin..» diye bağırmışlardır.

Maraş'a 28 kilometre mesafede bulunan Gâvur gölüne gelen sekiz bin kişinin bütün uyarmalara rağmen buradan gitmemekte direnmeleri üzerine etraf askeri birlikler tarafından çevrilmiş giriş ve çıkışlar men edilmiştir. Bu yüzden köylüler ile askeri birlikler arasında müessif hadiseler cereyan etmiş, durum Ankara'ya bildirilmiştir.)

Duman duman yanar Gâvur gölü toprakları.. Duman duman..

O koca gölden, kapkara bir toprak çıktı kurutulunca.. Ama nedir bu yanma? İncelendi, kimyasal bir oluşumdan yanıyor topraklar, tıpkı tezek gibi!..

Kokusu hoş geldi burnuma yanan toprakların, içten içten..

Çok ötelerde Minehöyük tepesi var, Minehöyük'ün arkası bereketli İslahiye ovası..

İşte yanan bir toprak parçası, duman duman..

Yakından bir kare fotoğraf..

Çıkmalı Minehöyük'e, tüm ovayı almalı duman duman, çıkarm'ola?

Bir yere kadar tırmanabildi otomobil, sonra yaya çıktım tepeye.

Kayalar arasında ufacık kulübeler, evcikler!.. Kesilmiş, kurumaya yatırılmış kerpiçler, ama ne in, ne de cin!.. Kimi kayaların arasında, yeşile kesmiş su birikintileri..

Bir evcik, kapısı kilim.. Açtım, üç beş yastık, eski bir kilim parçası yerde, istiflenmiş yataklar, yorganlar.. Yeni badana vurulmuş duvarlara.. Ak duvarda kara bir bağlama, üç beş kap-kacak..

Bağırdım:

«Hey millet nerdesiniz?»

Bir baş çıktı kayanın arkasından, sonra bir daha, bir daha!..

Sonra kadınlar.. Sonra çocuklar, analarının şalvarlarında elleri, ürkek, korkak, meraklı..

Toplandılar..

Kadınların bir bölüğü ekmek tahtalarının başlarına geçtiler, devam ettiler yufka açmaya, saçda pişirmeye, kimisi hamur yoğurur kolları çemişlenmiş..

«..Derkene can, derkene can oğul, o binnerle çadır, aleyçikler söktürüldü, binlerce can düştüler yola, düştüler deel aslında düşürüldüler, yallah edildiler geldikleri yere.. Biz üç takım halinde aha buraya sindik, Minehöyük'e.. Derken biraz daha geldiler.. Dedik ne ola-

cak bu hallarımız? Dediler buraya konacağız, konduk.. Bölüştük unumuzu, epmemizi, günlerde.. Pancar yaprakları yedik, otlar yedik, un mun bitince!. Anaların sütü kesildi, otlan bebe beslenir? Beslenmez a can oğul, beslenmez helbet!. Derkene can üç dene bebe ınlıya vınlaya ruhlarını teslim etti.. İbo Gök'ün bebesi, İbrahum Kurt'un bebesi, Ali Şahindal'ın bebesi, üçü de ölüverdi açlıktan, sütsüzlükten!. Minehöyüğün ucuna gömdük körpe kuzularımızı.. İşte hal bölee bölee can.. Korkırız bizi görürler ve atalar burdan, kalma kusura, görünce tomafili, sınıverdik tüm cömaat kayaların ardına.. Ya Allah.. Ya Muhammet.. Ya Ali, şefaatlerini bizden esirgemeye..»

Çıkardı kasketini, selâm verdi, okudu elindeki kâğıdı:

«İbo Gök Gâvurun gölünde sığırın güder/Beşyüz hanesine başkanlık eder/Candarma un çalır zalımlık eder/Al ha al a adil paşam/Seyid-i Battal Gazi'nin gününde doğmuşuz/Atatürk'ün gününde cephelerde olmuşuz/Sonna gelip Gâvur gölüne konmuşuz/Koca Cemal Gürsel Paşa'dan yardım isteriz/»

Uzattı kâğıdı:

«Aha can, bunu da yaz»

Maraş'a dönüşte, anlattıklarımı can gözüyle dinledi Vali Orhan Akbay.. Koca camlı gözlüklerin'n ardı buğulandı.

Telefonun başına geçti, buyruklar verdi üç beş yere...

«Evet, yarın sabah konağın önünden birlikte hareket edeceğiz!»

Baskın verildi Minehöyük tepesine toz duman.. Devlettir, hükümet'tir gelen..

Vali'dir, kaymakamdır, sağlık müdürüdür, Sıtma Erdikasyon amiridir, sıhhiyedir, doktordur arabalar dolusu.. Ve Jandarma komutanıdır!.

Minehöyük'te yaşam yok!.

Sonra yaşam başladı tepede, ürkek, korkak, sarı benizli erkekler, kadınlar, ağlayan bebecikler..

«İbo al sana devlet.. Anlatın hallarınızı, unlarınızın nasıl çalındığını, aşağıdaki ağaların ettiklerini, ölenlerinizi birbir anlatın, korkman canlar, bir bir anlatın hepiciğini».

Anlattılar ardı ardına..

Sular incelendi, ilaçlandı..

Hastalara bakıldı, verildi ilâçları.

Duvarlardan sivri sinekler çekildi tüplerle...

Türkoğlu Kaymakamı notlar aldı, Vali buyruklar yağdırdı..

«Kimse size artık el uzatmayacak.. Unlarınız çalınmayacak.. Korkmadan ineceksiniz aşağılara.. Bakın, kapım açık sizlere doğru bana gelecek dertlerinizi anlatacaksınız ve buradan size toprak verilecek, kurun velerinizi..»

Vali'dir, Devlet...

Devlet ki sözünde durmalı, durmalı da Devlet olduğunu ispatlamalı Minehöyük'te de!.

Bir zamanlar Maraş'ın güney'nde Gâvur Gölü diye bir göl var idi. 1948 yılının kışında Devlet indi göle; kazmayla, kürekle, dev araçlarla gücünü gösterdi doğaya..

Altı yıl sonra gölü kodunsa bul!..

Kanallar akıttı sessiz suları Aksu'ya..

Kırk bin hektar arazi çıktı ortaya!

Bereketi mi? Dil ile tarifi mümkünsüz!

Duman duman bereket..

O bereketli toprakların her bir yanı ağa toprağı..

Ve sürdüler gece gündüz!.

Gece gündüz sürdüler traktörlerle ve ektiler ve biçtiler, gün geldi o koca göl kayboldu!.

Koca Devlet şaşırdı kaldı, nere gitti koca gölün toprakları?

Duman duman yanan topraklar, yenirmiş del..

Büyük toprak sahipleri yedi koca gölü!.

Köküne kıran mı girdi yurtsever yöneticilerin? Girmemiş ki davalar açıldı ve koca Devlet yirmidört yıl sonra anca alabilecekti toprağın önemli bir bölümünü dava yoluyla!.

Devlet Vali sözünde durdu..

Ellenmedi Minehöyük tepesindekilere!.

Topraklar verildi...

Ve tüm zulumlara da son!.

İbo Gök bin kez geldi gitti Türkiye'nin kalbi Ankara'ya..

Dilekçe tutkunudur İbo Gök, parmaklarım düştü dilekçelerini yazar olmaktan ben yıldım İbo yılmadı, helâli hoş ola..

.....

«...Onbir yaşındaydım, babamdan bi yıl sonra öz anam da öldü ameliyat sonucu.. Şimdi tam öksüz kalmıştık ben ve iki kardeşim, konu komşu yanar durur hallarımıza:

— Vay masumlar.. Nasıl olacak bunların halları? Daha hepsi kan ayak, Allah yardım eyleye!.

Hep böyle sözleri.

Kaldık yakınlarımızın ellerine.. Tabi ben üvey anamın koruyucu kollarındayım sevgi doluyum bu kollarda.. Memet edem aile reisi oldu, astığı astık kestiği kestik. Onun sözü, aile içinde noter senedi gibi!..

Bi üvey bacım daha var, benden dört beş yaş büyük, beni babamın ölümünde (kardaaş) diye kucaklayan ağlayarak, o da bizim kadar çaresiz.. Gücü yettiğinde üstümüzü başımızı yıkıyor.. O da küçük yaşta yetim kalmış amcamın karısı büyütmüş.. Amcamın karısı Emine kadın ara sıra söylenir durur, (ben de yetim büyüdüm, yetmedi Memedi büyüttüm.. Yetmedi Zeliha'yı yetmedi Cemile'yi, al sana al şimdi de Cafo'dur, Kâzımdır Fatma'dır sıra bunnara geldi.. Yalvarim sana ey yüce Mevlâm yalvarim al emaneti gayri, al da bundan böyle yetim bırakma başıma, yetti yettı gayri!.) Diye.. Ama iyi kalplı bi kadındı. Ufak boylu, çalışkan varsın biraz mızmızlansın eğer bu bir kusursa kusuru da buydu.. İşten kaytaran oldu mu ya da yeterince çalışmayan, yediği ekmeği gözüne getirirdi. Gece en geç o yatar en erken o kalkar ve velveleye verir evi:

— Kalk güzel oğlum, kalk oğlum kuzuları kaşlığa apart... Kızım Cemile kalk gayrı kalk da hamuru yoğur ekmek edelim..

Kapar süpürgeyi baştan boya süpürür evi, geçer ahıra hayvanlara su verir yem verir, ahırı paklar, hayvanların gübresini küreler, kalbura koyar havuşun bi köşesinde kışlığa tezek yapar, alamaz hızını koşar tarlaya ekinin içinde yabanıl otları ayıklar tek tek o Allahın dayanılmaz sıcağında, deli sıcakta, ıh demeden!.

Amcam oğlu'nun karısı üvey bacım, üvey bacım ya hiç barışmadı yıldızımız..»

Karakıl çadıra geldiğimde çıkmayan çizmelerime yallah edip çıkarıverendi bu... Upuzun boylu, kumral saçlı, gözleri de mavi, gök mavisi!. Alışılmamış, pek rastlanmayan bir köylü güzeli, mavi mavi gülen her daim, gülünce etli dudaklarından dişleri, dişlerinde altınları parlayan.. Memed top gibi kalır yanında..

«...Kendi işlerinin dışında ev işlerine el atmaz, o zamanlar ikı olan kızlarıyla uğraşır.. Kızı, küçük bacım yaşta, ama bacım çalışır bu çalışmaz.. Bacım çamaşırdı, bulaşıkdı durmadan yıkar, Memed edemin kızları da seyirci.. Bi gün okuldan geldim kı evi ağıt dolduruyor, koştum edemin kızları fukara bacımı almışlar altlarına dövüyorlar, saçlarını yoluyorlar, It nasıl sürür leşi, öyle sürüyorlar garibımı, o ise

ağlıyor yalvarıyor anlayan dinleyen kim? Kapınca bi çubuğu yürüdüm kızlara vurdum b'iki ama öylesine, aman Allahım sen misin dokunan? Çığlıklarından köy inliyor, maksatları belli, analarına duyurmak, koşup geldi üvey bacım ki rengi saman.. Büyük kızı hemen atıldı dizlerine:

— Kız aneeey.. Kız aney.. Görmisen elindeki degenekle bizi vura vura öldürdü!.

Küçüğü kaptı lâfı:

— Kız aneeey.. Kaburgam kırılmıştır öllym.. Ay babooo ko!um.. Kolum!.

Şaşakaldım, bacımsa yerde saç baş perişan, serilll

Üvey bacım Haco birden hamle etti yerde yatan bacıma, sille tokat tekme girişlverdi bi yandan da haykırıyor:

— Oruspl suratlı ne bagirisen haaa?

Sonra bana döndü:

—Ayiiii.. Ayi.. Seni g'di ayiii, Memed eden gelince görisen! Ne etmişlerde kara kara yandırdın bu çocukları gidi ayii, elin ayağın kırıla yanına düşe e mii?

Kaptı çocukları girdi odalarına.. Kaldırdım bacımı, sordum, o!anları, söylemedi, yalvardım söyle diye.. Boynundaki lebesini, boncuklarını istemişler bu da vermeyince almışlar altlarına yer misin yemez misin?..

Bi yufka ekmeği soktum koynuma okula gittim, aklım bacımda.

Korkarak döndüm eve, y'ne iki üç şamarla kurtulsam iyi, ya fazla döverse? Baktım edem büyük yalağın başına oturmuş, elinde kalbur kazlara tavuklara ayrı ayrı yem veriyor. Beni görünce, «Cafo» dedi, «Hele atı açasan, ilvarından tut harman yerinde biraz gezdiresen ki ayakları açıla..»

«Peki ede» dedim.. Atın ilvarını açtım çıktım bahçeden, gezdirdim getirip bağladım. Ama halâ cezamı düşünüyorum, acaba vaz mı geçti, yoksa yeni bi suç daha mı işlememi beklir? Hep böyle olurdu da.. Biriktirir biriktirir birden patlar sonunda, aman Allah, dayaklardan dayak beğeni.»

Okullar d'nlenceye girdi.

Ayağında ilkbahar, yaz, sonbahar, kış hiç çıkarmadığı kırmızı lastik papuçları, üstünde uzun bir könek*, Cafo'nun tatil g'yimi..

---

* **Könek : Uzun entarl.**

Günle uyandırıldı.. Bir iki lokma attı ağzına, suyunu aldı, dürümü soktu koynuna kattı kuzuları önüne...

Cafo keyifli..

Başına buyruk, karışanı yok görüşeni yok!. Cafo hayvanlara bak.. Cafo ka'buru getir!. Cafo azaba yardıma git!.. Cafo saman çeki.. Cafo atı tımar etl.

Taşa çarptı ayağını, pişman oldu lastiklerini giymediğine.

Kuzular yayılıyor.

Cafo sıçradı sövdü, çöktü olduğu yere.

Kösele gibi olmuş ayak tabanına baktı, damar damar çatlamış, nasır kesmiş yarıklardan birisine gömülmüş diken, yaş geldi gözünden.. Köneğinin yakasındak' paslanmaya yüz tutmuş iğneyi çıkardı.. İşte ucu dikenin, dürtükledi· iğneyi yavaşça kaldırmaya çalıştı dikeni, dikenin ucu kırılıverdl. Sövdü dikene de kendine de iğneye de, iy' bir sövdü.. Daha derine soktu iğneyl, yeniden kırmamaya çalışarak kaldırmaya başladı dikeni, Allahsız diken çıkmamak için d'renlyorl. Daha bastırdı iğneyi yarığa, kan çıktı, sildi parmağıyla, sinirle soktu iğneyl canı yandı ve o anda indi kafasına kırbaç! «Aney» d'ye fırladı tek ayak üstüne, edesi Memed atının üzer'ndel. Ateş saçıyor gözlerll.

— Gözün kör mü ülen kuzular mercimeği yedi bitirdi görmlsen? Sense burada oturiy dalga geçisen a hayvanl..

— Ede...

Sözü ağzında kaldı indi ikinci kırbaç!.

Sakındı..

— Ede d'ken battı ayağıma!.

— Aha o diken gözüne bata.. Tam ikki saat damın başından bağırmışem kuzulara bak diye.. Haydi koş çıkar şun'arı tarladan!.

Sekerek koştu, toparladı kuzuları, Memed hışımla uzaklaştı.. **(Ben biliyorum sizi buraya kimin soktuğunu, ben biliyorum.. Ülen kulağı kısa ülen kirik oğlak bu itnelikler hep senin başıyin altından çıkıy.. Ne zaman dalsam, billsen bunu yılan gibi süzüllsen.. Nerde görisen yeşilli hemen dallsen mercimek falan demeyip, haydi yal'a bunnarda ardından.. Ülen kirik oğlak alacağın ossun aha yediğim kırbacın acısını senden çıkarmayanın...)** Ve kaptığı gibi değneği savurdu oğlağa.. Oğlak karıştı kuzulara kurtardı kendini. Cafo aldı değneği yerden yavaş yavaş girdi kuzuların arasına, oğ'ak da Cafo'yu izliyor, hemen dalıyor kuzuların arasına!. Kıstırdı Cafo oğlağı açıklıkta salladı sopayı, isabet yok!. İkinci hamlede küt etti değnek kirik oğlağın kafasında

melemeyle sallandı ve kıvrıldı olduğu yere, debelenmeye başladı!. Koştu Cafo oğlağın yanına, kara sürmeli gözleri buğulu ve boynuzunun biri biraz ötelerde, ateş bastı Cafo'nun bedenini.. **(Ne yapmalı şimdi? Maffeder edem beni, maffeder. Ne yapmalı? En iyisi öteki boynuzunu da kırmalı belli olmasın.. Ama yazık hayvanın yine yanacak canı, olmaz başka bi düzen bulmalı, başka bir düzen..)**

Unuttu kafasındaki iki şişliği giderek büyüyen!.

Belinde kuşak yerine kullandığı kıl ipi çözdü, ikiye ayırdı aldı kırık boynuzu koydu yerine bağladı, eğri!. Yeniden çözüp iyice sardı sıkıca, oldu işe!.

«...Akşam üstü eve döndüm, sürü karşımda, gözüm kirik oğlakda, korkum şu, ya bi yere takarsa boynuzu, mazallah!. Kuzulara su hazırlanmış yalaklar, teştler dolu.. Kuzular hamle ettiler, her teştin her yalağın başında sekiz on kuzu ve oğlak var.. Edem Memedle azabımız orada, azap kuyudan kovayla su çekiyor ben de teştlere yalaklara boşaltıyorum.

— Cafo bu oğlağın boynuza ne olmuş?

Donakaldım.. Edem gidip inceledi, boynuz düşmüş ipi de sallanıyor!..

— Hele bah yahooo hele bah!. Oğlağın boynuzunu kıra, sonra iple bağlaya!. Ne edem ne yapam bu oğlanın elinden, şerrinden? İnsan değil canavar vallahi azim, insan değil canavar!.

Derinden bi of çekti..

— Allahından bulasan yavrum, Allahından bulasan nedeyim sana?

Cezam ertelendi, anladım..»

Kuzular büyür, sonra koyun sürülerine katılır. Bir ayda alışır birbirlerine. Bu, Cafo için kuzu çobanlığının bitmesi demektir ve düşer acısı içine çünki biçim başlayacak!

O gün geldi...

Harran ovasında biçim başladı.

Binlerce Harran insanı buğday, arpa, mercimek biçimine girişti oraklarla, tırpanlarla..

Yarıcılar, yevmiyeciler, tarla tapan sahipleri, azaplar, kadınlar ve çocuklar döküldüler ak yazıya.. Cafo'ya taşıma düştü. Gün patlamadan Allahsız sıcak kasıp kavurmadan ne iş yapılırsa serin serin, o kalıyor yanlarına kâr olarak!. Azap sapları yüklüyor develere, şelteler*

---

* **Şelte : Deve yükü.**

neredeyse deve kadar!. Ve deve başı eşeğe de yükleniyor saplar.. Cafo çekiyor eşeğin yularını gidiyor.. Gidiyor.. Gidiyor ve harman yerine geliyor kan ter, şelteler indiriliyor ve aynı yolu tepiyor Cafo. Azap, biçtiklerini yeniden yüklüyor ve gün batanadek sürüyor bu gidiş dönüşler.

Günler.. Günler.. Haftalar ve harman dövmeded'r sıra.

Gem* koşuldu..

Azabın elinde yaba, döven yerini hazırladı.

Ve döven dönmeye başladı.

Gün dikildi tepeye, kan o sırada boşaldı Cafo çocuğun burnundan!.

Sildi sild', sümkürdü..

— Azap gelesen az sen, burnum kanıy..

— Yaho ben ağır gelerem dögene, sen dönesen!.

Dönüyor.. Dönüyor..

Gök dönüyor..

Arpa ve buğday ve mercimek yığınları dönüyor, Harran ovası dönüyor dünya dönüyor.. Güneş dönüyor.. Ters dönmüş tencere evler dönüyor..

Ve kanıyor Cafo'nun burnu..

Azap, bir buğday yığınının gölgesinde uyuyor!

(Şuna bak, yangelezeydi yatmış!.

Şeytan diyor ki.. Şeytan diyor ki çalasan şunlara kıpırtı, çalasan veresen ateşe.. Hepisi bi saata kalmaz kül olur.. Mercimeğe ayrı.. Buğdaya ayrı.. Arpaya ayrı.. Küre.. Çulpan.. Tüm harmanlara çalasan ateşi!. Dön dön bunnar biter? Bitmez, bitmeye biter ama iki ay sonna!. Bu ne yaho? Bu ne? Burnum kanıy.. Oniki saat bu, oniki saat dön baba dönelim!. Yetmez, harmanda bekçi kal!. At bi harman yığınına yorgun bedenini, sokul saplara, sarıl yılanlara, akreplere, börtü böcülere!. Benim yapacağım işler mi bunlar? Ben çocuk değilem? Üstelik kimi kimseye yaranama!. Ha bi it, ha sen!.

Dayak da cabası!.

Mavi Hacey niye bakmaz üstüme başıma? Bi güne bi gün dedi

---

* **Gem : Döven.**

mi, kardaş gel üstüne başına bakim. Su kaynatıp yuyayım köneğini, tumanını..

Cemile bacım da evlenip gitti, gim yapacak bunnarı? O kurtuldu bu dertlerden ben kaldıml.)

Ve bu minval üzre düzlendl Harran ovası, ne sap ne samanl.

Okullar açılacak..

Cafo da sevinenler arasında..

Dayanamadı, koptu gitti Amşe anasına..

— Aney* ley.. Aney ley?.

— Ha ceylanım, ne istisen ikki gözüm?

— Aney.. Aney..

Sarılıverdi üvey anasının boynuna, öperek, içten..

— Aney ley.. İki gün sonna okullar açılır, edeme diyesen bl pantul bi kara önnük bi çanta bl de üçüncü sınıfın kitapları alıversin..

— Eh babam, söyliyem, söyllyem ceylanım, ikkl gözüm, söyliyem..

Bastı Cafo'yu bağrına, sardı çıdırgı kollarıyla sıkı sıkı, öptü öptü..

— Benim aslan ollum, ceylanım.. Mektepli ollum, oku.. Oku.. Oku.. Böyük böyük adamlar olasan, dünya kalem üstüne kurulmuştur unutma..

Bir ağlama tuttu Cafo'yu..

Tıpkı babasını yataklayıp dönerken olduğu glbll.

Gömülmüş anasının göğsüne..

Hacey girdi içeri, dineliverdi olduğu yerde, ekşldl yüzü:

— Tamam gayrı tamam.. Şımart bu oğlanı da meydana sıçırtl.

Amşe sertlendl:

— Hey mavi Haco ne istisen bu çocuktan? Ayıp ayıp ayıp!. Babayın hatırı için bu uşakla uğraşma mavi Haco, günahtır bllisen? Bu da senin kardaşın..

— Ne ne kardaşım mı? Kardaşmış!. Bu nassıl kardaş söyllsen? Kız, bu kardaş degildir karataştır karataş!.

Cafo sıyrıldı anasının döşünden, boynu yıkık çıktı dışarı, çömeldi kapının eşiğine..

---

* **Aney : Anam.**

(Ey zalim mavi Haceyl.

Nerden çıktın? Ne olurdu az sonra geleydin? Geleydin de anamın kollarında biraz daha kalaydım, ağlasaydım daha.. İçimden gelly. Ağlamama bile daş attın!. Hey mavi Haco bunu yanına koyar mıyım sanisen? Sen dur hele, sen dur.. Gelir zamanı!)

Akşam yemeği yendi.. Herkes çekildi bir köşeye.. Memed pilli radyosunu kurcalıyor, Cafo bir iki dürtükledi Amşe'yi..

— Memet..

Hemen kesti radyonun sesini, baktı Amşe'ye..

— Memet.. Mektep açılmışmış..

— Eeeee?

— Diyem ki bu yetime bi pantol bi kara önnük defter kalem neyim alasen.. Sevindirisen bu öksüzü, Allahın da göynüne hoş geliy, uşaklarının sadakasına!. İki gündür beni dürtükleyip duriy!.

— Yapma yahooo? Demek mektep merakı vardır? Bakasen yarın marın ya toktur olur ya hakim!.

Durdu, düşündü, nefeslendi, sordu:

— Geçen seneki kitaplarına ne olmuş ki? Ne olmuş, yoksam onları hatim mi etmiş haa?

(Bakasen sen ey dünya!. Benimle dalga geçiy!. Hatim mi etmişem? Ey ede, ey ede!. Sen unutmisen belki, ama ben?

Bigün gelmiştin babamın yanına, kedi gibi sokulmuştun «amo» demiştin, «amo, Mağaracık köyünde bi at satılıkmış, sicilli bir yarış atı, bunu bana alasen amo..» Demişti babam «bl dene atın var Memedim nidesen ikinci atı?», «Onun sicili yoktur, yarışa komazlar looo!» «Eeee o atı kaça satarlarmış?» diye sorduydu babam. Dedin, «Altı bin kâatmış amo..» «Abooo altı bin kâğıda at mı olurmuş ulan?» Dedin «Ama bu at yarış atıdır anası Suriye'de Saramda aşiret şeyhinin atıdır ve de çok iyi bi yarış atıdır!»«Ulan ollum» demişti babam, «bunun anısını bubasını nereden öğrendin, şeyhi meyhl nereden öğrendin?» «İncirli İso söylemiştir bana, yani sıradan bir at değildir bilisen?» Demişti babam, «Bak ollum, ırahmetli baban attan düşmüştür ve bu sebeble de ölmüştür, ben siye at almayacaktım, ama kalbin kırılmasın diye kır atı almıştım bu da siye yeter.. Onun huyunu suyunu biliriz, terbiyelidir, durum böyleyken diyesen bl at daha alasen! Neymiş şey-

hin atıymış, neymiş yarış atıymış bilmem ne atıymış vazgeç be ollum kır at yeter sana!»

Bu lâfları duyunca bi şarcur kurşun yemiş gibi olmuştum.. Yüzünü eğip gitmiştin. Bozulduğunu anlamıştı babam, akşam yemeğinde beni yollamıştı sana, çağır gelsin yemek yiyeceğiz diye.. Sen mindere kaykılmıştın, kızların yanındaydı bacım da.. Bacım dizliyin dibinde.. Ede demiştim babam seni çağırıy, deyi gelsin ekmek yiyelim. Demiştin, ben ekmeğimi yedim. Gitmiştim babama, dedim o yemiş, gelmiyi Babamın suratı asılmıştı!. Yemeği geri kaldırttı, ocakta kaynayan murra kahve güğümünü alıp murra koymuştu kulpsuz fincanına.. Tabakasını açtıydı, tütün yoktu içinde, sertçe kapattıydı, kösteğine bağlı anahtarla dolabını açıp, çıkardıydı beyaz torbadaki tütünü ve bıçağını ve kıyım tahtasını.. Tütünü nemlendirip kıymıştı.. Tabakasından bi kâğıt çekip sardıydı sigarasını sonra tezek çekip ocaktan yaktıydı sigarasını, bi nefes çektikten sonra, bana demişti, kalk ollum gidesen ve de edeni çağırısen. Koşmuştum sana, sen aynı vaziyette idin, dedim, seni babam istiy.. Sen nazlanınca bacım da, kalkıp gidesen, demişti niye canını sıkisen? Sense, yog gelmecem demiştin, var söyle başı ağrirmiş yatacakmış. Varıp anlatmıştım dediklerini babama. Biraz sonra Amşe anam gelmişti, ardından da anan.. Babam anlamıştı bunların aracı olduğumu. Ne diller dökülmüştü?. Babam kükremişti sonunda «para benim gözüme gelmez, değil altı bin, yerim yurdum herbişeymin hepsi Memede feda olsun, o bana kardaşının tebe'iydi ama olan oldu attan düştü öldü gitti.. Oğlu da böyle olursa ben ne ederim söyliyesiz?»

Ağlıyordu babam bunları derken.. Ve birden dikleşip bağırmıştı, çağırın gelsin atı alacağım! Sen ananla gelmiştin, müjdeyi anan ulaştırmıştı sana. Babam, sarılıp öpmüştü seni, sonra meşin cüzdanından saydı, al bu atın parası bu beşyüzlük de harçlık! Sen, o kır atı satacam deyince birden bağırmıstım onu da bana verin diye.

Herkes gülmüş, babam da, at merakı şimdiden başladı haa, demişti.. Ve yarış atı Levlâ'yı böyle almıştın.. Ve şimdi sen benle alay edisen, geçen seneki kitapları ne olmuş, hatim mi etmiş diyesen!.. Eh!.)

Memed nihayet:

—Dört çuval saman apartsın Urfa'ya, satsın, alsın alacaklarını!

Dedi.

Cafo, üç dört kez gidip geldi Urfa'ya, aldı alacaklarını bir de otuzüç numara Köylü marka bir kara lastik papuç!.

Okulda uzun fistan, könek giyen dört kişiden birisidir Cafo.. Önlük parası çıkışmayınca alınmadı kara önlük. Öğretmen kızıyor:

— Bu ne biçim kıyafet? Söyleyin babanıza, bakın, siyah önlük beyaz yakalık olacak!. Böyle gelirseniz almam sınıfa, saçlarınızı da kestirin, haydi yallah evlerinize!

Ağlama sızlama, yalvarma, alındı önlük ve beyaz yakalık!

Analığı Amşe çağırdı Cafo'yu:

— Can kurban, ceylanım, hadi Cafom gidesen Cemile bacıngile, eniştenin traş makinası varmış, kesiverecek saçlarını..

Cafo uçtu bacısıgillere, eniştesi oturttu kapının önündeki taşa tuttu makinayı kafasına tıkırda tıkır.. Üflüyor kılları ara sıra ve durdu, dikkatle baktı makinanın tarağına, bıraktı saç kesmeyi eve gitti, geldi sürdürdü traşı. Cemile iki kova suyla çıktı evden.. Kazanın altını ateşledi boşalttı kovaları, sonra iki kova su daha kattı kara kazana.. Traş bitti, Cafo gidesi oldu, eniştesi «Hele dur Cafo» dedi, «bacın seni bir çimdirsin!.»

Cafo çaresiz çıkardı köneğini, sonra uzun paçalı tumanını, elleriyle örttü önünü yerin dibine geçerek ve leğene oturdu.

Cemile yerdeki giysileri aldı, şöyle bir bakıp bastı ağıdı, lânetlemeyi:

— Bacin öleeee, bacın öle!. Hele bak he'e bak sanki karınca sürüsü!. Bacın öleeee bacın öle, baciyin gözü çıka kurban.. Tüm dikiş araları bit dolu!. Ah gözün aka mavi Haceyl. Ah gözün önüne düşe.. Yurduz dağıla Hacooo evin barkın yıkıla, evin barkın dağıla!. Hiç mi kanın kaynamiy bu kardaşına? Öl babooo öl, öl de Cafo'yu bu gözle görme, görme de öl!..

Ağıtlanıyor Cafo'yu yeşil sabun'a yıkarken, gözyaşları inliyor Cafo'ya.. Sabunladı, uğdu körpe bedeni, al al oldu Cafo.. Kocasının bir gömleğini giydirdi.. Vardı Haco'lara yeni pantolonu, kara önlüğü, içliği alıp geldi, giydirdi, ağlayarak.. Kirlileri attı kazana, ateşi canlandırdı, bitler kaynadı kazanda..

Baktı Cafo'ya alıcı gözle, varıp sarıldı boynuna, öptü öptü..

— Şimdi gidesen garibim, bundan sonra her pazar gelesen buraya, seni çimdirem, fistanını yuyum emi babam?

Köy mezarlığı bacısıgilin evinin biraz ötesinde..

Cafo dikti gözlerini mezarlığa, en uzun mezar taşını aradı gözler,

buldu, bakakaldı. İki damla yaş indi, o sırada Cemile arkadan sarılıp öptü Cafo'yu, ağlıyordu:

— Hadi bacın kurban, hepsi geliy geçiy.. Unutma ha, her pazar gelesen seni çimdirem, fistanını yuyam o'ur mu babam?

Mavi Haco yüzü eğik karşıladı Cafo'yu, hemen kükredi:

— Nerdesen ulan ayli?

Ses etmedi Cafo, Haco sürdürdü:

— Onun bunun bucağına gidesen aspap yıkatesen öyle mi? Söyle!.

— Ben saçımı kestirmeye gittim, bacım da çimdirdi ne var bunda?.

— Bak bi de konuşiy utanmadan!

— N'ye, kötü birşey mi yapmışem de utanim, sonra sen de bacımsan..

— Yooo yoo, ben senin bacın değilem! Savuş cehennem ol karşımdan!

Patladı Cafo :

— Ey, sen bacim değilsende ne bağırıp çağırisen, ben kime istersem ona yıkataram ashabımı sen de buna karışamasan!

Ve yerden aldığı taşı hızla savurdu Haco'ya, koca taş güm etti durdu Haco'nun sağlıklı bedenindel. Cafo bir daha yekinirken Haco kaçmaya başladı acı acı ünleyerek:

— Hahoooo hahooo yetişin öldiriyl. Yetiş'n millet!.

Analarının feryadını duyan kızlar, onlar da başladılar ağlayıp feryat etmeye, köyü inlettiler!. Azap gelip tuttu Cafo'yu:

— Bu ne yaho, ayıp üle ayıp, bösböyük oldun bu senin bacin, ayıp yaho!.

Gözlerinin içi gülüyor azabın, lâf olsun diye bir iki iteledi Cafo'yu.

Akşam eve dönünce, Memed fırladı yerinden değneği çektiği gibi girişti Cafo'ya, vurdu vurdu, tekmeledi, delirmiş gibi!. Azaptı, Amşeydi zor aldılar elinden!.

Lastik çizmeleri, papuçları bile çekip alan çamur yüzünden, kış gelince davarlar pek çıkarılamaz yöredeki yaylaya.. Baharın ise sürüm başlar, mal sahipleri kara kıl çadırları develere yükler, kaplar kacaklar, un bulgur torbaları, ekmek tahtaları oklavalar, tencereler, çuvallanır, katılır sürü önlerine bir göç başlar Tetek dağlarına, taa biçim zamanı dönülür köylüğe..

Amşe de göçer oldu Tektek dağlarına, Cafo daha bir öksüzleşti..

Dadandı azaplarının yanına, ahıra.. Saatlerce konuşuyorlar azapla, öyle çok oluyor ki birbirlerine anlatacakları lâflar!. Usandılar sonunda Cafo bir alfabe bulup getirdi oku'dan, çıra ışığında okuma yazma belletmeye başladı azaba.. Karşılığını da istiyor: «Eşeğe iyi bakasen!.»

Gizli gizli fazla arpa koyuyor eşeğin önüne, kaşağılıyor, siliyor, pırıl pırıl ediyor eşeği.. Azap gözlüyor Cafo'nun ettiklerini:

— Yaho Cafo, bu hayvanı ne kadar sevisen?.

— Severim tabi, kim sevmez böyle hayvanı? Edemin altı bin kâatlık atından bin kâatlık ineğinden eyidir benimcin.. Dört çuval saman atıyorum, yorulursam kendim de biniyorum ver elini Urfa, beni taa saman sattığım hana kadar götüriy, sonra yolları şaşırtmadan alıp bura getiriy..

— Haklısen.

— Tabi haklıyem.. Mavi Haco kendisi bu eşek kadar sevdirmedi üstelik! Haydi şimdi çıkar alfabeyi defteri kalemi, derse geçek..

Cofo ile azabın dostluğu fazla sürmedi, Edesi Memed ile azabın arası açıldı hesap işinden, azabın işine son verildi ve edesi hemen bir başka azap buldu, Kürt Hasey.. Tenbeldir Hasey, Nemrut bakışlıdır, ilk görüşte sevmedi Cafo'yu, Cafo da onu!. Ve Hasey anlamıştır Cafo'nun evdekilerle arasının iyi olmadığını katılıverdi onlara!..

Öğrenciler ikiye bölündü, sabahçılar öğlenciler. Cafo'yu öğle postasına ayırdı öğretmen..

Cafo yine sabahın köründe kalkıyor, Hasey'le birlikte çifte gidiyor, okul saatine kadar tarlada çalışıyor.. İlk iş, edesinin yeni aldığı at arabasını hazırlamak.. Koşumlar kösele ve katran kokar. Kara kösele, mavi, al boncukludur, ortasında tunçtan bir ayyıldız, çevresi morlu sarılı top top yün püskül!.. Onları okşuyor Cafo.. Koşuyor atları acar arabaya.. Tohumları yüklüyor, azapla tutuyorlar tarlayı.. Cafo geçiyor sabana sürüyor, tohum atıyor Haseyl.

•

(Ne biçim iş bu? Sabahın köründe kalk düş yollara!. Sabahın demiri elime yapışıy, ısırıy buz gibi!. Ellerim üşüy.. Ölü gibi geliym okula, kimileri geç varıym, tokadı basiy öğretmen, valla haklıdır.. Bir çaresi olmalı bunun, ama nedir?)

Tohumları attı arabaya Cafo, iki kucak da çırpı!. Hasey seslendi:

— Bunu nedeceksen?

— Tarlada yakacaml

— Allaah Alaaaaahl Böyle iş olur? Biz oraya çifte gldiyk, tohum atmaya sürmeyel.

-— Yaho sen nldisen bin arabaya gldekl.

Gittiler.

Cafo bir çırpı hazırlayıp ateşledi, geçti karşısına oturdu, uzattı ellerini. Hasey atı sabana bağladı, seslendi Cafo'ya:

-— Hadi kalk sen artık..

— Hasey amo, ateş yeni yeni yaniyi durda biraz ısınak, sonra ekerlz..

Hasey kızdı:

— Yaho daha bir at sürmeden hemen ısınmaya çöktün, olur mu yaho?

— Valla kalkmam Hasey amo.. Ben üşürem, senin sırtında yün aban var.. Soğuktan sana ne, ama bir de bana sorasan?

Hasey tek başına sürüp tohumlamaya başladı çizlkler!.. Her çizgi başında bağırıyor Cafo'ya:

-— Yaho kalkasen artık, vakit nerdeyse öğlen oldu bak en sona biz kaliyk!.

Cafo kalktı, gerindi geçti sabanın başına, beş altı hat çekti ve sabanı yarıda bırakıp döndü ateşin başına, biraz daha çırpı attı, uyandırdı ateşi ve Hasey dellendi, sövdül

(Tamaaaaml Oldu istediğim, varsın sövsün dellensin, şikâyete dursun edemel. Edem de alt tarafı yine çekecek değeneği, usanana dek dövecekl Varsın dövsün, artık bişey demiyor dayak bana, göğdem neredeyse nasıra kestil Bugün olmasa yarın, yarın olmasa öbürgüne döver, muhakkak döver! Peki neden, niye böyle eşek gibi çalışmak? Çift sürmek tohum atmak? Neden? Neden? Okulda dövüşüyok çocukların anaları babaları hemen gelip şikâyete duruyorlar öğretmene.. Yok kimim kimsem, olanlar bana oluyor, haklıyken de dayak bana atılıyor, neden? Ben de basıyorum dayağı çocuklara, hıncımı çıkarıyoml Bakalım edem ne edecek?)

Döndüler.

Tohumun yarısı çuvaldal.

Memed iki ahbabıyla kapı önünd› yarenlikte.
Hasey yarım çuvalı aldı arabadan, attı yere!
Memed seslendi :
— Hasey bugün bitiremediniz mi?
Yanıtlamadı Hasey, üstünü başını silkeledi ilkin, sonra başıyla Cafo'yu gösterdi:
— Ahaaa.. Tövbeler tövbesi olsun daha bunnan çifte gidenin!. Verem etti bugün beni.. Bu nassıl evlattır yahu? Dinim gâvurun olsun daha bunlan yola gidersem!. Aha sen de buradesen ne yapisen yap, yoksa tohum elde kaliyl. Yaho kittik tarlaya, daha bi hat sürmeden yaktı ateşi geçti karşısına oturiy, yaho kalk, kalkmaz, yaho etme kalk, kalkmaz, aha şimdi kalktıl.
Ses etmeden dinledi Memed..
İçini çekti.
— Peki Hasey amo, sên sinirlenme, yarın bi yövmiyeci tutarım siyel
Sözünde durdu. Yevmiyeci tutuldu, Cafo'nun istediği oldu!.
Okul başlayana kadar gözden ırak oluyor Cafo, siniyor b'r yere, zamanı gelince koşuyor okula ve kimseyi sevmed'ğini, sevemeyeceğini de düşünereki
.....
«....Köylülerin hislerine tercüman olarak riya ve yalandan arî maal hicap fani bir vatandaş olarak huzurunda arz ve ifade ederim ki, çeyrek asır intizar ettiğimiz Keban Barajı'nın inşaasına başladığını görmüş bulunuyoruz. Hayırlı muvaffakiyetler diler hepinizi tebrik ederiz.
İş adamlarının oradaki hummalı çalışmaları c dden nazara çarpıyor ve muhiti sevinç dalgaları ihata ediyor. İşte bu baraj hizmete geçtiğinde ölmez bir kazanç temin edecek, garp âleminde ve medeni unsurlarda emsaline ender tesadüf edilen Türk'ye için bir gelişme kaydedilecektir. Bu da bizim medar-ı iftiharımıza vesiled'r. Bundan da kıvanç duymaktayız. Şahsi değil, memleket davası olduğunu müdrik bulunuyoruz, binaenaleyh memleket ve millet menfaat'ne atılan temeller için bütün varlığımızla amadeyiz. Bu, dinî, mil.î, vatanî muhaceret meselesine gelince:
Vatanın her köşesi bizim iç'n cennettir. Şu cihet şayanı hayrettir ki yaradılış icabı, hicret anlarında insanlar ruhî bir tesir altında endişe hisseder ki o da şudur:
An'anevî örf ve adet olarak ecdadının mezar taşından ayrılmak

ve anayuvası beş'ğinin sallandığı yeşil ve zümrüt köyünden ayrılarak, ahlâk ve seciyelerine vakıf olmadığı yerlerde bağdaşmak ne derecede olacağını bilmediğidir.

Artık hicret çilesini yüksek takdirlerinize bırakıyoruz. Belki de bir takım sefaletle karşılacağımız var'ttir. Şu da muhtac-ı izahtır ki hükümet emirlerine itaat, dinî ve mukaddes bir vazifemizdir, zira devlet kanun ve nizamlarına içtimai nizamlara her ferd'n hürmet ve saygı göstermesi manevi fazilet şuuru içinde en önemlisidir. İşte şu cihet hicret ızdırabımızı dindirecektir. Devlet her bakımdan b'zlere şefkat ellerini uzatmıştır. Bunu minnet ve şükranla karşılar ilelebed payidar olmasını Allah'tan temenni ederiz.

Muhterem arkadaşlar,

Sizleri meşgul ett'ğimden dolayı özür dilerim, bir ata sözü vardır, herkesin vatanı kendine Bağdat gibi şirindir. Halkın, bu sözü bir kıyas üzerine tahlil etmesi lâzımdır, lütfen şu cihetl de tebarüz ett'rmek isterim ki su altında kalacak köylerde en mümbit ve verimli araziye sahip bizim köydür. C'var köyler, köyümüze küçük Mezapotamya ünvanını vermişlerdir. Arzettiğim gibi diğer köylere kıyas edilemeyeceğini geziniz netices'nde s'z de takdir buyuracaksınız.

Her işinizde hayırlı muvaffakiyetler diler, memleket ve milletimize refah ve saadet temennisiyle gösterdiğiniz mütevazi hasbıhallerinize teşekkür etmeyi bir vazife bilir, sizi tekrar saygıyla selâmlarız.

Gezin'zde selâmetler, sağlık ve saadetler dileriz.»

Elazığ, Ağın İlçesi Su Pağn'ği köyünden Hüseyin Aslan, konuk olduğum salcı Recep Evişen'in evinde saatler süren söyleşilerimizden sonra öteki köylülerle kalkıp giderken «Bir maruzatım var efendim» dem'ş, titreyen elleriyle cebinden önce bir kâğıt, sonra pertavsız gibi gözlükl'erini çıkarmış, ellerine uyan bir sesle başlamıştı okumaya. Sözünü bitirince uzatmıştı kâğıdı saygıyla, alıp koymuştum fotoğraf makinasının çantasına.

Recep Evişen, Keban Barajı çalışmalarına; mühendisleri, uzmanları, salıyla gezd'rmekle katıldı yıllar yılı, avucunun içi gibi bilir Fırat'ı, asî Fırat'ı.. Şelâlelerini, göleklerini, kıvrımlarını, balıklarını, akıntılarını, kumluklarını, kayalarını..

Elazığ'da, bir sinemada gördü o salı.. Altı traktör iç lastiğiyle yapılmış bir sal bu.. İplerle sıkıca bağlanan.. Köye döner dönmez attı tulumları, getirdiği iç lastikleri pompayla şişirdi, filmdekinin aynını yapıverdi, daha sağlam, daha büyük ve daha güvenli..

İçi, traktör lastikleriyle tıkıştırılmış çuvalları eşeğe yükleyip indik Fırat kenarına.. Pompayla şişirdik, bağladık urganlarla, üzerine tahtalar koyup.... Kavak pürleri attık sonra ve eşyalarımı ve tek bahçe küreğinin yardımıyla akıntıya bıraktık kendimizi Su Pağniği köyünden gün doğarken..

Fırat boyunca kimi köylere, karadan on onbeş saatte zor ulaşılır, ama Recep Evişen'in salı çabuk ulaştırır sizi bu köylere. Tanrı ile başbaşa nice köyler sular altında kalacak, bağlar bahçeler, ecdat mezarları, keklik, tavşan avlanan dağlar, tepeler, keçi yolları yüzbinlerce meyva ağacı. O Keban Barajı ki temelinden yüksekliği ikiyüzbeş metre olacak ve dolgu hacmi beş milyon metre küpten fazla.. Hesap etmişler ki barajın ardında oluşacak göl de otuzbir milyar metre küpü geçecek! Gölden akıtılacak su bir milyar ikiyüzkırk milyon kilowatt'a çıkacak santrallardan geçecek ve tam güce ulaşanda yılda ortalama altı milyar ikiyüz milyon kilowatt saat elektrik enerjisi üretecek! Ülkeye nur, susuz topraklara bereket yağdıracak!.

Fırat'ın tam ortasında deve tükrüğü gibi kabarcıklardan gidiyoruz, Recep ağa diyor, «burası akıntıdır, küreksiz akıtır bizi»..

Sal akıp gidiyor aheste beste, Recep Evişen kasketinin içinden tütün tabakasını çıkarıp sarıyor iki sigara, muhtar çakmağını uzatıyor, sert içimli tütün öksürtüyor ilkin, gülüyor Recep Evişen!.

Dalıp gidiyorum.. Bu barajdan daha büyüğünü kuruyorum Harran topraklarına.. Akıtıyorum kanallarla, kanaletlerle çatlamış topraklara, dellendiriyorum o uçsuz bucaksız ovayı, allı sarılı, boz toprakları yeşile boyuyorum gözümle..

— Daldın ağa, dalıp gittin!. Bugün bir daha, onbeş gün akıp gideceğiz! Eğer avradı, çocukları neyim özlediysen aha şurdan vuralım karaya, hele yak bir cigara daha!.

Gülüyor gözlerinin içi!.

— Yok be Recep ağa, baraj kuruyorum, ama uzaklara, Urfa topraklarına.. Bilir misin Urfa'yı, Harran ovasını?

Bilmiyor!.

Fırat üzerinde Harran'ı yaşıyoruz, Harran, o cânım topraklar akıyor bozbulanık Fırat'ta lâf olarak..

Ve Harran ovasının Mısas köyünde bir ulusal bayram kutlanıyor o sıralar, Kurban bayramıyla karışık.

— Çocuklaaaar!.

— Buyrun öğretmenimiz?.

Öğrenciler cıvıl cıvıl, okulun bahçesinde..

— Çocuklaaaar, yarın iki bayramı birden kutlayacağız, çantalarınızı getirmeyeceksiniz tamam mı?

— Tamam öğretmenim...

— Tertemiz giyineceksiniz, isteyen çete kıyafeti de giyebilir, tamam mı?

— Tamam öğretmenim..

— Şimdi dağılın evlerinize..

Dayısıgiller gelince eve, Cafo sevindi, anlattı cemaate öğretmenin söylediklerini neşeyle..

— Tamam ülen, yarın gelesen eve, seni bi güzel çete edekı. Dedi dayı..

Sabahı dar etti, fırladı, nefes nefese ulaştı eve..

Büyüklerin ellerinden öptü, dayı yüzelli kuruş koydu cebine, karısı Selvi kadına seslendi:

— Kız, benim gaberden şalvarımı, kendiyinde o sırmalı kadife ceketini alıp gelesen.

Şalvar da, kadife ceket de büyük geldi, kıvırdılar, iğnelediler oldurmaya çalıştılar. Dayı, kalın meşin palaskasını tabancayla birlikte doladı Cafo'nun beline, bir delik açıp tokayı geçirdi. Tabancayı çıkarıp aldı, kını gümüş savatlı, elvan elvan taşlı, kıvrık kamasını da soktu palaskaya.. Geriye çekildi inceledi Cafo'yu, orasını burasını düzeltti Selvi'ye döndü:

— Hele kız, seyin sandıktakı kırmızı poşuyu da alasen.

Poşuyu bir güzel doladı, sarkıttı ucunu.

— Hele arkana dön bakiim..

Baktı baktı, keyiflendi:

— Tam bir çete oldun yeğeni.

Tabancanın kılıfına da yün bastı, kapattı çıtçıtını.

— Dayo a'masen tabancayı, nolur almasenı.

— Olmaz ülen, saya şimdi İbo dayonun kırma tüfeğini alıram..

Kırma tüfek getirtildi, kayışı kısa'tıldı asıldı Cafo'nun omuzuna!

Sonra cümbür cemaat gelindi büyük aynanın önüne, Cafo ayrılamadı aynanın karşısından..

— Dayo be, verisen tabancayı n'olur, mermilerini alisen haa?

— Olmaz yeğen, tabanca devlet malidirl

Okul bahçesi «çete» dolul. Öğretmenin bayramını kutlayıp elini öptüler sıraya girip..

Kızlar allı morlu, sarılı kaçak ipek şalvar, cepkenler içinde, başlarında oyalı yemeniler, boyunlarında analarının altınları, dizi dizi.

— Çete giysililer öne, ötekiler arkaya, sıraya girin bakalım, boy sırasına göre, çabuk..

Köy halkı yediden yetmişe sokaklara dökülmüş, öğrencilerin geçeceği sokaklar, damlar salkım salkım dolu, öğrenciler tozu dumana katıp göründü uygun adımla, rap rap ettikçe minik ayaklar, tozlar pufluyor, gübreli, öğretmen komut veriyor:

— Sol sa.. Sol sa.. Sol sa!..

Hizalarına gelince özellikle kadınlar, zılgıt çekiyor can-ı yürekten alkış tutuyorlar güle oynaya..

Tam köyün içindeler, arka sıralardan bir silah sesi, bir daha!

(Vay be dayoooo! Veredin ya tabancayı, bi iki dene de ben sıkardım, nolurdu vereydin, tüh be!)

Cafo, çalımla yürüyor dördüncü sıranın başında. Üçerli sıranın sol başında..

Sağındaki öğrenci tabancasını çıkardı evlerin önünden geçerken bir mermi sıktı havaya, anası zılgıt çekmeye başladı öteki kadınlarla.

Öğretmen bağırdı :

— Çocuklaaaaar, tabanca atmak yok!

Çocuk tam bu sırada tabancaya yeni bir mermi sürüp horozunu kaldırmıştı, öğretmenin uyarması üzerine namluyu yere çevirdi ve o anda gümledi silah iki öğrenci yuvarlandı yere!.

— Yandım aneeeeey.. Yandım!

İkincisinden hiç ses çıkmadı.. Yerdeydi minik tümsek, sessiz sedasız!

Üçyüze yakın öğrenci girdi birbirine, ağlamalar, kaçışmalar, yere düşmeler ve Cafo da kaçanlar arasında tabana kuvvet, korku ve dehşet içinde!. Analar babalar, bacılar karıştı çağrışan, ağlayan, bağıran öğrenciler arasına, ana baba günü denilen bu olsa gerek!. Çocuğunu bulan ilkin basıyor bağrına sonra uzaklaşıyorlar telaşla..

Cafo koşuyor Cemile bacısıgillere, mezarlığın orada gördü amca

kızıyla bacısı, sarıldılar, Cemile tuttuğu gibi elinden soktu eve, bekitti kapıyı, nefes nefeseydi:

— Kimi vurdular, ölen kimdi bilisen?

— Öleni kalanı bilmiyem ama vuranı görmüşüm!

— Sus babam sus!. Sus ve de kimseye söylemeyesen!.

Memed'in kızı geldi biraz sonra iki gözü iki çeşme, titremelerle anası Haco'nun dizi dizi altınları sarı nurlar içinde, görünce onları attı kendini yere, başladı ağıtlanarak dizlerini dövmeye:

— Şimdi bubamı öldürdüler.. Şimdi bubamı öldürdüler!..

— N ye kurban, yel alsın ağzından!. Niye öldürsünler babanı yavrım, korkma dur hele, dur!.

— Ne bilim kız, deyiler Cafo dayo öldürmüş onnarı, öyle diyiler!.

Cemile, Cafo'dan kırma tüfeği, içi tıkılı tabanca kılıfını, ucu kıvrık kamayı, kızın da boynundaki altınları hemen aldı, sakladı. Sonra çocukların ellerinden tutup evlerine götürdü.. Kuşkuyla bakıyor Cafo'ya ve Cafo atıldı:

— Bakasın benim tabanca kılıfım var, tabancam yok bacı..

Selvi de onayladı, rahatladı Cemile..

Mahalleye gel'p gördüler ki..

Beş altı kişi Memed'in başına üşüşmüş, öldüresiye dövüyorlar palaskalarla sopalarla, yüz okkadan fazla çekerli Memed ufak top gibi aralarında, yerde, oradan oraya süründürülüyor tekmelen'yor, kurtulmaya çalışıyor ama herşey çaresiz!.

(Sevmiyem.. Sevmiyem ama haksızlık bu edeme edilen! Ne suçu ola edemin, vuran ben değilim ki.. Ah bacım almayacaktın kamayı belimden, hiç durmaz saplardım birine ne de olsa benim edem, üstelik haksızlık ediyler!.)

Dayakçılar, Memed'in akrabalarından bir kaç kişiyi daha kattılar meydan dayağı faslına, tozdan pek seçilemiyor durumları, birisi sıyrıldı aradan narâlar atarak ve elinde bir tabanca:

— Durun deyyuslar, hepinizin anasını avradını durun.. Üstüme gelen olursa yakarım..

Koptu film.. Herşey durdu, dünya durdu, mavi gökteki, kuşlar, yer-

deki insanlar, tavuklar, kazlar, ördekler, sallanan ağaçlar uçuşan tozlar hepsi hepsi..

(Vur dayo, vur bunnarıl. Sövmekle olmaz, basasan tetlğel. Haksızlık bunnarın edeme slye ettikleri, haksızlık!.)

Yavaş yavaş çekildi dayakçılar, sonra daldılar yan sokaklara arkalarına bakmadan!.

Dayı tabancayı koydu beline, kaldırdı Memed'i yerden, Memed ki pesperişan!. İşaret etti Cafo'ya dayı:

— Hadi girin eve ülen, hepsiyln anasını avradını.. Azdan az ölür çoktan çok!

Kavga bitti ama Haco'nun ağıdı sürüyor! Başındaki kofiyi çıkarmış geçirmiş parmaklarını saçlarına yoluyor ve ağıtlanıyor:

— Yurdumuz dağıldı.. Yurdumuz dağıldı, daha şimdiden bizl düşman sahibi etti'il.. Evmiz yıkıldııl.

Dayı hışımla girdi odaya bağırdı Haco'ya:

— Kesesin sesini, ne verisen ortalığı velveleye Cafo'ya tüfeği ben vermişem mermisi de yoktu ne bağırisen çocuğu suçlayıp? Dellend'n sen?

Bakındı etrafındakilere:

— Aga sizler de hazırlı olun, ola ki buraya hücum edeler.. Ben kapıda duracağım, sen dama çık, sen de tut merdiven başını, Haco sen de topla çoccikleri ve kesesin sesini, dışarda nolursa ossun çıkarmayın kafanızı, haydin durman!.

Durmadılar.. Bebeler analarının şalvarları altında cücükler gibi, gözleri murra fincanı, korku dolu..

Yarım saat geçmeden kapı dövüldü, Cafo dayanamayıp koştu pencereye ve dayı bağırdı:

— K'mdir o?

— Benim ben, hele kapıyı açasız..

Aynı mahalleden Bakıro'dur gelen.

— Haa, gelen Bakıro..

Dışardakilere işaret etti, bakın kaç kişiler gibilerine. sonra olumlu işareti alınca açtı kapıyı, buyur etti. Bakıro kümese dalan tilki gibi süzüldü içeri baktı sağına soluna, selâmladı, soğukça alındı selâmı!.

Soluklandı, terini sildi, tüm gözler üzerinde, başladı söze:

— Nedir yaho bu durum? Bir kaza olmuş temaaaam.. Kan kandan yıkanmaz kan sudan yıkanır, hele sak'n olun!.

Dayı kızdı:

— Sen ne disen be adam? Daha hadiseden haberimiz yoktur, yılan öldürür gibi saldırdılar üzerimize! Hele durun azıcık ne bitmiş örgenin ondan sonra ne istisez yapın!..

Bakıro sakalını kaşıdı.

— Eyide, şimdi muhtar bekçiyi karakola yolladı, hele siz sakin olun, davayı büyütmeyin!

Geldiği gibi çekilip gitti!

Dayı kafasını salladı arkasından, «Aha bu deyyus» dedi, «bu deyyus desiseden gelmiştir bilesiz, bunnar nasıl hazırlık içindeler bunu örgenmeye gelmiştir ve de gidip haber verecektir....»

Gözlem doğru, bayılır Bakıro bu gibi işlere! Düşsün insanlar birbirine, insanlar kırsın birbirini, vurup kırsınlar.. İşi bu, ortalığı karıştırmak!.

Memed telaş içinde dolanıyor odayı.

— Otur, dedi dayı, Memed'e.. Otur, bakın he'e karakola gitmişler, eğer karakol gelmeden kötü bir durum olursa vurulanların hepsini benim üstüme atasız, karakoldan candarma gelene kadar kendimizi koruruz tamam mı?

Ve kapı yeniden dövülmeye başladı, dayı sordu:

— Kimdir?

— Benem ben, muhar, kapıya gelin hele!.

Aldılar muhtarı içeri.. Muhtar ısrar ediyor, Cafo illâ muhtarlık odasına getirilsin!. Sonunda da kestirip attı :

— Yaho beni dinlen, köyde kime sorsak deyi Cafo vurmuştur!.

— Bak muhtar, bilinki ben dayısıyım Cafo'nun, söylisen Cafo vurmuştur, ben annamam Cafo vurdu mafo vurdu, candarma gelmeden biz bir yere gelmeyecez, gelsin candarma başşım gözüm üstüne, nere derlerse oraya gelecez tamam mı?

— Siz bilisiz..

Gitti muhtar, canı sıkkın..

Savunma düzeni iki saate yakın sürdü ve damdakiler bağırmaya başladı:

— Haaahooo hahoooo asker gelly.. Candarmi gelliy..

Silahlar zula edildi.

Karakol komutanı, muhtar, köy bekçisi ve beş altı jandarma, üyeler daldılar içeri. Komutanın buyruğuyla üzerleri aranmaya başlandı. Jandarma bir tabanca uzattı komutana!.

— Cafo kimdir çıksın ortaya!

Cafo titredi, koltukladı dayı oğlanı:

— Çıkasın Cafo, korkma!.

Cafo titremeler içinde sıyrıldı kalabalıktan, çıktı geldi komutanın önüne, komutan şaşırdı:

— Bu mu Cafo? Sen misin?

— Evet öğretmenim benim, şey.. Komutanım!.

— Hadi gidelim..

Cafo yapıştı dayısının eline..

Evdeki erkekler, Cafo, jandarmalar arasında götürüldü muhtarlığa, komutan dayı ile Cafo'yu aldı bir başka odaya ve sordu dayıya:

— Bu silah senin midir?

— Benimdir efendim.

— Bilmiyor musun bunun yasak olduğunu?

— Biliyorum efendim çünki ben emniyette görevliyim, silahı da görevim gereği taşıyorum, bekçiyim Urfa'da..

Silahı verildi ve sordu komutan:

— Eee Cafo, şimdi sen anlat bakalım nasıl oldu bu hadise, kim vurdu çocukları?

Cafo tek tek anlattı olup bitenleri, gördüklerini. Komutan Cafo'nun silahını inceliyordu bu sırada, namluyu kokluyor, tetik düşürüyor. Uzattı silahı Cafo'ya:

— Senin tüfek bu muydu?

— Evet efendim budur..

Köşede zangır zangır titreşen öğrencilere döndü komutan, tabanca atan öğrenciye de sordu olayı, «sen anlat» dedi..

— Şey.. Ben Cafo ilen yanyana yürüyok. Cafo okuldan çıktığımızdan beri havaya silah sıkıyordu, en son sıkmak için tüfeğe bir fişek daha soktu aha şu kırmasını dorgultunca tüfek patladı bir arkadaş öldü. bildiğim gördüğüm bu kadardır!.

Öteki öğrencilerin kimisi Cafo, kimisi öteki vurdu, dedi!.

Komutan üç beş av tüfeği istedi, karıştırdı tüfekleri, aldılar Cafo'yu odaya..

— Bul bakalım tüfeğini Cafo.

Baktı, inceledi.

— Burda yok efendim!

— İyi bak ulan, nasıl yok?

Yeniden baktı Cafo «Yok burda»

— Peki şimdi arkanı dön.

Döndü.

— Şimdi de dön bakalım, bana, yeniden bak tüfeklere..

Baktı ve a'dı birisini, uzattı komutana «Benimki budur efendim!»

Saatlerce sürdü soruşturma. Ertesi gün hepsini karakola istedi komutan ve haber geldi ki, hastaneye kaldırılan öğrenci de ölmüştür! Komutan ölülerin gömülebileceğini söyledi.

Karakolda kimlikleri saptandı ve hepsi Urfa'ya götürüldü arabayla..

Ve ilkokul üçüncü sınıf öğrencisi Cafo, ilk kez oturtuldu sanık sandalyasına!.

Komutana verd'ği ifadeyi yineledi.

Gereği düşünüldü:

Cafo suçlu bulunmadı..

Ve iki arkadaşının ölümüne neden olan öğrencinin yaşı küçük olduğundan tutuklanmasına mahal olmadığına!..

Çocuğun babası karşı tarafa haberler saldı, kan parası ödemek istedi, kabul edilmedi:

— Kana kan isteriz! Kana para değil!.

Üç ay sonra iki tarafın çobanları bıçaklarla girdiler birbirlerine!.

Ve sıra ailelere geldi, silahlar konuştu karşılıklı!.

Sonuç; bir ölü üç ağır yaralı!.

Ve yeni bir kan davası daha eklendi binlerce kan davasına!

Aile karar verdi, Cafo okuldan ayrıldı, Tetek dağlarına köçere çobanlığa gönderildi!.

Cafo kuzu'arı kattı önüne.

Köyde b'çim başladı, indiler düzlüğe.

Cafo terfi etti koyun çobanlığına. Seherde düşüyor yollara, gün batınca dönüyor eve..

Sağım iki kez yapılıyor çöl yazıda.

Memed atıyla geliyor sağlım düzlüğüne, yanında avradı Mavi Haco ve kızları.

Sağıma gelen tüm kızlar, gelinler düğüne gider gibi giyinir.

B'r görüm yeridir sağım yeri aynı zamanda..

Üç sürü ayrı ayrı toplandı, sağımcılar bir renk cümbüşü içinde dağıldı sürülere güle oynaşa, batan güneş içinde, renk olup kayboldular karşıdan bakınca.

Memed yerinde durmayan atının üzerinde, at da binicisi kadar süslü ve atın sağında solunda Memed'in nazlı ceylanları, boyundaki tasmalarda küçük çıngıraklar, durmadan çınlayan. Beyaz uzun cebel fistan, başında Suriye poşusu, onun etrafında allı sarılı, yeşilli simleri batan güneşte daha bir ışılıyan egalliyle sanki bir Kahire sultanıdır Memed bu görünümüyle.. Makas değmemiş gür ve kapkara bıyıkları tombul yüzünde daha bir haşmetli bugün..

«....Ben koyunları topladım. Mavi Hecey sağıma başaldı, Memed edem atından inmiş bir elinde dizgin, öteki eliyle ceylanlarıyla oynaşıyor.. Tüm sağımcıların gözleri bizim üzerimizde, bir hoş bakıyorlar imrenerek mi ne, neden saklayayım ben dahil..

(Kasıl Memedo kasıl!.

Nice kralları, sultanlar senin gibi kasılmışlar, sallanınca tahtları, ters dönüvermişler.. Sanmayasın senin saltanatında bakidir, dönecek bigün..

Bak etrafına sana nasıl bakıyorlar, ben de onlar gibi imrenivorum sana, gurur duyuyorum seninle, ama iğrenmekle karışık.. Acep kıskanıyor muyum seni, ıhh, neden kıskanayım ki? Amcam oğlusun.. Vasim, babam, edem herbişeyimsin.. O babam ki sana gülden ağır bi lâf etmemiştir, ama sen? Sen onun oğluna neler reva görlsen? Hele avradın, bacım olacak şu mavi Haco, Cafo'yu öldür dese vallahi gözün kırpmazsın, vurursun beni.. Ne zavallıydın kapı önünde dayak yerkene, ne gariptin, top gibi atıyor, veriyorlardı ağzına burnuna tekmeyi, palaskayı!. Ah elimde silah olaydı gözümü kırpmaz girişirdim onlara seni kurtarmak için, ateşe atardım kendimi..

Peki yahu, yoksa ben deli miyim?)

Birden başını kaldırdı edem, gözgöze geldik, içim bihoş oldu, sanki okumuştu düşüncelerimi, utandım.

— Cafo, dedi, at doğumluk, dua et de bir kısrak doğursun sana!..

Gülümsüyordu, sonra kahkahalarla gülmeye başladı, pırıl pırıldı ağzındaki altın dişleri.. Ben de güldüm, alay mı ediyordu benimle, neden? Yoksa hatalarını mı anlamıştı, beni bağışla mı diyordu bu halleriyle?

— Yahu Cafo, aklı başında bi çoban bulamadık, olaydı iyi bi çoban valla sen rahatlanırdın!.

— Ben yapıyom ya ede, ne gerek var çobana mobana?

Sitem ettiğimi sandı.

— Valiahi Cafo bi dene olsa inan tutacaktım. Koyun yaymak kuzu yaymaya benzemez bilirem.

O sırada sağımdan bir koyun kaçtı, seğirtip kattım sürüye, bu defa benim kirik oğlak kaçıverdi, hemen yakalayıp getirdim.. Dedi edem, kirğin boynuzunu nasıl kırdın diye? Anlattım, gülüştük karşılıklı yine!. Bir aralık baktım, mavi Haco baykuş gibi bakıyor bize, kin dolu maviler. Ne bileyim belki bana öyle geliyor ama bende ne gülmek kaldı ne bişey!.

Sağım bitti onlar da gittiler. Aldı beni bir merak, edem neden böyle aşağıdan alıyor, neden, neden?

Eve döndüm akşam. Dayımla edem kapı önünde yârenlikte, koyunları, havuşa koymama yardım ettiler, kafama dink etti, dedim kendime bunlar benimle bi şey konuşacaklar ama ne, durum vaziyeti bunu gösteriyor..

Çok sürmedi, dayım:

— Cafo yeğen, dedi, hele bi gelesen..

— Buyur dayo?

— Eden diyor, Yetim Ali'nin kızını kendisine nişanlıyak, kızı başkaları da istiyormuş, ama bizden cevap beklerler ne dersen?

İşte bunu hiç beklemiyordum.. Bunlar uzaktan akrabamız, küçükken zaten bizi beşik kertmesi yapmışlar, ben bu beşik kertmesini şaka bellerdim.. İş ciddiye bindi, şaşırdım.. Kafamı yıktım!.

— Yahu dedi edem, bunda utanacak ne var?

Dayım da takıldı:

— Üle, onu istemisen ben vereyim kızımı sana ne diyesin, var mısın Yetim Ali'nin kızına?

Bu lâflardan kurtulmak için başımı salladım!

Bir köle ben yetmiyorum, ikinci bir köle için düzen kuruluyor!

Bir ay geçmedi davullar çalındı, şimdi bak, çok komik bir haber vereceğim; davul niye çalındı bilir misin? Nerden bilirsin, sünnet düğünüm için!.. Daha sünnet bile olmamıstım!. Hani senin ilk geldiğinde yemek yediğin o koca kara kıl çadır kuruldu, murra kahveleri içiliyor, yemekler yapılıyor, davetliler gelip gidiyor.. Kimileri, daha sünnet bile olmadan beni nişanlamalarına takılıp:

— Yaho, diyorlar, hazır dernek kurulmuşken düğünü de çıkarasız aradan!..

Biz beş altı fak'r sünnet edildik, kesildik yani!.

Sonra okula yeniden başladım, üstelik ikokul diploması da aldım, yani bunlar nişanlandıktan sonra oldu!.. Yılı 1966 idi....»

Ve 1966 yılında Elazığ Keban'da da bir dernek kuruldu, bandolar gümbür çalıyor, al bayraklar sallanıyor tepede.. Kurbanlar kesiliyor ve Keban Barajı'nın temeli nihayet atılıyor!.

Okulu bitirmek Cafo'nun, bu temelin atılması da benim rüyamdı, ikisi de gerçekleşti..

Oturdum bir kayanın üzerine.. Tozu dumana katan araç d'zisini izliyorum, konuklar dönüyor.. Alt tarafı sigara, ama kimi içimlerinin tadını unutamaz insan, unutulmaz verdiği keyif, o kayanın üzerinde bir başıma boydak, sigaram o unutulmaz taddadır.

Aklıma haber yazdıracağım düştü, telaşlandım, herkes gitti bir ben kaldım o albayraklı dağın doruğunda.. Bir DSİ yetkil'si, «buraya» dedi, «telefonlar kurduk, amma kimse tenezzül etmedi!»

«Ben ederim» dedim, yazdırdım numaramı, iki dakika sonra Ankara karşımda!. Püfür püfür yel altında ne tatlıydı haberi yazdırmak, Elazığ'da sıraya girip cebelleşmeden onca meslekdaş arasında: bu, bana Keban Barajı tutkumun armağanı olmalı dedim kendi kendime DSİ'nin küf yeşili otomobiline binerken!.

Bir Telli Turna havalandı aktı Elazığ semalarından Urfa'ya doğru, Harran ovasına süzüldü, Telli Turna, boyu kanatlarından uzun.

Cafo'dur, basmıştır ondört yaşına artık. İyi geçinir o'muştur edesi Memed'leni.

— Cafo, dedi Memed, benim bin liraya ihtiyacım var, şu buğdayı apart Urfa'ya sat, fazlası da seyin olsun!..

Bindörtyüz lira tuttu buğday, dört yüzü Cafo'nun!

Bununla ne alacağını uzun uzun düşündü Cafo, döndü dolaştı Urfa çarşılarında, dükkânların camekânlarına baktı ve karar verdi, en iyisi bir tabanca uydurmak kendine!. Oyuncak tabancalardan yapılma b'r tabanca gösterdiler, beğendi aldı, yirmi de mermi!. Köye gel'rken key'fle iki el sıktı havaya, ova In'edi!. Eve varınca, şeytanın b'le aklına gelmeyecek bir zula buldu yeni oyuncağına, sarıp sarmaladı, zulaladı orava, o keyf ic'nde, evlerinin arkasındaki komşularının kızına vurgun olduğunu anladı!.

Başladı mendil alıp vermeler, aynaydı, taraktı, boncuk bilezikti,

sevda armağanları, sonra gizli gizli buluşmalar, iki göz üstüne sevda yeminleri, ölmek var, ayrılık yok! Önce hane halkının, sonra nişanlısının sonra kız tarafının haberi oldu bu «gizli sevda»dan!. Nişanlısıgil ki köyde «güçlü famile» sayılır, yani kalabalık ailedir erkekten yana en çok bu korkuttu edesi Memed'i! Her şeye telaşlıdır Memed, el altından haberler salar Cafo'ya, ağız aratır, nedir niyeti, ne yapmak ister bu delikanlı, bir belâ daha mı hazırlamaktadır?

Amşe'yi soktu araya en son..

— Gidip sorasın oğluna, söyliyesen.. Bu it, bizleri birbirimize düşürmesin, o kızdan farak gelsini

Amşe'dir dayanamaz Cafo'ya, dedi «oğul oğul can oğul, ceylan oğul hal böle böle, vazgel bu kızdan, farak gel!.. Görisen kutak, öksüz kimseleriz, kimi kimsemiz yoktur, bilisen değiliz kalabalık, bir durum olursa nicolur hallarımız bilisen? Bilisen nolur a Cafo?»

Sevdadır bilemez Cafo ne olacağını!. Hangi sevdalı, vurgun bilmiş ki Cafo bilecek?

Attı kendini tarlalara, döndü dolaştı..

Kuzular meleme dolu, sürüyle ve kızlar sürülerin arasında, kimi kirman eğer, kimi çatlak çiğner, kimi çeyizlik işler.. Cafo'nun nişanlısı da aralarında.. Canı burnundadır Cafo'nun.. Vardı gitti yanına, olmazdan bir hır çıkardı, alınca yerden taşı savurdu nişanlısına, çareyi bu sanıp!.

(Bilemedim kafasına değeceğini, tühl

Dedim, bana bağırır çağırır, iki lâf da o eder tersler, tersler de bozulur nişan!.. Olmadı! Bağırmadı!. Terslemedi, sadece yere düştü kafası kanlı, tüh be, keşke söveydim de taş atmasaydım!.)

Nişan çözüldü!.

Dellendi Memed, dellendi!. Tümden açıldı araları, eskisinden bin beter!. Elden geleni yapıyor Cafo ile yüzyüze gelmemek için!. Umurunda değil Cafo'nun, umurunda olan illa o kız, sevdiğinde, vurgunluğunda!. Geceleri uyku girmiyor gözlerine, o uyku tutmayan gözlerinin tek gördüğü, komşu kızı.. Yapsa yapsa Amşe yapar bu işi..

Vardı Amşe'nin yanına, sokuldu, sevecenlikle sarıldı boynuna, öptü öptü..

— Canım aney, hey aneeeey, aneyl. Bakasen, isteyin bu kızı bana.. Bakasen verdiler verdiler, vermediler ne yapacağımı ben bilirem!

Amşe şaşırdı, baktı Cafo'nun dünyayı görmez gözlerine, baktı, baktı:

— Eeee, vermedilerse ne hakkımız vardır a can, a ollum, ne yapacaksen?

— Ne mi, elbet kaçıracamı

— Ne hakla kaçırırsın elin kızını a Cafo?

— Söyliyem, kaçırırımı. Git şimdi aynen böle diyesen edemel.

Sevdadır yoktur ilki sonu.. Sevdadır dellendirir adamı, kör eder gözleri, doğru yoktur sevdadan gayrıl.

Amşe hışımla doğruldu, tuttu dizlerini, uğdu azıcık, vardı gitti Memed'in yanına, dedi vaziyet aynen böledirl.

Memed çağırdı dayıyı, hısım muhtarı.. Verdiler ağız ağıza..

Cafo huzursuz, Cafo tedirgin, kuşkulu.. Pır pır ediyor içi..

Gitti ahıra, çıkardı zuladan tabancasını, sürdü mermilerl, soktu köneğinin içine, kuşandıl

Öğrendi ki bu ağız ağıza vermeler, bu fısfıslar kendisine iyi bir meydan dayağı atılmasıdır, eşek sudan gelinceye kadarl.

Çağrıldı Cafo, uzaktan gördü, hepsinin elinde sopalarl.

Çakıldı olduğu yerel

Birisi hamle eder etmez, tabanları yağladı Cafo, dayısı peşinde «dur ülen dur» diyerek!.. Dayıdır, söver de döver de.. Korku ki sevdanın bir başkasıl.. Daldı bahçe kapısından, havuştan geçti attı kendini damın merdiven'nel.

Damlarda kadınlar, erkekler.. İşte komşu kız da damda, anası, babası, bacısı, yadırgı içinde seyirciler o koşuşmalara. Neden ola ki?

Dayıdır, peşindedir Cafo'nun, gördü Cafo'nun elindeki silahı, aldırış etmedi, çıkıyor merdivenleri ve Cafo bastı tetiğe ardı ardına vınladı kurşunlar çakıldılar yerel Tezekli toz kaldırdılar yerden ve dayıdır deneylidir bekçilikten, kaldı olduğu yerdel.

Cafo iki el de Memed'e doğru salladı, ayaklarının dibine dibine inledi havuş ve ilk feryad mavi Haco'dan geldi, sonra kızlarından.. Dayı hışımla indi merdivenlerden vardı Haco'nun yanına susturmaya çalıştı Haco'yu, Haco atmış kendini yere, yolar saçını başını, döver dizlerini feryat ede ede ve de kızları aynenl.

Damdakiler için bir seyirdir olanlar.. Sorular sorular.. Yanıtları ki ilgisiz, Cafo'nun karasevdasından söz eden yokl.

Dayı bağırdı:

— Bırak o silahı elinden, gelesen yanıma Cafo.. Dellenme ülen, dellenme!.

— Dayı, varman üstüme size o kadar söylirem!.

Edadır, aldı sözü:

— Ne dersen yapacaz Cafo, hele gelesen bura!.

— Peki ede.. Ama silahımı valla vermem.. Eğer bu silah olmasaydı yandırmıştınız beni dayaktan öyle değil mi? Vermem silahımı!..

Silah elinde indi merdivenleri, geri geri çıktı bahçeden, bir akrabalarının evine sığındı, orada geçirdi geceyi..

Bir baba dostu girdi araya, sözler verdi ki dayak mayak yok!.

Uzattı Cafo silahı ona..

Barışıldı.

Ellerden, gözlerden öpüldü..

Söz verildi ki kız istenecek!.

İstendi..

İsteyiciler kolları kanatları kırık döndüler!.

Kızın anası çevirdi birgün Cafo'yu, duvar dibine çekti, tuttu kollarından sevecenlikle:

— Cafo ollum, biliyem kızım da seni seviy.. Sen de kızımı sevisen hele sabır edesiz, ben yumşatayım herifin başını, aha yanlış bir iş tutmayın olma mı, Allah büyüktür, ha kurban unutma dediklerimi, yanlış yapmayasız, ben işinizi görecem temam mı?

Cafo'dur dellenmiş, ilk sevdasıdır bu, gözü karadır, gitti kızın evine bir gece, buluştular ahırda! Çekildiler kuytuluk bir köşeye.

— Ben aneye hepisini anattım, dedim razı gelmesez kaçarım!..

— Hele ondan, anan çevirdi beni.. Kaçarız deyi bizi oyalamak istiyi!. Soriym sana, şimdi bennen kaçabiliysen?

— Yooo yooo! Korkutmak için söylemişimdir bunu.. Kaçsak bi günde bulup öldüreler bizi, delisen sen?

— Deyilem, davran şincik kaçak!.

— Mümkünsüz, hele bir iki ay sabredek, aneye biraz daha çivi bükem kaçarız deyi, aney çok korkiy bundan..

Kapı gıcırtılarla açıldı, davrandılar, Cafo sıyırdı belindeki kamayı, gördüler, gelen aneydir! Dövüyor döşünü, başını sallıyor, dudaklarından mırıltılı beddualar dökülüyor ardı ardına:

— Yurdiz dağıla... Yurdiz dağıla, şimdi buban gelse ikinizin de canazası çıkar burdan.. Yurdiz dağıla deliler, yurdiz dağıla!.

Ardına bakmadan çıktı gitti Cafo!

Cafo, ertesi günü köçere salındı, ne koyun ne kuzu çobanlığı, sadece sevdasını güdecek, güttü de, tastamam dört ay!. Doldu boşaldı.. Memedgiller de dağda.. Haco ile gidip geliyorlar sağıma.

Çerçi geldi, Tektek dağlarına köçerlerin yanına.. Buyur edildi hanelere, kara kıl çadırlara, satacağını sattı, aldı alacağını.. Ne ki fır dönüyor Cafo'nun yöresinde, fırsat kolluyor konuşmak için..

Cafo birşey alacakmışcasına yanaştı çerçiye..

— Hamo, bana bişey demek istisen ama söylemisen öyle mi?

Başını salladı çerçi Hamo.. Bakındı etrafına, fısıldadı:

— Heye yegen.. Yahu nasıl diyem? Seyinki bizim avrada demiş ki, Hamo edem Cafo'yu görise söyleye, hemen köye gelsin.. Sanıram kızı başkasına vereler!

Gözü karardı Cafo'nun, bir ateş düştü yüreğine, yayla suyuyla sönmez!. Aşırdı edesinin silahını, kuşandı..

Dağlar, kuru dereler, tepeler aştı, yürüdü, yürüdü.. Attı kendini sırtüstü, yorulunca.. Soluklandı, davrandı yürüdü yürüdü.

Gün patlamadan girdi köye sinerek geçti sokakları, evleri, ahırları, bahçeleri, kızgillerin havuşunda buldu kendini! Bilir, kızın anasıyla bir odada yattığını, ama nasıl uyarmalı? Döndü evlerine, girdi usta hırsız gibi uzunca bir tel bulup döndü havuşa..

Naylon gerili çerçeveye. İdare lâmbası yaşamasız..

Bıçağıyla oydu naylonu, kıvırdı telin ucunu uzattı yer yatağına doğru, olmadı.. Yeniden ayarladı, olmadı!. Titriyor eli ayağı, soluğuysa kesildi kesilecek ve yeniden uğraştı ve taktı kızın boynundaki boncuğa, asıldı usulca, kız bir iki döndü, yeniden asıldı, kız dehşetle kalktı yataktan, uğuşturdu gözlerini, evet rüya değil bu, naylonun gerisindeki Cafo'dur!.. El ediyor, işaretliyor ahırı!. Valla deli, azgın bir delidir bu Cafo!.

Kız anasının soluğunu dinledi, döşeğin yanındaki entarisini aldı usulca, geçirdi kafasına.

Cafo süzüldü ahıra, biraz sonra da kızı

Bir solukta anlattı kız:

— Beni şıhın oğluna verecekler Cafo! Durum budur..

— Diyem davranasan, hemen kaçak!

— Olmaz, hazırlıklı değ'leml. Bakasen Cafo, benim korum* sandıktadır, anahtarı da anamdadır, yarın bişey eder korumu çalarım, heç olmasa bozdurur geçimimize bakarız biyol.. Aha şincik gitsek öğlene kalmaz bulalar bizi.. Bulalar da param parça edeler, sen şimdi gidesen, kaçmak olmaz.

Ve kaçamadıları

Biçim başladı, köçerler indi düzlüğe, köye.

Cafo durgun, Cafo suskun..

Sarıldı Amşe'nin boynuna, her zaman yaptığı gibi öptü nakış nakış dövmeli yanaklarından, alnından..

— Kız aney.. Edeme diyesen biraz para versin bana.

— Hayr mı can oğul, ceylanım, nidesen parayı?

— Gideceğ'm köyden!

— Nere gidisen, dellendin?

— Nere olursa aney.. Nere olursa, duramam burda gayrı, hiç duramam!

— Oğul, can oğul, akili başına toplayasen.. Yol bilmisen iz bilmisen!. Gid'p yaban ellerde ne edeceksen? Ha anan kurban, ne edeceksen de bana?

— B'lmiyem, ama artık duramam burda, sözüm budur!.

Amşe ikiyüzelli lirayla döndü..

«....Urfa'ya geldim, sora sora buldum otobüslerin kalktığı yeri.. Adamlar bağırıyor, Antebe Antebe.. Adana'ya Adana'ya, kalkıyooo. Kaptı birisi kolumu, dedi, nere gidisen, hemen kalkir Antebe! Aldı onbeş l'ramı kesti bileti itti beni otobüse. Yanımda bir adam var, nere gideceğ'mi sordu, Adana dedim, sonra başladı ahret soruları, dedi yoksa evden mi kaçisen? Evet, dedim, evden kaçtım.. Sordu yaşımı, onbeş dedim.. Dedi gurbet iyi olmaz bu yaşta, sen en iyisi ilerde in otobüsten dön evine oğlum.. Öp anayın babayın elini, af dile, barış.. Dedim, ne anam vardır ne babam, ölmüşlerdir eceller'yle.. Anlattım kiminle yaşadığımı, edemi, Amşe aneyi Haco'yu falan, yani tüm başıma geleni, bana edilenleri falan. Derken arka sıradan birisi karıştı söze, «yarın bu çocuk ne yapacak, hırsızlık, yankesicilik, biraz daha büyüdü mü büyük işlere başlayacak, ah gidi gençlik ah, Allah kötü adamın belâsını versin..» gibilerine lâflarl.

---

* **Korum : Altın dizisi.**

Otobüs akıp gidiyor, yeni yeni yerler, evler, dağlar ovalar görüyorum bakıyorum ağaçlara, tellere konmuş kuşlara.. Yol boyu vız diye geride kalan insanlara, hem hoşuma gidiyor hem korkuyorum..

Arka sıradaki adam, yanımdaki inince geldi oturdu berime, o da başladı sorulara!. Ben yine anlattım olup bitenleri.. Düşündü durdu adam, epey düşündü, sonra «yaşın tutmuyor» dedi.. Dedim, «ne yaşı?» Dedi, «onsekiz yaşına gelince babandan kalan malların sahibi olursun.. Evet bir çıkar yolu var ama bilmem nasıl, kim yapar? Yaşını büyütmeli!.»

Anlattı yaş nasıl büyütülür, yol boyu anlattı. Bihoş oldu içim.. Demek onsekize gelince babamdan kalanları alacam.. Yaşımı büyütürsem daha önce!

Ucuz bir otel buldum, partal, tam partal.. Yattım döşeğe, düşündüm durdum, alınca babamın mallarını neler neler edeceğimi düşledim ve ertesi gündü, atladım otobüse ver elini Urfa.. Yaparsa bizim köylü Halo yapar bu işi!. Buldum Halo'yu. Dedim Halo amo, vaziyet böle böle, dedi olur yeğen bir yoluna bakak.. Baktı da! Ama önce cebimdeki parayı öğrendi. Gittik arzuhal yazdırdık, iki de şahit buldu Hamo, bi de muhtar mührü lâzımmış, bunu da ayarladıl Baktım şahitler ki hiç tanımadığım insanlar! İkibuçuk arzuhalciye, onar da şahitlere aldı Hamo.. Baktım paralar gidiyor, bunun sonu yok, dedim Hamo amo tüm param bu kalan kırkbeş liradır ne edesen et, ama bana da on lira bırak!. Hamo mırın kırın etti, derken çıktık hakim karşısına. Zangır zangır titriyorum, dizkapaklarımdan ağrı sanki benim değildir, yıkılacam sanıyorum, ama yıkılmadım, dinliyorum şaşkınlıkla, söylenenleri. Şahit diyor, hakim beyim dinime imanıma namusuma ki bu çocciğin doğum tarihini iyi hatırlıyorum, babası ki arkadaşımdır, bizim evde otururlar idi aha bu adam geldi dedi ki babasına, bir oğlun oldu dedi, bu adam o zaman babasıyla ortakçılık eder idi, aha bu çocciğin babası hiç unutmam beş lira müjdelik verdiydi.. Hakim, yılın kaç olduğunu sordu, dedi hakim bey, güzdü, dedi hakim hangi yılın güzü? Dedi efendim olacak bindokuzyüzelli!. Hakim öteki şahidi de dinledi, bana bişey sormadı neyse önünde sonunda oldum bindokuzyüzelli doğumlu! Yeni nüfus kâğıdım falan tanzim edildi verildi kâğıtları, yazılar falan yazıldı.. Çıkınca hesapladım, tutmuyor!. Dedim Hamo amo, beni elli doğumlu yaptırdın, olmuyor ki! O da dedi, valla yegen fazlasına hakim inanmazdı, gördün, elimden geleni yapmışam, elimden bu kadar geliy!.

Köye döndüm, Amşe ağıtlanıp sarıldı boynuma, döndüğüme tek sevinen o oldu sanırım.. Gözlerimden öpüyor, sarılıyor, dua'ar ediyor ve ağlıyor ve diyor, «iyi ki geldin can oğul, ceylanım, iyi ki geldin, bakasen efendimiz burda.. Dün akşam gelm'ştir, sorduk gendine, dedi ki senin için, o muhakkak geliy. Bak çıktı dediği, sen gendin geldin.. Oy efend'm benim, cânım efendim geldiğin yollara kurban olam.. Kurbanım olluma kavuşturdun beni, bu gece eden seni efendimize götüre, ona sığınasan, ziyaret edesen, aklin başına geliy can oğul, aklin başına geliy..»

Bilirs'n, bizim köyün yarısı Alevi, söylerler ki bizimkilerin efendileri Hacı Bektaş soyundan gelmiştir! Hacı Bektaş Veli'nin torunlarıdır, akıl almaz bir saygı ve bağlılık duyarlar efendilere, sanırlar ki bunlar her derde devadır ve bunlar için aleyhte tek söz ettirmezler alimallah!. Her yıl on beş yirmi köye on beş yirmi efendi gelir tek tek, inanmışlar kendi durumlarına göre çırağlık verirler bunlara, yani para! Bunlar dargınları barıştırır, haklıya hak, haksıza para cezası verirler ve bu cezayı da kendileri tahsil eder!.. Çocuğu olmayan kadınların, tüm adakların adakları yine efendinin cebine iner!.. An'adım ki gece efendiye götürüp sırtıma pençe vurdurup beni akıllı kıldıracaklar!.

Ses etmedim, edemle birlikte efendin'n post kurduğu eve gittik, edem önden gidiy efendiye doğru, sürüne sürüne, ben de ardından.. Edem, dedi, «Efendimiz, delimiz budur, mürvetinize sığınmaya gelm'ştir! Bir el verin biraz rahat ede.. Yüzünden şer belâ akliiy!.» Efendi sordu «evden kaçan deli dediğiniz bu mudur?» Edem, «evet» dedi, «evet efendimiz budur, mürüvvet'nize sığınmaya gelmiştir».

Efendi bana bakıyor, sonra dedi, «Bu deli değil, bir daha böyle şeyler yapmayacaktır, iyi bir çocuğa benziyor, gel bakim yanıma». Edemle enistem arasında secde ede ede vardım önüne, secdedeydim, efendi sırtıma üç defa vurdu hafifce, bişey okudu. Bi tas su istedi, batırdı parmağanı suya, bense geleneklere göre tası iki elim arasında tutuyorum, niyazda bulunup, suyu içmeml istedi, içtim. Efendi dedi, «El benden sebep Allah'tan».

Kalkıp geri geri çekildik, oturduk yerimize.

Birisi, ağır bi hastası olduğunu söyledi ve bi pîr lokması niyazında bu'undu, efendi bi lokma verdi, buyurdu, «götürün verin, iyi olacaktır.»

Efendi beşyüz edemden, aldı bana el verdiği için beşyüz de be-

nlm için istedi.. Derken millet sıraya girdi çoluk çocuk, kadın genç ihtiyar! Herkes kendi bütçesine göre, durumuna göre ellişer yüzer, beşyüzer çırağlık sundular efendiye!.

Lokmayı yiyen ölürse, iyi oldu, efendin'n lokması onu çile çekmekten kurtardı.. İyi olursa, efendinin lokması onu iyi etti, olur!.. Efendiler bu minval üzre sömürüp dururlar inanmışları, bu saf insanları, çırağ adı altında akıl almaz bi sömürü düzeni öteki sömürülere karışıp gider!.

Peki ne yapmışım da, beni delidir diye efendiye getirip el vurdurdular?

Kimseye açmadım yaşımı büyüttüğümü.. Günleri sayıyorum, sayıyorum yaşım onsekiz olsun.. Bu beni nasıl rahatlatıyor, anlatamam, onsekiz yaşın hatırına kend'mi işe verdim, takışmıyorum, hırlaşmıyorum kimseyle.. Evdekiler memnun, diyorlar iyi ki efendimiz ge'mistir, iyi ki bunu götürüp el almışızdır, bakın bakın nasıl tes'r etmiştir efendimizin eli?

Ayıptır söylemesi, ama sırasıdır neyi kimden neden saklayayım, ilk kez bi kadınla bu sıralar yattım. Kocası Alamancı. Kadın, benden onbeşyaş büyük.. İlk kez bi kadına uçkur çözüyorum, dille kolay, hem de haram olan bi kadına!. Utancımdan yerin dip'erine geçiyorum, bi yandan bu ilkin anlatılmaz heyecanı perişan etti beni, gömleğim yılan gibi yapıştı bedenime. Bişeyler oluyordu, ama neydi, içim yanıyor, nefesim kes'liyor, yüreğimin gümbürtüsü yatağa vuruyor, terden batmışım kayıyor bedenim vıcık, vıcık, bakamıyorum kadının yüzüne, o ise kafamı tutuyor, anlamıştır sıkıldığımı, bu sıkıntıdan kurtulmam için diller döküyor ama anlamıyorum ki neler dediğini! Kimi zaman oluyor kapıyor ağzımı, beni yiyecek sanıyorum, korkuyorum dal Hem yenmekten hem üstümüze b'risi ge'ecek diye!. Bittim, yıkıldım yatağa.. Güzel şey bu, ama hepsi gelip geçiverdi! Uzun sürmedi bu tatlanmak, heyecanlanmak, uçmak.. Törelerimiz ağır bastı. Öğretmişlerdi çoook eskiden, ufaktan.. Eline, beline, diline, mukayyet olacaksın.. Uçkur çözmeyeceks'n harama, katiyen uçkur çözmek yok harama, yoksa yol düşkünü ilân ederler.. Benimki evli, kocası Alamanyada.. Aynı şeyler onun için de geçerli, hele hele onun, bi duyula, aman Allah, ölümlerden ölüm beğen, atarlar köyden eğer vurup öldürmeselerl.. Yok böyle şey inancımızda, işte bu yüzden çok hoşlandığım şeyi sürdüremed'm, sürdüremedik, kapattık haramı..

Bazı geceler yatıyordum kadının evinde, evimize gitmey'nce del-

fenmişler, nerde bu oğlan, yine belâlar mı hazırlıyor başımıza gibilerine!. Bu gelmemeler hayra alâmet değildir, demek ki efendinin elinin tesiri geçiyl. Ne yapsak ki? Yaptıkları şu oldu, bi gün Amşe aney geldi yanıma çöktü, hoşsohbetten sonra çıkardı ağzındaki baklayı; dedi, «Oğul oğul can oğul, ceylanım oğul, sana bi kız bulak da evlen gayri!» Dedim, «ey aney, bu da nereden çıktı şimdi? Bikez nişanladınız daha sünnet olmadan, görişen olmadı, kısmet neyse bakasan b'gün olur..» Dedi, «yooo ollum, evlenme çağın gelmiştir, sen de ev bark sahibi olasen, torunlarımı görmek istiyem!.»

Güldüm.. Dedim, «aney, can aney.. Daha onbeş yaşındayım, çocuk sayılırım neylen bakarım karıma, oniki onüç yaşımda nişanladınız başıma neler neler açtınız, şimdi rahat bırak beni!.»

Amşe aney ısrarlı.. Dedi, gülerek, «Gözin tuttuğu kız yoktur, illâ şoo kız değ'l mi, o olmazda başkası olmaz değil mi? Bakasan Cafo, kocca köyde bi sürüüü kız vardır hangisini beğenesen ben sana kotaram, tamamdır?»

Ses etmiyorum, o ise düşünüp düşünüp köydeki kızların isimlerini marifetlerini, edepler'ni, çalışkanlıklarını sıralayıp duruyor!..

Kest'm sözü, dinle aney dedim.. Ve köyden ayrıldıktan sonra yaptıklarımı tek tek hepsini anlattım.. Anam bihoş oldu, hırı'tı gibi bi sesle, «oğlum yaşın kaç ki ayrılmak istisen?», «Aney» dedim, «evlenme yaşımı sormisen, ayrılmamı sorisen öle mi?»

Yanımdan ayrılınca doğru gitmiş edem Memed'in yanına, tekmil anlatmış söylediklerimil

Edem hemen geldi yanıma, dedi, «Öyle mid'r Cafo, yaşını mı büyüttün, kim verdi bu akli sana?»

Anlattım, «bahara onsekize basıyorum ede, bu iş tamamdır!.»

On onbeş gün geçmeden edem tedbirlerini almaya başlamıştı bile, koyunların çoğunu, inekleri, öküzleri, şunu bunu ardı ardına satmaya başladı, bi beygir bize yeter deyip o senin sevdiğin atları da satıverdi!.

Kuruyorum, basacağım onsekizime, mal sahibi olacağım, alacağım bacımı, Kâzım kardaşımı yanıma, anam isterse başım gözüm üstüne, kuracağım evimi bakacağım başımın çaresine..

Ama tutmadı bu hesabım, anamın baskısıyla yeniden nişanladılar beni..»

BELÂDIR, GELİYORUM DEMEZI.

Cafo'dur, daha sünnetsiz nişanlamışlardır, yatmıştır bir kadınla, harama düşmüştür ve yeniden nişanlamışlardır, köyü terkedip gurbete çıkmıştır kısa da olsa, yani büyümüştür, yani köy delikanlısı olmuştur artık!

Varsın kendinden biraz büyük olsunlar, onların arasındadır, ara sıra ciğara savuruyor, içki âlemlerine katılıyor, söze sohbete katılıyor artık! Ve belinde de edesinin silahı kuşalıl

Cafo'dur, büyük büyük olmuştur artık, var gücüyle çalışıyor tarlada tapanda!. Çifte gidiyor ve artık ateş yakıp yatmıyor yan gele zeydi!. Bağa gidiyor bağ belliyor, bağ buduyor, arabayı koşuyor, yükleniyor çuvalları sırtına, bir denileni iki etmiyor, çalışıyor ev halkının deyimiyle «adam gibi», çalışıyor Cafo, adam gibi.

Dayısının çocuklarının sünnet düğünü var.. Töredir, tüm köy halkı çağrılıdır düğüne.. Düğündür, bir hafta sürer töre gereği.. Genç kızlar, taze gelinler en güzel en has giysilerine sarılır sarmalanır, ne kadar takı varsa takılır, sürmelenir gözler, daha bir büyük gözler, bakımı doyumsuz.. Altınlar, gümüşler ışılar gerdanlarda, başlıklarda; salınıverir boncukla örülmüş saçlar bilek kalınlığında..

Halay tutulur, erkekler başta, sonunda kadınlar kızlar.. Erkekler çekilir halaydan, kadınlar kızlar sürdürür halayı coşkuyla, şalvarlar, caksırlar toz kaldırır yerden, uçuşur ipek poşular, örümlü saçlar, tutar kınalı eller birbirini, gümüş yüzüklü parmaklar kenetlenir, düğündür, kurulmuştur dernek, gün bu gündür oynamak gerek.. Oynanır güle güle..

Halay tutan kızların içinde elbette akrabaları vardır, seyreden!.. Nişanlı bir kız varsa halayda, kı eksik olmaz, daha alımlı sekerler daha bir coşkulanır halay.. Ve seyreden yakınlar, damat adayının en yakınları gelir halaya, gelin adayının tutarlar elinden getirirler halay

başına, töredir, serperler bozuk paraları nişanlı kızın başına, bahşişler atılır davulcuların önüne ki daha bir candan vursunlar diye.. Yer yer silahlar sıkılır, mavi gökyüzü kurşunlanır.. Ama salt kızın yakınlarınadır bu kurşunlamak gökyüzünü, yabancı atamaz, töre dışıdır!

Cafo'nun takıldı gözü sevdiğine, komşu kızına, içi hopladı onu düğün giysileriyle görünce, debreşti karasevdası!. Ve o, nişanlısıyla yanyana hopluyor, kenetlenmiş kınalı elleri!. Cafo'nun bir yakını yanaştı halaycılara, aldı nişanlısını getirdi halay başına, paralar serpildi, atılınca ayaklarının dibine paralar, davulcular daha bir candan vurdu tokmaklarını gerim gerim gerilmiş deriye ve kurşunlar yine yırtmaya, delmeye başladı gökyüzünü.. Silahına el atmadı Cafo!. Gözü, aklı o kızda.. Kimi zaman çakışıyor gözleri, o gözlerde hüzün var, iç geçirdiğini salt Cafo anlıyor, duyuyor bedeninin her bir yanında!.

Ve onu da getirdi yakınları halay başına, bir iki av tüfeği sıkıldı havaya, o kadar!.

(Tam sırasıdır.. Asılmalı silaha, ne kadar şarjör varsa boşaltmalı havaya, dan dan dan! İnletmeli yeri göğü!. Ama ya sonra? Herkes biliyor sevdamızı, varsın vermemiş olsunlar, düşmüsüz köyün dilinde yoktur ya bilmeyen varsa onlar da öğrensinler oldu olacak!. Peki ya o belâlı yakınları! Vay sen misin töre dışı silah atan bizim kız halay başındayken, nen olur senin, nen olur da silah atarsın? Nişanlın halay başındayken atmadın da şimdi neden atasın? Götürür kan gövdeyi, götürür ya, o da nasıl sevinir kimbilir, anlar halâ ateş gibi yandığımı.. Yooo yapmamalı, atmamalıyım olmaz, yakışık almaz, hiç almaz.. Olmaz.. Olmaz.. Ol..)

Yer gök inledi, inledi yer gök ardı ardına tam bir şarjör!.

Uçan bulutlar durdu, börtüler, böcüler, yerdeki gökteki kuşlar, düğün ve halay ve davul tokmakları ve yürekler. Tek hareket eden Cafo'nun nişanlısıdır, koşuyor evlerine dellenmişcesine, koşuyor!.

Sonra bulutlar süzülmeye, kuşlar uçmaya, börtüler böcüler canlanmaya durdu ve kadınlar, ve erkekler, illa onlar.. Sevdiğinin yakınları, Cafo'nun yanında bitiverdiler, gözleri dönük, makas değmemiş

bıyıkları titreyerek, dişler kenetli, yumruklar sıkık.. Atıldı onlardan önce düğün sahibi dayısı:

— Yaho yegen ne yap'sen sen, ne yapisen olur bu?

Cafo yutkundu bir iki, pişmanlık çoktan çöreklenmişti yüreğine, ama nitsin, olan olmuştur!. Bilmezlikten geldi.

— Ne olmuş dayo?

— Daha ne olsun yahooo, görmisen?

İşaret etti etrafındak'leri.. Beriki sürdürdü fısıltıyla:

— Bi de konuşiy.. Görmisen bakışları, delisen, ya hır çıkarsa şimdi?

— Çıkarsa çıksın be!. Ne var yani bi iki silah sıktık deyi, adam mı öldürecekler?

— Bakale sen.. Bakale.. Bi de ne var diye? Bu demektir ki, hepiyizin anasını avradını!.

— Heye! Hepisinin avradını anasını!.

Yetişti Memed, kara suratı ekin sarısı, gözlerinin akı dışarı fırlak, yapıştı Cafo'nun omuzlarına bağırdı:

— Veresin o silahı hemen..

Uzattı Cafo, uzaklaştı Memed ve aracılar el attılar olaya her kafadan bir ses.. Lâflar taşındı karşılıklı, eller omuzlar tutuldu.. Bir çocukluk etmiştir.. Bir daha olmayacaktır.. Af böyüğe aittir.. Bozmayın düğün derneğin tadını.. Davulcular vurun hele.. Kusurlar affola..

Affedildi!.

İlk kez af oldu bu yolda, ilk kez!.

Gece edesi en uzun nutkunu çekti Cafo'ya ve en uzun nasihatını, yarı göz dağı vererek, yarı aşağıdan alarak.. Amşe yineledi bunları... Çareler arandı, çareler bulundu kapınca bir koyun nişanlısının evine gidildi, aflar dilendi, atıldı bıçaklar koyuna, kavurmalar edildi yenildi birlikte, Cafo hariç ve unutma kararı alındı!

Cafo pişmanlıklar içinde..

Töreye karşı geldiğinden!.

Ve çoktan geçmiştir yaşının onsekizi ve aklına gelmiyor ayrılmak!

Ve harman kaldırıldı.

Ve eve ayrılacaklar ayrıldı ve satılacaklar satıldı.

Ve düğün hazırlıkları başladı.

Anadır, ellâm kolay çıksın demiyor kızıl. Hergün bir yenilik atı-

yor ortaya, isteğinin ardı gelmiyor ve Memed hepsini yerine getiriyor, eyvallah diyor!

Kara çadır kuruldu harman yerine, o düzlüğe ve davulcular ilk tokmakları vurunca gerçekten başladı düğün ve gelin ata bindirildi, başında al bir ipek puşu, beline kadar sallanıyor, rüzgârdan; al al görünüyor sürmelenmiş gözleri, bir oğlan çocuk verdi kucağına, ya kısmet, dilek odur ki çocuk oğlan ola! İnandırı Sonra arabaya alındı gelin, araba zılgıtlar arasında köyde tur attı ve artık evi olacak o koca kapılı yapının önüne vardı gelin ve alayı.. Töredir, arkadaşlar giydirir damadı. Cafo terslendi, yine yıktı töreyi, giyindi kendi kendine!. Çıkıp geçti köy yerinden bir arkadaşının evine, taa ortalık kararana kadar.. Arkadaşını alıp geldi evine..

«..Baktım, bizim bahçe kapısının önünde edem, bir iki kişiyle oturuyor. Selâm verdim, girdim içeri.. Mavi Haco, kirvenin karısı, anam birkaç kadın daha bekleşip durur, öbeklenmişler!. Hemen geri döndüm.. Kapı önünde, merdiven başında, orda burda kadınlar erkekler, tepem attı.. Edem koştu geldi ardımdan, dedi yaho nere gidisen? Dedim, nere gidem görmisen kapının önündekileri? Oturmuş gelin güvey olmamızı beklersiz siz bizi hayvan mı sandız? Dedi, yahu Cafo, yalnız size mahsustur? Değildir, töremiz böyledir bilmisen, güvey geliy gelinin yanına giriy, daha sonra dışarı çıkıy kirvesi de gelip duruma bakiy, tamam.. Dedim, ey ede sonra, gelin kız çıkarsa zılgıt çalınır silahlar atılır öyle değil mi?. Dedi heye, öyledir, ne vardır bunda utanılacak? Yok ede, dedim, yok, ben bu işte yoğlm herkes çekilsin evine, hatta kirve de! Ben gece geç saatte dönerim tamam mı? Yürüdüm gittim.. Dinlememiştim edemin yalvarmalarını.. Yaho işe bak, evlenmişim, karımla halvet olacağım, onları görünce tepem attı, kalmadı o heyecanım bu yüzden, ne hakları var, töreymiş, neyin töresi?

Döndüm dolaştım köy yerinde güya güvey olacaml.

Döndüm, kolaçan ettim etrafı kimse yok, oh be!.

Havuştan geçip girdim odamıza..

Sonra.. Sonra eh, çıktım dışarı. Ne göreyim, millet aynen orada!.. Kaçtım evden, duyuyorum zılgıtları uzaktan ve silahlar atılmaya başladı duyuruldu erkekliğim ve kızın bakireliği, töremiz gereği!.

Şu ya da bu nedenle, gelin, kız çıkmazsa atılır babasının kapısının önüne! Senin kızının başından daha önce bu iş geçmiş, al malını ne yapacaksan yapı.. Ne yapacağı ailesinin sorunu. Peki biz erkekler öy-

le mi? Ben ilk kez Alamancının karısıyla yattım, sonra para karşılığı nicelerıyle.. Ama bize soran yok, neden, neden bu üstünlük, çözemedim!..

Zifaf gecesinin sabahı erkenden kaktım, bütün derdim kimseye görünmeden evden çıkabilmek.. Ayıp değil ya, utanıyorum, yerlerin diplerine geçiyorum, sanki ayıp, olunmaz bi iş yapmışım duygusu sardı her yanımı!.

Çıktım, kazıklandım olduğum yerde, havuşta bi kalabalık, gelenler gidenler, bir telaş, ev halkı tümden ayakta hepsinin suratı bir karış!. Hepsinin suratı yerleri süpürüyor!

Sordum ne olduğunu, sormaz olaydım!. Anam telaşlı, «koç» dedi, «koç yavrum koç... Davarın koçu ölmüş!.» Tüm gökler yıkıldı başıma, tüm gökler! Bi ateş düştü ki içime nasıl anlatayım, anlatılmaz!. Ne diyebildim, ne koçu? Dedi anam, «ne olacak, bildiğin koç işte.. Boynuzları bağ köküne takılmış, debelene debelene ölmüş!.»

Koştum, koç yerde!. Bağları budayınca, kökleri keskik çırpıları bi yere yığarız kışın yakmak için, hayvan nasıl olduysa boynuzunu takmış bunlara, ters dönmüş, kurtulamamış!.

Alt tarafı bi koç, değil öyle!. İnançtır yüreklere işlenmiş, eve gelin geldi de o evde bi kaza, bi ölüm, hastalık, belâlı iş oldu mu gelinin uğursuzluğuna sayılır!. Çok eskilerde böyle bir hal oldu mu kızı hemen baba evine gönderirlermiş bohçasını koluna verip!.

Yardım ettim edeme, koçu kökenlerin, çırpıların arasından çıkardık sonra evden savuştum, zira konu komşu bakire çıkan gelini görmeye gelecekler, tebrike!. Edemgiller koçun leşini «sır» etmişler, köylünün diline lâf vermemek için!. Öğrendim ki koçu çuvala katıp götürmüş azap, gömmüş tarlaya.. Rahatladık!.

Gece yine hırsız gibi gelip girdim odamıza, sabahı yine erkenden uyandık, baktım, havuşta aynı telaş, aynı eğik suratlar!. Anam yukarı bize bakıyor, dedim, aney, hayırdır ne oliy? Sanki cenazedir analığım dizlerini dövüyor yavaştan yavaştan çıkmıyor sesi, diyor bişeyler ama ne, çıkmıyor sesi, vardım yanına, hayrdır aney, nedir bu telaş? Dedi, Cafo, yavrum gece beygir ölmüş! Yıkılıyordum yere tutundum merdivene, dedim beygir mi ölmüş, evet dedi beygirimiz ölmüştür!. Haydi koçu «sır» ettiler ya koca beygir ne olacak? Ben bunun derdindeyim ilk baştan.. Bizimkiler bi küme, elleri böğürlerinde, anlıyorum içlerinden geçenleri, anlıyorum

Edem baktı yüzüme, ama ne bakış, sonra buyruk verdi, «hadi durman, azap gelsin bunu dışarı sürükleyek!. Koca hayvan koç gibi gizlenmez ya!.. Ne edem canlar soğolsun üzülmiyesiz.» «Anam dolanır havuşta şaşkın, der «hadin ha hadin, cehennemin dibinde ölsün, ölen mal olsun yeter ki cana bişey olmasın» Mavi Haco atıldı hemen, «Hele Memet bugün Şıh Memede bi kurban kesesen valla ben korkmaya başlamışem!.» Anam takvîye etti, «Valla doğri söylir, Memed, koyunların içinden en iyisini seç götürsen Şıh Memedin bahçesinde kurban edesen yavrum..»

Merdivene çöktüm, tarifsiz acılar içinde!.

O Şıh Memed ki bacısı Şıh Fatma ile Horasan'dan çıkmışlardır, din uğruna Allah uğruna cenk ede ede taaa buralara gelmiş ve ruhlarını burada vermişlerdir!.

Büyük bir yatırdır Mısas'lılar için, sünnisi alevîsi için! Cafo'ların evlerinin ikiyüz üç yüz metre batısına düşer türbesi. İki mezar vardır türbede, renkli bezler, paçavralar, simler bağlıdır uzun mezar taşlarına.. Yerlerde koyun postları, kilimler, halılar ve bahçesinde üç dut ağacı.. İhmalden gelinmez, her cuma buraya gelip mum dikmek, tövbe gelinmez!. Mumlar yakılır, yerler paklanır Şıh Mehmed'le bacısı Fatma ananın mekânı.. Saygı duyulur, korkulur.. Kan akıtmak belâyı defeder, şerden korur.. Bütçeye göre salma yapılır, para toplanır, koyun, koyunlar alıp kesilir mekân dibinde, yemekler edilir dağıtı'ır köylüye.. Şıh Memed ve bacısı her derde devâdır!. Cocuğu olmayan kadınlar, birbirini seven gençler yalvarıp yakarır burada niyetleri olsun diye, mumlar dikip, üzerlerinden bişeyler yırtıp bağlarlar taşlara, duvarlara, agaçların dallarına, dudaklar kıpır kıpır.. Duyasan Şıh Memed duyasan ya Fatma ana, hallarımız böle böle sana niyaza geldik!..

Sıcak olur ev içleri, nice köylüler gibi Mısas'lılar da damlara serer döşeklerini.. Yatağın içinde soyunur kadınlar, kıvrılırlar döşeğe, gün doğmadan kalkarlar. soyundukları gibi giyinirler dösekte..

Yıldızlar, damlara döseklere iner, uzatsanız elinizi tutarsınız.. Bir kişiye bin yıldız düşer ışıl ışıl..

Damda yatanlar bir feryatla fırladılar yataklarından havrdır deyip.. Taş kesildiler döşeklerinde. yüzlerle damda yüzlerle kadın, erkek, taştan!. Başlar havaya kalkık.. Dudaklar kıpırdıyor salt. dualar okunuyor, akla ne gelirse!. Uyanan bebeler sokuldular analarının bacaklarına..

Taşların gözleri pörtlek, kiminin dili tutulmuş, Allah bile diyemiyor!.

Bir alevdi Şıh Memedin türbesinden kalkan, yıldızlara doğru parlayarak giden! Köyün üstünde azıcık dolaşıp kıbleye yönelen, bir alev!.. Ve sonra kayboldu!.

Dehşet içinde kaldı köylüler, fırladılar yataklarından, ellerinde çıralar, lüks lâmbaları, pilli fenerler, idare lâmbaları alevisi sünnisi akın akın düştüler yollara, vardılar Şıh Memed'in türbesine, fır döndü ışıklar türbenin etrafında!.

Ya Allah Ya Muhammed!.

Ya Allah.. Ya Muhammed.. Ya Ali.. Hünkârımız Hacı Bektaş-ı Ve'î.. Erenler aşkına affeyle bizi!

Farketti birisi ilk kez bu cuma günü mum yakmak unutulmuştur, o anda ikinci dehşete düştüler!. Affedilecek suç mudur bu?

— Aman yaradan aman!. Taş yağacak başımıza! Kerem eyle ya şıhımız!.

— Köyü tüm kazadan belâdan esirgeyen şıhımız, affeyle bizi!..

— Unuttuk mum yakmayı cumayı gecesi ve de buna kızan şıhımız köylüden kızıp gitmiştir gökyüzüne, şimdi ne edek?

— Bak şimdi sen, bak şimdi gör kazayı belâyı!.

— Gelin canlar bir olalım, buraya duvar çekelim, başına bir bekçi dikelim..

— Yarından tezi yok iki kurban keselim..

Yalvarmalarla, dualarla mumlar dikildi, mum kalmadı köyde ne kadar varsa, hepsi hepsi.. Şıh Memed kızmasın, dönsün, onsuz nicolur hallar? Nürlandı türbe, ola ki görür arştan, görür de iner yerine, öksüz komaz Mısas'lıları..

Ertesi günü herkes daha cömert kesildi, gönülden kopanın iki katını verdi, kurbanlıkların en hasları seçildi, Şıh Memed'in yarısı yeşil yarısı kırmızı sancağı dualarla, tekbirlerle çıkarıldı dikildi türbenin önüne... Ne kadar dua biliniyorsa hepsi eda edildi.. Yemekler yapıldı, aminler gülbanklar çekildi..

Şıh Memed'in allı yeşilli sancağı deyip de geçmemeli!.

O allı yeşilli sancak ki, gayp'tan haber verir!.

Haber almak için saygıyla alınır sancak, cemaat düşer ardına, mahalle mahalle, sokak sokak dolaştırılır dualarla sancak, bulamazsa elbet vardır bildiği, hikmetinden sual mı olunur, haşa!..

İki gece üstüste rüyalara girdi Şıh Memed!.

İlk açıklayan Fato ana oldu:

— Yaradana kurban olduğum bi baktım, arkasında ak cübbesi, elinde çatal kılıcı a ha aynen bu yandan gel'yi.

Alevinin gökteki yönünü gösteriyor dal gibi eliyle.. Ve titreyen..

Bir başkası alevin kaybolup gittiği aynı yere baktı baktı, aldı sözü:

— Ben de gördüm, arkasında babayiğit bi asker var idi, gendi önde ve sakalı pambuklar gibi aktı..

— Sizinki bişey mi millet, d'ye sözü kaptı Muho! Yüzündeki nûr daha nûrlanmıştı!. Lâkin çok kızgındı, saçı sakalı uçuşuyordu, dehşetle baktı yüzüme, ateşler çıkıyordu gözlerinden, dayanamadım bu bakışlara yitirdim gendi gendimi, ger'sini bilmiyml.

Cafo köşede dinliyor rüyaları, tasvirleri, arkadaşıyla!.

On on bir yaşında o zaman..

En sevdiği şey, kuş tutmak. Yuvadan, dal'dan, damdan.. Kuş tutmak, kuş vurmak çatal süngel ile... İlla güvercinler..

Var mı kuşlar içinde güvercin gibisi?

Gecedir..

Arkadaşı pilli feneri tutar, Cafo'dur çekirge gibi, sıçrar ordan oraya yakalar güvercini.. Sokar elini yuvaya usulca, sıkınca parmaklarını güvercin yakalanmıştır!.

Cafo gördü yuvayı, yavaş yavaş soktu elini yuvaya, sokmasıyla bağırdı sövdü, sövdüğü güverc'n değil, ısırdığı zaman adamı bağırtan Delice kuşudur!. Sivri gagasının arasına almış Cafo'nun parmağını sıkıyor, sıkıyor, sövüyor Cafo, ama çaresiz, kan içinde kurtardı parmağını ve öteki eliyle sırtından yakalayıverdi kuşu, uzattı arkadaşına, iyi tutmasını tenbihleyip..

Bekle dedi arkadaşına, hemen geleceğim.

Hemen geldi, elinde uzunca bir tel, bir yığın caput, gaz kokanl.

Teli bağladı ayağına delicen'n, gazlı tarafa çaktı kibriti ve attı havaya kuşu, kuş bir iki -döndü sonra yükseldi göğe, ardında alevlerle.. Uçtu uçtu sonra kaybo'du!

Gülüştüler, sövdüler Delice kuşa..

Şıh Memed'in türbesinin orası tenhadır, Cafo oradan salmıştı kuşu!.

Ve sır kaldı arkadaşıyla aralarında, derileri yüzülürdü aksi halde!

Memed iyi bir kurbanlık seçti sürüden, kuyruğu on okka!. Götürüldü Şıh Memed'in türbesine, kesildi, adandı ve yemekler edliip dağıtıldı millete..

Güveyliğinin üçüncü gecesinde gelini ağlar buldu odalarında, dedi herhal bu da inandı uğursuz olduğuna!. Sordu neden ağladığını... Gelin, ağlamasını azalttı, sildi burnunu, Cafo'nun yüzüne bakmadan konuştu:

— Keşkem öleydim, öleydim de bu sözü duymayaydım!

— Ne sözü d'sen?

— Ne sözü olacak? Haco'nun böyük kızı geldi, gelinbacı dedi sen bize uğursuz gelmisen, onun için koçumuz, beygirimiz ölmüştür.. Bunu böyükler demese küçük kız neden etsin bu sözü? Allahım, alasan canımı da kurtulam!.

Kaldığı yerden sürdürdü hıçkırıklarını!.

— Bakasen bana kız, kim ne desin ben inanmam böyle şeylere, sen de hayat boyu bunnarla yaşayacak değilsen, senin kocan benim, onnarın sözüne kulağasma..

Köy çalkalanıyor gelinin uğursuzluğu üzerine, köydür, edecek lâf gerek!. Bakalım başka ne gibi belâlar gelecek?

Yakını karılar vurmuşlar muhabbeti uğursuzluk üzerine, kaynatıyorlar merdiven başında.. Cafo duydu birazını!.

— Bu gelinle damada nazar değmiştir, gidip bi muska yazdırıp getirisez..

— Ben gidip fal baktırdım, bu masumlara büyü yapmışlar, bu büyüyü Alî Şıh bozar, valla bunnarı ona götürmek lâzımdır!.

Birisiyle göz göze geldi Cafo, kadın hemen uzattı el'ndeki kâğıdı..

—Alasan yavrum şunnarı.. Bunun bi tenesini kapınızın eşiğine gömesen, bunu da ateşe atasan ve dumanına durasan gelinle.

Kalktı kadınlar, bir akraba elindeki kocaman at nalını, içi dolu bir torbayı kapılarının üzerine astı dualarla!.

Amşe geldi koşarak, nefes nefese kan-ter!. Elinde iki muska var!..

— Alasan şunları kurbanı olduğum, birisini sen diğer'ni gelin taka..

Kızın anası da boş durmamış, mahallel'i bir kadınla büyüklü küçüklü taş boncuklu pazubent salmış!.

Ve haber tam zamanında parladı:

— Efendimiz gelmiş.. Efendimiz gelmiş!.

En çok Amşe sevindi bu gelişe, durdu Safo'nun önünde:

— Oğlum kurban, duymuşan.. Efendimiz gelmiş çaremize yetişmiş, al avradını akşama, doğru efendimize.. Ancak o kurtarır bu illetten, sığınasız efendimize yavrum!.

Cafo patladı:

— Sizin efendinize de.. Sizin boncuklu pazubendinize de!. Sizin muskanıza da.. Sizin şıhınıza da, sizin büyünüze de!.

Verdi veriştirdi ardı ardına!. Kadınlar yine taş kesildiler. Bitirince sövmesini, tuttu karısının kolundan sürükledi ve bırakıverdi Amşe'nin ayaları dibine:

— Al götür bunu ana, istemim, geri de getirme!. Efendinize mi götürisen, anasına mı götürisen şıha mı götürisen götür ama bana getirme artık, yette be!. Hepiniz sülalesini, yeddi ceddinizi.. Hadi alın malınızı, yallah!.

Yedi mahalleden duyuldu Cafo'nun küfürleri, istekleri!.

Edesi ilerde koca gövdesiyle sallanıp duruyordu Cafo'yu dinlerken, göz göze geldiler, utandı Cafo, Memed'i orada görünce.. Geri döndü girdi odasına, kapıyı sertçe kapattı..

Açıldı kapısı, Amşe'dir gelen.. Gelinin elinden tutmuş..

— Aman yarabbiii.. Aman yarabbii, a oğul ha bu elinin kınasından gözüyün sürmesinden ne istesen, olur böyle şey?

Çekti eşikten içeri gelini.. «Gelesen kuzum, gelesen, gir içeri, hadi giresen..»

Gelin ağlıyor, yan gözle Cafo'ya bakıp!.

Cafo elindeki al tesbihi çaldı yere, baktı anasına:

— Hey aneeeey.. Aneeey!. Bakasan bana.. Ben efendiye mefendiye gitmem!. Yahu üç günlük damatla geliniz ne istisiz bizden yahu? Ne istisiz? Alın şu muskalarınızı.. Alın şu at nallarınızı kıçınıza nallayın!. Alın şu içinde ne olduğunu bilmediğim torbalarınızı, şu pazubentlerinizi illallah yaho, illallah!. Gelin anca böyle kalır, işinize gelirse, yoksa alın defolun başımdan, deyin anasına babasına apaçık, bu gelin bize uğursuzluk getirmiştir böyle deyin de olup bitsin illallah be!.

— Yaho can oğul, ne der elalem sonra?

— Başlatmayın elaleminize de, yaho zaten diyor diyeceğini, yaho durup dururken bizi deli mi edesiz haa? Haydi savuşun başımdan.. Dediğim gibi ben bi yere gitmem bi şey de istemem bu kadarl.

Amşe ana çaresiz, çıktı odadan mırıldanarak..

Bir süre ses etmedi ikisi de.. Ayrı ayrı yerlere bakıyorlar.. Aldı sözü gelin, çekingen, kırgın:

— Çok sövdün Cafo, edenin de gücüne gelmiştir.. Sonna.. Şey.. Efendimiz'n yanına gideydik eyi olurdu hemi de!.

— Ulan körpe gelin, şimdi de sen başlama yoksa senin de..

Attı kendini dışarı..

Gelinle güveye tepsi içinde getirildi Şıh Memed'e kesilen kurbanlıktan edilen yemek.. Anası elindeki şişeyi boşalttı kovaya sözüm ona gizlice!. Cafo ses etmedi!

Cafo öteki odaya uğradı.. Kadınlar elleri böğürlerinde yüzleri eğik. Yeni belânın ne olacağını, olabileceğini düşünüyorlar sanki!.

Çıktı dolandı köyü, geç vakit döndü odasına, yine hırsız girişiyle. Mavi Haco, kızları anasıgiller gelinin yanında.. Sonra Memed de gelince ayrıldılar odadan.

Cafo yatağa oturdu bir sigara yaktı..

(Nedir bu olanlar, neden tüm bunlar? Belâlar ki arka arkaya, neden? Evde iki yaşlı kadın var, duruverse birisinin yüreği al sana, gelinin uğursuzluğu!. Ne etmeli, nasıl etmeli de kurtulmalı bunlardan? İnanç minanç ama, ağzımıza ediyor bunlar!. Ne etmeli yarabbim?)

Çığlıklarla fırladı yerinden, açtı kapıyı alevler yükseliyor göğe çatırtılarla, her taraf kızıla kesmiş!. Yataklarından fırlayan'ar havuşa atıyor kendini don gömlek ve basıyorlar feryadı, en çok da Memedin anası Emey kadın, ünlemesi öte köyden duyulur!.

Çığlıkları, feryatları duyan geldi, duyan geldi.. Kuyudan sular çekiliyor elden ele geçiriliyor taslar, kaplar kacaklar kovalar, pırtılarla girişiyor kimi, dövülüyor alevler, ateşler!.

Neden sonra söndürüldü yangın!.

Şıh Memede kesilen kurbanlık etinden, kebap etmiş Mavi Haco'nun kızları, ocağı söndürmeden çekilip gitmişler, yavaş yavaş ötelere geçen ateş sonunda sarıvermiş etrafı!.

Mavi Haco'nun büyük kızı ellerini saçlarına geçirmiş, ağıdını sürdürüyor Cafogillerin damına doğru:

— Bu avrat yurdumuzu dagıtıliy! Bu avrat evimizi yıkiliy. Daha ne gelecek başımıza aneeeey? Daha ne gelecek uyyyy!..

İki kişi katılmadı yangın söndürmeye, taze gelin ve Cafo!.

Cafo heykel gibi seyrediyor olanları, sanki taşa kesm'ş bedeni!..

Susturmaya çalıştı kızı, olmadı, uğraştı, tersledi olmadı, kapınca bir değneği girişti kıza, zor aldılar elinden, yıkıldı kaldı kız uğunmalarla kolunu tutarak!.

Kırıkçıya haberler salındı!

Eh artık başka işarete gerek yok, bu gelin apaçık uğursuzdur!. Çalkalandı, sallandı köy yeniden, kadınlar ağız ağıza verdiler, dudaklar kıpır kıpır!.

Odaya girince, gelin atıldı Cafo'ya, başladı yalvarmaya:

— Ne olurdu akşam gideydik efendimize, bu musibet kalkardı üstümüzden! Artık ben de inanmışım, uğursuz geldim.. İki mal neyse ya, şu yangına ne dersin?

— Ulan ne diyeyim istisen? Kesesin tantanayı başlarım şimdi senden de efendinden de! Bakasın kız, bu evlerin tümü yansa, hayvanların hepsi şişip ölse de ben yine efendi mefendi bilmiyem, gitmem!. Aha sen gidersen git ama daha dönme bura sözüm sözdür, yıkıl karşımdan!.

Yıkıldı ve gidilmedi efendiye!.

Suskunluk sürdü.

Yeni bir belâ «zuhur» etmeyince hane halkı biraz rahatladı.

Giderek alıştılar birbirlerine..

Aylarca sürdü bu barışı

Bindokuzyüzyetmiş baharında kuzular melemeye başladı tüm ovada..

Devedikenleri boy attı, Gongöl'ler, çöl gülleri yeşile durdu. Enlik'ler çiçek açtı.

Ve Cafo'nun askerliği de baharla geldi! Yanında hüzün..

(Anladık, askerliktir vatan görevi, tamam.. Kaçmak olmaz, yapılacaktır.. Ama iki yıl, tastamam iki yıl!. Karım, iki kardeşim nasıl edecekler burada, bunların arasında? Mavi Haco'nun var yedi sekiz kızı herbiri bir orduya bedel! Tek çekindikleri bendim, ya şimdi? Haydi

karımı kardaşlarımı alıp başka bi ev açayım, gidereyak bu da olmazl Büyük !ster başlarına, peki ne etmell?

Şu karşıda kap yuvan benim karım, işe bakasen sen hey yüce yaradan? Ta küçükten biliriz birbirimizi, aklıma gelir miydi bigün karım olacağı? Valla hiç gelmedil. Büyükler karar verdiler karı ettiler bana!..

Evlendim, derken vatan görevi geldi dayandı, demek büyümüşüm artık!.

Isınamadım lik zamanlar, kaynamadıydı kanım, karım değil de bi yabancı sanki, ama alıştım şimdi. Kendinden saklama Cafo, seviyorsun dal..)

Martın beşinde ayrılırken köyden, ardından dualar, kupa kupa, maşrapa maşrapa sular akıp geldi günler su gibi aksın diye!. Hayrettir gözyaşları da!. Gözyaşları da var ayrılıkta!.

Edesi Ile bir fotoğrafçıya girdiler Urfa'da.. Elele tutuştular çaprazlama, attılar sağ bacaklarını öne, dikkatle baktılar cam deliğe.. Fotoğrafcı iki adam gördü buzlu camda tepetaklak.. Dostça kardeşçe bakışlar.. İçtenlik dolu gözler..

Para ödenirken bozuk yetmedi, Cafo cüzdanına sarıldı ve takıldı Memed'in gözleri cüzdandaki ufacık fotoğrafa, koca bıyıkları güleрek oynadı ve yerin dibine geçti Cafo!. Karısının fotoğrafını hemen çekip aldı yırttı attı yere!.

«..Ölecek gibi oldum o an!.. Neredeydl ölüm, neden gelip o an almadı canımı, ama o utanmam ölümse eğer, ölmüştüm tastamam!.

Otobüse bindim, bana el sallıyor arkadaşlar, tanıdık tanımadık eller sallanıyor, asker uğurlanıyor ama şöyle bakamadım can gözüyle kimler var, kimler yok! Nasıl unutmuşum o resmi cüzdanımda ve nasıl oldu da gördü edem o resmi? Allah belâmı vere, Allah belâmı vere.. Görmemeliydi, ama görmüştü işte!. Neyse!..»

Altı ay sonra çağırdılar Cafo'yu, ziyaretçisi edesi Memed! Sevindi, buyur etti çay ocağına.. Koca bir gövde çöktü iskemleye iskemle ses verdi, gülüştüler. Şurdan burdan sözler edildi ve bitti sözler sonunda, birden elini cebine attı Memed, güleрek bir zarf uzattı.. «Köyden bir arkadaşın gönderdi, ben gidince acıp okuyasan».

Özlemler giderildi, para bıraktı Cafo'ya, sarıldılar gözleri dolu.

Kaybolunca Memed'in koca gövdesi, ufacık zarfı açtı Cafo, mektubun arasından süzülüp indi vesikalık bir fotoğraf, karısı bakıyordu Cafo'ya. Baktı mektuba, karısının el yazısı değil bu, edesi Memed'in.. Karısının ağzından yazılma, Cafo'nun içi ısındı, fotoğrafı, edesinin verdiği paranın yanına soktu..

İki ay sonra geldi karısının el yazısıyla ilk mektubu..

«asker aga

ne kadar yazmiym dedimse artık dayanamadım biliyorum asker ocağında birisine böyle mektup yazılmaz haconun kızlarından hiç rahatım yoktur bunlara hacoda katılıyor memetten iyiyiz ama oda haconun sözünden çıkmiyr bilisen evde herangi bir aksaklık olsa hemen yüzüme bakıp uğursuz gelin sen geldin geleli hep başaşağı gidiyoruz diyorlar sabahtan akşama kadar it gibi çalışıyorum ama boşa bacın fatoda böyle artık bunnarın elinden şaşırıp kaldım ben birara babamın yanında kalmayı düşündüm ama bunu senden habersiz yapmak hoşuma gitmedi şimdi bir izin ala bilirsen gel kendin bizi bir hale yola yatır yoksa kardaşım avradı zelonun adresine ve ismine ne yapmam gerektiğini bana bildirisen artık bundan sonnası senin taktirine nasıl istisen öyle yap son».

Yemekte, yatakta, talimde dönüp duruyor kafasında karısının mektubu!.

(Demesi kolay, ama nasıl yola koymalı nasıl çıkmalı bu işin içinden? Haydi izne gideylm, daha sekiz ay oldu, diyecekler bak Cafo'ya, avradına dayanamadı izin alıp geldi! Artık alayların bini bi para!. Avradı.. Erkeği hepisi.. Var git babangilde kal desem, bu da olacak iş değil, peki ne yapmalı, gel de çık işin içinden!.)

Duymadı komutanın düdüğünü!.

Yine duymadı..

Yine duymadı..

Düdüğün sesi yerine komutanın kendisi geldi ve dört tokat vurdu Cafo'nun suratına!

Sürüyor talim, Cafo çözüm arıyor..

Düdük.

Keskin düdük..

Cafo'dan başka herkes duyuyor!.

Peki babana git desem ne der köy halkı?.

Düdük..

Edeme yazsam şunların kulağını bük diye.

Düdük..

Daha kötü indi suratına komutanı!.

Cafo da kafasıyla komutanı!.

Karıştı ortalık ve Cafo, karısının yüzünden ilk cezasını aldı asker ocağında!.

Bitti cezası, ne yazıyor ne de gelenleri yanıtlıyor!.

Koptu köy ile ilişkisi..

Komutanın çağrısı üzerine hazırola geçti, tekmilini verdi.

— Geç otur bakalım şuraya.

Cafo ilişti iskemleye.

— Mehmet nen olur senin?

— Amcam oğludur komutanım.

— Peki... Sen neden mektup yazmıyorsun evine?

— ?..

— Biliyorum yazmadığını, bana bak evlâdım aile merak içinde, bak şu mektuba karargâh birlik komutanlığına yazılmış senden haber soruyorlar ölü mü diri mi aman bize bir haber diyorlar!. Nasıl oluyor bu, neden oluyor?

Cafo yanıtlamadı.

— Sana soruyorum oğlum, neden yazmıyorsun?

— Komutanım, geçenlerde asteğmenimle tartıştığımız gün karımdan bi mektup almıştım, evde anlaşmazlık oluyormuş, karım yakınıyordu bundan.. Aman bi çare bul diyordu, kafam takılıp gitmiş, komutanın düdüğünü duymadım olanları biliyorsunuz. Benim de kafam bozuldu bu sebeple yazmamaya karar verdim!.

— Demek olayın iç yüzü bu. Kaç aylık evliydin askere alındığında?

— Dört aylık..

— Hiç izin kullanmamışın..

— Kullanmadım komutanım kullanmak da istemiyorum, daha erkendir..

— Hayır erken değil oğlum, şimdi izin kâğıdını hazırlıyorum he-

men gidip üzerindeki zimmetli malzemeyi depoya teslim et ve sivillerini giyin gel..

— Ama komutanım..

— Amanı falan yok, bu bir emirdir, haaa, paran var mı?

— Var komutanım..

Cafo ilk iznini kullandı.. Hoş tuttu karısını, hane halkını, herkesi. Askerlik yirmi aya indirildi.

Günleri saydı sakince..

Ve edesi Memed bastı kurşunları havaya, zılgıtlar çekildi, bıçaklar çalındı koyunlara, murralar, çaylar kaynatıldı, ev doldu boşaldı günlerce.. Sanki düğün evi, ne ki gelini yok!.

Töredir, sorulmaz, sorulmaz karım nerde diyel.

Uydu töreye, sormadı!.

Töredir, büyüklerin yanında sigara içilmez!.

Çıktı dışarı, merdivene oturup sigarasını yaktı..

Mavi Haco sokuldu yanına, mavi mavi gülüyor!.

— Edem?. Edem?. Ne düşünisen biliremi. Karın.. Karın bizden küsmiştir ve şimdi babasıgildedir.. Bi iki adam göndermişiz, demiş kocam askerden gele öyle gelirem evime.. Ne diysen buna?

— İyi iyi.. Gelirem dediyse gelir!

Uzatmadı.

Geçti odasına.

Usulca açıldı kapı, anası süzüldü içeri, oturdu dizinin dibine..

— Yatiymisen?

— Yok ana şöyle bir uzanmışım..

Havadan sudan konuştular, çıkartmadı dilinin altındaki baklayı, anladı Cafo, ama deşmedi ve Amşe dayanamadı sonunda!.

— Oğul?

— Buyur aney?

— Oğul, can oğul, karın bizden küstü babasıgile gitti. Bi gittik yanına, babasına yalvarıcı olduk, zorlan getirdik eve.. Geçende tarlada biçmedeydik babası gelip alıp savuştu kızını.. Gene haberci saldık, aracı koyduk vermedi herif, diyesiymiş gelsin kocası alsın!.

Sustu, iç çekti, baktı Cafo'nun gözlerine:

— Diyem ki, istisen uyumadan oraya bi gidisen yavrum, hele bak ne diyiyler?.

— Şimdi yorgunum aney, hele sabah ola hayrolal.

Dinlemedi anasının yalvarmasını, direndi..

Sabah kalktı erkenden, sanki talime çıkar gibi.. Traş oldu, giyindi attı kendini köy içine, karısı damda, gözgöze geldiler, aldırış etmedi Cafo buldu arkadaşlarını sohbet kurdular çaylar, murralar birbirini izledi. Çıktı, dolaşıyor köyü, özlemiş.. Kucağında çocuk selvi endam bir kadın, bakınıyor etrafa sanki birisini ararmış gibi!. Cafo yolunu değiştiriverdi, gürp etti yüreği.. Bakamadı kadına alıcı gözle! Bir arkadaşının evinde öğrendi, sevdiğinin evlenip çocuk bile doğurduğunu!.

Cafo'nun karısına elçi gidenler, elleri böğürlerinde döndü. Her kafadan bir ses çıkıyor, daha çok Memed'e anlatılıyor:

— Yahu bu herif kudurmuş! Benim kızım hastalanmıştır, ben toktura götürmüşümdür, ilaçlar almışım, mesarifler etmişim dili, bir yığın hesap çıkarmış bize, yaho olacak şeydir?

Nefeslendi, devam etti:

— Yani uzatmayam bize tam ikki bin lira mesarif çıkarmıştır, yaho dedik sen ayıp, nedir bilmisen? Nuh dili peygamber demiliy vallah aynen böyledir!. Dil getirin ikkibini göttürün kızı, o kadar!.

Cafo duymazdan geliyor.

Sigara içmeye çıktı, çöktü merdivene.

Ne kadar yıldız varsa gökkubede hepsi inmeye başladı kafasına! Sesler geliyor içerden, konuşmalar, mırıltılar..

— Olur mu yahoo olur mu? Eski köye yeni adet getirecektir?

— Yalan da söyliy uttanmadan!. Yalan da söyliiy, nere harcamiştir ikki bin lirayı, nere?

— Ne zaman hastalanmıştır kız, vardır bilen?

Memed'in sesi gümledi:

— Fazla yaygaraya vermiyek canlar, yetsin!. Hemen bu parayı temin edek götürüp verin.. Ya subur ya Allah.. Ne yapak başka, ne yapak?

Para gönderildi, gidenler gelinle beraber döndüler paraevine!.

Üçü kız üçü erkek altı kardeşin en küçüğü Güneş, mırıl mırıl anlattı evden gidişinin nedenlerini, sonra bağladı sözünü:

— Bi de şeyden, sen askerken anamın gözleri hepten kör oldu!. Bubam eyiden eyi aksileşti, çekilmez oldu Cafo, işte hal böyle böyle!.

Güneş hergün, beş altı kez geçiyor baba evine, temizliyor ortalığı aşlar ediyor, sular çekip dolduruyor.

Beş altı ay sürdü bu iki ev kadınlığı!.

Cafo günün birinde eve gelince gördü Mavi Haco'nun büyük kızıyla Güneş'in bağıra çağıra kavgalaştıklarını.. Memed oralı değil, yakmış çubuğunu tüttürüyor!. Çekti palaskasını belinden, girişti Güneş'e yundırdı her yanını.. Memed fırladı yerinden ayırırken azarladı Cafo'yul Güneş hemen çıktı havuştan vardı gitti babaevine!

Beş altı ay direndi Cafo, aramadı sormadı.. Ededir, o daha dertli.. Güneş'in anasının babasının hallarından yakınmaları yok!.

Ededir, koydu aracıları yine araya, sıkı bir pazarlık, üç bin lira karşılığında yeniden serbest bıraktılar kızı!.

Güneş döndü evine!..

Kapı vurulunca gecenin bi yarısı, Cafo fırladı don gömlek, açtı kapıyı karşısında kayınbabası!.

— Hayrdır amo?

— Güneş'in anasının gözi ağrıy acele bize gelsin!

— Peki amo, sen gidesen geliriz.

— Yoooo yoo, Güneş hemen gele..

— Tamam yahoo!. Sen gidesen.. Giyinek ardından gelek!.

— Tez gelesiz!.

Cafo durumu anlattı karısına, Güneş sakin giyinmeye başladı, telaşsız, sanki bu çağrıdan haberi varmışcasına!.

Odadakileri görünce şaşırdı Cafo.. Ana, görmeyen gözleriyle keyif içinde!. Yanında, nişanlıyken başkasına kaçan büyük kızıyla Urfa'da bakkallık yapan damadı!.

Töre dışıdır, kaçan kız alınmaz eve!. Bunlarsa gelmişler keyifle oturuyor!. Kadının eski nişanlısı da edesinin traktör ortağı!. Bir duyulsa Cafo'nun bunlarla oturduğu, oynar köy yerinden, ayıptır!.

Büyük bakış alıcı gözlerle süzdü Cafo'yu, sırnaştı:

— Maşallah enişte mi de yakışıklıymış haaa!.

Anası kaptı sözü:

— Heye öyledir, öyledir ya azıcık delidir, geçenlerde karısını palaskasıyla kara kara yandırdı, öldüresiye dövdi!.

— Ana bırak şindi, bi daha yapmaz!. Yahu Cafo enişte, aklıma gelmişken söyliyem bu hafta Urfa'ya bize gelesiz, iki üç gün misafirimiz olasız..

Cafo başını salladı, salladı ama olacak şey mi?

Çaylar içildi, konuşuldu, konuşuldu!.

Bir iki gün sonra başladı Güneş, bacısına ne zaman gideceklerini sormaya!. Başka derdi yok, illa ne zaman gidilecek?

— Yaho daha yeni gördün bacını, gelince sırası gideriz elbet..

Ne zaman gitmek sözünü etse Güneş, aynı yanıtı verdi Cafo, o da asıp asıp durdu suratını, ekşitti!.

Uyandı Cafo, karısı yanında yok!. Yine anasıgile gitmiştir, dedi. Amşe geldi biraz sonra onun da suratı asık!.

— Yaho kurban, sen yine bu kariyle döğüştün ölle mi? Ne oldu, diyesen?

— Yooo!.

— Be bilîm oğul, sabah erkenden kalktı gitti babasıgile, şimdi de babasıynan cipe binip Urfa tarafına yollandılar!.

Cafo şaşırdı.. Demek ben götürmeyince babasıgil biz götürek dedi!. Zaten karıya yön verenler o babası olacak deyyusla anası!.

İç geçirdi..

Ve edesi daldı odaya top gibi, Cafo fırladı avağa, saygıyla..

— Cafo Cafooo bırakın bu numara'arı ne demek istiysen onu söyleyesen!

Cafo şaşkın!.

— Ne numarası edem?

— Ben biliym, ben biliym!. Evden ayrılacaksız, bu küsüp gitmelerle rol yapiysinizl.

Zaten atıktı kafası, iyice attı ve bağırdı edesine:

— Ede ede, ben artis değilem rol yapacak, elimden gelmez, karım da değ'l ama sen öyle diyosan öyledir buyur bakalım ayrılalım ama bu işin sonu neye varır bilememl.

Şaşırdı Memed..

— Demek öyle ha, ayrılmak istisen?

— Heye hemen!. Töreler nasılsa hemen getirisen yerine!. Kararım karardır!.

Memed çıktı, biraz sonra anası geldi, kandırmaya çalıştı Cafo'yu, tatlı diller döktü, yüzler sürdü, sürdü ama nafile!.

Karar dağıldı hane halkına, asık surat doldu havuşlar, odaları. Eller böğürlere vuruldu, kofili başlar düştü göğüslere!.

Memed alıp alıp veriyor.. Ulan tam sırası, tam sırası!. Dedik, Haco hep kız doğurur, Illallah, kim sürdürecek soyumuzu. tutup yeni bi avrat alalım dedik, nah aldın! Verdik böyük kızı dayo oğluna, dayo oğlunun kızını da nişanladık gendimize, bakasen sen!. Bakasen tam sırasıydı, vay Cafo vay!.

Geldi ihtiyarlar, töre gereği!. Dizler'ni altlarına alıp oturdular..

Söz başı, Memed'in dayısı, yani ilerdeki kayınbabası!.

En yaşlıları içini çekti, sarma sigarasının külünü avucuna döktü:

— En iyisi budur yavrum, acı külfet olacağına tatlı komşu olun, Allah kardeşi kardeş yaratmış ama rızkını ayrı yaratmış!.

Sigaralar içildi, murralar dikildi kafalara, çaylar tazelendi ve Harran ovasında Mısas köyünde de topraklar biraz daha ufalandı, bölündü sulu, susuz!.

Sonra bağlar..

Sıra hayvanlara geldi.

Ne kalmıştı zaten onlardan?

Beygir Memed'e, eşek Cafo'ya!.

Cafo'dan da, Memed'den de ses çıkmıyor.. Memed'in ses etmesine gerek yok, kolluyor dayı onu..

Koyunlar..

Dayı koyunların içinden on tane ayırdı, «Bunnar böyük eve!.»

Kalanlar da ikiye bölündü..

Yarısı büyük eve yarısı küçük eve!.

Koplar, kacaklar, çuval çuval zahire, mercimek, arpalar.. İki büyük eve birisi küçük eve!.

En yaşlı üye sustu sustu toparlandı, sonra:

— Bana müsade, işten el çekiym, hakkaniyetli olmiy vebal altına giremem canlar, hadi eyvallah!.

Sürdü ayrım.. İki böyük eve, bir küçük eve!. Kara çadır büyük eve, idare lâmbası küçük eve!. «Lüküs lâmbası» büyük eve, çıralık küçük eve!

Cafo gülmeye başladı..

Oturanlar, sıkıntıyla ayak değiştirdiler.. Sarıldılar tabakalara!.

Büyük evin yanındaki havuşta harabe bir dam var..

Ayrımcıların başı dayı, hemen evlere getirdi sözü:

—Küçük ev büyük eve, havuştaki dam küçük eve!.

Bir baska yaşlı atıldı:

— İnsaf, insaf yaho? Öldü mü insaf? Allahtan korkun!. Küçük damın neresinde oturu'ur, yer vardır oturacak?

Bir care önerildi, onarım için üc bin kayme de ayrıca verile!.

— Sıra gelmiştir traktöre.. Traktörün ottuz bin borcu vardır ve yerde ortaklığa ekilmiş ekin vardır. Borcun onbeşini Cafo'ya.. Traktörden hisse yok, ekinin yarısı büyük eve, geri kalanın yarısı ortakçıya yarısı küçük eve Cafo'ya!.

Cafo elini kaldırdı, tüm başlar çevrildi ele, sonra indiler Cafo'nun yüzüne!

— Ey cemaat.. Haddim olmayarak iki lâfım vardır, iyi dinlisez!.

Cemaat şaşkınlık içinde!. Bakıştılar birbirlerine, hakkı vardır söz etmeye, başlarını salladılar..

— Ey cemaat, itiraz edeniniz oldu Allah korkusundan, tamam.. Ama taa başdan bu yana tek yanlı çalıştınız durdunuz, sanırsız farketmedim? Ettiiiim!. Amma şimdi size bişey soracam, bu borç traktör için yapıldı değil mi?

Başlar sallandı!

— Bu ekin de bu borç için ortaklığa verildi mi?

Başlar sallandı!

— Öyleyse borç ikiye bölünüyor?

Başlar sallandı!

— Pekii, traktör neden bölünüyor? Yahut hisse verilmiyor?

Başlar sallanmadı!.

Sapsarı oldu Memed!. Beklemiyordu böyle bir istek!. Traktörün de diğerleri gibi büyük eve düşeceğini hesaplıyordu!

Devam etti Çafo ortaya söz atılmayınca:

— Ev konusuna gelinceeee.. Küçük damın üstüne üç bin lira koydunuz, ben on bin lira diyem.. Edem çıksın büyük evden göçsün oraya, onartsın orada otursun.. Bu ev elli atmış senelik değil mi, babamıngilin değil mi? Siz tutturdunuz büyüğü büyük eve küçüğü küçük eve, Allah'tan reva mıdır yaptığınız? Şu yaşınıza başınıza bakın!. Yakıştırdınız mı kendinize? Hep'nize soruyorum?

Birisi duyulur duyulmaz, «Haklıdır» dedi, «Küçük damın üstüne beş bin koyak, ikki bin daha!.»

— Yooo, dedi, Cafo, yooo mevzumuz küçük dam değil.. Borcu olan traktörü alsın, ekin ikiye bölünür borç sahibi ne verirse versin orası beni ilgilendirmez.. Şimdi, edem isterse traktörü ve borcu bana versin, isterse kendi alsın..

Atıldı Memed:

— Temam ben aldım!.

Cafo gülümsedi:

— Hayrını gör ede, hayrını gör!.

Ayrı bir aile daha kazandı ülke!.

Haco'nun kızları Cafo'ya düşen ıvır zıvırları taşıdı.

Yeni bir aile ama, Güneş üç dört aydır babasızlıdel.

Baba direniyor, «Damat bize gelsin, birlikte oturalım!.»

Çevirdi yolda adamı:

— Amo bakasen, isted'ğini yapamam, o harabayı hemen onarırım, olmazsa çadır kurarım havuşa, gelgelelim içgüveleri gibi gelemem size çıkar bunu aklından, olacak iş değildir bu, tamam mı?

— Öyleyse onnardan eyice ayrıl, havuşta bi dam yap orada otur, ben kızımı o eve sokmam sen de bunu bilesen!.

Sıvadı kolları Cafo, onardı damı, çekti ak badanayı..

Güneş de geldi!.

Sabaha karşı duman uyandırdı!.

Komşunun ahırından başlayan yangın, Cafo'nun ahırına sıçradı, daha kapıya varmadan çöktü ahır ve Cafo'nun onüç koyunu öldü!

Küçük damda Cafo, Güneş, Fatma ve Kâzım sessiz sedasız sürdürüyor yaşamını.

Fazla sürmedi, Güneş akıl vermeye başladı Cafo'ya..

— Yine ne diyesen?

— Diyem ki Cafo, keşkem Urfa'da bi iş bulsan da orda eyleşsek!.

Anladı Cafo karısının yine doldurulduğunu!.

— Meselâ ne yapak?

— Satasın tarlayı tapanı, istersen kiraya ver, eline geçen parayla..

— Heye elime geçen parayla?

— Eline geçen parayla ni biliym herbi iş yapılly, istesen bacımın kocasıyla ortaklık eden, bakkal neyim açan, tüccar olun.. Bire alasen ona satasen, şehirde hep böyle oliy, bakasen ondan sonna paraya çörtenten suyun aktığı gibi ak'y para.. Yanlış mıyım?

Cafo uzun süre sustu, sigarayı yaktı. Yarıya geldi sigara..

— Bak Güneş, bacının kocası iyi adamdır tamam.. Ne ki burada az çok geçimimiz var bize yetiy, ama şehirde yapamayız, hele ortaklık hiç.. Belkim ev' beğenm'sen tamam, sözüm sözdür gelecek yıla kasliğe kocaman bi ev yapacam.. Üstelik edemgilden yeni ayrıştık şimdide biz bizi rezil etmeyek, hem bak ni dicem anandan babandan bacından neyim fikir alıp bana satmaya kalkışma hepsini b'lim, burada da edemgilde yaptığın gibi zırt fırt babangile gitmek yok! Evin burasıdır böyle yaparsan Allah şahid'm olsun yeniden evlenirim, bıktım usandım ar-

tık, canıma yetti küsüp küsüp gitmelerin baban da bunnarın ağır faturasını hep bana çıkarir yetti gayrı otur oturduğun yerdel.

Oturdu, ağlamaya başladı Güneş her zaman yaptığı gibi!.

— İki sene asker yolu gözlemişem, kalkir evlenem diir sıkılmadan!.

— Kesesen zırzırı, ben lâfımı dedimi.

İyice aksileşti, günleri zehir etmeye yaradılmış gib'l. Kâzım'ı bırakıp Fatma'yla sürdürüyor kavgasını, Cafo ses etmiyor, ya sabırlarla geçiriyor günleri.

Dedi birgün:

— Güneş bakasen bana, çocuğumuz olmuyor gel seni Antebe götürem, doktora çıkaram sonra bacıngile gidip ziyaret edek ne dersin?

Gevşeyiverdi Güneş'in gerilmiş yüzü, bohçasını hazırladı!

Sözünde durdu Cafo.. Geçiriyor kafasından, yaho sanki yeni bir avrat almisem!.

İyi geldi ilaçlar ve gebe kalıverdi Güneşi

Cafo aldığı arabayla taksicilik yapıyor köyle Urfa arasında, geçinip gidiyorlar..

Güneş'tir durmaz, tutturdu yine, illa Urfa'ya göçek!.

— Satasan arabayı, parasıynan enistemgille ortaklık edesen!

Namaz sayısını geçti bu lâfları hergün hergün aynı lâf, aynı istek!..

Ak badanalı damda kavgadan geçilmez oldu!.

— Satasan arabayı, parasıynan enistemgille ortaklık edesen!..

— Yetti ulan, dedi Cafo ve çözdü palaskasını!.

Güneş dürdü bohçasını ver elini babaevi!.

Kâzım'ın hastalığıyle iyice çöktü küçük ev!.

Cafo, bu çok sevdiği kardeş'n'n hastalığına yandı, sattı arabayı! Doktor doktor dolaştırdı Kâzım'ı.. Kent kent.. Kendi içirdi ilaçlarını sektirmeden.. Bir motosiklet aldı, ufak yollu kaçağa düştü, kaçak dönüşü Urfa'da atar oldu kendini saza, her zaman yaptığı gibi!.. Her zaman yaptığı gibi felekten bir gece çalacak, atlayacak motora varacak kardeşinin yanına!.

Bir türkü istedi sahnedeki kadından, tersledi kadın, bilmediğini söyledi ve o anda Cafo'nun tokadı patladı kadının yüzünde, takıldı ayağı düştü şanodan!.

Karıştı saz, tabaklar uçtu, iskemleler uçtu, yüklendi fedayiler, Cafo'ya öteki müşteriler de garsonlara!. Hep böyle olur, muhakkak bir kavga!. Muhakkak bir kavga!. Kavga ki hesaplar ödenmesin!.

Arbede uzun sürdü.. Kırık masalar.. Kırık iskemleler, yerler kırık tabaklarla dolu ve yaralı yedi garson, sanatçı kadın sekiz!. Ve tek başına Cafo, ötekiler bermutad tüyük!.

«Aşırı sarhoşluk, hadise çıkarmak»tan verilen onbeş günlük hapis çabuk geçtil.

«...Bil'yordum, bunalıma düşmüştüm.. Vardı elbette çaresi ama ben o çareyi bulamaz olmuştum.. Çarelerim, çarelerimi sıralıyorum, karımı yine faturasını ödeyip eve getireyim!. Karımı boşayayım ya da yetti deyip çekip vurayım!. Farkındayım, ben benlikten çıkıyorum, yolum yol değil!. Hiç değil.. Duyuyorum ordan burdan, hergün cipe binip Urfa'ya gid'yormuş babasıyla. Masrafları da bana geliyor!. Gidip konuşayım dedim herşeyi, her yolu göstereyim diyeyim onlara, eğer gerçekten hastaysa ben götüreyim doktora karım olarak, olmaz mı diyecekler ayrılalım öyleyse.. Bunu da mı istemeyecekler çekip vurayım olsun bitsin, temelli kurtulayım bu rezillikten!.»

İçti sigarasını düşüne düşüne.. Çıkardı tabancasını, sildi, temizledi, sürdü mermiyi, soktu beline vardı kayınbabasıgillere, kafasındaki son çare «ölüm» kararıyla!.

Geceleri düşündeyse hep o kedi!. Hep o kedi, açıp gözlerini Cafo'ya diken, sırtını kabartan!. Güvercinlerini yiyen kedi, güvercinlerini yavrularını.. Ne ettiyse nafile, nafile ki nafile ve çek'p vurduydu kediyi. Kedidir alıyor intikamını hergece, hergece dalıyor düşüne, dikiyor gözlerini, kanter uyanıyor, fırlıyor döşeğinden, bin pişman!

(Korkutmak için sallamıştı bir iki el, değiverdi, bir sıçradı, ölüp gitti!. Şimdi kedi olmayacak karşımda, karım, karım ki benden çocuk taşıyor üstelik!. İnşallah bana aksilenmez, aksilenmezler.. Kabullenirler dediklerimi.. Alırım karımı yanıma, eh edebildiğim kadar mutlu etmeye çabalarım.. İnşallah aksilenmez.. İnşallah aksilenmezler. İnşallah!.)

İtti kapıyı, yüzyüze geldi kayınbabasıyla, adam bağırıverdi:

— Ülen ne gezlysen evimde, sende hiç utanma yoktur?

— Dur dayoo, konuşmaya geldim, dellenme!.

— Dellenmeymiş, senlen konuşacak bişeyimiz yoktur savuş cehennem ol burdan!.

Karısını gördü kapıda, o ise hemen içeri kaçtı!

Kayınbaba girdi, ardından Cafo, oturdu bir çuvalın üzerine..

— Bakasız, yüzümü yıkıp geldim.. Siz de aynen böyle gelin, bu işi tatlılıkla hep beraber yoluna koyak, verin karımı gidiym..

Kaynanası sesin geldiği yöne çevirdi yüzünü, bakıyor boş gözlerle.

— Vel vel veeeel! Bi de avrat sahıbı oldun haa, bak hasta yatiyl. Yerinden kalkamiy!. Böyle dövülür hiç?

Güneş çoktan girmiş döşeğe, çekmiş kafasına kalın yün yorganı!..

— Toktura bi kalbur para vermisez, bizden sana bundan gayrı avrat mavrat yoktur, defol!.

— Peki amoo, haklısen.. Yarın Urfa'ya gidek.. Dava açak ayrılalım o zaman.. Olsun bits'n, olsun bitsin de herkes baksın başıyın çarasına!.

— O bizim bileceğimiz iştir, ben kızımı hakime makime çıkarmam sen de bunu bilesen!.

— Peki o sizin bileceğiniz işse bu da benim bileceğ'm işi.

Çekiverdi silahını, yatağa doğru bastı tetiğe, boşalttı tüm şarjörü ve fırladı uçtu evden!.

Haberciler geldi saklandığı eve, gülüyorlar!.

— Yaho amma korkutmusen!.

— Ne korkutması akuy?*

— Ne korkutması olacak yaho, silah korkutması! Yaho sen delisen tabancanın şakası olur? Allah göstermeye ya değeydi kurşunlar ne olurdi bil'seeen?

— Ne, değmemiş mi?

— Yani sen vurmaya sıkmışındır öyle mi?

Anlattılar olanları.. Kalın yorganın yünlerine sarılıp sarılıp kalmış çekirdekler ve hiç birisi değmemiş Güneş'in bedenine!.

Verilen yetkili akılla, oyuncak bir tabancayla değiştirildi tabancası!.

---

* **Akuy : Kardeş.**

İfadeler.. İfadeler.. Şaka.. Korkutma.. Kasıt yok!.
Bırakıldı Cafo!.

(Şimdi aklım başıma geldi!. Allah razı olsun o yün yorgandan!. Allah razı olsun, ya gecirseydi mermileri, delik deşik olurdu, tam bir şarjör ve suçum adam öldürmek, cezası idam!. İyi ki böyle oldu, iyi ki böyle oldu!. Güneş de gelecekti bu sefer kediyle!. Şükür, bin şükür!..)

Verdiği kararı uyguladı.
Çöpçatanlar, yüzünü görmediği bir kız buldular, nişanlandı!
İstediği kadar saklasın ve duyuldu köyde ve karısıgillerde!
Ve hemen haber geldi Güneş'ten, «Aman beni terketmesin kısa zamanda eve döneceğim, evlenmesin beklesin beni!.»
Ve Cafo evlendi!.
Yıldızların yağdığı bir gece getirildi gelin!.
Güneş de duydu!.
Sabah dama çıkıp havuştaki Amşe'yle mavi Haco'ya ünledi:
— Amşe karrııı, ey mavi Hacoooo yurdumu dağıttız, evimi yıktııız, yolunuza izinize geçeeee!. Çocuklarınızın izine geçeeee, Allah kara kara yandıra, belânızı vereee!.
Cafo, namaz kılan yeni karısına baktı, duydu mu acep?
Tertemiz oldu küçük dam..
İyi aşlar ediyor yeni gelin..
Ağzı var, dili yse sanki yok!.
Herbir işe koşuyor!.
Güneş'in, adı Birgül konan bir kız doğurduğuna bile aldırış etmedi!.
Çocuğunu görmek istedi Cafo, gösterilmedi!. Doktor, ilaç, ebe parası istendi, ödedi!.
Bindokuzyüzyetmişin sonbaharında çalkalandı köy yerinden oynadı, insanlar hane hane toplaşıp bunun lâfını ettiler, çünki köyün en güçlü «famile»lerinden Mustafa, muhtarı eşek sudan gelinceye kadar dövmüştür!. Olabilir, döver!. Dövmekle kalmamış, üstelik muhtarlık mührünü de alıvermiştir elinden ve muhtar ilân etmiştir kendini!.

O günlerde Cafo'nun ikinci karısı biri oğlan öbürü kız ikiz doğurdu kısa bir süre sonra öldü bebeler!

İki yıl geçti aradan..

Güneş'in, Almanya'da işçi olan ağabeyinin köye gelmesiyle konu yeniden alevlendi. Cafoy'u aradı, hoşbeş ettiler, ağabey sözü uzatmadan konuya girdi; birde Cafo'dan öğrendi olup bitenleri ve son sözünü dinledi:

— Durum bu, ister dönsün eve isterse boşanalım!

Ertesi günü buluşmak üzere ayrıldılar.

İkinci eşi nihayet dayanamayıp sordu sonucun ne olduğunu.. Anlattı Cafo, kadın düşündü, «valla» dedi, «o gelirse dirlik edeceğini sanmam» Cafo avuttu, nicelerinin iki evli olduğunu, gül gibi geçinip gittiklerini anlattı örneklerle, güldü, takıldı karısına..

Ve ertesi günü Güneş'in eve döneceği haberi geldi!.

Seçilen bir köy kurulu, kadını alıp getirdi eve. Cafo, ilk defa gördüğü kızını kucağına alıp öptü, öptü... Nasıl sarıldıysa bağırdı çocuk acıdan!.

Daha birinci günü tutturdu Güneş, ben bu odada oturmam diye!. «Ben eski odamı isterim!» Eşlisi de «ben çıkmam» dedi ve ilk patırdı böyle başladı!.

— Madem senin evindi de neden bırakıp gittin?

— Bakaleee, bakeleee. Dağdan inmiş bagdakini koviiiyl.

Cafo, gülerek para çıkardı cebinden.

— Bakın hele, yazı tura tutun razı gelin kader'nize tamam mı?

İkinci karısı eğdi boynunu:

— Dırıltı o'masın Cafo, ben çıkayım odadan!. Güneş otursun!.

Güneş'in gözleri parladı güneş gibi!.

İki kadın, Cafo yokken dırlaşıp duruyor, Cafo gelince de sus-pus!.

Güneş'in tek amacı var, eşlisi Menekşe'yi evden kaçırmak! İki ayda aldı sonucu!

Yıldı Menekşe, direndi, içine attı, sonra atamadı ve haber saldı kardeşine gel'p alması için..

Geldi kardeşi, iki gün konukları oldu ve giderken, Menekşe yanındaydı. Güneş, bakıyor Cafo yokken giden jeep'in ardından!.

Cafo anladı olanları, ses etmedi.

(Haksızlık ettim Menekşe'ye!. Bilmeliydim, nice örnekleri var etrafta, neden ders almadım bunlardan? Neden getirdim ikisini yanya-

na? Ona ayrı bir ev açsam, bütçe yetmez.. Haksızlık ettim kadına, haksızlık!..)

Sıkıntıyla uyanıyor geceleri, sigaralar içiyor ardı ardına, düşünüyor, ölçüyor, biçiyor, ama olmuyor hiç birisi!.

Atladı gitti Urfa'ya, aldı Menekşe'nin anasını babasını karşısına..

— Bakın isterseş bir ayrı ev tutayım, bacımı kardeşlerimi de getireyim, bir yandan da köyde bir ev yaptırayım, ev bitene kadar böyle sürdürelim, ne dersiz?

Kabullenmediler, «Neden kirada otursun, var ya kendi evi? Bu ev her zaman onun evidir..»

Sindiremedi içine, Menekşe'ye haksızlık ettim düşüncesi sardı tüm beden'ni, ne yapsa atamıyor bunu içinden, ve kapının çalmasıyla sıyrıldı acısından..

Bekçi sıralıyor muhtarın buyruklarını:

— Bilisen muhtar köy odası yaptıriy.. Herkes bi gün çalışiy.. Çalışmayanlar bi işçi yevmiyesi otuz lira veriy.. Bugün sıra sende, ya gelip çalışacakmışın ya da otuz lira verecekmişini.

Cafo elli lira uzattı, «Peki amo, bi işçi bulun çalıştırın..»

Bekçi, biraz sonra parayla döndü!

— Bu parayı alacakmisen, gelip bilfiil çalışsın deyi muhtar efendi!.

— Yaho, ben kendi işimi bile yapamiyem, paraysa al para işte, söyliyesen, ben gelmiyem!.

Üçüncü kez dikildi kapıya bekçi, daha da sert!.

— Muhtarın emridir, gelecekseni Gelemesen zor kullanıp seni götiriml.

— Zor mu kullanacaksen?

— Heye!.

Gelirsin, gelmezsin tartışması büyüdü, bekçi elindeki çubukla girişince, Cafo serdi yere bekçiyi adam söylene söylene kalktı gitti arkasına bakmadan!.

Sigarasını yarılayamadı Cafo, muhtarın bir başka adamı, muhtarın kesin buyruğunu yineledi, Cafo da «gelmem» dedi saldı adamı!.

Kapının önünde bir araba durdu, baktı Cafo inenlere.. Jandarma

karakol komutanı, üç dört er, muhtar ve iki üç üye!. Atıldı Cafo arabaya!

Komutan çok sert!

— Nedir bunlar, bekçiyi döversin, emirleri dinlemezsini. Ne çalışırsın ne de işçi parası verirsin, muhtarın tüm emirlerine karşı gelirsin, köyün huzurunu bozarsın nedir bunlar ha?

Cafo ağzını açmadan yatırıldı falakaya, sonra boş çuval gibi atıldı nezarethaneye!

Duyuyor Cafo içerdeki konuşmaları..

— Mahkemeye veresin komutan, hemen mahkemeye veres'ni.

— Yahu muhtar, ne suçtan verelim mahkemeye, ortada bir suç yok ki!. Mahkeme tevkif etmez bunu, neden anlamıyorsun? Adam çalışmam demiş, ama vermiş parayı hem de yirmi lira fazla, olmaz mahkeme işi..

Ertesi günü salıverilmeden öğütte bulundu komutan.

— Bak delikanlı, muhtar demek köyün cumhurbaşkanı demektir, onun emrine bir daha karşı gelirsen seni gebert'rim tamam mı?

Cafo boynunu büktü, «tamam komutan, tamam!»

— Hadi bu defa affıma uğradın bas git şimdi!.

Bastı gitti, yüreği isyan dolu...

Güçlü bir «famile» muhtarın famîlesi. onbir kardeş.. Kavak gibi uzun boyuyla da ünlüdür muhtar belâcılığının yanı sıra!. Yıllar evel. Suruç'tan evli bir kadını kaçırıverdi, bastı Suruç'lular köyü!. Alevisi Sünnisi kenetlendi buna karşı, savundular birlik olup, koruduları Muhtar olunca unutuverdi hepsini, astığı, astık, kestiği kestik!. Titretiyor köyü, özel bir nezarethane yaptırmak oldu ilk işi!. Yeni bir köy odası daha yaptırıyor, eski tastamam bir kumarhane.. Sabah'ara kadar sürüyor kumar, ama kaybeden olmuyor muhtarı Hep, hep kazanıyor!.

Almancılar köye gelince gık etmiyor, muhtarın otuz bin kırk bin liralık salmalarına, makbuzsuz bastırıyorlar parayı, çaresi yoktur, verilecektir salma!.

Cafo'nun ilk yangınlığı komşu kızı da muhtarın amca kızıl. Muhtar zaten ilk baştan bozulmuştu bu sevdalanmaya, sevdalanmak öyle olmaz böyle olur dercesine kızı, kardeşlerinden birisine başgöz edi-verdi!.

Güneş bir de oğlan, doğurdu, dediler adı Doğan olsun, kabullendi Cafo..

Ve gitti Urfa'ya, Menekşe'ye bir ev tuttu babasıgillere yakın, içi serinledi bunu yapınca.. Urfa'ya gittiğinde ikinci evinde kalıyor, hoş tutuyor Menekşe'yi, Menekşe ki pervanedir Cafo'nun etrafında.. Bir yıl saklayabildi bunu Güneş'ten ve duyar duymaz da bohçasını yüklendi Güneş, bermütad ver elini babaevi, gitti!.

Menekşe hem ikinci eş hem de dama taşı!.. Güneş gidince, alıp getirdi Menekşe'yi ev şenlendi, hele Dilber'i doğurunca!.

Bir bebe koşuyor Cafo'ya doğru, «bubaaaa bubaaa» lafı ağzında kaldı, ardındaki adam tutunca bebenin kolunu uçtu çocuk ve iki tokat patladı körpe yüzünde!. Cafo fırladı, kurtardı çocuğu ve kayınbabasını köylünün deyimiyle eşek sudan gelinceye kadar dövdü, dövdü!.

El koydu muhtar olaya, ifadesini alırken sille tokat girişti biryandan da, Cafo da boş durmadı, giriştiler, yardımcıları gelince çullandılar Cafo'nun üzerine dayağı yiyen Cafo oldu, muhtar da bir ön dişinden!.

Karakola yansıtmadı olayı muhtar, ama Cafo eve gelince kızı Birgül ile birbuçuk yaşındaki oğlu Doğan'ı kapıda buldu!.

(Enik gibi atıvermişler bebeleri, vay vay!.. Nasıl ana bu hadi zulmun bana olsun tamam, ne günahı var şu körpelerin? Peki ama, muhtar neden vermedi beni karakola? Eh dayağı yiyen ben oldum, bu da tamam, adamın bi dişi gitti bu da tamam, ama neden karakola vermedi, var bunda bi iş, muhakkak var, Allah hayrıma getire!.)

Haftasına kalmadı çağrıldı muhtarlığa Cafo. kapıdan girer girmez bağırmaya başladı komutan:

— Cafo seni ikaz etmiştim değil mi, şimdide hırsızlık haaa!.

— Şey, ne hırsızlığı komutanım? Ne hırsızlığı?

— Hırsızlık ya bildiğin hırsızlık!. Muhtarın motorunu çalmışın kapısının önünden, sonra şehir yoluna bırakmışsınl.

Cafo yıkılır gibi oldu!

— Yalandır bu, ben motor falan çalmadım, kocaman bir iftiradır komutanım, neden çalayım benim kendi motorum var, ne yapacağım bunun motorunu?

— Bilmem onu bunu, hakkında şikâyet var, çaldığını gören iki de şahit!

— Kimmiş şahitler, yapılmayan birşeyin şahidi mi olurmuş?

— Uzatma, işte şahitler de burada!.

Cafo'nun kaynar sular indi kafasından aşağı, iki şahit ki muhtarın soyadını taşıyan yakın akrabaları, dikilip duruyorlar sırıtmalar içinde!.

(Şimdi anladım daha önce neden karakolluk olmadığımızı şimdi anladım, vay deyyus vay! Ulan kavak herif nedir bu ettiğin, ettiklerin? Yanına kalır sanırsın bu rezilliklerin? Sormazlar mı bunun hesabını sanırsan? Vurdu, adam dövdü, sövdü desen eyvallah, ama fena vurdun bana muhtar, kalmam bu töhmetin altında Allahıma Peygamberime kalmam.. Kalırsam namerdim!. Hırsızlık haa!.)

Muhtar baktı komutana:

— Başefendi, köydeki her huzursuzluk her kötülük aha bunun başının altından çıkıy vallahilazim usanmışam, bıkmışam bunun elinden!.

— Anlıyorum muhtar, girince deliğe aklı başına gelir!.

Cafo hırsızlık suçundan tutuklandı!.

Hırsızlık.. Hırsızlık.. Hırsızlık.. Tutmaz mapushaneciler hırsızları, en rezil bir iştir, en adi suçtur, kimse merhaba etmez mapus damında, tüm rezil işler hırsızlara gördürülür, kenefler temizletilir, çöpler döktürülür, koyulmaz adam yerine ve hakaretin bini bir para!.

(Haklılar.. Yerden göğe haklılar ben hırsızım bundan atılmışım buraya, nitsin adamlar?. Allah şahidim desem kim inanır, zaten anlatamadım ne başefendiye, ne hakime!. Şahitli ispatlı adam, hakim nitsin? Ey yüce Allah var mısın, varsan nerdesin, her şeyi görisen ama bunu neden görmisen?)

Görüş günüdür, her kafadan bir ses çıkıyor.. Demir parmaklık-

lar, tel örgüler, kalın camlar, dertler, yakarmalar, gözyaşları ve Menekşe yapışmış demirlere duyurmaya çalışıyor lâfları Cafo'ya, bir dert bin oluyor karışıyor birbirine!.

— Ne yapak Cafo biz ne yapak? Yarın bir çamur da bana atarlarl. Bu herif yapar mı yapar neylerim şu kadın halimle, neylerim? Ağangiller hiç oralı olmiy, bi sürü çocuk başımdadır söyle ne yapim Cafo?

(Heye, yapar mı yapar!.

Haklıdır Menekşe.. Güneşin çocukları, bacım, kardeşim bi yığın horanta, başında!.. Göç desem Urfa'ya, para da yok!. Bi yer satmalı, ulan muhtar!.)

— Dur, telaşlanma.. Derdi veren çaresini de verir demişler bakalım aslı var mı? Sen köye dönme, çocukları bura getirt, babangillerin yanındaki eski ev boşsa göçün oraya, değilse babangillere gidin ben çıkana kadarl.

Ağlaya ağlaya gitti Menekşe..

Yargılama sürüyor, Cafo bir ay sonra salıverildi..

O sıralarda oturmuşum b'r tepeye, bakıyorum o saygın insan emeğinin alınterinin, bilimin, tekniğin Devlet gücünün yarattığı dev esere..

Gem vurulan sular akıl almaz gürültülerle ve hızla akıyor savaklardan, ak köpükler fışkırıyor düştüğü yerden.. Örümcek ağı teller akıp gidiyor mavi gökyüzünde batıya!

Çimcikliyorum baldırımı, düş müdür gördüklerim?

Canım yanıyor, düş değil gerçek!.

Daha lâfı varken akmıştı Recep ağa Ile, kilometrelerce kıvrıla kıvrıla, günlerce.. Geceleri salı karaya çek'p kuruyorduk küçük çadırı.. Diyordu Recep Evişen, «tüm bu yerler sular altında kalacak beyim, hepsi kalacak sular altında..» Doluyordu gözleri, «ama milletin menfaatinedir, helâl olsun..»

Nasılda devrilmişti koca sal beklenmedik bir şelalede zaptedemeyince nasıl da gitmişti bir daha çekmem olanaksız olan onca renkli onca siyah beyaz filmlerim sulara? Nasıl demiştim sularla bo-

ğuşurken, ölüm denen bu olsa gerek, neler neler geçmişti o anda aklımdan?

Yaşadım yeniden ve günler Fırat gibi akmış, bitmişti Keban Barajı!.

İnsan gücü birkez daha yenmişti doğa gücünü!.
Göçüp gitti otuzbine yakın insan, yurtlar dağıldı..

Kimilerinin yüzbinleri, milyonları erldi gitti kumarda, sazda, barda istimlâk paraları.. Kimileri göç etti büyük kentlere.. Kimi avukatlar Karun oluverdi.. Bitti bunlar, gerlde kaldı, işte şu beton demir karışımı dev eser çıktı ortaya.. Şu koskocaman gölse insan emeği gölüdür, insan gücünün, devlet gücünün gölü!.

Nasıl dönmüştük, bu barajın altına yapılacak ikinci baraj yerinde, Karakaya'da ölümden? İlla o filmlerim, illâ onlar, onlar ki canımın bir parçasıydı, anlatılmaz bir tutkuyla çekmiştim o kareler dolusu görüntüleri bir daha çekmek olanaksızları? Kurtulunca azgın sulardan, sular ki ölümdü aslında nasıl atmıştık kayaların üstüne kendimizi Recep ağa ile, tarifsiz bir yaşama kıvancıyla!. Karakaya barajının etüdcüleri koşup gelmişti. Dinlene dinlene. nefes nefese çıkmıştık taaa tepeye, Fırat sicim gibi altımızda.. Görünce mühendisler, ustalar Recep ağayı, sarılmışlardı boynuna!.

— İlâhi Recep ağa hadi gazeteci ilkkez akıyor Fırat'ta, peki sen nasıl düştün bu gaflete? Valla dedik, gitti iki kişi daha!. Geçenlerde aynı yerde iki Alman boğuldu botlarıyla, inip aldık cesetlerini.. Dedik bunlar da gitti, dedik ama bak sen işe, çıka çıka bizim onbeş yıllık salcımız çıktı karşımıza hem de canlı!. Neyse geçmiş olsun, buyrun bakalım sofraya!.

— Valla geçen sene böyle değildi, demek kayalar düşmüş, olmuş koca bir şelale!.

— İnanır mısınız, su boyu aynı lâfı etti Recep ağa!. Diyordum, yahu Recep ağa, llerden gürültüler geliyor şelâle olmasın, hele ben canyeleğiyle bir yüzüp bakayım.. Yok dedi durmadan, geçen sene geçtim daha.. Geliyorduk o gürültülere, aman Recep ağa llerisi şelâle ve demeye kalmadan paldır küldür yuvarlanıyorduk salla!. Diyordum nasılmış Recep ağa, şelâle değil miymiş? Diyordu yine, valla geçen sene yoktu!. Ama en belâlısı burada oldu, yani öldük dirildik, ilkkez ölümü yaşadım şu şelalelerde!..

— Neyse geçmiş olsun verilmiş sadakanız varmış yahut vadeniz yetmemiş.

Karakaya barajına vurduk sözü.

— Baraj gölü şurada oluşacak.. Etüdlerimiz sürüyor, şu iki yakadaki kayalık kesimde çürükler tesbit ettik, etüdlerini yapıyoruz, dayanabilecek mi sulara daha belli değil, inşallah başka işler açmaz başımıza şimdi bütün meselemiz bu... Yapımcılara güvenilir bir etüd bırakmak bizim işimiz..

Kuruyan çamaşırlarımızı giymiştik..

Oy Fırat asi Fırat, göreceğiz seni yakında!.

Cafo bir parça toprak daha sattı. Aldı Menekşe'yi, çocuklarını, kardeşlerini, göçtü Gaziantep'e, bir taksi aldı düştü ekmek peşine bindokuzyüzyetmişaltı yılında.

Ve bindokuzyüzyetmişaltı yılında, o ölümden döndüğümüz yerde, çocukluğumuzda dediğimiz gibi, ölüm bir ölüm deyip traktör içiastiğine sarılı halata, artık ne olursa olsun deyip can gücüyle yapıştığım ve ölümü yendiğimiz yerde Karakaya Barajı'nın da temelinin atılışını izlemek, bir kürek de harç atmak unutulmaz bir keyf idi benim için ve yaşamaya değerdi!.

Cafo bastı frene ama önleyemedi kazayı, atlıyıverdi küçük çocuk, topunun ardından! Yetiştirdi hastaneye, çocuğun bacağını alçıya aldılar ve Cafo anlattı olayı karakolda, görenler doğruluğuna tanıklık ettiler..

Bakıyor emniyet amiri Cafo'ya.. Mırıldanıyor durmadan «Bu isim.. Bu isim.. Bu isim?..» Tarıyor çekmece dolusu kâğıtları. «Bu isim?. Bu isim?..» Ve bulup çıkardı, okurken asılıverdi suratı!

— Ohooooo, bu delikanlının Urfa'dan tevkifi var. biz de kaza ile uğraşıp duruyoruz!.

Cafo şaşırdı:

— Ne tevkifi amirim?

— Ne bileyim ben, kimbilir ne haltlar karıştırmışındır!. Savcılıktan bu yazı, üç ay yemişin, altı ay da gözetim, bitmedi ehliyetinin de iptali!.

Cafo boş gözlerle bakıyor karşıdakine!.

— Ne bakıyorsun ulan öyle yüzüme bel bel? Hele suçun neydi senin, bu ehliyet almalar üç ay hapis falan?

Bir polis bildi suçu!.

— Mesleğiyle ilgilidir amirim ehliyeti iptal ed'ldiğine göre!.

Sonra döndü Cafo'ya:

— Ne yaptın lan araba falan mı çaldın?

Cafo içini çekti!

— Evet, araba değil ama motosiklet çalmışım abi!er!.

— Doğru mu ulan söylediklerin?

(Hayır desem neye yarar, olup bitmiş herşey, olup bitmiş!. Üç ay hapis, altı ay gözetim ve ehliyet iptali. Anlatsam bunun düzmece olduğunu, inanır mı bunlar inanmazlar alaya alırlar üstelik, ulan muhtar!.)

— Evet abiler hepsi doğru, hepsi!.

— Helâl olsun ulan. gizlemedin suçunu neyse geçmiş olsun, gençsin olur böyle vakalar, ama yapmamalıydınl.

Kazada suç'u bulunmadı.. Tutanaklar hazırlandı, telefonlar edildi ve cezasını çekmeye tıkıldı mapusdamına!.

Bir ay sonra zlyarétç'leri kesildi, ara sıra gelen Kâzım da gelmez oldu, dellendi Cafo meraktanl.

Kurban Bayramı'ndan iki gün önce çıkageldi Kâzım, ağasının meraklı sorularını serinkanlılıkla yanıtladı ardı ardına..

— Yooo valiahi bişey olmadı, gelemedik işte!. Benim başım yine ağrıdı, bacımgilin de işleri neyim vardı...

Cafo yine de rahatlamadı!. Birşeyler buruluyor içinde, göğsünün tam ortasında, anlatılmaz birşeyler..

— İyi iyi, bayram günü gelin, çocukları da getirin, bayramlarda izin veriyorlar.. Bari çocukları kucaklayıp seveyim, öpeyim onları, çok ama çok özledim hepinizi..

Gelenler Menekşe, Fatma, Birgül!.

— Hani Doğan, hani Dilber, hani Kâzım, Kâzım neden gelmedi?

— Valla, dedi Menekşe, Kâzım demiştir edem yalnız Birgül'ü getirsinler biz de öyle yaptıkl.

— Peki Kâzım?

— Öğleden sonra gelecekmiş, öyle dedlydl..

İstedi Birgül'ü, gardiyanlar getirdi ağlayan çocuğu, korku içinde; irl yaşlar dökülüyor körpe gözlerinden, görünce babasını uzattı kollarını:

— Babbooo.. Babooo..

Kaptı Cafo, bastı bağrına, öptü, avuttu, «Korkmayasen, bak kucağımdasın» Çocuk susar gibi oldu, bakıyor, o insan kalabalığa ve demir parmaklıklara!..

— Babbooo, babboo..

— Canım, diyesen benim benim ya!.

— Babbooo.. Doğan.. Doğanı bilisen, Doğan öldü!. Memet emoyla Hüsyen dayo geldiler gendini toprağa koydular yaaa.. Doğan toprak oldu!.

Doğan'ın bakımsızlıktan öldüğünü çocuktan öğrenmedi Cafo, öğrendiği artık birbuçuk yaşındaki oğlunu bir daha göremeyeceğ'ydi, kucağında kızı çöktü olduğu yere..

Birden aksileşti Cafo, önüne gelenle hır çıkardı, falakaya yatırıldıktan sonra biraz dinlensin diye olacak külçe gibi atıldı hücreye!.

«...Bu hücre cezası bana iyi geldi, koğuştan rahat.. Ne kimseyi görüyorsun ne de kimse seni!. Karışanın yok, düşünenin yok, dalaşanın yok!.. O karanlık, o kupkuru yere uzanıp. çıkınca neler yapacağını düşünmek bir huzur veriyor insana, bu huzuru onbeşgün duydum, yaşadım.. Sonra bi başka koğuşa verdiler beni, kalan gün'erl de orada doldurdum ve kazasız belâsız çıktım cezaevinden yapmadığım hırsızlığın bedelini ödemiş olarak!.

Çocuğum gitti, ekmek kapım ehliyetim gitti, şaşırdım, ellerim böğrümde kaldı.. Hücrede düşündüklerimi yapmaya başladım, geceleri takside kaçak olarak çalışmak ehliyetsiz.. Gündüzleri çalıştırılması yetmiyor arabanın, dört teker iki aileye dönüyor!.

Cezaevindeyken göğsüme inen sıkıntılar giderek arttı, hastalık mı bu, değil, ama yüreğim kabarıyor, içim bihoş, anlatılmaz bi sıkıntı bu, hayra alamet mi, ah bi bilsem, ama değili ağır basıyor!.

Ve o günlerde yeniden yatağa düştü Kâzım'ım.. Başım, başım diyor demiyor başka şey!. Acaba bu muydu beni deli eden o sıkıntı, bu muydu geceleri yatağımdan fırlatan kâbuslar içinde, kimbilir? Kâzım'ım yetimim benim, ne kadar doktor varsa alıp götürdüm gösterdim, verilen ilaçlar yararsız, sonunda dediler bu bizi astı, Ankara'ya götür hemen.. Sattım arabayı, kucakladım Kâzım'ı ver elini Ankara.. Özel

doktordu özel hastaneydi demedim, dolaştırdım kapı kapı ve onlar da dedi Hacettepe'ye götür, tabii paran varsa!.. Var dedim, gittik.. Giderek kötüleşiyor kardeşim, eriyip gidiyor kollarımın arasında, aldılar hastaneye.. Uzun h'kâye, ertesi günü ameliyata aldılar, yeşilleri giyen giriyor içeri, buldum bi fırsatını hemen giyindim kaşla göz arasında, peki ne yapacaktım, ne işim vardı orada bilmiyorum, bildiğim şu, Kâzım yalnız kalmasın yanında o'ayım el'ni tutayım g'bi b'r duygu, dalmamla kapı dışarı ettiler!. Anlattım kim olduğumu, acıdılar mı ne, beni bir odaya aldılar televizyonlu oda, öğrenciler bakıp bakıp not alıyorlar.. Sordum öğrencilere kimdir o doktor, dediler hocadır Bertan hoca, profesör.. Biçiliyor Kâzım'ımın kafatası, bakıyorum olanlara, yaşamaz bu dedim, mümkünü yok yaşamaz!. Utandım yanımdakilerden, ağlamak geliyor içimden ama ağlıyamıyorum, delikanlılar var kızlar var bana çaktırmadan yan yan bakan!. Sekiz dokuz saat ayrılmadım o akcamın önünden, koydular Kâzım'ı bi arabaya, çıkarırlarken ben de fırladım, üzerimde o yeşil giysi!. Ellerinden geleni yaptıklarını söylediler, dediler özel bakıma alındı.. Yaşıyor mu hâlâ dedim, evet yaşıyor şimdilik dediler, şaşırdım, nasıl ölmedi nasıl yaşar, ama sevinç içindey'm.. Bi ay özel bakımda, üç ay da koğuşta kaldı garib'm, haklısın, gelemedim kendi derdin kendine yetiyordu zaten.. Paralar suyunu çekti döndük Gaziantep'e ve Kâzım yaşıyordu!. Tastamam iyi olmadı ama bakıyordu gözlerime, elimi uzatınca uzatıyordu elini yettiydi bu bana!.

Biraz arazi daha sattım, küçük bir külüstür aldım yine esk'si gibi, gündüz arkadaş gece ben düştük nafaka yollarına!.

Bi haber geldi köyden, Almanya'daki kayınbirader gelmiş, görüşelim demiş, atladım gittim, gece edemgillerde kaldım, ama belli o'uyor yüzler'nden hoşnut kalmamışlardı bu gelişimden, neyleyim? Bisey demek istiyorlar diyemiyorlar, hepsinin suratı acılı, ağlamaklı, nihayet edem dayanamadı:

— Cafo, dedi, bakasen, diyeceğim şu, gel sen bu karıyı tekmil boşa!.

— İyi ya, dedim, onun için geldim, bu gece işi kökünden yo'a koyacağız aile içinden lâftan anlayan tek insan o, kaynım.

— O tamam da gel sen bu karıyı boşa derim, edensem dinne beni!.

Tepem attı, «Yaho» dedim, «siz'n dilinizin altında bi bakla var ama bi türlü çıkaramasız nedir söylen bakalım?»

Edem sinirle çıktı dışarı, mavi Haco aldı sözü:

— Edenin dediğine ne dirsen kardaşım? Bakasın eden seyin kötülüğünü istemez, demek bi bildiği var avradı boşa dediğine göre, boşa diy'y? Gine de sen iyi bir düşünüsen!.

— Yahu bırakın bunnarı nedir ne var onu söylen!.

— Valla, diyeler, köyde bi dedikodu vardır, diyeler Güneş muhtardan gebe kalmıştır, muhtar apartmış Urfa'ya çoc'ği aldırmış, eden de duymuş duymuş ki muhtar Güneş'l de alacakmış!.

— İyi ya ben de geldim boşanmayı konuşmak için!.

Haco gitti, elimde sigara yatakta uyuyakalmışım!

Sabah Haco telaşla geldi:

— Kardaş kurban, geldiğ'nl duymuşlar Güneş'in küçük kardaşı Güneş'i alıp Ankara'ya apartmış, büyük kardaşı da bu yüzden kavga etmiş!.

Sonra kayından haber geldi kusura kalma seni buralara kadar getirttim ama benden de habersiz alıp savuşmuşlar diye..

Aklımda çocuk işi... Urfa'da sordum soruşturdum kim yapar bu işleri diye, kim almış çocuğu, doğru mu, yakıştırma mı?

Sonunda buldum doktoru, ama adam dahillyecll. Buyur etti benl hasta fa'an sandı, dedim siz kadın hastalıklarından anlar mısınız falan, yoo dedi ama ara sıra bakarım doğum gibi şeylerle de uğraşırım!. Yanl dedim s'z çocuk falan da alır mısınız? Hemen sordu kaç aylık diye, yok dedim yapıp yapmayacağınızı sormuştum, öyleyse neden geldiniz? Anlattım herşeyi ve dedim:

— İşte o kadın, çocuğunu aldığınız kadın öldü!.

Öleyazdı, dedi sadece:

— Öldü müüü?

İki anahtarlı bi çekmeceden kâğıtlar falan çıkardı, arandı tarandı bana bl kâğıt uzattı:

— Bakın, evet çocuk alınmış şurada da kocasının izni var şunlar da adı soyadı ve imzası..

Sandığım gibi çıktı, benim adım ve sözüm ona benim imzaml.

Öylece kaldım, doktor heyecanla sordu:

— Siz bu kadının nesi oluyorsunuz?

— Kocasıyım doktor bey!.

Adam zaten yaşlı, ölecek sandım, teselli ettim, heyecanlandırdığım için özür diledim, şikâyet mikayet edecek değ'ldim zaten ve he-

men Gaziantep'e döndüm, arabayı satıp iyi bi silah aldım ilk otobüsle de Ankara'ya.. Üniversitede okuyan bi köylümüzden kaynımın evini öğrendim gündüz keşiften sonra gece taksiyle gittim çaldım kapıyı, açan olmadı tam dönüp giderken kim o diye bi ses geldi, kayın elinde ibrik tuvaletten çıkıyor beni görünce kaçmaya başladı iki üç el ateş ettim bunun korkusu yeterdi, otele döndüm, ertesi günü öğle üzeri yeniden gözlemeye koyuldum, bi kadınla çocuk çıktı kapıdan o muydu, tanıyamamıştım biraz yaklaşayım dedim bu defa küçük kaynımın karısıyla karşılaştım beni görünce başladı feryada, «kaç Güneş kaaaaç!.» anladım onun olduğunu, peşinden koşmaya başladım ama nafile, yer yarılmıştı sanki ve otele döndüğümde kaynımı ve polisleri karşımda buldum, silahımı aldı polisler ilk iş!. Sonrası mı, sonrası bi yıl beş ay hapis beş yüz lira da para cezası!. Cezamın üçte birisi infaza giriyor, yani bi yıl yatacağım, çabuk geçti sekiz ay, ne ki bi ayaklanma oldu cezaevinde inan hiç dahilim yoktu, yeteri kadar ezildim, önce Çorum'a oradan da Haymana'ya sürüldüm..»

Fransız ve Belçika'lı gazeteci arkadaşlarım Eric Jaquler ve Anne Rablneau'nun mektupları o sırada geldi:

«.....Ülkemize döndük. Türkiye'den, özellikle Güneydoğu Anadolu' dan öneri ve yardımlarınızla harika röportajlar çıkardık, fotoğraflar çektik kareler dolusu. Övdüğünüz gibi, Mısas köylüleri cidden sevilesi unutulmaz, gönlü yüce bir topluluk, Türk konukseverliğinin en güzel örneklerini bu köyde gördük yaşadık. Köye iner inmez muhtar sahip çıktı bize, böyle yakın ilgi gösterince, sizin bizi gönderdiğiniz arkadaşınız sandık, a'tı gün konuk ettiler bizi. Yıkanmak isteriz diye mutfakta yer hazırladılar. Anne'ın söylediğine göre kadınlar onu bir güzel soymuşlar, siyah ve büyük bir kabın içindeki dayanılmaz sıcaklıktaki suyla yıkamışlar, yıkarken çok gülüyorlarmış sonra nakışlı havlulara sarmışlar, çok sıcaktı ama bana iyi geldi dedi Anne..

Muhtarın adı Mustafa, anladık bunda bir yanlışlık o'duğunu, biz Bay Memedi arıyoruz dedik, sonra bizi onlara gönderdiler, mektubunuzu verdik, çok iyi karşıladılar bizi ve size gönderdiği mesajı maalesef mektupla yerine getiriyoruz, gezimiz uzadığı için Ankara'ya uğrayamadık. Bay Memed'in biz oradayken bir çocuğu oldu ilk kez bir oğlu olmuş, çok sevinçteler, (babaya söyleyiniz Memed nihayet oğlanı

buldu deyinlz o da bizim kadar sevinecektir, yeğen'ni kucağına almak için ilk fırsatta gelsin.) Bu güzel ve demokratik ailenin güzelliklerini unutmayacağız ve diğer halkınızın, Türkiye'nin güzelliğ ni, konukseverliğini de. Size de nasıl teşekkür edeceğimizi bilemiyoruz, size yayınlanan iki röportajımızı ilişikte sunuyoruz, bunu bir teşekkür olarak lütfen kabul ed'n..»

Sayfalar dolusu Misas, tanıdık yüzler kare kare, herbiri birbirinden güzel Harran ovası görüntüleri ve halkımızın destanımsı övgüsü..

«Saygıdeğer ağabeyim 6.I.1978

Satırlarıma başlamadan önce sonsuz selâmlarımı sunar eller'niz-den öperim. Bu mektubu yazarken köyden hayırlı bir haber geldi, bu müjdeyi size de sunmayı istedim, edem Memedin bir oğlu olmuş, umarım siz de benim kadar sev'neceksiniz.

Abi daha daha nasılsınız? İyi misiniz? İyi ve neşeli olmasızı Ulu Tanrıdan dilerim.

Sizde bir miktar benim tarafımdan soracak olursanız çok iyiyim sıhhatim yerindeyse de her ne kadar iyi desek de mahkûmuz abi.. Sağlıkolsun. Ankara cezaevinde yattım bir aydır da Haymana cezaevinde yatmaktayım, cezamın bitmesine az kaldı, Balgatta kayınbiraderlerime kurşun sıkmaktanl.

Senin ve yengemin ellerinden öperim. Cafo»

Cafo, aynı günlerde köyden aldığı bir mektuptan, Güneş'in Muhtar lle evlendiğini de öğrendll.

MERHABA HÜZÜN MERHABA KORKU

— Yahu s'zin neniz var, nedir bu hal'niz? Bire Memed, al, oğlan dedin onbirincisinde buldun oğlanı daha ne istersin haa? Ölenler hariç kızdan yana!.. Sana gelince Hatçe bacı, yetsin artık bu doğumlar tamam mı? Verin bakalım Cemal oğlanı bana, yeğenimi verin de bir öpeyim..

Tombalak bir oğlan.. Kat kat giydirilmiş, sarılıp sarmalanmış yaz günü!. Her yan nazarlık, .boncuk, pazubent, muska, çocuk değil Şıh Memedin türbesi!. Elden ele dolaştırılıyor, elden ele, oğlandır, gelmiştir yıllar yıllar sonra, çocuğun en makbulü, nesil sürdürecek!.

Ağlamaya başladı, aldı mavi Haco, çıkardı memesini dayadı bebenin ağzına..

Bakıyoruz Haco'nun gözlerine, fersiz, acı dolu, yaşamasız, yok eski pırıltısı, kıvancı hiç yok!. Dalıp g:diyor.. Memed de öyle, gülmeye çalışıyor ama naf'le, yalanı akıyor makas değmemiş bıyıklarından!... Büyük kız evlenip gitmiş Urfa'ya, diğer kızlar tepemizde, omuzlarımızda, dizlerimizin d'binde «amo gelmiştir, yenge gelmiştir» diye diye, öpüyorlar durmadan..

Ama büyük ev yaşamasız, oğlan yerine hüzün gelmiş oturmuş başköşeye, bu besbelli herb'şeyden!.

— Yahu Haco; Memed, bir kusur mu işledik size, sizde bir değişiklik var, neredeyse yirmi yıldır gelip giderim bu eve, kimi zaman yılda iki, hatta üç, unuttum bunun sayısını, bu ev benim de ev:m sayılır ama ne oldu sizlere, neniz var?

— Yoktur yaho bişey, sıkmasen canını hoş ge'mişen safalar getirmişen, başımız gözzümüz üstüne, hele yakasan şu sarmadan!.

Oğ'anı aldım kucağıma yeniden, nefes alışı hoşuma gitmedi, hırıltı dolu körpe göğsü ve terliyor durmadan!.

— Yaho Haco, bu nedir böyle ilk mi çocuk bakıyorsun Allahasen, nedir bunlar, çocuğu lahanaya döndürmüşsün, çıkar şunları, korkmayın ama bu çocuk hasta!.

— Heya hastadır, dedi Memed, aparttık doktura ilaç milaç yazdı ya geçm'y, hep hırliyl.

— Kalkın bakalım arabam aşağıda, Urfa'ya gidiyoruz, haydi durman..

Tanış çıktı doktor, iyi bir muayene etti körpe hastasını, ilaçlar yazdı, örnek ilaçlar verdi para da almadı!. Büyük kızın evine gittik, kutladık, acı kahves'ni içtik...

Çözemedik ailenin hüznünü, oğlanın rağmına neydi bu kara bulut? Gel'p çöreklenmiş büyük eve, havuşa, damlara, ahırlara ve ailenin tümüne!

Sabah iyice üsteledik, ne oldu sizlere nedir bu hallarınız?

Mavi Haco kocaman bir iç geçirdi, eğdi kafasını, nihayet açıkladı:

— Cafo geliyl. Yakında tahliye oliyl.

— Ne olur gelirse, şimdiden gözünüz aydın, bana da yazdı günüm az kaldı diye, Haymana'dan..

— Keşke öyle olsa akuy, keşke öyle olsa!.

Aldı Cemal'ı kucağımdan, göğsünü açtı emzirmeye başladı, doluydu mavi gözleri, o dağ gibi köylü kadını, onbir çocuğa karşın dinçliğinden birşey yitirmemiş o köylü kadını mumdandı sanki, altın dişleri bile yaşamasız, solgun!.

«Tahliye olunca Eskişehir'e gittim asker olan bi yeğenimi ziyarete.. Dayı dedi, dayı sen şimdi köye mi gidisen, evet dedim, düşündü, düşündü, çekinerek, a dayı dedi gitmesen olmaz mı? Neden dedim, hiç dedi, gitmesen iyi olur.

Kâzım'ı pesperişan buldum yatakta! Sağ tarafına nüzül inmiş!. Ölü gibi yatıyor, kan ağlıyor içim onu bu hallerde gördükçe, öksüzüm benim.. Ben içerdeyken dayım yeniden götürmüş Hacettepe'ye, demişler yapacak birşey yok artık getirmeyin!. Sanırım ilaç zoruyla yaşıyor..

Ah umut, umut.. Yeniden gezdirmeye başladım doktor doktor; cevap aynı, yapacak bişey yok!.

Dünyam karardı..

İyi bir tabanca aldım, güzelce temizledim, yağladım, kontrol ettim, tuvalete gitmiştim, döndüm baktım ki silah Kâzım'ın elinde, kurmaya çalışıyor ama yetmiyor gücü, beceremiyor halsiz elleri, beni görünce bıraktı.

— Ne yaplysen Kâzım?

— H'ç!. Bak ede, yine bişeyler yapacaksen, bilirem fikrini.. Bl yıldan fazla yattın yetmedi mi? Bizi de perişan ettin bilmezsen? Eğer b'şey yapmak fikrin varsa, sanırım vardır, önce burada öldür bizi tek tek, sonra ne yaparsan yapl.

Soludu sonra devam etti:

— Yahut şunu kurup verisen bana.. Ben zaten ölmişem bl mermi yeter bana, denedim ama kuramadım, yetmedi gücüm, iyi düşün ede yap dediğimi!.

Haklıydı garibim, öksüzüm.. Onlara da çektirmiştim, rezil etmiştim hayatlarını eğer hayat denirse!.

Aynı sözleri Menekşe de söyledi..

Edemgillerin hiç ilgi göstermemeleri tümden yıkmıştı beni, nedir haliniz diyen olmamışl. Kimbilir kendi yönlerinden onlar da haklıydı, ne bileylm?

Sonra.. Sonra hazır ol dedim Menekşe'ye, Urfa'ya gidiyoruz. Dilber kızı da al.. Menekşe bozuldu, kuşkulandı, dedim babangilleri özlemişimdir.. Benim de bazı işlerim var bl hafta falan kalıp döneriz. Menekşe büktü boynunu..

Yirmi gün geçti tahliye olalı.

Kimse, en yakınlarım bile bl geçmiş olsunu çok görmüştül. Hallniz ned'r demedil Bu deli ediyordu beni, hem nasıl?

Babasıgile değil, dayısıgillere gittik, orada kaldık.

— Menekşe, sana diyeceklerim vardır..

— Bilirem, yollarımız ayrilly burada!.

— Evet, öyle, yolumuz ayrılıyor!

— Beni evimde etmeyesen Cafo, ben yolunu beklerem ölene kadar hemide.. Yüz yıl geçse beklerem, ağzımda tek dişim kalana kadar...

Ağlıyordu..

Ağlama dedim, okşadım başını, ama nafile, durdurmaya imkân yok!. Dedim seni sevmiyorum belleme, sevirem, ama böylesi daha

hayrdır. Kimbilir neler neler gelir şu güzelim başına?. Ben yokken kimse gelip sordu mu, halin nicedir diye, sormadı, aç mısın tok musun dediler mi, demediler.. Diyesem şu sen bahtiyar ol bu bana yeter sevdiğimi de çıkarma aklından..

Çıkıp gidiyordum, haykırdı ardımdan, «dur gitme» diye, durdum..

— Gitmiyesen emmioğlu, dedi, Allahın hatırı için, Ali'nin Hasan'ın, Hüseyin'in, Dilber'in hatrı için gitmeyesin, bi orospu için gendini yandırma!. Gençliğine acı, bize acı..

Kucağındakl Dilber'i öptüm, dedim evvel Allah sonra sana emanettir..

Uğunur gibi ağlıyor, yürüdüm.. «Dur» diye bağırdı elini attı göğsüne çat edip birşey kopardı, baktım, altınları!. «Al bunnarı» dedi, «sana daha çok lâzım gelecektir».. Almadım, dedim size daha çok lâzımdır.. Haydi helâl et hakkını..

Sadece, Allah yardımcın olsun Cafo, dedi.. Az kalsın cayıyordum, fırladım evden.. Fırladım ama ayaklarım gitmiyor, döneyim dedim, Menekşe haklı bi orospu için kendimi yandırmayayım ne gerek var kafamdakileri yapmaya, ama hayr, ağır bastı onlar!. Döndüm arkama, baktım Menekşe, Dilber'l basmış bağrına, sanki dönecekmişim gibi bekliyor, bakıyor!.

Dönmedim..»

Gecedir, bir Urfa gecesi..

Partal bir odada Cafo, Urfa'nın en partal oteli!.. Kokular içinde... Herşey kokuyor..

Attı kendini kokular içindeki yatağa, uyku girmez gözlerine.. Sağa dönüyor sola dönüyor, yok, uyku yok!.. Boğuştu durdu, olmadı, fırladı giyinip attı kendini çarşıya, oturdu kürsüye, çay söyledi, kahve söyledi, yığın oldu ayaklarının altı izmaritten, ağzı zehir mi zehir... Sigara kokuyor!. Çay kokuyor!. Kahve kokuyor, çarşı kokuyor!. Hiçbir şeyin tadı yok, yitmiş gitmiş tüm tadlar!. Kokuyor herşey!

Bir sigara daha yaktı.

(Bindirilmeli bu adam ölüm atına, yetti artık!.

Bindirilmeli!.

Hergün iniyor Urfa'ya, adam koskocaman bi muhtar!. Ama bitecek, bitmeli muhtarlığı ve muhakkak bindirilmeli ölüm atına, yetti artık!.

Peki vurdum öldürdüm, ya edem ve hane halkı, çocuklar ne olacak? Komaz kardeşleri bunu yanımıza, hiç komaz!. Tarumar ederler evimizi barkımızı, hele edemgilleri.. Onlar beni düşündü mü, düşünmedi!. Yazdım mapus damından, dedim ede yükle barhanını göç köyden, kalmayın orada. Cevap bile vermedi, yoksa varmadı mı mektubum eline? Kimbilir almıştır da beni ciddiye almamıştır!. Neden olmasın? Alsaydı mektubumu yahut yazdıklarımı ciddiye alsaydı edem, muhakkak yazar hiç olmazsa yapma etme Cafo derdi.. Onları da düşünmem lâzım, ne de olsa edem, kanımdan.. En iyisi köye gitmek, bir kere daha konuşmak, uyarmak hakçasıdır.. Olaki varmamıştır mektubum, belki anlar beni hak verir, hak verir de göçer başka yere kurtarır malını canını, en iyisi bu, köye gidip yüzyüze konuşmak, acele etmemeli..)

Çıktı kahveden..

Gözüne kestirdiği bir taksiye bindi, köyün uzağında indi.

Tüm yıldızlar Harran'ın gökyüzündeydi yine, elini uzatsan alırsın avuç avuç.. Saatine baktı, çoktan geçmiş geceyarısını..

Kimseye görünmeden, köpekleri bile ürütmeden geçti sokaktan, çalmadı kapıyı ola ki duyan olur, damın merteğine tutundu, yavaşça süzüldü büyük havuşa.. Büyük havuş, hiç değişmemiş, bıraktığı gibi.. O burun kıran kokusuyla.. Kurumuşu yaşı, dışkısıyla bıraktığı gibi, aynen..

Memedgilin yattığı odanın kapısını tıklattı yavaşça ve hemen telaşla ve kuşkulu bir kadın sesi «kim ooo?» dedi.

— Benim ben..

— Cafo sensen?

— Benim hele kapıyı aç..

Mavi Haco açtı kapıyı sarıldı kardeşinin boynuna, öptü iki yanağından, baktı yüzüne alıcı mavi gözleriyle!.

— Eyyyy bacin öleee, bacın öleee hele bak nassıl kötüemiş, bacin öle! hele gir hele gir, ey Cafoo bacin öleee bacin öle vay.. Vay!.

Cafo baktı Memed'e, nasıl da derin uyuyor, ölüm uykusu bu mu olsa gerek? Haco yavaşça dürtükledi Memed'i, uyanmadı, bir daha bir daha, derin derin uykular içinde Memed!.

Telaşla dolanıyor odada Haco, şaşkın, tedirgin.

— Yemek mi çay mı yapim ha can?

— Ne yemek yiyesim var ne de çay içesim, gel otur..

— Yoo olmaz, gene de bi çay yapim kardaş, sıcak sıcak..

Çayı koydu, bi çocuk ağladı, hemen seğirtti Haco, beşikten a'dı çocuğu dayadı memesini çocuğun ağzına, eğilmiş sevgiyle bakıyor çocuğa ve başıyla işaret ediyor:

— Len Cemooo, bakasen ollum dayoo gelmiş dayoo, ollumun dayosu hele bakasen dayoya Cemalım, hele bakaseŋ..

— Demek Cemalımız bu ha?

— Heye dayosu, kapında itin olsun!.

— Allah size bağışlaya.. Siz yazmadınız ama başka taraftan duymuşum bi oğl'z olduğunu!.

— Uyyy nasil oliy, eden yazdı müjdeledi demek ulaşmadı mektup, hiç yazmaz oliy?

— Geç Haco geç!. Köyden her yazanın mektubu buldu beni sizinki neden bulmasın? Yazdınız yazmadınız artık möhim değil..

Sustu bakındı etrafına, Memed derin uykularda!.

— Peki ben size yazmadım mı bi başka yer bulun göçün köyden, bu sizin için tedb'r olur demedim mi hâlâ neden burdasız?

Haco döndü baktı uyuyan kocasına, kalkıp cevap vermesini istiyor gibi, ama yataktan umudunu kesince, «eee» dedi, «ne bil'm kardaşım?. Evet mektubun gelmiştir ve eden dayınla okumuştur sonrasını ben bilmiyel..»

Çöktü yere..

Kaynayan su sesi..

Neden sonra duyabildi Haco o sessizlikte, fırladı yerinden, şaşkın, perişan..

Cafo, ailenin yıllardır kavuşmaya çalıştığı ve sonunda kavuştuğu yaratığa bakıyor, karnı doymuş bebe mırıltılarla mutlu. Aldı Cafo kucağına, sarıldı, kokladı öptü, o ise kaşını gözünü, saçını yolmaya çalışıyor gülücüklerle..

Çayını içti, edesinin hâlâ uyanamadığına yeniden şaştı ve kalktı, «hadi eyvallah ben gidiym» kapıdan çıkarken seslendi edesi:

— Cafo durasen!.

Döndü Cafo, gözgöze geldiler aylar sonra!

— Hele kalasın Cafo senden konuşacam vardır..

Cafo bakıyor edesine, aynı bakışlar, savruk asi kara bıyıklar, dağılmış saçlar ve acılı bir yüz, birkaç kez tanık olduğu.. Memed bıyıklarını sıvazladı..

— Şimdi ne yapmak fikrindesen?

— Yazmıştım sana ede daha önce.. Göç köyden, başka yere naklet demiştiml.

— Yani? Yani muhtarı vuracaksen?

— Kesindir kararım ede, evet!

— Peki vurdun diyelim Cafo, ben bu çollk çoçikle kimin kapısana gidlm? Sen sene acimisen biraz olsun bize acıl.

Haco atıldı:

—Bacısı gurban sana.. Dağılıp düştük, bir sürü eksik etekle gel bizi irezil etme.. Gel şeytane lânet et, zaten bu avrat evimize geldi geleli gülmedi yüzlerlmlz... Bi gün olsun gülmedl.. Şimdide bunun yüzünden bizi düşman sahıbı etme.. Haa avratsa avradın da var..

— Onu da boşadım bugün, dayısının yanına bıraktıml.

Memed sıçradı yerinden:

— Ne? Menekşeyl bıraktın?

— Heyel.

— Boşadın yani?

— Evet boşadım.. Hiç yoksa o rezll olmaya.. Bl sene mapusta yattım hanginiz gldip sordunuz fukarayı?

Memed'le Haco bakıştılar, sonra çevrildi gözler Cafo'ya, boş.. Haco bebeğin yüzünü Cafo'ya çevirdi, yalvarış içinde gözleri Haco'nun, mavi damlalar. Çocuğu çevirdi Cafo'ya sesiendi onun ağzından:

— Dayoo.. Dayoo.. Elini öpiilm bizi perişan etme dayoo!.

Çocuk ellerini almış, ağzına sokmaya çalışıyor gülücükler içindel.

— Cemalın hatırı için kardaşl

Cafo kükredl birden:

—Kardaş haaa? Kardaşl.

Utandı kendi sesinden, sustu bir süre sonra baktı Haco'ya dolu gözlerle:

— Babamın ölümünden beri çektlğlml ben bilirem, o zaman karataştım şimdi kardaş oldum haa Haco? Öyle mi? Yüzümden... Gözümden... Bit, bit yağıyordul Sorarım Haco hangi gün bi göyneğiml yıkadın, hangi gün yıkanmam için bl kova su koydun önüme, hangi gün bl tas yemek indirdin? Belki hayatımda iki yahut üçüncüdür yüzümü öptün! Anlamadım sanma bunun da yapmacık olduğunui.

Baktı edesine, Memed donmuş! Konuştu taş kesilmiş insana doğru:

— Sana gelince ey ede.. Babam bi dediğini iki mi etmişti, hayır bunu sen de bilisen ama senin bana ettiğin kapıdaki ite edilmezdi!. İşte sen beni kinle yoğurdun, kinle yetiştirdin, şimdi de çıkamıyorsun değil mi işin içinden? Bunca yıl işkence ettiniz bana, yalvarmadım size, hep ama hep katlandım, attım içime bunu da biliseniz değil mi? Günü gelecek diye bekler oldum, o gün şimdi mi geldi ede, şimdi mi geldi, evet şimdi!.

Yutkundu, bir yumruk basıyor gırtlağına, soluklanmak zor bir Haco bir Memed bir bebe iki oldular, üç oldular, yüz oldular bin oldular yeşillendiler karardılar ve silindiler önünden, tuttu başını titreyen elleriyle, çöktü olduğu yere ve boşandı, babası ikinci kez ölmüş, yataklayıp dönüyordu mezarlıktanl.

Yavaşça kaldırdı başını, edesi buğulu gözlerle bakıyor, düşen damlayı neçeğinin ucuyla alıverdi, başıyla komşu evi işaret etti:

— Senin hapisten çıktığını duymuşlar.. Hem şey.. Sen muhtara telefon ettin mi, bilemem, bi dedikodu var diyorlar ki Cafo muhtara telefon etmiş ben demiş mapustan çıktım bu dünyada ikimizden biri fazla yaşiy.. Öyle mi Cafo, telefon etmiş misen?

— Telefonla değil mektupla bildirdim..

Memed telaşlandı, ayak değiştirdi heyecanla ve tabakaya sarıldı.

— Haaa o zaman bu adam sana bi iş yapmak istiy, seni bi daha dama sokturmak istiy, anlaşıldı, anlaşıldı!.

Titriyor tütün sarar elleri.. Haco karıştı söze:

— Deyiler ki Güneş'in kör anası Güley'i öldürip seyin üstiye atacaklarmış!.

Cafo sarsıldı..

— Demek ki benim bi dakika bile durmam hatadır desenize? Siz de yapma etme deyip durisizl.

Memed başını salladı, yalvarıyor bakışları, yüzyirmi kiloluk bir çaresizlik..

— Hiç olmazsa Cafo... Hiç olmazsa.. Şey, şu ekinleri biçebilseydik, bu biçime kadar bize zaman tanımazmısan?

Cafo hemen yanıtladı:

— Yooo ede yooo!.. Bu adam bana hemen bi hayınlık daha edacek korkusundan, tamam mı?

Kalktı ayağa Memed:

— Eeee? Şimdi bizim için ne karar verdin?

— Ben sizler için karar vermem artık, kendi kararınızı kendiniz verdiniz, yazdım size, uyardım, hadi şimdi hakkınızı helâl edin!.

Çıkıverdi bahçeye geldiği gibi sessizce, süzüldü karanlığa, havuş gübre kokuyor..

Bir arkadaşının evinin önünden motor sesi geldi, farları sönük bir araba Harran düzlüğünde homurdanıyordu, giderek sesi kesilen..

Gün yok ortalıkta, yığıldı yatağa ve yatar yatmaz uyudu!.

Hazirandır daha, ama Urfa Nemrud'un ateşidir..

İnsanlar güneşle uyanır, serinlikte tıpır tıpır ayak sesleri, öksürükler, Allahlı selamlar, selamlaşmalar saygılı. Çıraklar dükkânlarının önlerini sular, süpürürler toz kaldırmadan, Allah adıyla kaldırılır kepenkler, Allah adıyla açılır kilitler, Bismillahla atılır adımlar nafaka yerine, hayırlı işler diler esnaf birbirine.. Tavşankanı çaylar sallamalar dolusu, al al... Sarma sigaralar sarılır.. Kumrular öter ağaçlarda, damlarda, saçaklarda.. Serçeler iri, serçeler arsız, fayton arabalarının atlarının yollara bıraktıkları dışkılara inerler cıvıltılarla.. Arabacıların ayakları kalkmaz zilden, çıngıraktan, durmadan söylenirler yolun ortasında salına salına giden insanlara, en çok bunlara bozulurlar, sertçe asılırlar dizginlere kazıklanıp kalır atlar. Bağırırlar öfkeyle:

— Yaho kör misen?

— Yaho yoluna gidisen, sabah sabah belâ arisen?

Kimse belâ aramaz, belâ aramaz sabah sabah, ayrancılar, soğuk şerbetçiler, sucular şıngırtılarla çoktan başlamıştır dolaşmaya, bunlar aranır sabahtan itibaren hararet söndürmeye..

— Haniye beni arayan, buz gibi şerbetl..

Ve şıngırtılar ardından.

Cafo şıngırtılarla uyandı, kalkamadı yataktan bir süre, sonra isteksizce giyindi, hesabı kesip ayrıldı otelden, iki tas paça çorbası içip doyurdu karnını, iyi geldi, Hükümet yakınındaki ufak bir kahvede kürsüye oturdu çayını söyledi..

Kurulmuştur otelde, herbirşey!. Herbirşey hazır, hazır olansa salt tetiğe basılmayı bekliyor sabah sabah, koca Urfa'da sabah sabah belâ arayan sadece Cafo'dur, bilenmiş bıçak gibi!

Çayını zor yuttu, içeri giren muhtarın oğlu, bakındı yöresine görünce Cafo'yu geldi yanına, çekti bir kürsü, oturdu!. Uzattı elini, «geçmiş olsun Cafo»!. Tazelendi çaylar.. «Hayrdır Cafo, napirsen burda?»

— Hayrdır akuy, adliyede bir işim vardır, açılmasını beklirem..

Saatine baktı, izin alıp ayrıldı.. Hükümet binasının önündeki arzuhalcilerden birisine yaklaştı ilgisiz bir dilekçe yazdırdı beş liraya kıyıp, eğilip imzasını atıyordu el dokundu omzuna, bir köylüsü!.

Rahatladı..

— Yaho yegen geçmiş olsun ne zaman çıkmışan?

— Sağolsen amo, bi ay falandır..

— Allah bi daha düşürmesin peki ne arisin burda?

— Adliyede işim vardır, dilekçe yazdırdım..

— Neyse yegen bana izin, gidip çocukların nüffusunu çıkaracam..

Cafo sordu:

— İyi de muhtarın tastiki var mı, yani muhtarın mühürlemesi lâzım da!..

—Bilirem yaho, muhtar taa sabahtan gelmiştir, barabar indik bura!.

Cafo ayrıldı Hükümet konağı önünden, hızlı adımlarla geçti çarşıyı beş altı tanıdığıyla selâmlaştı, çaylar kahveler içti..

Anzelha'ya uzandı, oturdu bir sıraya, Hazreti İbrahim'den oluşan kutsal balıkları yemledi, sevaplar aldı yemler atıp!.

Otobüslere bindi, otobüslerden indi.. Tarıyor gözleri en uzun boylu adamı arıyor, görmek görebilmek için!. Bu adam Urfa'da, tamam, ama nerede, nerede olabilir?

Yoruldu. Saat ondörde geliyor, köylerine dolmuş yapılan alana geldi, hemen oradaki çayhaneye girdi, çöktü kürsüye, çaycıya karşı bir dükkân var, köylüsünün, pırtı falan satar, takıldı gözleri oraya ve işte aradığı uzun boylu adam, orada!. Sohbet ediyor iki üç kişiyle!.

«....Bedenim zangır zangır titremeye başladı, elimle silahımı bi daha yokladım, çayı yarıda bıraktım bi sigara yaktım, olaki alır zangırdamamı, heyecanımı olaki alır, rahatladım.. Kalktım, yavaş yavaş dükkâna doğru yürümeye başladım.. Bilisen, yanar Haziran'da Urfa, deli bi sıcak var ve silahı gizlemek için ceket giymişim, sıcak bi yandan heyecan bi yandan korkunç bi ter bastı bedenimi..»

Durdu dükkan önünde Cafo ve gözgöze geldiler...

Benzi atıverdi muhtarın, kımıldayacak oldu kımıldayamadı, büyüdü gözleri bir çift göz tek göze bakıyor, ufacık tek göze, namluya, kendisine çevrik!.

— Kalk ulan kalk!. Avrat öyle ..kilmez. Böyle ..kilir!..

Kolladı yanındakileri, değmesin bunlara ve tetiğe bastı, bastı, bastı, kalkacak oldu muhtar ayağa, yekindi, ama mermiler durdurdu, gerildi koca beden ve kütük gibi devrildi kürsünün ayaklarına, yanındakilerden birisi sakınmak için kurşunlardan yer değiştirdi, nereden bilirdi, bilebilirdi kendisinin özenle kollandığını, bilemez hiç bilemez, bilinmez böyle anlarda can havli ağır basar, bu duygularla yer değiştirdi ve o anda yedi tek kurşunu, tükendi mermiler Cafo süratle değiştirdi şarjörü ve bir ceylan gibi koşmaya başladı, sokaklara girdi çıktı, koşuyor, durmadan koşuyor iz kaybettirmeye çalışıyor ve çıktı ana caddeye..

— Kar şerbeti soğuk!.

Nefes nefese durdu, yutuverdi kar şerbetini, bir daha içti verdi parasını, biraz rahatladı.

Yürüdü.. Nereye gitmeli, nereye saklanmalı bir süre?

— Başlıyor... Başlıyooor tekmill birdeeeenl.

Bileti almasıyla sinemaya girmesi bir oldu!

Büfeye yanaştı soğuk ne varsa içti

Oturdu.

Film, sanki başlamasıyla bitiverdi, yandı ışıklar, izleyiciler ayağa kalkıyor, önündeki de kalktı, Cafo'nun yüreği duracak oldu, muhtarın öteki oğlu bakıyor kendisine, elini uzattı çekingenlikle:

— Cafo kardeş geçmiş olsun!.

— Sağolasın!.

Muhtarın, lisede okuyan oğlu büfeye gitti, iki şişe soğuk içecek getirdi, uzattı Cafo'ya birisini!. Şuradan buradan konuştular, ziller çaldı, oturdular yerlerine ve ışıklar karardı..

Cafo, sinemanın önündeki ilk taksiye bindi, arkadaşının evine gelmeden indi, döndü dolaştı ve girdi eve.. Arkadaşı yatakta, kalkamadı yerinden! Cafo, kalkmaya çalışırken inleyen arkadaşına baktı hayretle:

— Hayrola yaho nen var, ne oldu?

— Kurşun sıktılar gece!.

— Kim, kim sıktı?

— Görememişim, karanlıktı!.

— Peki babangil nerede, nasıllar, anan falan?

Doğrulmak isteyen genç acıyla inledi, sarardı yüzü, gerildi..

— Babam.. Babam sizlere ömür Cafo, inşaattan düşüp öldü geçenlerde!.

— Vay vay Cafo'm, dedi kadın, sarıldı Cafo'ya, hoş gelmisen, oğul, iyisen, hassan ya Cafo?

— İyiyim ana! Öptü kadının elini. İyiy'm, başın sağola, yeni duymuşam.. Ha' hatır sordular, yemek hazırlamak için öte dama geçti kadın ve Cafo anlattı olup bitenleri arkadaşına..

— Yapma yaho, vurdun haaa?

Başını salladı Cafo, «vurmuşam en nihayet!.»

— Nidek, olmuş bi kere, sen meraklanma..

Anası tepsiyle geldi, bıraktı yemeği..

— Aney, kapıya kil't vurasan..

Bir çocuk girdi içeri telaşla:

— Abi seyi iki adam çağıriy dışardan..

Cafo, işaret edilen odaya kayıverdi, açtılar kapıyı, kadın içeri buyur etti gelenleri, Cafo'yu sordular.. «Gelmemiştir bura» dedi kadın, «yoksa bişey m' oldu ya oğul?»

— Yooo, dedi birisi, önem'l deel, Cafo bizim Mustafa'yı vurmuştur ama Allah'a b'n şükür Mustafa hafif yaralarla atlatmıştır, yanındakl arkadaşı arap tek kurşunla o anda ölmiştir.. Bi de şey, neydi adı neyse dükkân sahıbının kardaşı da ayağinden vurulmiştir hafifçe.. Eh, sana da geçmiş olsun.. B'zim yegen sinemada görmüş Cafo'yu hele oralara bi daha bakınak, eyvallah!.

Gitt'ler..

Odaya dönen Cafo da duymuştu hepsini!.

— Gelenleri tanıdım sesinden, b'risi muhtarın kardaşı ötekisi de dayısının oğlu!. Arkadaş ben gideyim buradan..

— Nere gidisen, aramışlardır burayı gelmezler bi daha, ka'asın beni dinlersen, kalasın en garanti yerdir burası.

Kaldı.

Üst katta serilen yatakta kıvrandı durdu sabaha kadar, sabah ezanıyla çıktı evden, Gaz'antep yolunda durdu..

İlk gelen taksiyi çevirdi, Gaziantep'e gidiyormuş, oturdu arkaya.

Araba kayıp g'diyor asfalt yolda. Cafo kilometre saatine baktı, yavaşça, «hızlı gitmiyor musun kardeş?» dedi.

— Dogrı sölisen, ama aslında y'ne geç kalmışızdır, arkadaş Antep hastahanesinde heyete g'recektir rapor için, yetişmemiz lâzımdır!.

Cafo tarifsiz korkular içinde, trafik falan çıkar.. Dikkati çekebilir bu aşırı sürat çevirirler, al sana o zaman!.

KARA HABER TELGRAFTAN TEZ GELİR

Gecenin bir yarısında «acı acı» çaldı telefon!. Hep aynıdır bu ses telefonun uyarı zili, ama aynı ses gece olunca neden acı'dır? Neden acı acı gelir insana? Önce rüya sanılır, uyanılır yürek atışlarıyla, el atılır karanlıkta telefona, o her zaman bulunan alet bulunamaz, neden önce ışık yakılmaz da telefona el atılır? Acı'dan, acı acı çalıştan..

Derinlerden bir bayan:

— Gaziantep arıyor..

Ne Gaziantep'i gecenin bu saatinde? Ve ağlamaklı bir ses haykıran, bağıran, titrek:

— Baboooo babooo sensen? Ben Memed, Memed Mısas köylü Memed, babooo duyasen sesimi, sesim geliy? Duyisen, tamam, babooo dinleyesen Cafo muhtarı kıstırmış Urfa'da beş el sallamış dördü mü ne deymiş hastanaya kaldırmışlar adamı yaş'iy, yanındaki adam bi kurşunla urufunu teslim etmiş, suçsizdir zavallı.. Babooo duyisen, tamam.. Duyisen, muhtarın adamları bize saldirmiştir, onbir hanamızı yerle bi etmişlerdir, baboo duyisen tamam, perişan oldik, yurdimiz dağılmıştır, ocağımız sönmüştür!. Baboo duyisen, tamam, budaları, mercimekleri arpaları mısırları neyim yağma ettiler, döşeğimde otuz bin lirra vardı onu da aldılar, vurup kırdılar, traktöre attığım gibi hana halkını zor kurtildik ölümden, analar, çocikler Haco falan dar attık Antebe, hemen yetişesin babooo, alooo alo baboooo duyisen, tamam.. Babooo tez gelesin, yetişisen.. Gözzimiz yoldadır.. Ya A'lah.. Ya Muhammet.. Ya Aliiii, Hünkârımız Hacı Bektaşi Velil.. Baboo duyisen sesimi, tamam... Yetişin imdadımıza niyazımız bu kanlı gözyaşlarımızla, acele gelesen, baboo duyisen sesimi, tamam kapatiremi.»

Kapattı.

Jandarma Genel Komutanı anlattıklarımı dinledikten sonra, «gereken her türlü önlem alınacaktır, can ve mal güvenlikleri sağlanacaktır.. Şimdi telsizle gerekli emri vereceğim» dedi, rahatladı içim. çıkacağım geziyi ertelemedim ve yola çıktım..

Dönünce, kapıcı, iki kişinin aradığını söyledi, yine gelecekler dedi..

Ve geldiler..

Görünce karşımda onları, şaşırdım! Gittim yıllar öncesinin Misas köyüne..

Köyün ortasındayım, kalakalmışım serbest bırakılınca köy odasından!.

Yaklaştı yanıma o kızıl sakallı bıyıklı can, özür diledi, gidelim dedi Memed'in çadırına..

Oydu birisi, Hüseyin ve All can.. Sanki bin yaşına gelmişler ben görmeyeli, sanki bin yaşına!. İkisi birden hamle ettiler ellerime, ağlayarak ve yıkılarak, sarıldık, ağlıyorlar halâ, koca adamlar!.

Ne varsa buzdolabında çıkardık önlerine, iştahla, iştahla yediler!.

Muhtarın adamları bu defa bağlara, bahçelere el atmışlar, gasbetmişler herbirşeyl!. Köyden sürdüklerini sokmuyorlarmış köye, beş fedaisiyle geziyormuş muhtar, astığı astık, kestiği kestik daha beter!.

Ağlıyorlar sessiz sessiz, poşularına silerek gözyaşlarını, iç çekerek!.

— İşte böyle can, böyle can dost.. Demiştir Memed, atlayıp gldesiz baboya anlatasınız hepsini, diyesiniz emir etmiştir candarmi genel komutanı paşa hazretleri, bulmuşlardır bizi Antepte, ifadeleriniz alınmıştır emir mucibince Allah razı olsin devletimizden hükkümetimizden, ne çara ki bl yüzbaşı kovmiştir bizzi defolun arap soylular, devletin muhtarı haksızlık etmez, kimbilir ne pok yemiş'zdir de belâ olmuşunuzdur köye.. Parra toplamışız ve gelmişizdir size baboo, umudumuz sizdedir, düşmüşüzdür şu ocağına valla çaramız sendedir işte bu kaddar can, bu kadar dost.. Ya Allah Ya Muhammet Ya Ali.. Hünkârımız Hacı Bektaşi Veli görsün rezilliğlmizi..

Akıp geliyor göz yaşları kızıl sakaldan aşağı!. Ve makas değmemiş bıyıklarını sıvazladı, baktı yüzüme çaresiz, çare arıyarak:

— Şimdi ne yapiz can? Dört beş gün yitmiştir, ne oldular acep? Gelmişizdir Angaraya otopusa binip, bulmuşuzdur evini, demiştir kapıdaki adam, o seyahata gitmiştir, vallahilazim yıkılmıştır kaffamıza Angaranın göğü, yıkılmıştır!. Yürü yürü gelmişizdir Mustafa Kemalin ata bindiği yere, yanında süngülü askerler, bi avrat var, mermi taşiy sırtında.. Çömmüşüzdür onun altına, düşünik ne edek, ne yapak, babo yoktir!. Bi adam gelmiştir yanımıza ardında ikki daha, sormuştur hal-

larımızı, demişizdir hallarımız böle böle diye.. İnsanlık öldi? Biz de sormuşuz onu halını, senin ne derdin var? Demiştir iş için buraya geldik, yanındaki emisin'n oğli, hafif topallir, dedik geçmiş olsun ne olmuştur, dedi öteki, valla bu Angara bl cindir, yüriyik yolda aha bununla, derken bi tomafil gelip çarpıverdi, nassıl çektim emim oğlunu, aha aynen böyle, tutmuştur bizi, bakın şöyle kurtardım, yıkil'rdik yere, dedik babo napisen? Demiştir böyle kurtardım tomafilinin altından yalnız tomafil çarpmıştır ayağine, neyse buna da şükür, sonra gitmişlerdir. Karnımız acikmiştir, satiler küncülü sim't, dedik alak birer dene, el ettik cüzdana, aman yaman cüzdan yoktir, ne cüzdan ne parra ne nüfis kâğıtlarımız hepsi gitmiştir!. Kaldık mı Angaranın göbbeğinde beş parasız? Gitti bindörtyüz lirra paramız!. Neysa canımız dostumuz, üç gün ikki gece aç kalmışiz, parkta yatak dedik bekçi geliy yasaktır dili, sadece su içtik can, sadece su, efendim, gül yüzlüm tabibim, sadece su, üç gün!. Hep seni aradık gelip gidip, ya sabur ya Allah, yoksindir, ama şükür Allahımıza bugün gelmişindir, işte halımız budur efendim, tab'bim gülyüzlüm, şimdi ne yapiyk?

Dilekçeler sunduk yüksek makamlara, otobüs bilet'erini aldık, birisi uzandı Hacı Bektaş'a, öbürü Gaziantep'e, mırıl mırıl dualar içinde!. Poşularıyla silip durdular gözyaşlarını!.

Bir telli turna süzüldü Antep ellerine..

Cafo gözledi sokağı, sonra daldı, çaldı kapılarını, cevap veren olmadı. Bir kadın başı uzandı komşu pencereden, baktı baktı etrafına, usulca seslendi:

— Agam, hele bak, gel bura senink'ler bizdedir.. Polis seni arıvor, dün gelip fotorafını aldılar, hele gir içeri..

Girdi, Fatma bacısı atıldı koliarına, ağlaştılar..

Cafo saklandı arkadaşının evinde dört gün dört gece.. Bir tanıdığı İskenderun'a gitmelerini önerdi, akşama tanımadığı bir adamla döndü, tanıştırdı Cafo'yu, pahalı bir araba, adam da kelli felli, önce gıcık aldı Cafo, sonra bıraktı kadere kendini, araba kayıp gid'yor.. İskenderun'da ilk işleri, karınlarını doyurmak oldu! Adam bir yerlere telefon etti, suratı asık döndü, «yokmuş yerinde, seyahata çıkmış bizim arkadaş, tüh be!.»

— Ne yapalım, dedi Cafo, döneriz Antebe..

Araba sahibi düşündü, düşündü, «niye hemen dönelim yahu, gelmişken bura, hele yukarı bi çıkak, eğlenek öyle dönek, temam mı?»

Araba Soğukoluk'ta büyük bir gaz'nonun önünde durdu. Arkadaşının akrabası adam, keyiflendi, beğenmediler gazlnoyu, bir başkasına girdiler.. Masaları çiçekler ve mezelerle donatılıverdi!. Bir garson elinde çiçek ve bir paket yeni açılmış, yabancı sığarayla yaklaştı masalarına, yalaklanarak uzattı:

— Aslı hanım göndermiştir efendim, masanıza gelmek lst'yorlar eğer sizce bir engel yoksa?

Araba sahibi, garsonun kulağına birşeyler fısıldadı gü'ümseyerek, yalak garson ellerini uğuşturarak dinledi ve eğilerek uzaklaştı, masaya üç hanımla geldi, çekti iskemleleri, oturttu kadınları!. Tanışma faslı uzun sürmedi.. Yediler, içtiler içtiler.

Cafo tedirginleşti.. Döndü arkadaşına:

— Yahu seninki ipin ucunu kaçırdı, daha araba kullanacak, şuna engel ol..

O ise yeni bir viskl doldurdu bardağına, dikiverdi kafasına!.

İyice sarhoş oldu, koydu kafasını masaya, horultularla!.

Hesabı istediler, uyandı araba sah'bi hesap sözünü duyunca, gelen kâğıda sarhoş gözlerle baktı, fırlattı garsona, «Al lan bunu doğrusunu getir!.»

Garson biraz sonra müdüriyete davet etti masadakileri. Kalktılar, zemin katta kapısında üç dört fedainin beklediği müdüriyete girdiler. Müdür masada, çevresinde beş altı fedal dahal.

Cafo durumu beğenmedi, yatıştırmak istedi ortalığı Ilk baştan..

— Kusura bakmayın efendim, arkadaş biraz fazla kaçırdı siz haklısınız, zaten hesap normal, özür..

— Kes lan, sanki sen ayık mısın deve?

Buz kes'ldi Cafo!.

Aşağıdan almayı sürdürdü, adamın hakaretlerini yuttu, özür diledi ardı ardına ve sekiz bin lirayı ödedi, kapıcıya da iki beşyüzlük uzattı, geçti direksiyona.

Sabah, konuk olduğu evden erkenden ayrıldı, BMW motoru su gibi aktı gitti, durdu İskenderun'da!.

Geceyi zor etti, çıktı Soğukoluğa, kontak anahtarını motorun üzerinde hazır etti, bıraktı!

Aynı masaya oturdu, garsonlar fır döndüler etrafında, saygının en yalanıylal

Çiçek ve mezelerle donatıldı masası kaşla göz arasında, aynı garson eğildi kulağına:

— Abicim, dün masanızda oturan size sigara gönderen hanım masanıza gelmek istiyor ne emredersiniz?

— Git, dördünü de çağır masama!.

— Dördünüde mi?

— Evet dördünü de dedim!.

Nasıl olsa patırdı çıkacak ha biri ha dördü ne fark eder hesaptan yana?

Garson uzaklaştı patrona doğru, konuştular, başını salladı oluruna ve garson kadınları getirdi! Cafo, Aslı'yı alıkoydu masada, ötekiler için bir masa hazırlamasını istedi garsondan!.

— Nasılsın Aslı?

Kadın sevindi.

— Demek adımı unutmadınız, ne iyi..

Hem içiyor, hem de ardı ardına sorular yönetiyor, öğrenememenin de sıkıntısını duyarak!. Cafo kimi yanıtlıyor, kimi duymazlıktan geliyor..

İzin alıp kalktı masadan, «tuvalete kadar gideceğim, hemen gelirim..»

Silahını iyice gözden geçirdi, kurdu, döndü masaya..

Sonra hesabı istedi, garson biraz sonra geldi:

— Hesap görülmüştür efendim, müessesemizin misafirisiniz, patron da kahveyi odasında içmenizi rica ediyor, buyrun yol göstereceğim..

— Ben müşteriyim, misafir değil, git hesabı getir!.

Garson elinde bir tepsiyle döndü, koca bir şişe viski, bardak ve cam buzlar, kuru yemiş, meyva!.

— Hesabınız ödenmiştir efendim, patron masanıza gelecek izninizle!. Aslı kalkmaya davrandı, bastırdı omuzunu Cafo, «lütfen siz de kalın Aslı hanım, lütfen..»

Ve patron geldi gülümseyerek, uzattı elini:

— Hoş geldin yeğen, dünkü olaydan dolayı sizden özür dilerig..

Oturdu, sigara uzattı Cafo..

— İçmem aslında, ama kırmayayım gül hatırınızı.. Sizi odama davet ettim, gelmediniz...

— Böylesi daha iyi.

— İyi ya müziğin gürültüsünden rahat konuşamayacağız, buyrun, geçelim odama!.

— Peki, nasıl isterseniz!

İyi döşenmiş, loş ışıklı bir odaya buyur etti Cafo'yu, geceki olaydan özürler dileyerek!..

— Bağışlayın, adınız neydi?

— Ahmet!

— Nerelisiniz yegen?

— Urfa'lıyım.

Patron seviniverdi.

— Ohooo, benim çok aziz dostlarım vardır Urfa'lı, büyük toprak sahipleri, tüccarlar falan..

Saydı isimlerini, soruverdi birden:

— Yakut babayı tanır mısın?

İyi tanıdığını, Ankara'ya her gidişinde ziyaret ettiğini ve çok sevdiğini söyledi Cafo.

İçtiler, konuştular, açıldılar. Patron Cafo'nun gözlerine baktı baktı, «bak Ahmet» dedi, «bugün buraya gelişinin nedenini çok iyi biliyorum.. Dün sana deve deyince yüzünün aldığı şekil hâlâ gözümün önünde.. Bak, biliyorum, şu anda silahlısın ve hadise çıkarmaya hatta beni vurmaya geldiğini biliyorum adım gibi, ama bil, benim adamlarım da hepsi silahlı ve her zaman böyledirler. Şimdi beni çekip vurabilirsin, ama buradan da sağ çıkamazsın, olan ikimize olur.. İyi bir arkadaşa benziyorsun, Yakut babayı tanıyorsun, ortak dostlarımız çıktı, gel, unutalım dünü hadiseyi tamam mı? Dün silahsızdın, gidip silah kuşandın öyle geldin değil mi hatta motorun anahtarını bile hazır olsun diye üzerinde bıraktın ve iyi etmedin, acemilik ettin al şu anahtarını».

Uzattı anahtarı, Cafo gülerek aldı..

— Gerçekten tanır mısın Yakut babayı?

«Tabii» dedi patron, «her gece aşağı yukarı laflarız telefonda..»

— O zaman Mısas'lı Cafo'nun selâmı var deyiver kendisine!

Sustular.

«Şey» dedi patron, «gerçek adını kullanmadın baştan, yoksa bir sıkıntın falan mı var, firari mısın? Bak ne olursa olsun burada kalabilirsin, hatta oldu olacak seni ikinci müdür yapayım ne dersin? Haa mahzuru yoksa söyle, silahın nedir?»

Çıkardı Cafo uzattı adama ve adam alır almaz çevirdi Cafo'nun burnunal

Kılı oynamadı Cafo'nun bakıyordu salt..

Patron gülerek indirdi silahı, koydu masanın üzerine..

— Hem göz peksin hem de saf, hem çok saf!. Buraya geldiğinde neredeyse yirmi kişiyi bir anda öldürecek kadar hırslıydın, biraz sohbetle nasıl da yumuşadın, bu bir yana üstelik silahını bile verdin bana!. Olmaz bu olmaz!. Unutma bu sözümü, hiç kimseye güvenme, bunu sana otuz senedir bu yolun yolcusu olan birisi söylüyor tamam mı?

Geç saatlere kadar içtiler, söyleştiler, içtiler!.

Cafo telefonun ziliyle uyandı, bakındı etrafına, başında kocaman bir taş, zonkluyor kulakları.. Süzdü odayı şimşekler çakan gözleriyle, en hasından dayalı döşeli.. Telefonun ucunda patron, kahvaltıya beklediğini söylüyor!.

Güçlükle çıktı yataktan, arandı, banyo pırıl pırıl, sıcak suyla doldurdu, kokulu köpükler attı, herhalde böyle olacak diyerek, girdi içine, kapattı gözlerini..

(Cemile bacım.. Cemile bacım.. Nerdesin, nasılsın? Mintanımı eline alıp baktın, sonra dövündün durdun bacin öle bacin öle diyerek. Baktıkça bit kaynayan mintanıma nasıl da ağıtlanıp ağlıyordun, nasıl da ateşlemiştin kazanı ve bitli mintanımı nasıl kaynatmıştın küllü kaynar sularla?

Ne olurdu sen de yıkanaydın böyle bir banyoda kimbilir ömrün boyunca kısmet olmayacak, neden, neden?)

Gözünden akan yaşları elinin tersiyle sildi, boşalttı suyu, açtı soğuk suyu durdu altında dakikalarca!.

Elvan elvan çiçekler bahçede.. Ağaçlar, çimenler, ötüşen kuşlar, ötelerde masmavi bir deniz, gölge gibi İskenderun'un..

Dinledi kuşları, dinledi.

Kahvaltıdan sonra ikinci müdür olarak tanıtıldı personele!.

Dolaştı gazinoyu, oteli.. İçini dışını, öğütü biçtl, girdisini çıktısını çizdi kafasına..

Soğukoluk köyüne indi motorla, dolaştı, öğle üzeri döndü, içeri girince yirmiye yakın kadın kesiverdi şamatalarını!.

Manzaralı bir masaya oturdu, Aslı geldi yanına, yemek boyunca sordu kadına..

— Kimdir bu kadınlar Aslı, ne yaparlar burada?

— Şey! Bunlar mı? Bunlar, bunlar burada çalışır!.

— İyi ama dün gece yoktu bu kadar, nereden çıktılar şimdi?

— Şey.. Alttaştan.. Salona çıkmaz bunlar!.

— Alttaş mı, nasıl yani?

Aslı kaçırdı gözlerini, mırıldandı kendi kendine..

— Şey.. Bunlar.. müşterilerle gecelik.. yahut vizite olarak kalırlar!.

— Nasıl yani, kendi istekleriyle mi?

— Şey.. çeşit çeşit.. Kendi isteğiyle gelenler var evlerden, randevu evlerinden.. Genelevden seçilmişler var.. Birisinin peşine takılıp gelenler var, parayla alınanlar var, var işte çeşit çeşiti.

Aslı dalıp gitti denize.

Bakamaz oldu Cafo'ya..

Cafo'ysa bakıyor kadının yüzüne, saçına, hele hele kalkık burnuna..

(Vay canına... Çok güzel bir kadın... Güzel ya, bu hangisinden acep? Nasıl da farketmemişim ikidir, peki ama ne işi var bunun burada, ne işi var?)

— Peki, ya sen Aslı?

— Ben mi? Ben ses sanatçısıyım.. Biliyordum biraz önce aklından bunları geçirdiğini, bakışından, soran gözlerinden anladım.. Bak hemen söyleyeyim benim borcum yok buraya, vardı daha önce ama ödedim, borçsuzum şimdi anlatabildim mi?

— Sorsam nereli olduğunu söyler misin, kimsin neyin nesisin?

— Neden saklayayım ki? Yugoslavım aslen, ama İstanbul'da doğmuşum. Bikez evlendim, buradaki tüm kadınlar gibi konuşayım, mutsuz bir evlilik geçirdim, ayrıldım, bir kızım var annem'in yanında kalıyor..

Çevirdi başını, yeşillere mavilere elvan çiçeklere, daldı gitti.

— Kaç yaşında?

— Ne dedin?

— Kaç yaşında kızın?

— Altı oldu, adı Necla.. Dedim ya, mutsuz bir evlilik falan, so-

nunda sahne mahne derken bak işte şimdi buradayım.. Saklamaya gerek yok, neden saklayayım.. Eskiden..

Yutkundu, iç geçirdi:

— Eskiden.. Eskiden ben de, şey, para karşılığı..

Getiremedi gerisini!.

— Anlatmana gerek yok..

— Ama şimdi öyle değil, gecede binbeşyüz lira alıyorum şarkı söyleyip ayrıca ısmarlanan içk'nin yüzde yirmisini.. Böylece ikibini geçiyor, çoğunu anneme gönderiyorum..

Patron, gözleri ışılıyarak geldi, oturdu, «müjde müjde» diyerek.. «Müjde Ahmet, biraz önce Yakut babayla telefonla konuştum, çok çok selâmı var sana, alıkoyduğumu söyledim sevindi, sahip çık ona dedi..»

Patron gidince onlar da kalktılar bahçeye gidip oturdular..

— Bak Ahmet, ben kendimden söz ettim, sorayım mı peki sen neden buradasın, ne işin var böyle bir yerde ve neden hep soruyor hiç anlatmıyorsun?

Güldü Cafo, «Ne anlatmamı istiyorsun, ben de evlendim, ayrıldım, çocuğum var yeniden evlendim ve ayrıldım, çocuk ninesinin yanında, bu kadar».

— Anlıyorum, bu işin dış kabuğu.. Benzer yanlarımız çıktı değil mi?

— Bak Aslı, gel bir anlaşma yapalım, birbirimizin geçmişiyle ilgili sorular sormayalım tamam mı?

Sözleştiler.

Aslı, bir hafta sonra Cafo'nun odasına taşındı!.

Şarkısını söylüyor, bitirir bitirmez çıkıyor odasına.

Tutuverdi bir gece Cafo'nun iri, sağ'ıklı eller'ni öpüverdi, göğsüne yaslanıp ağladı, ağladı, «sağol» oldu tek sözü..

Kısa sürede canlandı yüzü, yokoldu gözlerinin altındaki morartılar, ışıdı yüzü, saçları, bedeni..

Tomurcuklar güllendi, renk ve koku doldu her taraf.. Sonra büzülüp kaldılar, sonra yeniden tomurcuğa durdu çiçekler..

— Haydi, İskenderun'a inelim biraz gezer a'ışveriş ederiz.

Çocuklar gibi sevindi Aslı, koşarak çıktı odasına..

Patron aradı telefonla, sesi telaş'ı:

— Şey Ahmet.. Duydum ki Aslı'yla aşağa inecekmişsiniz, aman

yegen karıya mukayyet ol, kaçar bunlar, aman dikkatli ol derim, sana güveniyorum..

Meraklanmamasını söyledi Cafo, içi burukl

Görünce Aslı'yı ekşidi yüzü..

— Yahu bu ne biçim kıyafet, işte bu olmadı!. Milleti peşimize mi takacaksın, darılma ama olmaz bu kıyafet, pantolon falan giy..

Öyle giyindi Aslı, atladı motorun arkasına uçarcasına indiler aşağı.

Dönüşte iyice sarıldı Cafo'nun beline ve bir an bırakıverdi ellerini..

— Neden silah taşıyorsun Ahmet?

Cafo şaşırdı, «Hani sözümüz, unutma?»

— O anlaşma geçmişimizle ilgiliydi, ama bu silah?

— Silah da geçmişimle ilgili.

Aslı bir daha sormadı.

(Nice kitaplar okudum mapus damlarında, nice romanlar, yerlisi yabancısı.. Nice filmler gördüm, mutluluk denilen şey bu mu acaba, sevgi denilen şey bu mu? Aşk denilen şey bu mu acaba? Neden kendimi kuş yavrusu kadar hafif hissediyorum? Yoksa kitapların içinde olan, yaşama sevgisi dedikleri şey bu mu acaba? Sevmek, sevilmek bu mu acaba? Öğrendim eğer buysa.. Unuttum öldürmeyi hatta Güneş'i... Yoo yooo, işte bunu unutamazsın aşk bir yana sevgi bir yana, ama bunu unutmak... Olmaz bu, olmamalı daha doğrusu! Ne Aslı ne faslı unutturamaz bunu bana..)

Almanya'daki bir yakınından para istedi Cafo, Aslı'nın adına ve onun adresine.

Bir İskenderun dönüşü garson karşıladı kapıda, «müdürüm» dedi, «sizi bir adam arayıp sordu...»

— Kimmiş, söyledi mi adını?

— Yooo söylemedi, önce Aslı ablamı sordu, götürdüm, tanıştılar sonra Aslı ablam onu odasına götürdü!.

Cafo süratle indi merdivenleri kafasında binbir soru, yokladı kapıda silahını ve dalıverdi odaya, donakaldı Aslı, konuk da!.

Şaşırma sırası Cafo'da, hemen koydu silahını beline boynuna sa-

rıldı adamın, öyle kaldılar bir süre, ikisinin de gözleri doluydu ayrıldıklarından..

Gülüştüler..

— Yaho bu ne biçim odaya giriş böyle elinde tabanca, nedir bu yaho?

Cafo çocuklar gibi sevinçli, mutlu, ne ikram edeceğini bilemiyor, dolaşıyor eli ayağı....

— Almanya'dan ayrılacağım günü aldım mektubunu, nasıl olsa dedim kendim gidiyorum elimle götürür veririm istediğini, nasıl olsa adres de var atlayıp geldim, Aslı abiayı sordum, tanıttım kendimi, sağolsun kendi elcağızıyla kahve yaptı, konuştuk durduk oradan buradan...

Ve Aslı öğrenmişti herşeyi!

— İşte böyle Cafo amo, durum aynen böyle.. Muhtar ekinleri biçtirmiyor... Tüm tarlalara el koymuş.. Kuş uçurtmuyor köyde, zulmun baskının bini bi para... Anlıyorum artık, ne avrat ne vurulma hepsi bahane, şimdi çıktı foyası meydana, adamın tüm derdi sizin, bizim topraklara, bağlara bahçelere el koymakmış... Yetmezmiş gibi hayvanlara!. Ne yapacağız bilmem?

— Eee, neden yükü hep bana vuruyorsunuz yaho? Bi sürü gencliniz var verin silahı çekip vursunlar deyyusu!. Adam adamı neden öldürür, ya ırz için ya rızk için öyle değil mi?

— Demesi kolay amo, demesi kolay... Kim kaldı köyde, hangi genç? Hepsi ama hepsi kaçıp göçmüşler Gaziantep ellerine, Mersin ellerine... Dağılıp gitmişler pesperişan!. Korkudan, zulumdan, çil yavruları gibidir hepsi, sen neden söz ediyorsun?

— Ne, göçmüş dağılmışlar mı, hem de hepsi?

— Göçtüler, kaçtılar ya, bizim taraf olduğu gibi... Haberin yok mu olanlardan?

Cafo şaşırdı, «hem de hiçbir şeyden haberim yok...»

Çöktü koltuğa..

Canlanıverdi içindekiler, nicedir unuttuğu...

Akrabası çıkardı cüzdanını, beşbin mark uzattı Cafo'ya.

— Cafo amo, yapacağım başka şey var mı?

Uyuyor gibi Cafo, neden sonra kaldırdı başını, açtı gözlerini.

— Sen şimdi Urfa'ya mı dönüyorsun?

— Evet, gidip şu ekim meselesine bakalım, bir çare bulabilir miyiz, hükümete müracaat falan..

— Peki, kendine dikkat edesen.. Şimdi iyi dinle beni, bana bir teleşkof alasan sana vereceğim adresten ve vereceğim adrese bırakasan, bolca da mermi yedek bi şarjör falan.. Selamlarımı söyle her iki tarafa, diyesin Cafo amom gelip alacaktır..

Yolcu etti akrabasını, döndü.

Aslı, pencerede dalıp gitmiş, başını çevirdi yavaşça..

— Demek gideceksin?

Ses etmedi Cafo.

— Bak Ahmet, iyi dinle beni.. Gideceksin biliyorum, yarım kalan işlerini tamamlayacaksın!. Kafandaklıer sadece bu, değer mi? Vazgeç bu işten nolur vazgeç.. Ben bir hayat kadınıyım ama ben de usandım bu hayattan, bak yeniden söylüyorum seviyorum seni, seni ben mutlu edebilirim getir kızını gidelim İstanbul'a!. Orası kocaman bir şehir bizi de yutar kaybeder, saklar, otururuz bir kenara, gel dinle beni vazgeç düşündüklerinden!.

(Demesi kolay, demesi kolay, ama olacak yapılacak iş mi? Ne yiyip ne içeceğiz, özgürlüğüm yok bir kere, ne zamana kadar sürer bu rezil saltanat, zaten ateşin içindeyim, yaşanır mı ateş içinde, yaşanmaz.. Kadın haklı kendi yönünden, iyi yürekli beni de seviyor tamam, haklı kendi canibinden.. Demezler mi kendi karıları başka ellerde o da onun bunun kadınıyla yaşıyor... Burada geberip ölsen, fuhuş yatağında geberip gitti diyecekler ardımdan, namazını bile kılan olmayacak!. Bu adam neden ikibin lira yevmiye veriyor bana, neden? Elbette alacak karşılığını günü gelince... Vuracaksın vurulacaksın, kiralık katil miyim ben? Durma davran, silkin Cafo, silkin sonu yok bunun, bunların...)

— Ne dalıp gittin Ahmet?

— Hiç...

— Hiç deme, tanıyorum seni anlatmak ister misin bana, açılırsın?

Anlattı Cafo hepsini.. Kafasından geçenlerin hepsini apaçık, yalansız dolansız ve bağladı sözünü; «İşte böyle, bul başka birisini adam gibi bi adam!. Gönlündeki gibi yaşa mutlu ol, bak hilafım yok sevgi denen şeyi senden tatmışım, ilgi denen şeyi, demek ki diyor-

dum kendi kendime hayatta böyle şeyler de varmış.. Sana borcum çok, ama ödeyeceğim, bu kadar..»

Anlattı nasıl ödeyeceğini, Aslı inanmaz gözlerle bakıyor Cafo'ya ve atıldı boynuna, sonra tuttu ellerinden öptü öptü ıslattı gözyaşlarıyla!

Bir ay sonra bindiler motora her zamanki gibi, uçarcasına indiler aşağıya, Aslı sarılmış Cafo'nun beline, köşeyl dönerken baktı otele, bağırdı:

— Elveda patron!. Elveda orospu parasıyla ağalık eden herif.. Allah belanı versin senin!. Darısı sizlere kızlar darısı sizlere..»

Adana'da kapattı kontağı Cafo, garajlarda..

Üzerinde bir bluz bir pantalon Aslı'nın varı yoğu minicik el çantasında...

Yeniden sordu otobüsün kapısında:

— Kararın kesin mi, gelmeyeceğin kesin mi?

Başını salladı Cafo, kadının uzattığı kâğıdı bakmadan koydu cebine..

— Ola ki değiştirirsin fikrini, gün olur değiştirirsin, yazdım adresimi bekleyeceğim o günü, seni de kızını da..

Cafo uzanıp öpmek istedi, utanıverdi, sertçe, «hadi bin» dedi.

Yitip gitti otobüs, Aslı ve de sallanan eli..

Tuttu Antep yolunu.

Haber bir türkü gibi dağılıp yayıldı, iyi bir türkü gibi:

— Cafo gelmiştir.. Cafo gelmiştir.. Cafo gelmiştir..

Ve duyan geldi, duyan geldi, sarılmalar, öpmeler öpülmeler, yanaktan, gözden, elden, ellerden, toplaştılar başına..

İlk sözü kendisini ziyarete gelen akrabası aldı:

— Köye gittim Camo amo, görüştüm muhtarla!.

Şaşırdı Cafo.

— Nasıl oldu bu iş?

— Valla önce barışı soktum araya, dedim ölen arabın kan parasını verek siz de Cafo'nun üzerine ifade vermesiz, görelim gerekli yerleri kapatalım bu işi Cafo'yu da kurtarak, sonra, dedim muhtar, sen de bu karıyı bırak hangi cehenneme giderse gitsin!. Yanaşmadı... Dedim şartın nedir muhtar? Dedi bu sene ekeneklerin hepsini ben ekeceğim. arabın da kan bedelini ben vereceğim, Cafo'yu da getirip teslim edeceksiniz o zaman akrabalarınızın köye dönüp dönmeyeceklerine karar veririm o kadarı. Ben de bunu kabullenmedim, anladım

ki bunlarla anlaşmak zor, zor ki zor.. Hele Musa olacak o kardaşı yok mu ağzı köpüriy, diyor ekinleri illa biz ekeceğiz biçeceğiz.. Başka şey demiy!. Ben de dedim, gelin talba'ya* gidek onların vereceği karara uyak, hak kime düşerse eyvallah diyelim, buna da yanaşmadılar...

Her kafadan bir çözüm, bir öneri çıkmaya başladı!.

— Hep beraber valiye çıkak...

— Angaraya gidek hükümete başvurak..

— Olmaz, gidek köye oturak birlikte, birlikten kuvvet doğar azdan az ölür çoktan çok!.

— Töbe kıyam olur, vuralar öldüreler bizi tek tek, vallahilazim öldüreler!.

Cafo suskun.. Dinliyor söylenenleri.. Kimi iş tutmuş fabrikada, kimi inşaatta, kimi işsiz dolanıp durur, halleri tümden rezillik, içi kalktı.. Kabardı kini öfkesi, burnuna geldi canı!

(Bunlara tüm sebep benim. Benim yüzümden düştüler bu hallara, benim yüzümden, benim yüzümden rezilliğe, açlığa, kovulmuşluğa, evlerinden tarlalarından olmaklığa. Peki ne hakkım vardı benim? Çaresini de benim bulmam gerek doğrusu hası budur, başkası fasaryal. Önce şu silahı tazelemell, kirlendi bu, alet oldu vukuatal.)

Sattı silahı, kuşandı yenisini..

Kolay olmamıştı.. Yoldaydı silah için, sarıldı birisi boynuna, duygulandı Cafo.. Yetmişdört affından önce kaçaktı bu, Cafo baktı tastamam üç ay!. Kardeşi de mapus damı arkadaşı.. Çocuk sevinç içinde Cafo'yu bulduğundan..

— Ağam geçmiş olsun, nicedir seni ararım, duydum olanları gel köye gidek namusum hariç herbişeyim senindir, ne emrin olursa buyur, öl de ölem agam!.

(Eh, iyilik etmişim zamanında, ama nedir bu kadarı da? Yoksa? Yoksa?. Yapmaz canım neden yapsın? Ayıp kendime, kuşkulanmama ayıp!. İnsanlık öldü mü, iyiliğimin altında kalmak istemiyor, ondan cömert böylesine.. Herşeyden kuşkulanır oldum son günlerde, bana yakışmaz bu düşünceler, ama elimde değil!)

Nereye gitse, gölges'!.

---

* **Talba: Aşiret reislerinden, büyüklerinden kurulu halk mahkemesi..**

Silah için sözleştilerdi bir satımcıyla, akşam verilen saatte buluşacaklar kahvede.. «Tamam agam» dedi gölgesi, «aynı saate ben de gelirim». Bir yakınıyla gittiydi kahveye verilen saatte ve aynı anda bir polis arabası kapıda ve üç kişi indi, girdiydi birisi kahveye, tanıdığı sevdiği, saydığı bir polis, çektiydi Cafo'yu kenara.. «Cafo hakkında ihbar var!.» İnanamadı Cafo, «Yani şimdi siz beni almaya mı geldiniz?» Başını salladı memur, «Öyle.. Bu arkadaşlar cinayet masasına haber edeceklerdi, inan ben bırakmadım!.»

Cafo bakınıyor yöresine, çaresiz!.

— Peki ben ne yapam şimdi?

— Bak Cafo, durumdan haberdar olan dört kişiyiz biz, bir de karakol nöbetçisi.. Söyleyeceklerimi iyi dinle ve beni yanlış anlama, senden para isteyeceğim ama bu paradan cebime bir kuruş koyarsam namusumun parası olsun!. Sırf bu yüzden yani ağızlarını kapatmaları için onbeşbin vereceksin tamam mı?

Rahatladı Cafo, derin bir oh çekti!.

— Demek öyle, madem bu kadar kolay al sana yirmibin, sıkma kendini!.

— Yooo, al şu beş bini geri.. Haa, yapılan ihbarda kot pantalon ve kadife ceketli bir kişi denildi, hemen değiştirin elbiseleri biz akrabanı götürelim sabah bırakırız!

Öyle yapıldıydı!.

Sabah bırakıldı akrabası!

Cafo anladı ihbarcıyı, kahroldu, yandı yüreği, ama ses etmedi vermedi bozuntuya, akşama kadar beraber gezdiler, yemek yediler çaylar kahveler içtiler!.

Cafo getirmişti istediği yere, vurdu yüzüne hepsini!.

— Anlat şimdi, neden neden yaptın?

— Bizim akrabalardan birisi sizin köyde ortak pamuk ekmiş ağam, bunlar muhtarla anlaşmışlar, akrabamız geldi durumu anlattı, beraber muhtarın evine gittik muhtarın kardaşı var ya et balıkta çalışan, bana dedi, sen Cafo'yu yakalat sana yüzbin lira, al şu yirmibeşbini de peşin!. Öldürebilirsen üçyüz bin, yüzbini peşin!. Yok dedim, öldüremem bunca lyiliği var bana, yakalatırım hepsi bu, dedim!.

Sustu.

Bıraktı yakasını Cafo, iğrenerek itti!..

— Ulan pezevenk, Allah belânı versin senin, Allah belânı ver-

sini Ulan gelip söyleseydin ya bana bunları, ben verirdim aynı parayı gönlümden!. Haydi defol şimdi gözümden, yıkıl karşımdan muhbir pezevenk!

Kaçıp gitti ardına bakmadan!.

Ölüsü bulundu kuytuluk bir köşede, günün birinde!.

Kolay oldu eski bir şalvar eski bir ceket ve kasket alması, giyindi, kuşandı silahını, atladı otobüse Peygamberler şehri Urfa'ya.

O partal otele indi, er uyandı, Et Balık civarında bir kahveye yanladı.

(Ne istersin benden, bizden be adam? Var mı seninle davam, beni öldürtmeye kalkışırsın? El koydunuz ekinlere, ektiniz biçtiniz, suçsuz insanları rezil ettiniz, aç kodunuz, Allahtan reva mı bu ettiklerini z? Adamlar tut, ihbar ettir beni, vurdurtmaya kalk, sana ne, sana ne be adam?)

Kurumun servis arabaları gelmeye başladı, indi birisi, ama, o değil, kardeşi!. Baba bir, ana ayrı kardeş, ama aynı kandan yine del.

(Bak aksiliğe, bu da nereden çıktı şimdi?.. Demek tümden yerleşmişler kuruma, bunu da aldırmış ağası, bununla işim yok, hele gelsin ağası, hele gelsin..)

Arabadan inen üç kişi kahveye girdi, taze somunu koydular masaya, peyniri açtılar, çay bardaklarından dumanlar çıkıyor al all.

Görünce Cuma'yı, birisi çağırdı:

— Hey Cumaa Cuma gelesen çay içek..

O da bir ekmek aldı fırından, girdi içeri bir iki adım yürüdü, kazıklandı olduğu yerde, sakinleşmeye çalışırken elini cebine attı ve o anda 7.65'den çıkan mermilerle yıkıldı kaldı!.

Cafo fırladı kahveden daha ne olduğunu anlamadı kalabalık, Cafo uzaklaştı olay yerinden, delice bir koşma, sokaklara girip çıkmalar, yine nefes nefese, bakmıyor ardına, yarıaçık cezaevinin kapısında buldu kendini, durdu, soluklandı, şimşek gibi çaktı kafasında burada bir köylüsünün o'duğu, sordu bir mahküma, adam gidip çağırdı, sarıldılar, gardiyandan izin aldı mahküm, girdiler içeri, yemekhanede çaylar söylendi.

Köylüsü bakındı:

— Yaho yegen burada ne gezisen, delisen sen?

— Keyfimden gelmişim, mebcuri gelmişen, mecburi!.

— Nasıl mecburi?

Kapı açıldı, sırtında çuval birisi girdi içeri, ardından bir iki gardiyan ve mahkûmlar, anlatıyor yanındakilere heyecanla, kürtçe.. Cafo çıkarmaya çalışıyor söylenenleri..

— Kim bu adam yaho?

— Bizim çarşicidir, mahkumların hacetini görür, kurum önünde adam vurmuşlar onu anlatiy!.

— Peki vuranı görmüş mü, öleni neyim?

Kalkıp sordu, adam anlattı anlattı..

Cafo rahatladı, görmem'ş anlaşılan ne öleni, ne vuranı, duymuş da görmüş gibi anlatıyor!

İki saate yakın oturdu Cafo cezaevinde, izin istedi kalktı, geldiler kapıya..

— Demek onu kıstıramadın?

— Öyle oldu, davranmasaydı cebine yoktu niyetim, baktım o beni vuracak atik davrandım, ama olmasaydı keşke!.

Atladı taksiye, gitti Akçakale yoluna, indi benzinc'de..

Sordu benzinci neden indiğini, «anlaştıydık bi yer için sonra caydı ben de indim amo!.»

Bir araba daha belirdi, benzin aldı, gideceği köy için pazarlık etti, düştüler yola.

— Yaho kardaş, en iyisi sen beni Zaraga'ya götür farkı neyse verem.

— Olur, Urfa'dan yüzelliye gidiyk, yüz daha veresen tamam.

Cafo baktı uzaklara, içi cız etti, ötelerde Mısas belli belirsiz, kara kara dumanlar yükseliyor mavi göğe!.

Şoför de gördü, sövdü, «Allah belâlarını vere, düşmanlık mıdır kan davası mıdır ,nedir Allah belâlarını vere!.»

— Ne oldu kardaş?

— Ne olacak görmisen Mısas'ı, yaniyrl. Hadiseler olduydu, yallah ettiler köylünün bir bölüğünü, bugün de bir adam vurmuşlar, bunlar da durur mu bu sefer evleri ateşe verdiler anlaşılan, iyi ki can mal yok içinde!.

— Demek köyün adı Mısas ha?

— Mısas'tır, bu köyde tam beş yıl okudum ilkde, bizim kövde okul yoktu, bu köyde bitirdim ilki..

— Hangi köydensin sen?

— Nah şu Alibar'dan, adam vuran çocuk da okuldan arkadaşım oliy tanıram ama olmuştur on onbeş yıl, görmirem.

Cafo çoktan tanımıştı şoförü, dayanamadı sordu:

— Yaho senin adın Lüefi değil mi?

Şoför baktı arkaya ve parladı gözleri:

— Yaveeeeel Cafo, yaveeel sen misen?

Durdurdu arabayı indiler, sarıldılar..

Çöktüler yola, Cafo uzun süre seyretti kara dumanları, gözleri doldu, kaldırdı yumruğunu bağırdı köye doğru:

— Yakııııın, yakın!. Karpuz kırarak yürek soğudun, ama sizin yetmişiki sene sonra doğacak sülalenizi ...keyim.. Komuyacam yanınıza Allahıma and olsun!.

Şoför arkadaşının uzattığı sigarayı titreyen eliyle aldı..

— Bilisen bu hadiseyi duyan herkes, seni tanısın tanımasın sana hak veriy, Allah yardımcın olsun akuy, Allah hayrına getire.

— Sağol Lüefi, insan olan kıymaz insan canına kolay kolay, ama bunlar çok çektirdiler, bana değil sadece, yakınlarıma, köylülerime eh dayandı bıçak gırtlağa, bundan sonra Allah hepimize acıya!..

Getirdi Cafo'yu istediği yere, para almadı, sarıldı boynuna ikinci kez:

— Allah hayrına getire kardeş, kalasın sağlıcakla.

Cafo ilk rasladığı köylüye edesi Memedin tanışının evini sordu, yokmuş evinde, çiftliğe gitmiş!. Koşup geldi küçük oğlu, tanıttı Cafo kendini:

— Beni acele babanın yanına apart!.

— Yaho amo neden demisin deminden beri, gel bizim vekilin evine gidelim önce, bakarız he bişeyin çarasına!.

Murra sundular, çocuk biraz sonra arabayla geldi, bindiler, Cafo baktı arabadaki üçüncü kişiye, gülesi geldi onca acı içinde, Mısas'tan Şeyh Halil, sırtında ak cübbesi sakalına uymuş!. Ekin zamanı oldu mu bir araba kiralar, dolaşır belli başlı ağaları, der, ben falan yerin şeyhiyim, falan aşirettenim, bir sürü yalan dolan!. Paraydı buğdaydı ne verilirse alır savuşur oradan!.

Cafo bozuntuya vermedi, (ben, ihbarlar diye korkarım o da fo-

yasını ortaya vuracağım diye, bak şu dünyanın işine) diye geçirdi içinden!.

Geldiler, çocuk babasının yanına g'tti, anlatıyor Cafo'yu gösterip, adamsa bir heykel, sorulu bakışlar içinde bu üst baş perişan gence.. Sonra kollarını açarak geldi yanına, Cafo da ilerledi..

— Yaho neden söylemisen, kusura kalma seni tanımamışam!.

Oğluna dönüp buyruklar verdi kürtçe, çocuk koşarak uzaklaştı.

Yarım saat sonra döndü.

— Buyurasan hamamı hazırlamışızdır Cafo keko.

Uyardı babası:

— Bundan sonra adı Ali'dir.

Döndü Cafo'ya:

— Ali kalk şimdi yıkan yun temiz elbise giyesen..

— Tamam da ben mahsus böyle g'yinmişim, tebdil yani!.

Girdi gösterilen gusulhaneye, yundu yıkandı, kerevetin üzerinde Suriye dikişli beyaz bir fistan, iç çamaşırı, bir de necek.. Giyindi, takındı, çıktı dışarı..

- — Dayo, benim bir silahım var nasıl getirtek?

Verdi köyün ve adamının adını, ev sahibi oğlunu çağırdı, fısıldadı kulağına, «tamam mı, şimdi acele gidesen Ali abinin silahını alıp gelesen!.»

Cafo, ağanın koruduğu iki kanun kaçağıyla da tanıştı.. Beş altı gün sonra, gitmesi gerektiğini bildirdi ağaya.. Hemen bir araba geldi bindi Cafo, köylerine yakın bir köydeki ahbabına teslim etti silahını, aynı arabayla geldi Gaziantep'e..

Ve duyan geldi, duyan geldi, yine toplaştılar Cafo'nun başına!.

Daha yoksullaşmışlar!.

Daha ermişler!.

Daha bir yıkılmış.. Tükenmiş!..

Ses etmeden dinledi, tazelendi, kabardı, taştı öfkesi!.

Duymaz oldu yakınmaları, yalvarmaları sessiz sessiz ağlamaları!.

«Mustafa, bizim gibi binlerce düşman olan var birbirine ama hiçbirisi sizin yaptığınızı yapmıyor, ellerinden geliyorsa adam vuruyorlar gelmiyorsa kalkıp ev bark yakmıyorlar. Şimdi de duyduğum kadarıyla ekinlere elkoymak istiyorsun ki bu doğru değildir, fukaranın toprağına, mahsulüne el koymak namussuzluktur, reziliktir sen bu rezilliği namussuzluğu yakınlarınla yapıyorsun. Eğer çakmağında ate-

şin varsa adam vurabilirsen vur vazgeç bu gibi çapulculuktan. Bunu sen de biliyorsun, ben bir kişiyim siz ise it sürüsü gibisiniz, şimdi sana bir hafta müsade, ya ekinleri sahipleri biçecek veya gerisini sen düşün. Mal gider gelir can gelmez muhtar can gelmez. Beni çileden çıkarma sana son ve tek ihtarımdır. Cafo»

İmzaladı mektubu, ulaştırıldı muhtara!

«..Okumuş muhtar, aldık haberini.. Okumuş yine de hayır demiş!. Akrabalarım, köylülerim ise durmadan gelip gidip yalvar yakar oluyorlar, kaçıracam aklımı, deliye döndü derler ya, ben deliye dönmüşem!. Bakıyorum hallarına, hepsi aç, çıplak, iyice yoksul!. Diyorlar, açız!. Nacizez!. Fakirez!. Bi topaklık unumuz kalmadı hanamızda!. Söyle Cafo akuy, biz ne edek, ne yapak? Tek bir insana kaldı mı kurtuluş, ko gitsin, Tektek dağlarının altında kalmışam, bi şeyler yapmalı, ama ne, bulamıyorum yolunu yordamını, ne yapayım tek başıma ne edeyim?

İskenderun'a gittiğimiz arkadaşa haber saldım, dedim, bana bi araba gerek beş on günlüğüne.. Ücreti ne ise hazırım.. Geldi, dedi, Allah korusun yakalanmak gibi bi durum olursa ne olacak Cafo? Araba sahıbı suçlu olmaz mı? Dedim, çalındı diye trafiğe başvurun.. Tamam dedi, bizim akrabanın arabasını alayım, zaten o sarhoşluğundan ve çıkardığı hadisen sana çok mahcuptur..

Arabayla geldiler, uzattı kontak anahtarını akrabası, «araba nedir, al cankurban», iki saat sonra trafiğe başvuran dedim, bu kadar zaman yeter bana.

Helâlleştik, Urfa'ya geldim. Bi tanışın evine inip son haberleri aldım köyden.. Asker gelmiş köye, muhtarın evinde yiyip içiyorlarmış, yani geçici karakol kurulmuş, duyulmuş mektubum etrafta.. Muhtardır herkimseyi tanır, tabii valiyi de, ona gitmiş, jandarma komutanına gitmiş, her bi çareyi aramış, aldırmış kendince.. Yani devleti arkasına almış, millete zulum ediyor, fakir fukaranın ekinine, alın terine nafakasına el koyuyor, ha dedim odadakilere, heye aynen böyledir dediler.. Dediler, Cafo beterin beteri vardır, muhtar ayrıca diyesiymiş ki bu Cafo sağ örgütlerle birleşti köye baskın da verecektir. Sanırız bunun üzerine asker vermiş hükümet, yani şimdi işe siyaseti de sokmuştur bu zalım.

Bir bu eksikti dedim, tepem iyice attı artık!.

Ertesi günü ağanın oradaki iki kaçağı aldım, iki de Suruç'lu kar-

deş var onları da. Gece yarısına doğru farları yakmadan köye yanaştım, beşimizde de otomatik tüfek var uzun menzilli, ayrıca birer tabanca, bolca mermi, dürbün, hatta zor oldu bulmak ama iki üç el bombası!. İyice tenbihledim arkadaşlara, dedim dikkatli olasız, katiyen adam vurmak yoktur, arada suçsuzları yakmayalım, hele askerî katiyen, bu bi göz dağıdır, peki dediler.

Köye yaklaştıkça köpekler ürümeye durdu. Sürüne sürüne iyice yaklaştık köye, dedim muhtarın odasında asker vardır, orayı ben gözaltında tutacağım, tamam dediler, köpekler daha azdı, muhtarın oradan bi el feneri dolandı etrafı.. Dedim arkadaşlara, bizimkiler izli mermidir, ben nereye ateş edersem siz de oraya basın kurşunu.. El feneri yeniden farıladı, aydınlattığı kadar aydınlattı tutulan yerleri ve gördük, bunlar iki silahlı, muhtarın tutmalarıdır, yani asker değil, rahatladım. İyice yaklaştık adamlara, dönseler atlayıp yakalayacağız, baktım gelecekleri yok, köpeklere bi iki taş attım, onlarsa daha fazla ürümeye başladı köpek sesine gelirler sandım, gelmediler!. Baktım vakit geçiyor tetiğe asıldım bir cayırtı koptu izli mermiler yeri göğe aydınlattı kızarttı, arkamdan da arkadaşlar. Muhtarın odasının lâmbası hemen söndü, iki el de oradan attılar hemen üç dört el ihtar ateşi bastım, oradan ses kesildi, ama başka yerlerden kör atışlar başladı, ateşi kestik..

Bizim Suruç'lu gırtlağını patlatırcasına bağırdı:

— Teslim oluuun, teslim.... Yoksa canı bırakmam!.

Bu gibi anlarda gülünür mü, valla güldüm bu tehdide!. Yeniden başladık ateşe, evlerden kadınların çocukların çığlıkları geliyor.. Hahooo hahooo çekenler, Allah'ı, Şıh Memedi çağıranlar, küfürler birbirine karışıyor!.

Köyün bir bölümü de tekmil karanlık, sessiz, yani onlar sey'rci, ilk kez karşı koymuyorlar yani eski birlik kalmamış köyde, bu hoşuma gitti, kimbilir seviniyorlardı da.. Bunun keyfiyle pimli bi el bombası savurdum.. İyice panikledîler, ateş ede ede uzaklaştık.. Arabaya binip farları yakmadan döndük.. Saate baktım aşağı yukarı iki saat sürmüş ateşlememiz!. Bizim Suruç'lu sanki Çanakkale'de zafer kazanmış!. Durmadan, söy'eniyor, diyor, eğer akılları namusları varsa bu korku onlara yeter, altlarına da kaçırmışlardır!. Yine güldüm, dedim, helâl olsun sana Suruç'lu!. Sekizyüz hanelik köyü teslim olmaya çağırdın, yaşşa!.

Birisi, dedi, keşke odayı basıp askerleri esir alsaydık!. Yok deve, dedi bi başkası.. Bi başkası daha akılcıydı, dedi, yarın asker masker kalmaz zira bu mesuliyetl alamaz kumandan var mı öyle şey Türk askeri özel muhafızı mıdır muhtarın?

Arkadaşlardan ikisini istedikleri yere bıraktım, asfalta çıktım çıktım ama o anda da kaynar sular indi başımdan aşağı, ötelerde bi trafik arabası kontrolda!. Hızlı da gidiyorum durup dönsem daha çok kuşku toplayacak düşecekler peşime, dursam yine ele geçir rler az ötede jandarma karakolu var!. Yavaşça frene bastım dedim hazır olun arkadaşlar tek çaremiz bunları teslim almak!. Durur durmaz silahı çevirdim, dördünü topladık, biliyorum yaptığım elbette iş değil ama yok başka çarem!. Hemen telsizini söküp çıkardım arabanın, birisi arabanın lastikler'ni indirdi.. Polislerin silahlarını arabanın içine attık devlet malıdır ve hemen hareket ettik, kurtulmuştuk!.

Üç gün sonra arabayı çalıştırmak için uğraştım durdum, marş basmıyor! Kakalattım, dedim ayıptır, gideyim Viranşehir'de şunu yaptırayım da öyle vereyim arabayı.. Aradım arkadaşımı yokmuş, evine g'deyim dedim ama eli boş gldilmez, bakkala girdim ıvır zıvır almaya, bakkalın gözleri pörtled', kapıya bakıyor donmuş gibi, kafamı çevirdim ellerinde tomsonlarla polisler, tutmuşlar her yanı, namlular bana çevrik!.

Yakalandım çekirge örneği!.

Aradılar arabayı şaşırdılar gördüklerinden!. Karakolda telsizler çalıştı, sivil resmi bi yığın memur, cinayet masası memurları, jandarmalar arabalar dolusu, kelepçeler vuruldu ellerime, ayaklarıma zincirler!. Neredeyse her on kilometre bi telsizle haber ver'yorlar geliyoruz diye, durum raporu yani.. Urfa'daki önlem daha büyük, kaçacağımdan korkuyorlar anlaşılan.. Merkez Karakoluna efendiden bl adam geldi, saçı pek yok, sanki kırk yıllık arkadaşım, «Cafo geçmiş o'sun« dedi!. Sonra başkaları.. O saçsız, elini omuzuma koydu, dedi, «hiç merak etme insanın başına herşey gelir oğlum, haaa karakolda hiç zorlukla karşılaşmayacaksın merak etme, ben ml, ben savcıyım!.»

Komisere döndü emirler verdi, fezlekenin çabuk hazırlanmasını ve hemen kendisine getirilmesini söyledi, gerekenler yapılıverdi, zaten suçumu inkâr etmiyorum ki!. Anlattım hepsini, tek tek anlattım..

Adliyede kuş uçurtulmuyor.. Biz karakoldayken trafik polisleri de

gelmişti teşh's ettilerdi beni, kendi şahsi davalarından vazgeçtiler ama ammeden onüç yıl dört ay hüküm giydim!.

Hemen hücreye attılar yönetmelik gereği.. Onbeş gün olanları, olacakları düşündüm durdum..»

....

Babakır köyü, Gaziantep'ten Kilis istikametine giderken yolun sağındadır.

Kimisinin köylüyü işletme projes', kimisinin Köylüye İş Projesi dediği, kısaltılmışı KİP olan uygulama alanı içindedir Babakır da.

Aldır toprakları Babakır'ın.. Taşlarla toprağın harman olduğu arazide tarım yapılır olduğu kadar!.

Onbeşten fazla traktör homurtularla çalışıyor, taşlık arazide kadınlar kızlar, çocuklar elvan giysileri içinde çiçekler g bi.. Sıra sıra dizilmişler, topladıkları taşları atıyorlar traktörlerin römorklarına yer gök inliyor o an, hepsi şen şakrak çalışanların, tarifsiz bir aşkla çalışıyor insanlar.. O taşlık, o uçsuz bucaksızmış gibi görünen al topraklar arındırılıyor taşlardan giderek ve al toprak giderek daha bir allaşıyor çıkıyor gün yüzüne..

Coşkuyla karşılandık, tuttukları gibi bir koyunu sürüden, kesiverdiler arabamızın tekerleri dibinde, götürüldü pişirilmeye!.

Çapalı köyü ötelerde, orada da aynı çalışma, aynı uğraş, aynı didinme içinde kadınlar kızlar, orada da gök gürültüsü taşlar atıldıkça.. Yadırgı yadırgı bakıyor kimisi, sonra eğilip sürdürüyorlar taş toplamaları sarı sıcaktal.

Yaşlı bir kadına sordum, «Hey aney, Mısas'lı Memed hangi evde oturuyor?»

Korktu, başını salladı, yeniden sordum..

— Yoktur burada öyle bi kimse!.

— Bırak şimdi yokturu mokturu aney, yabancısı değilem, söyle hangi evdedir?

Bir genç kız yıldırım gibi aktı gitti yanımızdan, allı morlu şalvarı efil efil.. Bağırdım ardından:

— Heeey Zeyno Zeyno benim ben!. Korkma dön geri ben amo, gel.. Gel..

Dönüverdi, bakıyor inanmamış gözlerle, onaltı yaşın verdiği tazelikle ve güçle, ceylan gibi sekerek koştu geldi sarıldı boynuma, «Amooo amooo sensen, sen gelip bulmuşan bizi canım amooo.»

Ağlıyor hıçkıra hıçkıra..

Ağlama kız, yengen de burada, bak arabanın yanında..

Kıvançlı bir çığlık atıverdi, koşup gitti..

Sarmaş dolaşlarla girdik on metre ötedeki eve, ev dediğim kocaman bir oda ama kocaman..

Sarı sıcaktan, göze aman vermeyen ışıktan girince odaya, seçemedi gözlerim içerdekileri, alıştı yavaş yavaş ve berraklaştı görüntüler, işte Mavi Haco kalkıyor yerinden şaşkınlıkla, kucağında oğlan bebesi Cemal.. İşte anası bin yaşı iki bin olmuş, işte Memed'in anası, o da öyle.. Işığın süzüm süzül süzüldüğü pencerenin önünde oturuyorlar sessiz sedasız, acılı, yıkkın!. Haco'nun anasının o, bakımına doyum olmayan mor dövmeli yüzü, dövmeli elleri yine karşımda, yıllar önce o kara çadıra girende gözlerimden yanaklarımdan dudaklarımdan öpen, dualar eden ana karşımda, daha bir dikkatle bakmaya başladı yanına varınca, inanamadı, «bak aney, bak, ben geldim, biz geldik bak tanıdın mı?»

«Hahhoooo sensen, sensen, hoş gelmisen, safalar getirmisen başşım gözüm üstüne başşım gözzüm üstüne canooo..»

Eğildim, yanaklarımı tuttu çıdırgı gibi iki el, dövmeli, uzandı öptü, öptü, boz bulanık gözlerden yaşamasız yaşlar inlyor..

Bebeler.. Bebeler.. Hangisini saymalı, şu hangisidir, bu hangisidir, karışmış birbirine!. Onlar da bir düş içinde, gelen amog'ldir öyle mi?

Ve karanlıktan koca bir gövde fırlıyor, entarisi savruluyor, kayıyor poşusu başından, sarılıyor sevgiyle, gözyaşları inlyor kara bıyıklarına.. Başka'arı da var odada iyice netleşti herşey, onlarsa şaşkın bakışlar içinde!. Yataklar serillyor, minderler atılıyor, kızlardan birisi kapıyor süpürgeyi, toz duman ediyor ortalığı, tüp gaz yakılıyor çay konuyor hemen, birisi ayran çalkalıyor ve oturunca da telaşlı Memed atıyor tabakayı önüme, gülerek:

— Sarasın, özlem'sindir, ha sahi yahoo sen bilmisen sarmayıl.

Açıyor titreyen elleriyle tabakayı ve tanıtıyor bizleri odadaki tanımadıklarımıza!.

Bitince o telaş, söz gelip dayanıyor acılı günlere, çıt yok koca odada Memed anlatıyor mırıl mırıl, kimi zaman poşusuyla kara bıyıklarını silerek:

— ..İşte böyle can dost, tabibim, gül yüzlüm.. Pesperişan olmuşaz köyden atılınca, anlattıydım ya telefonda başımıza yazılanı?. Der-

kene göçtük, göçtük değil dar kaçtık. Gaziantep'e, ama nerede kalın bunca insanla nerde kalın? Bi asker arkadaşım vardı, aha şu gördüğün can, o düştü aklıma sordum soruşturdum öğrendim köyünü yani burayı, geldim dedim beni tanisen, demiştir hayır, iyi bak dedim asker arkadaşın Urfa'lı Memed, bakmış, bana sarılmıştır vay yaho amma şişman olmuşun.. Ağlamısızdır sarılıp, anlatmışımdır başımıza gelenleri.. Allah razı olsun demiştir Memed, aha şurası benimdir, okul için vermiştim, şimdi okul yapıldı boş durur, git getir barhanını, benim evim senin sayılır, Tanrı ne verirse yer içeriz.. Gidip getirdim hane halkını, işte böyle gül yüzlüm, tabibim, işte böyle.. Görisen başımıza gelenleri? Tarımar oldu o evlerimiz, mallarımız, tarlalarımız bağlar bahçelerimiz, kime ne ettik, neden yazıldı yazımız böyle, ne suçumuz vardır bizim? Ya Allah.. Ya Muhammed. Ya Ali. Hünkârımız Hacı Bektaşi Veli.. Ya sabur ya sabur.. Neyse derdi veren Allah çarasını da veriy, işte göçtük buraya soktuk başımızı şu dam altına buna da bin şükür.. Eeee babooo sen nassıl bulmuşan bizleri Allah razı olsun yetişmişindir herbir derdimize, yoksam Hızır Aleyhisselâmın sulbundensin?»

Memed de taş toplayanlardan!. Traktörüyle..

— Burası, dedi, ev sahibi, eskiden ağa köyü idi, sonra çalışıp çabaladık aldık toprakları bizim öz malımız oldu!. Çok taşlıktır ekim biçim bir zulumdur, uğraş didin çalış çabala olmuyor vesselâmi. Gittik Topraksu'ya dedik hal vaziyet budur, dinlediler bizi haritaya neyim almışlar çok eskiden.. Bigün baktık, çevre köylerde şantiyeler kurulmuş, traktör, römork verdiler bize de, bizler de can gücümüzle başladık taş toplamaya, nasıl çıkıyor la topraklar, gördükçe o toprağı bayram ediyk, daha bir candan toplayık.. Her eve sırasıyla iki gün kepçe, iki gün dozer, iki gün de taş sökme lüperi veriyorlar.. Yanlya devlet bize bedava araç veriyor, sekiz işçi de biz topluyoruz, yani tarlasını temizletenden de insan gücü, aha senin Memed'in traktörü de devlet tarafından kiralık, günde dörtyüz lira alır sekiz saat çalışıp, çalıştırıp.. Eskiden bir dönümden yüzelli kilo alırken, temizlenen tarladan üç mislini alıyok, daha da artacak gübre neyim verince..

Saatlerce söyleştik..

— Ne kadar otursak sonu gitmektir safa ile gönderin bizi, canlar.. Kalkıverdik, bebeler toplaştılar yine, «amooo foturaf çekesin hadi.» Çektirdik..

Bir taş kümesinin yanında mavi Haco, baktı gözlerime, usulca «Görisen» dedi, «taşların arasında kalmışaz, böle mi olacaktı akuy?»

Teselli mi, para etmez!.

— Fırsat olursa Cafo'ya gideceğim var mı bi diyeceğiniz?

— Ne diyek babo, ne diyek? Görisen hallarımızı diyesen hepsini tek tek!.

İlerdeki köyün okulunun bahçesinde yedik kurban etini, birlikte.. Döndük dolaştık, Gaziantep yöresinde de taşlardan arındırılan binlerce dönüm topraklar üzerinde.. Bostancık, Dokurcun, Deredüzü, Sergen, Çapalı, Töreli, Basgöz, Eglen, Hızıköy, Kozluca, Killik, Kapcağız ve Pancarlı köylerinde de yüzlerce insan sarı sıcakta traktör römorklarını taşlarla dolduruyor, arındırılıyor al topraklar volkanik taşlardan, çıkıyor o bereketli al topraklar gün yüzüne, devletle insanları elele daha iyi bir yaşam, daha mutlu bir gelecek için boğuşuyor doğayla yediden yetmişe.. Gözlerden ırak!.

Murat ve Karasu nehirleri Erzurum ve Ağrı yörelerindeki başı her daim parepare dumanlı dağlardan kaynaklanır, Keban yakınlarında birleşerek Fırat nehrini oluşturur. Pere, Munzur ve Pülümür kolları da Keban Baraj gölünde bu ana kola karışır, toplaşır. Keban'dan sonra Malatya yakınlarında Tohma çayını da kendine katan Fırat, yapılmakta olan Karakaya barajı yakınlarında bölge sınırına girer. Fırat nehri Adıyaman ile sınırında Kâhta çayı, Ziyaret deresi ve Göksü kolunu, Urfa'da da Karacadağ yönünden Hacıhıdır ve Hacıkâmli derelerini, Gaziantep ili sınırında da Karasu ve Nizip çayını katar kendine..

Güneydoğu Anadolu, Antitorosların oluşturduğu yayın güneyinde kalan Suriye ve Irak sınırları ile çevrili ve az engebeli büyük bir düzlüğü kapsar ve insanlarımızın yüzde sekizi bu topraklarda yaşar. Asırlardır saldırganların atlarının nallarıyla çiğnenen, kapmak için nice ülkelerin birbirini boğazladığı bu bereketli topraklarda yaşam savaşı veren insanlarımız geri kalmışlığın, bıraktırılmışlığın ezikliği içinde bir lokma ekmek, bir lokma su için boğuşur doğayla. Yüz erkekten altmışı, yüz kadından otuzu okuma yazma bilir!. Asırlardır süregelen gelenek ve töreleriyle başbaşa dörtbinden fazla köyde cenkeder yaşayabilmek için.. Köylerin yarısı serpilmiştir oraya buraya, gözlerden gönüllerden ırak..

Yağan yağmurlar ve delice akan nehirler yükseksenbeş milyar metre küp su olarak akıp gider denizlere, yamacında susuzluktan çatır çatır çatlayan topraklara inat edercesine!. Bunun yarısını Dicle ve Fırat alıp atar Basra körfezine..

İkinci Dünya Savaşı'ndan iki yıl üç yıl önce, başı her zaman pare pare dumanlı dağlarını zamanında suya dönüşen karlarının bir doğa armağanı olduğunu bilen bir avuç insan bundan yararlanmak için çalışmaya başladı ve bindokuzyüzaltmışta projeler rulolaştı.. Yüzlerce garlban ilçeden birisi olan Keban'ın adı bu yıllarda duyulur oldu ve projenin birinci bölümü olarak çıktı gün yüzüne.. On yıl sonra dosyalar ve rulolar daha daha çoğaldı.. Bu ülkenin nice genç, nice yaşlı bileni sıvadılar kollarını, gönüllerini ellibir milyar metre küpten otuz milyar kilovatsaat elektrik çıkarabilmek tutkusu sardı yürekleri.. Bu bindokuzyüzelli yılında ülkenin ürettiği elektriğin kırk katıdır.. On yıl sonra ürettiğinin oniki ve bir on yıl sonrasının da üç katıl.

Ve bu güçle yirmi milyon dönüm susuz toprakda sudan nasiplenecek!.

O azgın, o deli sulara, suların kollarına dizildi ardı ardına yedi baraj kâğıt üzerinde.. Keban, Karakaya ve Atatürk barajları.. Atatürk barajının altında Fındıklı ve Karkamış.. Kıralkızı.. Ilısu..

O azgın, o kudurgan o saldırgan Fırat üzerinde Karakaya bölgesinde ölümle boğuştuğumuz yerde yükselen Karakaya enerji gücü yönünden Keban'dan büyüktür ve türbinler dönende bir milyon sekizyüzbin kilovatlık altı ünite ve sekiz milyar kilosaat elektrik akıtacak tellerden ülkeye ve Atatürk barajı ki Keban'dan da Karakaya'dan da üstün!..

Bahar patladı Güneydoğu Anadolu'da, yüzbinlerce kuzu meleşti bindokuzyüzyetmişyedinin Nisanında da..

Ve davullar gümdürdedi, bandolar oynak havalar vurdu, yüzlerce bayrak baharın yeliyle dalgalandı Urfa'da..

Bir uçak havalanmıştı aynı gün Ankara'dan..

Ve kemerler çözüldü ve sigaralar yakıldı dumanlandı koca uçak, sislendi.. Bir adam geliyor ön taraftan iri, etli elleriyle eller sıkıyor, ayağa kalkmak isteyenleri o haşmetli elleriyle bastırıyor, oturtuyor yerine ve haller ve hatırlar soruyor..

Gazeteciler de kıpırdandı o adam yaklaşırken ve eller sıktı omuzlar bastırdı ve soruyordu:

— Eyi misin'z, eyisiniz eyil.

Bırakmadı birisinin elini, dolu gözlerle bakıyordu gazeteciye.. Kendisi için neredeyse hergün en ağır en vurucu yazıları yazan gazeteci kıpırdadı sıkıntıyla, çekecek oldu elini, iri parmaklar bırakmadı!.

— Beyler, dedi.. Hepimiz misafirimizsiniz tamam mı, ama bu, bu benim şeref misafirimdir!.

Taraftarı gazeteciler gülerek «ooo»lar çekti!.

— Evet, şeref misafirim, onsuz olmazdı bu tören ve kendisini zorla getirebildik, eğer bu günü gördüysek bu arkadaşın hizmetlerini görmezlikten gelemeyiz tamam mı beyler, hoş geldin, çok sevindim, harcı birlikte goyacağız temellere gardaşım, beraber goyacağız!.

Uzaklaştı yuvarlana yuvarlana, eller sıkarak omuzlara basarak!.

Güneydoğu Anadolu Projesi'nin salt sulamayla yılda yediyüz milyar lira katkısı olacak ekonomiye.. Büyük yatırımların temelleri atılıyor Urfa düzlüğünde ve bayraklar da'galanıyor al al ve bıçaklar çalınıyor Tektek dağlarında semizlenmiş koyunların boğazlarına ardı ardına.. Mezbahaya dönüyor hertaraf!.

Kafama vuruyorum fotoğraf makinasını hafifce, acıyor, düş değil, düş değil bu gördüklerim, yaşadıklarım düş değil!.

Çöktüm bir yere, yaktım sigarayı, bu en keyifli sigaramdır, nerede bir şantiye görsem, nerede ak ak çadırlar, içmişimdir orada en keyifli sigaralarımı..

Ve sekiz on ses yükselticisinden geliyor konuşma kulağıma bangır bangır:

— İnsan sevdiği zaman gözyaşı dökebiliyorsa, gün bugündür. Bize soruyorlar, bu tünell doyuracak suyu nereden bulacaksınız diye? Gerekirse bu tüneli sevinç gözyaşlarımızla doldururuz!.

Ses kesildi, Urfa dağlarında hahooo'lar, zılgıtlar çekildl ardı ardına ve davullar en hasından, en coşkulusundan vurdu!.

Ve kürsüden süratle inen şişman ve iri e'li adam, arkadaki yapılardan biris'ne attı attı kendini, aldı başını iri, etli elleri arasına..

Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu!.

Ve sonra temele harçlar koyduk..

Ve o günden bu yana, dördüncü kez Urfa su tünelindeyim..

Şıpır şıpır sular damlıyor yukardan, yine çimcikliyorum kendimi, o toprakları piç gibi gerilere atan, korkunç güzel dev makinaların ardında ve diyorum, «çok su damlıyor!.» siliyorum yüzümü biraz da utanarak, yanımdakilerdeni.

Del'niyor dağlar, çıkarılan topraklar bir dağ kazandırıyor Urfa'yal Koyunlar iniyor yamaçtan, ardında sağmalcı kadınlar, elleri kolları helkeli, güğümlü..

Ak ak şantiye binaları, yüzlerce dev araç orada burada, homurtularla çalışıyor o del:ci dev araç, gıdım gıdım ilerliyor..

İki canavar ağzı, uzunlukları yirmiyedi kilometre!.

Bakıyor ve yaşıyorum, gün gelecek gem vurulan azgın sular edepli edep'i bu tünellerden akıp gelecek saniyede üçyüzyirmisek'z metre küp!. Yılda beş milyar metre küp su Harran'ı tümden yeşile boyayacak, Ceylanpınar ve Aşağı Mardin Ovaları alacak yeş:lden bereketten nasibini ve topraklar ve insanlar..

Ceylanlar geri gelecek..

Ve insanlar uçmayacak artık mayınlı sınırlarda, gerek kalmayacak kaçağa, sırtçılığa..

Ve Urfa cezaevinde, girişte iyice aradı gard'yanlar üstümüzü başımızı, uzatmıştık özel görüşme kâğıdını başgardiyana..

Demir kapılar, demir ızgaralar, demir çubuklar daracık koridor boyu, geçip duruyoruz, demir bölmeler ardı ardına, kilit sesleri, zincir şıkırtıları yankılanıyor ardı ardına, karışıyor birbirlnel.

Durdurulduk, alındık bir odaya.

Sulanmış yerler, betonlar ışılıyor yer yer.. Karşıdan geliyor yaşamasız bir ışık, uzaktan, tepeden demirler ardından çizgi çizgi; İnsan, nefes, sigara ve sidik kokuyor görüş yeri.

Kısa boylu bir mahkûm yanyan bakarak geçti karşımızdan, demir parmaklıkların kirli dumanlı kalın camı ardından, gölge g'bi..

Ve ışık iç'nde birisi daha beliriyor, geliyor bize doğru..

Şaşkın, daha iyi bir bakıyor ve gülümsemeye çalışıyor..

Tersten gelen ışıktan mı, süzülmüş, İncelm'ş! Çıkıyor görüş yerindeki çıkıntıya, çömüyor ve çıkarıyor Samsun paketini, uzatıyor, sonra anlıyor olanaksızlığını, gülüyor utanarak..

Sanki yokmuş gibi konuşulacak şey, zaman zaman susuyoruz karşılıklı..

Tane tane dökülüyor sözleri..

— Hücredeyim abi, çağırdılar ziyaretçin var diye, şaşırdım, bugün görüş günü değil ki, meraklandım kimdir diye, şimdi sevindim ama..

Suskun, biraz da telaşlı, tedirgin, kıpır kıpır olduğu yerdel.

— Yaho Cafo, senin bir sıkıntın, derdin mi var? Hoşlanmamış gibisin, bizi gördüğüne, öyle mi? Bişey yapabilir miyim ben?

— Yooo yooo, hayır, iyiyem!.

Köydekileri aniatıyoruz, selamları iletiyoruz..

— Eh Cafo, uzundur yolumuz, yolcu yolunda gerek kal sağlıcakla.. Allah kurtarsın!.

Karım, kadın gardiyandan çantasını alıyor..

Çıkınca dışarı, kırpıştırıyoruz gözlerimizi, bitiyor bir süre sonra gözlerdeki Urfa yangını..

Ve Maraş'ın Gâvur Gölü eskisi gibi değil, dumanlar yaşamasız, orada burada tek tük!.

Dağ taş yeşile kesik..

Su kanalları, kanaletleri, sanki bir örümcek ağı!.

Şaşkınlıkla bakıyor, bakıyorum kurtulan Gâvur Gölü topraklarına.. Pamuklara, mısırlara, binbirçeşit yeşile göz alabildiğine uzayıp giden..

Bir ilaçlama uçağı, vıv edip geçiyor hemen tepemizden, eller sallıyoruz pilota ve dolanıp duruyor, arıyoruz Minehöyük köyünü, kodunsa bul!.

Gürül gürül akan çeşmesinin taşına YSE kazılmış kara boyayla..

Pantalonlu, ipek buluzlu genç kızlar çeşme başında..

Ötelerde kocaman bir okul..

Yamaçlarda ikişer, üçer katlı, damları kiremitli evler.. Elektrik telleri mavi gökkubbedel.

— Yahu Minehöyük köyü nerededir?

— Burası, dedi birisi!. Minehöyük burasıdır!.

Kim sorulur ilkin, İbrahim Gök..

Ne ki İbrahim Gök'ü bilen tanıyan yok!.

Adam adam soruyoruz, bir tanış çıkıyor, şaşırıp bakıyor, inanamıyor gözlerine, bizim gözlerimiz ise tümden inanmamışlığa kesik!.

Tarif ediyor İbrahim'in evini, uzaklarda, çoook uzaklarda, Minehöyük'ün hemen bitiminde, tarlaların başladığı yerde, tek katlı bir ev!.. Yerde üç beş kalbur, üç beş döşek, bir çul, iki kerevet ve dil bilmez, başları kofili kadınlar, bizim kadınlarımız!.

Sonra baktı birisi tarlalardan yana, işaret etti eliyle..

Bir adam, hafifçe bükülmüş beli, geliyor, daha yaklaştı, akak saç-

lar, çipil mavi gözler içeri çökük, şaşırarak merakla bakıyor otomobile ve evinin kapısındakilere..

Oturduk içerde, atılan minderlere..

—İboooo İbooo!.

Oralı değil, kulağını işaret ediyor ve yelek cebinden bir araç çıkarıyor, takıyor kulağına, parazitler bize kadar geliyor ve şimdi söyle der gibi bakıyor.. Ama araç da yararsız, duyamıyor, bağıra bağıra anlatıyor birisi, sonra bakıyor bizlere, yavaş yavaş konuşuyor, kızgın, kırgını.

— Demek gaztacıdır.. Sevmem gaztacıları gaztacı milletini. Hep yalan yazdılar, yanlış yazdılar konuşmam baboo, sizlen de konuşmam!..

Şaşkınlık sırası bizde!.

Susuyor, susuyor sonra kaldırıyor ak başını, mavi çipil gözleri fersiz, yaşamasız

— Bir gaztacı vardı tanırsın onu, sağ mıdır? Sadece onla konuşurumi

Verdiği ismi duyunca haykırıyorum:

— Benim İbooo, İbo Gök o benim, ben!.

Bakınıyor etrafına, yarı kürtçe, yarı türkçe soruyor:

— Ne diyor, duymuyorum, pil zayıflamıştır..

Kalktım, bağırdım kulaklarına:

— O sorduğun benim İbo, o sorduğun benim, beeeeen!.

Dikildi mavi gözler gözüme, süzüm süzüm süzüldüler.. İnanmadan bakıyor bu kırçıl sakallı, bıyıklı adama!.

Başını salladı, tanımadı!.

—İbooo, hani kitabım var, sende de olacak, nerede o kitap, nerede? Ver onu, bakalım resimlerimize, o zaman bıyıklarım kapkaraydı yıllar geçti İbooo, yıllar, nerede kitap çıkar onu?.

Kürtçe türkçe bağırış doldu odanın içil.

— Sandıktadır, çıkarmam da vermem de nesli tükenmiştir. Bi örgetmen aldıyda zor kaptım elinden ve asla çıkarmam, nesli tükenmiştirl..

Kadının birisi iki kürek toprak attı kazanın altına, ateşledi ve yanmaya başladı topraklarl.

Eski yıllardan kalma tek tanışın odasına serildik, tarifsiz acılar içinde!.

— Allah Allaaah! Yahu köye gelir gelmez İbo'yu sordum, hayret tek tanıyan sen oldun, kimse bilmiyor nasıl iş bu, nasıl?

Odada keklik palazları dolaşıyor, tuttu birisini ev sahibi, sevmeye başladı, neden sonra «öyledir» dedi, acıydı sesi.. «Neylersin beyim, yıllar geçti aradan, yıllar.. Gördünüz değil mi nasıl olmuştur Minehöyük? Alamancıların çok faydası olmuştur, aha şu koca evleri onlar yaptırdı, suyumuz vardır, elektriğimiz vardır ve ilçe yolumuz hep asfalttır.. Dükkânlar, tamirhaneler falan.. O İbo bugünler için neler neler yaptı, bilirsiniz bir kısmını.. Evindeki kabı kaçağı sattı, çulunu yorganını sattı binkez gidip geldi Ankara'ya, vilayete, binkez!. Gördünüz değil mi, şimdi köyün dibinde o küçücük evi, azıcık da toprağı var, uğraşır durur onla.. Kocadı fukara, kulağı hiç duymaz oldu, kafası gider gelir, kimi zaman olur beni de tanıyamaz, sorar kimdir bu diye!. Alınma onun için.. Böyledir insanlar, neden tanısınlar İbo Gök'ü?Yeni bir nesil yetişmiştir, nerden bilsinler bugünlere nasıl gelindiğini, onlar hayatlarını yaşar, bak şu çeşme başına sanki Angara!. İşte o ilk geldiğin günleri anlatsam, kayaların ardına nasıl saklandığımızı anlatsam, inanmazlar, neden inansınlar, işte böyle beyim.. Sana dediydik, köyün adı senin adın olsun dediydik de kabullenmediydin hatırlar mısın?

Feride'nin mezarı ne oldu acep ve nicelerinin açlıktan ölen?

.....

Cafo'nunsa ziyaretçileri eksik olmuyor, tanıdık tanımadık..

Hane halkı, köylüleri en başta..

«...Ama yakınma bitmiyor, her kafadan bir ses çıkıyor.. Sen içeri düşmeseydin biz ekinleri biçerdik.. Sen şöyle yapsaydın biz bunu yapardık gibi yakınmalar dolduruyor, görüşme yerini!. Dinliyorum, dinliyorum ne yapabilirim başka? Evlerin sökülmüş ağaçlarını bile getirip satmışlar Urfa'da!. Artık köye gidemeyiz Cafo, tarlaları satalım desek alan da çıkmıy.. Dinliyorum, hep dinliyorum ne yapabilirim başka?

Ne boşu, ne doluyu alıyor kafam!. Ne yapsam, ne etsem de yoluna koysam bunları, dindirsem acılarını? Tek düşüncem bu, tek düşüncem.. Koydum aklıma, kaçacağım!.

Muhakkak kaçmalı, çıkmalı demir parmakların ardından da yola koymalı fakir fukaranın işini, başlarına dert açtığım çaresizlerin işleri girmeli yoluna..

Muhakkak kaçmalı..

Artık bundan başka şey düşünmez oldum..

Bir tabanca ve demir testeresi edinmek zor olmadı!.

Cezaevleri daha güvenli dışardan o günler!.

Müdüriyete bi dilekçe yazdım, düşmanlarımdan söz ettim ve koğuştan müşahadeye alınmamı istedim, anlayışla davrandılar, kabullendiler isteğimi.. Başka cezaevlerinden mahkûmlar getirilmişti, gittim koğuşlarına geçmiş olsuna, hoş geldine.. Kimin cezası ağır, kimi gözüm tutacak amacım bu, neden saklayayım?

Seçtim kafamdan.. İki kişiyi iyice inceledim, ölçtüm biçtim bi güzel.. Dostluğu pekiştirdik bunlarla.. Ve bir söylenti dolaşıyor ortalıkta, hasımlarımca öldürülecekmişim!. Olur mu olur, kolu da uzundur muhtarın eli gibi, yaptırır mı yaptırır!. Maddi yönden güçlü, herşey yaptırır, herşey!.

O yeni dostlarımdan birisi heyecanla geldi bir gün, «Abi» dedi, «senin vurdurulacağına dair lâflar çoğaldı başka bir yere giderken aman kendine mukayyet olasın.» O zamana kalmayız, dedim.

Anlamadı, yahut bana öyle geldi.

— Yani, dedi, nasıl o zamana kalmayız, yoksa başka cezaevine nakil mi ettireceksin kendini?

Anlattım kafamdakileri nihayet, heyecanla dinledi, varım, dedi sevinçle.. Sıkı sıkı tenbihledim kimseye açmamasını ve yanıma böylesine sık gelmemesini.. Sonra, öteki arkadaşa da açtım düşündüklerimi, parladı gözleri.. Tamamdı bu iş!..

Teypi açtım, hoyratlar, Barak havaları inletiyor ortalığı ve arkadaşlar kesiyorlar demir parmaklıkları yukardan, kesilmesi gereken yerleri..

Gözcü olan geldi, boş gözlerle bakıyor, anladım bir terslik olduğunu.. Sövüyor, ama nasıl sövmek!. Sonra fısıldadı:

— Pencerenin aşağısında hani yanmayan projektör var ya, işte onun üzerinde güvercin yatıyormuş seninki testereyi demire sürünce bu paralayıp uçmuş o da korkudan bırakıvermiş testereyi, düşürmüş aşağı!. Beynimden vurulmuşa dönmüşem..

Ben de öyle!.

— Yaho, dedi, senin tanıdık bi gardiyan yok mu?

— Ulan, gardiyana gidip bizim demirleri kestiğimiz testere aşağı düştü şunu git getir mi diyeyim?

— Peki n'olacak şimdi?

— Sen şu teypi alıp gelesen dışarı..»

Cafo çay kaşığının sapıyla gevşetti vidaları hemen, hoparlörün mıknatısını söküp çıkardı, uzun bir ipe bağlayıp sarkıttı aşağı!.

Bakılamıyor aşağı, kör atış bu, ya herru ya merrul.

Nereye düştü bu mered?

Nefesini kesmiş Cafo, elindeki ipi yavaş yavaş sallıyor yere, değdirerek!

Yok,. yok, yok!.

Uzağa mı gitti acep?

Yürekler vurmuyor, sanki zaman gibi durdu onlar da!

İp sürünüyor yerde, hissediyor eliyle Cafo ve çıt ediyor birşey, o tutulmuş nefesiyle çekiyor Cafo, çekiyor, zangırdama içinde elleri ve testere görünüyor mıknatısa yapışık!.

Derin, derin bir soluk alıyor Cafo, iki ciğer daha boşaltıyor birikmiş nefesleri, suratlarında damla damla ter, akıp iniyor aşağılara..

— Dikkat edin yaho, şakası yok bunun, hiç yok!. Hadi başlan, sen gözle etrafı. Arasıra yağ sürün, sesini keser, ısıttırmaz testereyi..

Cafo emirleri verdi, döndü müşahadeye..

Televizyon bitinciye kadar sürdü kesim, çaylar kaynatıldı..

Cafo, sabaha karşı nöbeti devraldı..

Koğuşa kimler giriyor, kimler çıkıyor gözleniyor herkes, değerlendiriliyor bunlar inceden inceye..

Cafo verilen bilgileri dinledi sessiz sessiz, şüpheli bir kişi var.. Ne eder, ne yapabilir, ve o anda adı seslendi aşağıdan:

— Cafooo görüşmecin vaaar, görüşe geeel!.

«...Bunu duyunca elimde olmadan tabancaya asıldım.. Görüş günü değil bugün, neden, kim olabilir? Demek ispiyonlandık. Beni, görüş var diye aşağı çağırıyorlar, oradan da kimbilir hangi cezaevine postalayacaklar!. Arkadaşların da attı betibenizleri!. Kalkın, dedim, neyse o olur.. Dedim, sen şu tabancayı al git görüşe, bak bakalım kimmiş gelen, aklın yatarsa bas kurşunu çıkarı yok bunun, bak gardiyanların durumuna, belli etme, hadi.. Gitti, ben de giyindim öteki arkadaşla yavaş yavaş inmeye başladık aşağı, bakıyorum herşey düzenli, kuşkulu bir durum yok, bu da bulandırdı midemi, yine bağırıyor gardiyan, Cafo çabuk olasın görüşmecilerin var!. Daha da kuşku-

landım, arkadaş göründü karşıdan, dedi valla üç kişiler, iki tane palabıyık adam, şehirli gibi, bir de sosyete giyimli bir bacıdır!.

Rahatladım, daldım görüş yerine, inanamadım gözlerime, nasıl da yenmeye çalıştım heyecanımı nasıl anlatayım?. Şaşkınlıkla cigara paketine uzanmışım, uzattım sana, sonra aklım başıma geldi!.. Seninle konuşmak istiyorum uzun uzun, ama aklım fikrim firarda!. Bi kere görüş günü değil, herkes merak eder bunu, kimdir, neden gelmiş falan filan, işte bu düşüncelerle de donup kaldım, yutkundum durdum.. Bi yandan da ah biran önce gitseler diyorum, bi yandan da yaho buraya kadar gelmişler konuşayım diyorum, diyorum ama aklımda başımda olan sadece kaçmak, kaçmak!.

O gece, başım ağrıyor deyip erkenden girdim yatağa, herkes beni yatakta biliyor, yukarı çıkıp kesim işini kazasız belâsız bitirdim, dedim arkadaşlara, bu gece kaçıyoruz!.

Daha önce dışardan getirttiğimiz çarşafları kesip halatladık..

Sonra bekledik nöbetçilerin değişimini..

Kolay değil bu iş, ölüm var ucunda, ama zaten alınmış bu göze, ta baştanl.. Bi saat çıt etmeden bekledik.. Sonra kesikten çıktık teker teker.. Sonra çatının ortasından yarı açık bölüme geçtik sürünerekl. Allah bizimle dedim bakınca, oranın nöbetçisl arkadaşının yanına gitmiş!.

Ramazan ayı, sahur için davullar vurulmaya başladı.. Çarşaf halatı projektöre bağlayıp aşağı indim, elimde silah.. İkincisi de sarktı, ama üçüncüsü iki metre kala, pat diye düştü!. Kalbimiz durayazdı..

Süzüldük üçümüz yarı açık telörgüsüne, kayıp geçti bedenlerimiz tel örgüden de. Şükür sana yüce Tanrım, şükür, artık özgürüz, dışardayız artık!.

Bilmem, bilemem onları, ama bedenim su içinde, üzerimdekiler yaş peştemal gibi, sarmış heryanımı..

Bi taksi geçiyor, ıslıkladım, durdu, atladık, sür dedik. Genç bir şoför, abiler nereye, diyor durmadan.. Dedim hele sen acele süresen ve gideceğimiz köyün adını verdim, yavaşladı, başladı yalvarmaya, dedi ab'ler babam tenbihlemiştir gece vakti köye möye gitmiyesin diye.. Dedim bakasen bana, ben Mısas'lı Cafo'yuml. Firar etmişiz artık kararını kendin veresen!. Tamam mı?

Dönüverdi arkaya. Ne dedi, sen Cafo'sun, başşım gözzüm üstüne öl de öleyiml.

Yoo dedim, neden ölesen? Hele sür, bu bize yeter!.

Asfalttan ayrıldık, otuz kilometre kadar gitmiştik ki arkadaşın birisi durdurdu arabayı ve hemen atladı yere, eğilip öpüverdi toprağı!. Ulan dedim ne ediysen, dedi, niyazım vardır üç kere öpecem toprağı!.

Öptü..

Köye geldik, uyandırdık arkadaşı, karnımızı doyurduk, yatak açtılar, hemen attık kendimizi yataklara ama ne atış!.

Çakı gibiyiz uyandığımızda..

Evin ötesinde bir ağaçlık yer var, attılar keçeleri, kilimleri, yastıkları oraya, çay takımını da getirdiler.. Dünya gerçekten var..»

Aynı gün, Urfa'dan bir haber akıp gidiyor teigrafın tellerinden:

«Mısas muhtarı ve iki kızı öldürüldü!.»

Bir jeep geldi tozu dumana katıp, yabancı değil..

Cafo ve arkadaşları kaktılar ayağa, hazırlar tanıdık bile olsa!.

«... Tanıdım birisini arkadaşım, adam vurmaktan aranıyor bu da, kaçak, Suriye'de yaşıyor, çoktan göçürmüştü hanesini oraya.. Sarıldık, hasretle sevgiyle.. Yanındaki da tanırmış beni, gıyaben.. Dedi arkadaş, yaho seni arayıp dururum, duydum başına gelenleri ve firarı, dedik bi de bura bakak!. Dedim, sağolasın ve sen karagün dostusun.. Adını söyleyince güldü, yooo dedi, benim adım artık İsmail'dir bilisen? Sonra gülüverdi, hahoooo artık Mısas da muhtarsız kalmıştır hey yavrum hey!. Sonra bana baktı, dedi, peki kızları neden vurmuşlardır? Ne muhtarı ne kızı, dedim?.. Ülen, dedi, Mısas'ın muhtarıynan ikki kızı gece öldürülmüş, herkes de senden biliy!. Dedim, yani muhtar ölmüş mü? Hahooo, dedi, köyde kıyamet kopmuş, ben görmedim ya annattılar..

Arkadaşın birisi, ölmüşse ölmüş yaho bundan bize ne, dedi, buna ne bizden biz sabaha karşı kaçmışızdır..

Hemen açıkgöz bir haberci saldık Urfa'ya, gidesen, öğrenesen hepsini ve çabuk dönesen..

Akşam ekmeğini yerken geldi ve anlattı duvduklarını.. Her yerde bu olay konuşuluyormuş, herkes benim yaptığımı sanıyormus, teleşkofla öldürülmüşler, yakından ateş edildiği için muhtarın kafatası ikiye biçilmiş, akmış beyni odanın dört bi yanına, kızlar da babasının yanındaki döşekte yatıyorlarmış, vuran da bunları muhtarın avratları sanıp vurmuş, örgülü saçları sarkıyormuş yorganın ucundan yere doğru!. Güneş'le öteki karısı başka odadalarmış!.

İsmail adamı susturdu, dedi, «neyse babooo eden bulur bi adam ne zaman bu muhtar gibi burnunu kaldırmıssa Cenabı Allah onun burnunu indirecek bi belâyı uygun buluyor!.»

Çayları içtiler konuşmadan..

Cafo sordu İsmail'e «şimdi sen napisen buralarda?» «Valla Cafo» dedi İsmail, «kaçakçılık ediyk, anaygil Suriye Raka'da kaliy aney seyin için çok üziliy, kaçtığını duyarsa ne seviniy kimbilir? Peki Cafo akuy ne yapmak geçiy kafandan, böyle dolaşmak oliy? Valla olmaz.»

— Peki ne yapak İsmail sen ne disen?

— Valla ben diyem kardaşıma, barabar çalışak Suriye işine, bak ben bu arkadaşla gelip gidiym karşıya..

Uzun süre düşündü Cafo..

— Doğrisen İsmail, zaten şu anda yapacak ne var başka, madem gel disen eyval'ah, demek beni de aldınız ortaklığa?

— Tamamdır akuy, hemen geçek karşıya, sen biraz kal orada hadisen soğusun azcık..

Sabaha karşı üç gölge yaklaştı sınıra..

Cırcır böcekleri inletiyor ortalığı, kesik kesikler ekleniyor birbirine tekmiş gibi çıkıyor cırcırların sesi, daha çok azarlar sabaha karşı..

İsmail önde, işaret etti eliyle izleyin diye, Apo süründü, ardından Cafo.. İsmail sürünüyor sürünüyor sonra hafifçe kaldırıyor kolunu..

Apo durgun..

Gidemiyor, yapışıyor yere zaman zaman, dönüp bakıyor arkasına Cafo'ya. Cafo işaret ediyor sürün diye, Cafo bakıyor adamın yüzüne, belli oluyor yüzünden akan terler gecenin karanlığında!

Fısıldadı Cafo:

— Neden gitmisen yahoo?

Kaldırdı başını parladı yüzü yıldızlardan, su içinde!.

— Ben gidiym ayaklarım gitmiy akuy, dedi, soluklandı.. Aklım fikrim mayında!.

— Tamam tamam, sen bana bak, İsmaile bak, sapma sağa sola bizi takip et, hadi yürüyesen şimdi!.

Yürüdüler.. Yürüdüler, karşıda belli belirsiz bir köy, Suriye topraklarında!.

İsmail'in bir tanışının evine attılar kendilerini, İsmail'in istediği araba geldi, bindiler, araba Raka'da durdu.

İsmail'in anası sarıldı Cafo'nun boynuna, dualar etti, ağladı, gözyaşlarıyla suladı yufkaları, yemek yaptı..

İsmail'in yakınları yavaş yavaş toplandı odaya, arapçadır anlıyor Cafo çoğunu..

— Yeğen, dedi İsmail, üstünde vesikalık foturaf vardır?

Güldü Cafo, dedi, «ne gezer fotograf yahoo bu vaziyette?»

— Bakasen, ne diyor Hacı amo, dlyi bir foturaf çektirsin ona bi nüffus çıkaralım..

Çıktılar, önce elele bir hatıra fotoğrafı çektirildi, sonra kimlik için..

İsmail çlğköftelik et yaptırdı kasapta, para bozdurmak için bir dükkâna girdi. Cafo da ayakkabılarının çözülen bağlarını sıkılaştırmak için eğildi, başındaki egali düştü bastı küfürü türkçe!.

Bir adam belirdi yanında, kılıksız, mengene gibi sıktı kolunu, sordu:

— Ven havitek? *

— Yok!

— Türk müsün sen?

— Türküm!.

O sırada ticari plakalı bir sebze kamyoneti yanaştı, şoför hemen atlayıp o da sıktı öteki kolu, mengeneden beter bu!. Kaşla göz arasında attılar arabaya, Cafo şaşkın, dlrenmek geçmiyor akıından, dar sokaklara girdi çıktı araba, yüksek duvarlar. Sokak bomboş!. Şoför büyük tahta kapıya iki kere vurdu ve hemen açıldı kapı..

Bahçe, gayet bakımlı, çiçekler içinde, ortada fıskiyeli bir havuz..

Bir salona geçtiler, masa başında kâğıt oynayan çeşit çeşit kılıkta adamlar, k'misinin tabancası kıçından sarkmış..

«... Bize baktılar, konuştular kendi aralarında.. Birisi beni, içinde sadece meşin koltuk olan bir odaya soktu, kocaman bi koltuk, ama gıcır gıcır yeni, bi acaip.. Otur, dedi, geçip oturdum, ama oturur oturmaz sanki canlaşmıştı koltuk!. Bi takım kollar nereden nasıl çıktı farkında değilim, b'ldiğim şu, çıkan kollar beni deli gibi kavradı, kımıldadıkça daha bi sarıyor!.

Çırpındım ve o anda yatıverdi koltuk, başım asağıda ayak tarafım yukarda, sanki falakaya yatırılmışım!. Adam gülümsedi, dedi, daha kıpırdarsan kemiklerin kırılır!.

---

* Hüvlyetin?

Çekip gitti.

Bilmem ne kadar zaman geçti, bana göre bi ay!.

Uyuşuyor bedenim, başım zonkluyor, kanım çekil'yor g:bi, midem bulanmaya başladı, kapı açıldı, ama geleni görmek imkânsız, sonra bi adam belirdi, uzun beyaz fistanlı, başında kırmızı camadan neçek, agelinin ön tarafında sarı madenden uçan bi kartal.. Kapı gibi bi adam, cüsseli yani, gülerek yaklaştı, esselâmınaleyküm yegen, dedi!. Hemen cevap verdim, aleykümselâm ama bu halim nedir?

O gülümsüyor, duvarda bi düğmeye bastı, koltuk doğruluverdi ve beni sarmalayan kollar tak girdi yerlerine, gerim gerim gerindim, sızlıyor her biyanım!. Eee yegen, dedi, nerede olduğunu biliyor musun? Elbette biliyorum dedim, neresi olacak polisteyim.. Polis değil dedi siyasi kısımdasın!. Onun için yeğen dedi, sorularıma doğru dürüst ve yalansız cevap vereceksin yoksa ömür boyu çıkamazsın buradan..

Başladı ahret soruları.. Kimsin, necisin, buraya neden geçtin, nasıl nereden geçtin, kaç k'şiydiniz maksadınız ne, g:bi sorular.. Anlattım, Urfa'lıyım dedim, koyun kaçakçısıyım falan.. Zira biliyorum Suriye, koyun kaçakçılarına pek elleşmiyor, sıkmıyor.. Dedim ne arayacağım, koyun geçirdik arkadaşlar Ha!ep'e götürdüler benim pasaportum ve kimliğim olmadığı için burada kaldım, üstelik dün gece misafir kaldığımız evi de hatırlamıyorum, bulamam bunu düşünüyordum falan..

Adam, şuben'n reisi imiş, beni mahkemeye verecekmiş.. Güldüm, ben gülünce adam kızdı dedi ne gülisen, Urfa şivesiyle.. Ha ne gülisen, Suriye topraklarında elini kolunu sallaya sallaya dolaşisen gezisen, hem de gülisen!.

Dedim, içimden gelmiştir, hem beni neden mahkemeye vereceksen, sen hükümet değilmisen eğer değilsen beni niye yakaladız?

Azıcık düşündü, hadi odama gidelim dedi.

Geçti masasına oturdu, çaylar söyledi, cigara tuttu..

Yegen dedi, herkese elli lira ceza veriyorum, ama sana kırk lira vereceğim.. Karakolu boyatacağız da!.

Şaşırdım, kırk mı dedim? Bu sefer o şaşırdı, evet kırk!.

Cebimde aşağı yukarı onbin Suriye l'rası vardı ki o günlerdeki karşılığı yüzelli bin lira eder!. Sağ cebimde de kırk kırkbeş Suriye lirası var, bozuk falan.. Olur, dedim, çıkardım parayı koydum önüne, buyur ya seydi.. Bütün paran bu mu dedi, evet dedim.. Yüzüme baktı bi onluk uzattı bunu da sen alasan dedi!. Aldım, zile bastı gelene buy-

ruklar verdi biraz sonra beni getiren şoför selâmı durdu, konuştular.. Bana da dedi ki bizim adamımız seni aldığı yere götürüp bırakacak!.

Durdu sözünde, yakalandığım yere bıraktı, gülerek uzaklaştı!.

Arkama baka baka eve vardım.. Meraklanmış'lar, yemek yiyorlardı, hele dedim önce yemek yiyeyim sonra anlatırım başıma gelenleri!.

Neler geliyor insanoğlunun başına!. Artık Suriye kimliğim var, ülkemde kanunları çiğnerken Suriye'de kanunlara uyuyorum!.

Apo sıkıldı, tutturdu illa vatana geçeceğim diye, geçirip bıraktık..

Buradan oraya, oradan buraya!. Neredeyse haftada bi milyondan fazla düşüyor h'sseme!. Ne ki bu yoldan kazanılan para adamın yüzüne gelmiyr!. Barlara pavyonlara akıp gidiyr!. Çünki kaçakçının dakikada ne olacağı belli olmaz.. Oldurulmaz.. Kadere kırk beş!. Ben de böyle yaşıyorum!»

Işıl ışıl yıldızlar..

Ay yok..

Cırcır böcülerinin cızırtıları ulanıp gidiyor birb'rine..

Köpekler havlıyor uzaklardan, kesik kesik ve yanık. Uluyor kimisi!.

Ne kadar geçilirse geç'lsin, ne kadar bellenirse bellensin mayınsız izler, ölüm her zaman hazırdır!.

Nerededir ölüm?

Nerede bekler?

Nasıl bekler, tümden yok ederek mi, kolsuz bacaksız bırakarak mı? Çektire çekt're mi alır o son nefesi?

Kimse bilmez, bilemez bunu, nereden nasıl bilinsin?

Bilinmez!. Hiç bilinmez!.

Onyedi canda aynı, ortak duyular.. Vazgeçilmez, kafadan atılmayan, atılamayan..

Zordan bir gece bu, zor bir gece..

O bilinen yo!dan değ!l geçiş, b'linmeyen, hiç geçilmemiş bir yerden, Birecik tarafından geçirilecek üç bin, tastamam üç bin koyun!.

Sürünün binik'yüzü Cafo'nun gözetiminde ve adamlarının..

Koyunların sırtlarına vuruldu al boyalar, noşa..

Islıklar çalındı..

Bunu başka ıslıklar izledi ve gecenin bir yarısı cırcır böcülerinin eşliğinde tıpırtılar başladı!.

Onyedi silahlı sürünün sağında solunda, önünde ardında ve kurşunlar namlulara sürülü..

Kılavuz yemin üstüne yemin ediyor, «vallahilazim, Allahıma kitabıma iyi bilirim buraları, bu yolu!.»

İster yeminli ister yeminsiz, inanmak zorundasınız!.

Öncü öncüleri kestiler telörgüleri makasla, koyunlar geçmeye başladı tıpır tıpır!.

Patlayan ilk mayın paramparça etti karanlığı, yıldızlı geceyi, sallandı toprak, uçuştu koyun başları, butları, kuyrukları, gövdeleri havaya, bir anda oluverdi bu, patlamanın o kısa o anlık ışığında uçuşan hayvan bedenleri ve tozlar ve topraklar mayının o kekremsi kokusu..

Toprağa gömülüdür mayın, ince bir sahan gibi, yusyuvarlak..

Dibi su almaz yağmur düşende.. İlk çıkan otlar da hemen sararır.. Kısa sürer yeşillik ve taa ilkyaza kadar sarıdır, sarı kalır mayının etrafı ve belli eder, ben buradayım der, bilenler bilir bunu adları gibi!.

Ve bu yüzden her taraf çiçeğe durmuş iken, mayınlar çiçek açmaz!.

Koyundur nereden nasıl bilsin mayınların çiçek açmadığını?

Ve mayının ayak basınca değil, çekince patlayacağını?

Ve jandarmanın ateşi de ilk patlamanın hemen ardından başladı..

İzli mermiler elle tutulacak gibi, kızılımsı bir aydınlık kimi zaman sarıya dönük, mora, yeşile.. İzliyi yiyen böğürüyor, debeleniyor yerde ve giderek artıyor böğüren, meleyen, debelenen, kendini oradan oraya atan koyun, koyunlar, üçü beşi aynı anda basıp çekince ayaklarını patlamayla inliyor yer gök ve paramparça olmuşlar uçuyor, dağılıyor savruluyor mayınlı topraklara, kimisi yıldızlara ulaşmak istercesine fırlıyor göğe!.

Cafo yapışmış toprağa, içine girercesine ve o durumda sesleniyor Apo'ya, işaret ediyor gözüne kestirdiği ufacık bir çukuru ve atıveriyor kendini o çukura..

Sağ taraftan ardı arkası kesilmeyen bir yaylım ateşine de başladı jandarma, sol taraf çoktan yağdırıyordu yağmur yerine mermiyi..

Sağdaki şeritli bir makinalıtüfek, anlaşılıyor takatakalarından!.

Dinlediler nefes ve ates kesip, sol taraftakiler beş altı mavzerdir! Ama artıyor giderek, bellidir, takviye geliyor durmadan!.

Ölüm içinde koyunlar, çil yavrusu gibi dağılmışlar, mayınlar patlıyor ardı ardına ve kimisi aşıp geçiyor karşı topraklara delirmiş, del-

lenmişl. Ve yaralı hayvanların böğürtülerl o dehşetli anı azdırıyor, çoğaltıyor, o amansız, o göz açtırmayan maklnalıtüfeğin, mavzerlerin ateş yağmuru altında geriye kaçıyor koyunlar bir yandan ve yiyince kurşunu sıçrıyor havalara ve düşüyorlar ya sess'z ya böğürtülerlel.

Cafo gördü Bozan'ı, hemen ötesinde, yapıştırdı yanağını toprağa bakıyor Bozan'a..

— Bozan..

— Heye..

— Bu itoğlu Itler kaçtılar.. Bak, bizden gayrı ateş eden yok!.

— Nasıl edek Cafo?.

— Valla çıkamayız mevziden, şu makinalı göz açtırmly Allahımal.

Sözü ağzına yapıştı Cafo'nun, bir izli merml çarptı taşa, üç dört kere döndü, ağzı burnu toprak, taş parçacıkları doluverdi!.

O başının ucundaki ufacık taş parçası Cafo'nun bedeninin mayınlı topraklarda kalmasını önledi, ter boşandı saçlarının dibinden..

Ve arkalarından da beklenmedik bir ateş başladı her tarafı takatakalara boğan ve göz açtırmayan ve b'r ışık tarıyor mayınlı toprakları.. Beyazlar, karalar ve allar orada burada, paramparça beden, titreyen, debelenen ve Inleyen, kesik kesik meleşen..

— Böyle olmaz Cafo, böyle olmaz bul.

— Ne edek Bozan?

— Bakasen şimdi, birimiz ateşi üstümüze çekek mevzi değiştirek, böle böle demiryoluna kadar gidek!.

Panzer ateş yağdırıyor, ışığı tarıyor, aydınlanıyor ortalık ve ışık akıp gidiyor başka yerlere.. Panzerdir, vurucudur, ölüm saçıcıdır ama giremez topraklara, giremez mayına işini uzaktan yapar, becerir, gösterir marifetlnl ve gösteriyor, ateş, ölüm yağdırıyor kör ateşlerle, atışlarla!.

Cafo ölçüp biçtl Bozan'ın çaresinl, seslendi:

— Olmaz Bozan kardaş, delisen sen? Kıpırdama yerinden.. Bl patlamayla ikiyüz üçyüz merml geliy sağdan soldan, şu anda nassıl olur mevzi değ'ştirmek, olmaz.. Ah kolumu oynatabilsem bi pimli bomba makinalıya tamam, ama yapamam, biçer geçer kurşunlar kolumu..

Sövüyor Bozan ortalığa:

— Bacıziii.. Avradızi'l.. Hepsi kaçtı ipnelerln, hepsi!.

Cafo ölümün içinde ö!ümü soluyarak, ölümü yaşayarak el yordamıyla saydı şarjörlerlnl, sekiz boş, Iki dolu!.

— Bozan, merm'm de bltlyl.

— Tamam tamam..

Döndü Bozan mevzi içinde birden, boynundaki avcı çantasını çıkardı güçlükle bir pençe doldurup attı Cafo'ya doğru, Cafo bulabildiğiyle yetindi yapışmıştı zangırdayan toprağa bedeni sular içinde!.

Jandarmalar ateşi azalttı..

Koyunlar yine de koşturup duruyor oradan oraya, patladı mı mayın ölüm bir kez daha yaşanıyor!.

— Bozan?

— Heye..

— Kaçı öldü dersin arkadaşların?

— Hepsiyin sülales'ni, anayi avradlll hepsi ölse pezevenklerin umurumda deyil.. Cafo kardaş ben kalkıyorum kolla benli.

Bağırdı Cafo:

— Dellenme Bozan.. Kal biraz ateş serilir şimdi, kıpırdama!.

— Yooo, al siye biraz merml daha.. İster sen kalk istersen ben.. Bakasen ilerde bi mevzi daha var!.

— Bırak inadı Bozan, dur durduğun yerde!.

Durmadı, sıçradı çekirge gibi beş altı adım attı atamadı, ses etmeden yuvarlandı..

— Bozaaaaan!. Bozaaan!.

Seslendi ardı ardına, kesti ateşi..

Yapıştırdı başını toprağa, ağlıyor yumruk ettiği elini dişleyerek..

(Gitti Bozan!

Gitti can kardaşım!.

Neye yarar karşılık vermek, jandarmanın seri taramasına? Hiç!. Faydasız!. Kalmadı çıkış yolu.. Şimdi.. Biraz sonra.. Daha sonra, ama muhakkak serecekler beni de yere eğer teslim demezsem, serecekler er-geç..)

Panzerin projektörü yaladı geçti üzerinden.. Ve ışığı izli mermiler izledi ardı ardına ve bir an kesildi ölüm..

İnledi ortalık, ses yükselerek, dağılarak dalga dalga geldi:

— Teslim oluuunn! Başka çareniz yok, teslim oluuun!.

Ses etmedi Cafo ölümler içinde ölümü yaşayarak ve biraz ötesinde gürültülü ışık inletti yeri göğü, herşey uçtu havaya, yeryüzü gökyüzüne doğru, otuz mu, kırk mı, elli ml, kaç adettir acaba bu koyunlar ve kurtulanlar Cafo mafo dinlemeden ölüm hızıyla çığneylp

geçtiler ve Cafo o an sıçradı uydu kaçan koyunlara bir ora, bir bura zikzaklarla her an arkasından biçilmeye hazır ve dağılınca koyunlar yapışıverdi yere ve ölüm o an düştü Cafo'nun yakasından..

«Yılan taklası» dır atlamanın adı, atıverdi kaçakçıların yılan taklasını, yan yan döne döne gitti gitti ve haf fçe kaldırdı başını, yıldızların yaşamasız ışığında parlıyor demiryolu!.

Duyunca iniltiyi bakındı yöresine, sürüdü iniltiye doğru sürüdü, kendilerinden birisi, sallanıyor iki bacağı ip gibi!. Kolları açık, sırtüstü yatakalmış, bacakları sanki başkasına ait, ötede tüfeği!. Bir koyun leşinin arkasından baktı Türkiye topraklarına, epey uzaklaşmış jandarmalardan, ılık birşey doldurdu içini, ağlamak mı, gülmek mi ayıramadı, ama sıcacık iç', bir rahatlık, bir hafiflik ve bundan aldı gücü, koyun leşlerinin arasından yine de önlem alarak sürüdü yaralıya, inlemeye doğru, aldı silahı can havliyle uzanıp, söktü kayışı el yordamıyla ve sarmaya başladı ılık ılık akıp gelenleri, boğmaya çalıştı, cebelleşti ılık ılık, kaygan elleriyle..

Boğdu..

Yaşamdı biraz bu boğmak, yaşatabilmek için..

Eğildi inleyen başa, elledi gözlerini, ölümcül açıldı gözler hafiften..

— Hey akuy.. İyisen.. Korkma dayan, kurtulmuşuzdur.. Hadi sürükleyem seyi ola ki canın yanacak dayanasın azıcık aha işte Suriye, dayan akuy, sen dayan..

Dikkatlice sürüklüyor adamı, nefes nefese.. Sürünüyor sürünüyor alınca biraz mesafe asılıyor adama, iniltileri giderek azalan, sönen!.

(Basmazsam mayına, elleşmezsem kurtulduk! Ulan mayın, ulan Allahsız icad, çıkma karşımıza yüze yüze geldik kuyruğuna, çıkma, çıkma, patlama aha işte işte kurtuluş nah şurda, az kaldı!.)

— Dayanasın kardaş, dayanasan, bak geliyk, aha şurda aha şurda, dayan akuy, dayan can, aha aha geliyk..

Sürüdü, sürüdü, çekti adamı, biraz daha çekti, soluklandı..

Sürüdü, sürüdü ve eli değdi soğuk birşeye, demiryolu, kalakaldı orada attı kendini sırt üstü, yıldızlarla bakışıp kaldı, ne kadar, bilmeden, bilemeden!. Ağlamıyor, ama yaşlar akıyor iki yana, ardı ardına..

Sürüdü, sürdü çekti yaralıyı, sürüdü çekti, yaşlar Suriye topraklarına iner oldu!.

Bağırdı birisi arapça..

— Kimdir oooo?

— Lan napacaksın kim olduğumu?. Gelesen... Yardım edesen.. Yaralı vardır taşıyak bu adamı..

Tükendi soluğu..

Tabancasına davrandı, baktı koşarak gelen iki kişiye, kucakladılar yaralıyı, Cafo soktu beline tabancasını!

Onbeş dakika sonra girdiler bir köye ve orada bir eve!

Donaka'dı Cafo, mavzerleri kucaklarında oturanlar, arkadaşları!.

— İsmail, İsma'l nerde?

Kapının yanından geldi sesi:

— Burdayım akuy!.

Cafo döndü, gözgöze geldiler, İsmail indirdi başını, dedi yavaşça, «Biz senlen Bozan vuruldu sandık akuy!.»

Yıkılmış Cafo sertlendi:

— Hele geçesen bu lâfları daha ilk müsademede kaçtınız hepiyiz!. Nerden görisenız bizim vurulduğumuzu?

— Öyle demiştir arkadaşlar ne bi'liym ben, altı saat sürdü müsademe bu zaman içinde sağ kalmanız bir mucizattırl.

— Ka'manız değil İso, kalman de şuna!.

— Bozan?

— Hem de yanıbaşımda, sen sağolasın!. Ne idüğü bel'rsizlerle yola çıkılırsa böyle olur elbet, kendi adamlarına mayın patlamış adamı bırakıp gitmişler!.

— Yani akuy Bozan ölmüştür?

— Evet, yanıbaşımda!.

Cankurtaranlar geldi, yaralıları alıp götürdü Halep'e.

Toplamışlar kalan koyunları, herkes kendi rengini arıyor, ayırıyor..

Saydılar..

Üc bin koyundan altıyüzü kalmış!.

Cafo fırladı yerinden, bağırdı:

— Hep'niz bura gele!.

Ayrıldılar koyunların yanından, geldiler durdular Cafo'nun önüne.

— Kardaşlar bakın hele, bu koyunlardan kimsenin hakkı yok!.

Adamlar bakıştılar birbirlerine..

— Bakmayın öyle, bir ölü dört ağır yaralımız var.. Bu, ayırmaya

çalıştığınız koyunlar canlarından olan, vurulan arkadaşların mücadelesiyle kurtulmuştur, hele kimse inkârdan gelmeye, hepiniz kaçtınız, yani diyesim şu; şimdi bu koyunları yardımlaşma için satalım barabar, Bozan kardeşin karısına çocuklarına verel'm, yaralı arkadaşlara da hisse ayıralım ve barabar başsağlığına gidelim Bozangile olsun bitsin bu iş!.

Baktı yüzlerine..

— İtiraz eden var mı?

Hemen geldi yanıtı:

— En uygunu budur, iyi düşünmüşsen Cafo!.

Koyunlar satıldı, seçilen dört kişi parayı vermeye ve başsağlığına vardılar Bozangillere..

Donakaldı karısı gelenleri görünce, baktı baktı ve çöktü olduğu yere, başladı ağıda!.

Bakıyor Cafo'ya, döğünürken:

— Casııım Casım.. Hani Bozan? Hani arkadaşın?

Cafo, Sur'ye kimliğine göre Casım da çöktü yere, tutamadı kendini ağlamaya başladı başını elleri arasına alıp..

Kirveler, akrabalar, hısımlar, arkadaşlar toplaştılar avluya..

Ve şivan kurdu kadınlar, sırayla ağıtlanıp anlatıyorlar Bozan'ın ylğitliğini, insanlığını, atıldı yemeniler kofiler başlardan, b'lek kalınlığındaki örgülü saçlara vuruldu makaslar ve tepe oldu bunlar..

Bozan'ın kayınları gelivermişler, bacılarını ve yeğenlerini vatan toprağına götürmek iç'n ve beklenen söz söylendi:

— Cenazeyi de almışızdır!.

Cafo, torba içindeki parayı bıraktı kadının önüne, kadın ellemedi, şöyle bir baktı kalktı ağıtlanarak, yürüdü gitti eve doğru..

Elinde, ucu gümüş toplu kara bir tesbihle döndü, uzattı Cafo'ya:

— Alasın Casım kardaş, bu gardaşının hatırası kalsın siye..

İnsan kanının koyun kanına karıştığı mayınlı toprakların göğünde kuzgunlar, akbabalar, leş kargaları dolanıp durdu gün'erce.. Çakallar uludu geceleri, çoban köpekleri sürülerle dolaştı, şişti karınları..

Cafo girdi mayınlı topraklara..

Her sürünüşte, her adımda yaşadı o korkunç ölümlü kanlı vuruşmayı, yaşadı durdu Bozan'ın sessiz ölümünü her adımda, yaşadı kopan bacakları, tüfek kayışıyla boğduğu boğmaya çalıştığı kanı, kokusunu duydu yen'den..

(Yapamam gayrı, geçemem bu yolları.. Lânet ola kaçağa.. Lânet ola insanı bu yola düşüren sebeplere, tekmil lânet.. Casıiım Casım, hani arkadaşın?)

Kadının onurlu haykırışı, yüreğinde beyninde.. Uzandı yere, kapattı parmaklarıyla kulaklarını, kesildi kaskatı!.

Kaldırdı başını, bakındı bakındı, bir Bozan bin oluverdi mayınlı topraklarda! Sessiz, bin binlerce Bozan. Ve gökdeki yıldızlara baktı, yıldızlar Bozan oluverdi!.

Efil efil esiyor leş kokusu mayınlı topraklarda, burun dayanmaz!

Hızlandı Cafo, Urfa çarşısındaymış gibi yürüdü sınıra doğru, kulağından atamadığı sesle, «Casıiım Casım, nerede arkadaşın?»

Geçti tel örgüyü sürünerek, ölümü yendi!.

Sildi temizledi silahlarını, zulalıklar zula edildi.

(Ne yapmalıyım şimdi?

Muhtar da yok artık, bindirildi ölüm atına! Yetmez mi bu ölümler, öldürmeler, yetmez mi? Yetmeli artık, ama o? O'dur tüm bunlara sebep nasıl bırakırım hayfımızı?)

Süzüldü köye, kapıyı tıkılattı anlaşmalı vuruşlarla ve açıldı kapı Cafo dalıverdi havuşa..

Ev sahibinden aldı haberleri köyde olup bitenler babında..

Sormadı, hep dinledi, adam anlattı mırıl mırıl.

Susunca konuştu:

— Güneş nerede bunu örgenesin bana, o kadar!.

Üç gün sonra öğrendi.

— Urfa'da bacısıgilerdedir.

Uzattı kâğıdı.

Baktı kâğıda, dalıp gitti.

(Bir baskın vereyim, ama ev apartman tipi, nasıl seçilir onca insan içinden, nasıl kollanır suçsuzlar, masumlar? Olmaz, en iyisi enişteşiyle görüşmeli!. Yetsin kaza ölümleri!.)

Saldı adamını.. Diyesin ona, bu zamana kadar dosttuk, ama Güneş'i evinde barındırmasın artık, aksi halde baş düşmanımdır ve sıra ondadır, tez cevap versin..

Tez geldi yanıt..

— Adam diii, Cafo ile bir görüşsek dil', bu kadar..

— Peki nasıl olacakmış bu?

— Valla sen kabullenesen, ben adamı apartırım buraya, yalnız evimde bir yanlışlık olmasın Cafo kardaş?.

Başını sa'ladı Cafo..

İki saat sonra bacanağıyla hal hatır soruyor Cafo..

— Cafo, sennen beş dakika dışarı çıkak..

Çıktılar cırcır böceklerine karıştılar bahçede..

Oturdular, yakıldı s'gara!ar..

— Cafo, Güneş düne kadar yanımdaydı ama şimdi yok!

Sıçradı yerinden:

— Nasıl yok?

— Yanımdaydı düne kadar, kardeşi geldi ve dün otobüsle götürdü Ankara'ya!.

El etti Cafo'ya..

— Hele oturusan.. B'şey diyim sana, ama nasıl, senin durumuna bakıyorum, onun durumuna bakıyorum çıkamıyorum işin icinden yani diyorum şimdi sen bu avradı ele geçirirsen vuracan değ'l mi?

— Açık konuş..

— Yani bak, diyem Güneş'i sana getirsem ikiniz bi kenara çek'llip kimsenin bilmediği bi yere göçseniz olmaz mı? Ama önce söz ver bana öldürmeyeceksin avradı!.

Ka'kıverdi Cafo yerinden..

— Duymamış olayım, tek kelime edersen yers'n kurşunu!.

Konuşma bitti...

Ve sora sora buldu köyü nihayet..

Bir delikanlı gösterdi evi ve Cafo'dan önce koşup gitti eve..

Boşalıverdi ev, fırlıyorlar şaşkınlıkla, bağırarak hahoolar cekerek, yed'den yetmise!. Kadın, kız çoluk çocuk ve başta mavi Haco..

Bağrısıyor bebeler:

— Hahooo dayo geldili dayooo geldili..

En son Memed çıktı, koşuştular karşılıklı, kaptı el'ni edesinin, öptü öptü, anaları kucak'adı, öpüldü eller gözler, sonra sürüyle çocuk, kıvanç gözyaşları akar oldu kapı önünde..

Duyan geldi, doldu koca oda..

Memed çöküverdi ilk mindere, elleriyle dövüyor dizlerini, sallanıyor sağa sola, öne arkaya, şaşkın, bitkin ve söylen'yor bir yandan:

— Aman yarabbim, aman yarabbim!. Millet nassıl uydiriiiy!. Deyiler Cafo Sur'ye'ye koyun apartırken vurulmiştir ve ölmiştir.. Kimse sahıp çıkmayınca canazaya, götürüp gömmüşler diyiii, aman yarabbi aman yarabbi.. Yaşiy.. Yaşiy şükür Allahıma.. Yaşiiy ve işte karşımdadır!.

Tabakasına el attı, tabaka önünde ama Memed görmüyor heyecandan!.

— Aha valiahi biz de inanmışızdır..

Saramadı cigarayı, başkası sardı..

Bacısı girdi içeri, yanında B'rgüi, bir taş geldi oturdu Cafo'nun gırtlağının ortasına.. Çocuk çekingen, çocuk şaşkın, ürkek, nazlı.. Gidemiyor babasına, halası itiyor ve koştu, «bubaaaa» çekerek atladı kucağına..

Durdu dünya yine, sesler kesiliverdi..

Cafo sarılmış kızına, salt gözleri harekette, tek tek süzdü, eledi cemaati, korkulu bir ateş düştü yüreğine, sıkıştı yüreği ve soruverdi can havl'yle:

— Kâzım.. Kâzım nerde?

Görünmez bir el eğdi tüm başları!.

— Aney.. Aney yoksa?

Amşe başını salladı.. «Heye ollum, sen sağolasen, seni canin sağolsun.. Alamadık ölümün elinden!.»

Tuttu kendini, «Ne zaman?» diyebildi..

— Kaçtığın sıra.. Ardından öldüğün habarı gelmiştir..

— Aney..

Tüm başlar çevrildi Cafo'ya..

— Aney bakasen.. Testi su yolundan kırılır, alıştırın kendinizi bakasen birgün gelir sahicisi.. Demek Kâzım?

Yaşadı Kâzım'ı..

O gırtlağındaki taş daha bir büyüdü..

Geçti gözünden Kâzım bin haliy'e..

Taş daha bir büyüdü, kesti soluğunu..

Ve tutamadı kendini, boşalıverdi!.

Ve hane halkı katıldı, kapıdan pencereden akıp gitti hıçkırıklar..

(Güneeeeş, ey Güneş!. Yılanın deliğinde, kurdun ininde olsan bulacağım seni!. Bak şu insanlara, iyi bak.. Tek oğlum öldü senin yü-

zünden, verdiler başkaları toprağa.. Kâzım'ım gitmiş hasret kaldım gül yüzüne bi avuç toprak atamadım kabrine, hazırol Güneş, hazırol..)

Kalkıverdi..
Arabaya binerken durdu Memed'in çağırmasıyla..
— Cafo gelesen yanıma..
Döndü..
— Nere böyle vedalaşmadan gidiysen? Gitme Cafo kal burda!.
— Yoo ede, bırak gidem..
Çeviremedi Cafo'yu tüm yalvarmalar, göz yaşları, el tutmaları..
Sürdü arabayı Gaz'antep'e doğru..

(Haklıdır edem, sezdi kafamdakileri, istemedi yine elimi kana bulamamı.. Hele Kâzım'ın ölümünü duyunca tümden anladı dellendiğimi, yüreğimin şiştiğini.. Edemdir, sever beni yinede, ben de severim, ne de olsa birdir kanımız geçti gitti aramızdakiler, çoktan geçti!.)

Giysiler aldı baştan ayağa, traşlar oldu berberde, dakikalarca baktı nicedir hasret yüzüne!
Gece kalktı Ankara otobüsü..
Yağlı kurşun dolu tabanca, kocaman.. İki şarjör.. Sahte kimlik cebinde..
Tanıttı kendini koltuk arkadaşı, izine giden bir polis!.
Vuruldu gözüne gözüne söyleşmenin.. Ah şu üniversite sınavları!.. Nasıl da zorlaşıyor gün gün? Gidiyor Ankara'ya, kazandı kazandı, ne olacak kazanamazsa?.
Ve durduruldu otobüs, jandarmalar polisler!.
Cafo hiç düşünmeden çıkardı tabancayı, koyuverdi yol arkadaşının dizleri arasına.. Şaşırdı polis birşey diyecek oldu diyemedi!. Nutku tutu'du, ardından şarjörler mermiler!.
— Herkes kaldırsın kimliğini!.
Kimlikler kaldırıldı..
Ve yola koyuldular..
— Yahu delikanlı, sen üniversite sınavına mı gidiyorsun yoksa savaşa mı, nedir bunlar?
— Ortamı bi'liyorsun abi, herkes kendi kendini koruyor artık, söyle ne yapayım?

— Ne yazık ki haklısın delikanlı!.

İndiler.. Aldı emanetlerini, başarılar diledi yol arkadaşı yüzünde hüzün.. Gaziantep adresini verdi, çaya beklediğini söyledi, ayrıldılar..

Cafo durmadı başka yerde, Yakut babaya gitti, anlattı başından geçenleri.. Yakut baba yer ayırttı Dedeman otelinden!

Yıkandı, attı kendini yatağa uyudu kaldı saatlerce..

Düştü iz peşine..

Saatlerce.. Günlerce..

Buldu.

Yaklaştı, yaklaştı, sonra pardösüsünün cebindeki tabancanın namlusunu sırtına dayadı adamın!.

— Kıpırdama yakarım..

Sendeledi adam..

— Peki Cafo!.

— Tek kelimeyle cevap ver, nerde Güneş?

— Haberim yok Cafo!.

— Dikkat edesen basıyorum tetiğe..

— Bas Cafo, haberim yok diyorum, işte evim, buyur gidelim!.

Yürüdüler aynı vaziyette..

Bir araba izl'yor iki adamı, yaklaştı ve indi birisi..

— Eğer evdeyse bak sen de öleceksin, çal kapıyı ve içeri girme..

Sırtında ölüm makinası, adam çaldı kapıyı ve açılınca kapı kadın bastı çığlığı!.

— Bağırma, Güneş'i arayacak, geç içeri..

Cafo daldı eve..

Bir gecekondu..

Öyle az ki aranacak yer!.

— Nerde bu kadın?

— Vallahi Cafo cuma günü Almanya'ya aparttı ağası!.

— Neden haberim yok ded'n?

— Haberim yok da ondan, ben konuşmuyorum kardeşlerimle, küsülüyük, bana bişey diyen olmadı..

(Doğru söylüyorlar.. Ne suçu var bunların çekip vursam? Getirir mi Güneş'i Almanya'dan? Vurmaya gerek yok, zaten ikisi de ölü gibi!.)

— Peki peki.. Kusura kalmayın korkuttum incittim sizleri, gidiyorum.. Polise başvurmakta da serbestsiniz.

— Polislik işimiz yok bizim Cafo!.

Bindiler arabaya, uzaklaştılar..

Pis, dumanlı, yapış yapış kokulu bir Ankara öğleden sonrası.

Türkiye karanlık.

Elektrik yetmiyor, saatlenmiş kısıtlama sürüyor aylardır!

Dumanlı, kokulu, rezil bir karanlık çökmüş Kızılay'a!.

Gazetenin bürosu da yaşamasız, sadece pencere yanları karanlıkla boğuşuyor içeriye göre.. Ve içerde, büyük odada bekleşen dertliler..

Bir arkadaşın «koruma polisi» o yaşamasız ışık altında gazete okumaya çalışıyor!.

Odacı gülümsüyor, «bugün yine müşterin çok!.»

Tek tek dinliyorum onları, notlar, telefonlar, mektuplar, kartlar. Alan gidiyor, bir kişi daha var, sivil polisin yanında oturuyor bakıyor halime, zaman zaman gülümsüyor..

— Sen de mi beni bekliyorsun, tamam gel bakalım sen de!.

Kalkıp geliyor iki metre öteden..

Olamaz!.

Uzandı elime, öptü!.

— Sen!.

— Evet abi, el'ni öpmeye gelmişem!.

Çaylar, kahveler, havadan sudan, karanlıktan, ışıksızlıktan, yurttaşların dertlerle yoğrulduğundan konuşmalar!.

Sivil polis kulak kabartıyor ara sıra!. İşi bu!.

— Evde devam ederiz, demek sınavlara geldin?

Aldı adresi..

— Kimliğin var değil mi, sık sık arama yapılıyor..

Yeni bir kimlik, başka ada!.

Bir arkadaşıyla geldi.

Oturuldu sofraya..

Sık sık kesiliyor elektrikler, tedirgin, hemen kıpırdıyor!.

— Sakin ol Cafo, biz alıştık bu arızalara, mum yakarız!.

Sordukça anlatıyor, anlatıyor..

Döndük eski günlere, Harran'a, Harran düzlüğüne, Mısas'a..

Anlatıyor başına gelenleri, getirilenleri!..

Ölümler.. Ölümler, mapus damları.. Kaçmalar, kovalama'ar, aşk-

lar.. Tuzaklar.. Ölümler, ölümler.. Dağda, bayırda, köyde kentte ölümler!.

Üzgün!.

Suçsuz yere ölüm atına binenlere..

Anlıyorum, en çok onlara yanıyor..

Söz, yol düşkününe geliyor..

— O burada değil mi Cafo, sen de bunun için geldin değil mi?

Sallıyor başını..

Karım karışıyor söze:

— Bırak artık kadının peşini Cafo yetsin artık!.

Kadın hakları.. İnsanlık.. Özgürlük.. Çağdaşlık.. Yirminci asır falan gibi sözler dolaşıyor mumum yöresinde!.

Cafo şaşkınlık içinde, oynuyor yüzü mumun fitili sağa sola akıp geldikçe..

— Sen.. Sen söylisen yenge bunları? Elbette ölmeli, ölmeli! Nasıl olur başka? Hangi hak, ne hakkı?

Haklılığını savunuyor, sıralıyor mırıl mırıl..

Elektrik gelip gidiyor!.

Anlatıyor mırıl mırıl..

«... Çok çektim, çok çektirildim.. Akıl almaz şeylere tanık oldum, gördüm insanların insan kardeşlerine yaptıklarını!. Kendim de dahilim buna neden saklayayım? Derim ya, insan ya ırz ya da rızk için çıkar insanlığından, benimki ikisi de!.

Severim dağları, başım derde girende, yüreğim kabaranda ve de çaresiz kalında ver elini dağlar.. Dağdayız.. Elimde silahım.. Bilirsin, kaçak çoktur dağlarda gezen.. Hani o bildiğin, Urfa'lı ağanın oğlu, duyuyorum güçlü çetesiyle geziyor, vardım yanlarına, saklanmam gözden ırak olmam gerek nere gidersin başka? Katıldım onlara.. Önce pazarlık ettim, benden yana adam öldürmek yok, öyle adam madam vurmaya yoğum, hayır dersen gideyim.. Yoo kal, dedi, gözcülük falan edersin..

Günler geçiyor, ıslıklar, paralolar, işaretler falan üç dört kişi fırladı gitti. Biraz sonra elinde silah bi gariban, boynu eğik.. Silahı bi acaip görmediğimiz tipte, neden bilmem silahı bi genç kıza benzettim!. Kan davasından bulaşmış eli kana!. Reis dinledi, konuştular adamlarının ileri gelenleriyle, karar verdiler katıl diye, katıldı bu da.. Reis aldı adamın silahını, inceledi, okşadı, dedi bunu kaça satısen? Dedi aman ağam o benim canım; ırzımın namusumun hayfını alacam

daha bununla, neden satiym? Reis keyifsizlendi, dedi illa sat, o da der satmam!. Marifetlerini konuştular silahın, dedi reis, kalk bi iki atış yapalım bakalım nasil vurir?

Uzaklaştılar kayboldular kayaların ardında.. Neden sonra üç beş el takırdadı dağlar, yankılandı. Sonra.. Sonra reis elinde silahla geldi ama silahın sahibi yok!.

Beynime bişeyler oldu, kafam zonkluyor..

Yine de soramadım, yaho bunun sahibi n'oldu?

Nasıl sorarsın, ben tek onlar otuz kişi dağın doruğunda!.

Soygun başladı.. Ben karışmadım soyguna..

Otuz kırk otobüs, kamyon, taksi, minibüs ne çıkarsa soyuldu, soyuldu!. Saatler, paralar, bilezikler, yüzükler ne varsa ziynetten yana hepsi hepsi oldu üç kara şalvar dolusu. Şalvarın bilek kısımlarını iple boğmuşlar, bunların içine atılıyor gasbedilenler, tamam üç şalvar oldu!.

Şöyle bi taksi duruyor yolun sağında, arkada iki adam renkleri uçmuş gitmiş.. Reis yaklaştı buna, dedi inesin arabadan, veresin kontak anahtarını hadi!. Adam dedi, ağam ne varsa üstümüzde aldın, verd'k helâlı hoş olsun, ama bu benim ekmek teknem bari bunu alma!.

Bakıyor yalvarıyor, çıkardı başını, yalvarıyor, bari bunu alma, bari bunu alma.. Derken reis nasıl çıkardı belindeki kamayı, şöyle kıvrık bi kama atınca adamın suratına, kulağı düştü!.

Elim tabancama gitti, ama tuttum kendimi.. Yaho olur böyle zalımlık, gaddarlık? İnsan nasıl keser bi insanın kulağını olacak şey mi bu? Şoförün sol tarafı tümden kana kesti, itti adamı aldı arabayı, talimatlar falan verdi, dedim, sağol akuy, ben'm yolum burada ayrılıyor..

Ayrıldım..

Yen'ldi, içi'di, anlatıldı karşılıklı..

Otelinin adını yineledi ve oda numarasını..

— Yarın yine buluşalım Cafo, gel aynı saatte, daha öğrenecekle-rim, soracaklarım var tamam mı?

Kiri sürüyor başkentin..

Kokuyor başkent, pis pis kokuyor!.

Türkiye b'r düzlük, ölüm atları koşuyor, koşturuluyor bu düzlükte, batıdan doğuya, kuzeyden güneye, ortasında her yerde ölüm atlarına bindiriliyor insanlar, öğrencisi, öğretmeni, doçenti, profesörü, yazarı

çizeri, değmişi değmemişi bindiriliyor ölüm atına!. Ve pol'si ve askeri ve esnafı! Uçuyor kahveler, evler, işyerleri dinamitlerle ve yargıcı ve savcısı ve doktoru ve eczacısı yıkılıp yıkılıp kalıyor oldukları yere!.

Bindokuzyüzyetmişdokuzun pis Şubat'ı.. Daha ilk günü..

Kokuyor başkent, dumanlı, isli, kokuyor..

Girince gazeteye gördüm, herşey durmuş!. Sanki atmıyor yürekler.. Yaşamıyor kimse ve İstanbul'da da Abdi İpekçi!!

Kaptım teleks notlarını, okudum okudum anladığım tek şey, Abdi İpekçi de yoktu artık!. Yıkıldım kaldım, acılar içinde..

O pis, o kokulu şubatın ilk gecesi eve dönünce sarıverdi polisler resmisi sivili arabayı!.

— Kimliğiniz?

Verdim, bakıldı on gözle..

— Buyrun efendim.. Görülen lüzum üzerine yakın korunmaya alındınız.. Bunlar sivil arkadaşlar.. Apartman gözetim altında, dışı içi.. İki arkadaş da dairenizin kapısında olacaklar!.

Amir önde, girdik içeri.. Tek tek tanıştırdı, buyruklar verdi adamlarına.

— İyi geceler efendim, merak edecek birşey yok!.

Eşim şaşkın..

— Neden, neden bunlar? Yoksa?

— Değil.. Abdi'yi de vurmuslar ondan!.

Ve şimşekler çaktı gözümde, Cafo!. Cafo gelecek biraz sonra!.

Cafo silahlı..

Görünce resmisi sivili pol'sleri!.

Üzeri aranacak!.

Kimbilir yakalanacak ve benden, bizden bilecek!.

Kactı oda numarası, kaçtı?

Unutmusuz!.

Telefonlar.. Ricalar.. Anonslar.. Geçmeyen saniyeler yürek sıkışmalarıyla..

— Yokmuş efendim, çıkmış, ayrılmış oteldenl.

— Nereye gitmiş, acaba bir not falan?

— Hayır, hesabı kesilmiş efendim!.

Ne o gece ne de o gecey' iz'even geceler gelen olmadı!.

Ve ilk dilekcevle kusandırdılar 7.65 Kırıkkale'yi belime, taşımal.

Polis calıstırıyor arabayı önce!.

Varsa bişeyler, namıma uçmak üzere!.

Sonra biniliyor, park ediliyor, sağımda solumda geliyoruz iş yerine!.

Ve Ankara giderek kokuyor, kokuşuyor yayılıp gidiyor tüm ülkeye!.

«... Ve aniden karar verdim, dedim ayrılayım Ankara'dan, size bile telefon edemedim.. Duydum arkadaşınızın öldürüldüğünü, dedim, onun derdi kendine yeter!. Gitmeyeyim bu gece, atlayayım bi otobüse nere olursa olsun, ama ayrılayım Ankara'dan!. Nasıl olsa güneş batmıştı, yoktu!. Almanya'da doğuyormuş şimdi!. Doğru yalan.. İnandırdım buna kendimi, inandırdım!.

Teleşkofu.. Pilli bombaları.. Dürbünü.. Fişeklikleri, mermi torbalarını dağları, gıdım gıdım suları, ölüm makinalarımı börtü böcüleri yani dağı özledim, bunu farkedince kendimi Urfa'da buldum!. Donandım eski halime, attım kıravatları, kolalı gömlekleri, ütülü elbiseleri, boyalı papuçları!.

Peki ne olmuştu bana? Kin dolup taşıyorum, yitirmişim sevgi denen şeyi!. Köylülerimin, hele hele ailemin, kirvelerimin, hısım akrabamın durumlarını gördükçe, Kâzım'ın yokluğunu soluyup yaşadıkça arttı insanlara nefretim!. Duydum ki muhtarın kalıntıları traktörün takmalarına da el koymuşlar, vermiyorlarmış yine de!.

Bi arkadaşla uzandık dağlara.. Biraz rahatladım..

Sonra düze inip bi tanışa misafir o'duk..

Toplayayım dedim arkadaşları, şu köye unutamayacakları bi ders verelim, yerle bi edelim o kesimi!. Görsünler nasıl olurmuş gasp denen şey!.

Gece çöktü.. Bize vasıta bul dedik ev sahibine..

Gitti adam.

Yarım saat geçmedi karşıdan ışık gördük, aldık silahları çıktık dışarı.. Işığa doğru gidiyoruz harman yerinden.. Su dökmek için geri'lerde kaldım, birden irkildim silah sesiyle! Sindim, baktım gelen taksi değil askeri bi araba!. Tamam dedim, takip bizi kıstırmıştır!. Arabanın farları hemen kapatıldı, silahı atan bizim arkadaş, ben de bikaç el salladım havaya, baktım arkadaş havayı kurşunlayarak geliyor telaşla!. Bi dakikayı bulmadı kaydık dağlara, kaybettirdik izlerimizi!.

Arkadaş tütün sararken bir yandan da basıyor küfürü ev sahibine!.

— Görisen adamını seyin serefsizi!. Sey'n avradını anayıı... Ulan seyin avradını şeyetmezsem bana da Yasin demesinler!.

Ben de kuşkulanmıştım, zira köye gelirken kimse görmemişti bi-

zl, adam da hep bizimle beraberdi, nasıl olurdu, nasıl olurdu da bu kadar kısa zamanda merkeze gidip haber verebilirdi de askeriye gelirdi? İmkân yok buna, ama meraktan çatlayacağım!.

Düşündük tüm ihtimallari saatlerce, zaten yapıcak başka ne iş var? Eğer isteseydi, biz uyurken yapar, kıstırtırdı bizi.. İlerde görmek üzere hesabını bıraktık bi kenara..

Ve bigün giriverdik evine, adam yıkılır gibi oldu!

Hemen dedi:

— Agalar, biliym benden kuşkulandınız ve aniden basacaksınız bunu da biliym ama hele beni bi dinlen sonra öldürün isterseniz ama hele bi dinlen ben!..

Lâfı dolaşıyor ağzında, dedim yok öyle bişey, çayını içmeye gelmişiz!.

Uzattım tüfeğimi, hele şunu duvara asasan..

Rahatladı gariban, çayı vurdu.

— Araba için çıktım ya, bura köylük yer fırt zırt geçer mi araba cıp mıp, geçmez.. Bi dene geçti el ettim, durmadı deyyus.. Baktım bi dene daha geliy, durdum yolun ortasına kaldırdım ellerimi ama baktım öleyazdım gelen askeriyedir!. Baktım bi yüzbaşı önde oturiy, dedi hemşerim nere gidiyorsun, dedim bi yere gitmiym sayın komutanım, dedi peki niçin çıktın önümüze ellerini kollarını kaldırdın? Dedim sayın komutanım bi hastam vardı siz ırahatsız olmayın!. Dedi oğlum, madem hastan var hemen alıp götürelim Urfa'ya.. Şaşırdım, hastam kadındır desem olaki vazgeçer, dedim sayın komutanım bizim avrat doğum yapacaktır sağo'un, siz gidin.. Dedi daha iyi ya madem doğum yapacak hemen yetiştirelim haydi, askerleri muhtarın odasına bırakalım, yetiştirelim doğumluğunu!.

Ne ettiysem kurtulamadım elinden, tutturmuş vakit yitirmeyelim yazıktır kadına hemen götürelim hastanaya!. Al başına belâyı dedim içimden, ötesini siz biliysiz, ne edem daha ne diyem? Dört gün dört gecce ifade verdim, dört araba soppa yedim bu da cabasıdır!.

Acıdım adama, acıdık!.

Maddi sıkıntı geldi dayandı nihayet.. Başımda benim gibi beş kanun kaçağı kaderimiz ortak, toplumdan kopmuş koparılmış altı insanız.. Tekteklerde bi mağarada kalıyoruz, yani yola inip adam mı soyalım, kimin yolunu kesip kimi soyacaksın, onlar da bizim gibi fıkara sürüsü, köylü, rençber, yevmiyeli.. ağa mı, onlar şehirlerde keyif çatıy, köylerde oturanlar da taklit, naylon ağacıklar!.

Çaresiz kaldık, dedik düşek Suriye yolunal.

Bozan kardaşın ölümünden sonra ahdetmiştim lânet olsun kaçağa deyip!

Bozdum lânet', iki geçiş yaptık!. Silahdı mermiydi ihtiyacımızı gördük..

Bi arakadaşın cipi var, iki üç güne bi gelir, durur parolololı yerde, erzakımızı bırakır falan, gideceğimiz yere de bu ciple gideriz.. Şoför bi gün haber getirdi ki bi arkadaş benim iç'n acele gelsin demiş, sağlam bi arkadaş varmış yanında, bunu alsın bizzat kendisi demiş..

Mağara altı yedi metrekare büyüklükte, ağzı ufak, taşlarla daha bi ufalttık ağzı, bilirs'n pek su olmaz Tektek'lerde, mağaramızın ortasından su damlar, bu nedenle adı Damlayan Mağara'dır.. Şoför içki de getirm'ş, kurduk sofrayı, teyp var, radyo var çalıp dinledik, demlendik.. Bi Osman var, Osman fazla kaçırmış, teselli neyim ettim.. Şeker, Haçim, Müslim, Osman'ın kardeşi Ahmet.. Daha çoğalmışız..

İçkidir, söyletir adamı, dertler depreşti. Yasin durmadan of çekiyor, diyor, ben bu günlere düşecek adam mıydım? Ben karıncayı incitmemişem!. Diyoruz, ne edek kardaş, herkes'n kendine göre derdi vardır, sıkma canını bak haber geliyor seksende af varmış, gider teslim oluruz döneriz eski hayatımıza döneriz topluma, alırız yerlerimizi vazgel ağlamaktan, vazgel..

Yasin içine kapanık bi arkadaş, sessiz sakin, bi yere gidecek olduk mu der, ağalar ben nöbetçi kaliym.. Ne yapmıştı, ne etmişti de düşmüştü dağlara biz sormuyoruz o da anlatmıyor.

Rakıdır, depreştirdi ya dertleri, birden dedi, ağalar hakkımda ne biliysiz? Hiç.. Dayanamamam artık, anlatacam!.

Şaşırdık..

«Amcam kızıyla evlendim» dedi, rakıyı dipledi!.

«Yaşadık iki sene keyifle, köy yerinde az buçuk tarlam tapanım var babadan kalma yani, annayacağınız kendi yağım'zle kavruluyk.. Babami hiç görmemişim.. Bi bacım verdı evlen'p gitti, anam da ardından öldü.. Kaldık evde avratlan, çocuğumuz da olmadı, köyde lâkabım Yetim Yasin.. Canımı veres'm olduğum bi arkadasım var dünyada, Halil.. Halil ki dünyada tek yakınım avradımdan sonra.. Dedi bi gün, Yasin sana diyeceklerim vardır, dedim söyleyesen.. Dedi, bak biz kardaşız değil mi, kardaşız dedim, namus hariç sana vermeyeceğim yoktur bilirsen, heye dedim, bak yet'm dedi, seyin avrat Güleyin oğlu

İbrahimden rahat değildir.. Biz madem kardaşız bunu sana bildirmek de kardaşlık mucibindendir!. Şaşırdım kaldım, dedim Halil sen ne disen, doğru değildir!. Yoo yetim dedi, yalanım yoktur, bildim inanmayacağını istesen beraber gözleyek!.

Şaşırmışam, ölmüşem, kahrolmuşam, bi zangırtı tuttu bedenimi, gözüm görmiy etrafı, titrer dururum sıtma vurmuş gibi!. Amcam kızı avradım nasıl yapar bunu, neden yapar? Hep iyi geçinmişizdir, tarlada evde.. Halil elini omzuma koydu, Yetim kardaş dedi, bu itoğlu it ha seyin namusuna dolanmış ha benim, farketmez.. Bizzat görmesem demezdim inan, kimsenin günahını vebalini alıyor değilem, korkarım Allahtan. Dedim nasıl görmüşen? Dedi bigün siye geldim evde yoktun, seyin avrat öbür evden çıkiy saçı başı dağınık, benne konuşirken heyecandan titriy sesi.. Belli etmemişim kuşkulandığımı, vardım gittim Humeygilin duvarının dibine çöktüm, sindim, varmadı yarım saate seyin evden çıktı İbrahim!.

Halil'dir benim canım bi parçası neden yalan desin, neden günaha girsin? Karaçalsın avradıma? Bi çare buldum, dedi Halil.. Yakın bi köyden bana düğün daveti gelmiştir, diyek avradına barabar gidecez, sonna dönüp gelelim yatalım pusuya!.

Vardım eve, bozuntuya vermiyem, amcam kızı avradım bennen eskisi gibi konuşiy, güliy, ben de katılmak istiym, ama gelmiy elimden, hiç gelmiy.. Dedi Yasin sen hasta mısın, yoo dedim azcık başım vuriy.. Çay kaynatam dedi, yo dedim azcık yatarım geçer.. Yattım, bu peşkir ıslatmış başıma koyir!. Derken Halil geldi, anlattı düzenimizi.. Nazlanır gibi oldum, avrat dedi neden gitmiyen? Çağrılan yere erinme çağrılmayan yere görünme!. Baktım beni teşvik ediy, razı geldim sonunda, dedim avrat şu benim tabancayı da veresin bi iki sıkarım düğünde.. Arıyor silahı bulamir, ben de aradım yoktur silah!. Dedi hele canını sıkma nerdeyse buluruz şimdi bilmiym olduğu yeri!.

Gece uyku tutmadı, sabah erkenden kalktım amcam kızı avradım evi temizliy sonra kaptı helkeleri suya gitti, yavaşça baktım peceden, kovaları çeşmenin altına koydu bakındı sağına soluna dalıverdi İbrahimgillere az sonna çıktı, ben de daldım yatağa, uyuma numarası yapiym, yastığın altına bisey soktu.. Uyanınca dedi, tabancayı bulmuşum, bohçadaymış, yastığının altına soktum.

Temizledim silahı, yağladım, kuşandım. Giydim temiz urbaları, Halil geldi çıkıp gittik.. Köyün ardındaki tepeye yanladık, ama içim karanlık..

Gece oldu, sindik geldik evin yanına tavuk kümesinin orayı tuttuk, biraz sonra bu mezerını ..tiğim'n oğlu geldi, bakındı etrafına tıkılattı kapıyı ve daldı içeri, hemen sarıldım tabancaya, dedi Halil, yaho deli olma neden acele ediysen, zaten ne olmişsa olmuş acelen nedir?

Biraz daha durduk, ama ben ben değilem, dedim Halil'e sonra, Halil kardaş tamam artık sen gidesen, razı gelmedi şahidin'm dedi, bırakmam seyi..

Dedim silahını bana veresin seyinki daha güçlüdür, değiştik silahları, ben zangırdar duririm, vardık kapıya, kapıda bi delik var, sokunca parnağını açılır kapı, soktum, açılmir, ça'dım kapıyı kim o dedi amcam kızı avradım, dedim benim, dedi Yasin sensen, heye benim dedim.. Soruyor neden döndün neden gitmedin düğüne, dedim açasın kapıyı vazgeçtim düğünden.. Vakit kazaniy, ama çıkış yok, peceler demirlidir.. Kapı açıldı nihayet, ittim amcam kızı avradımı, Hal'l de elinde silah kapıdadır, avradın gözleri pörtlemiş korkudan, sadece Yetim diyebildi, dedim nerde o ırz düşmanı kancık, neden yaptın bunu bana, neden? Koştum peceye, baktım İbrahim anadan üryan titrer durur, dedim avrat böyle edilmez böyle edil'r bastım kurşunu yığıla kaldı döşeğe düştü, döndüm avrada.. İkisinin de canı cehenneme, temizledim namusumu..

Kaçıp gittik, Halil'i tutmuş jandarma üç gün sonra selbes bıraktılar. İşte böyle pis musibetlerin yözünden kana bulandı elim katil olup çıktık bu dağlara, şimdi o Halil kardaştan gayrı k'mlm kimsem yoktur c'handa..»

Sarıldı silahına dikti gözlerini yere.. Bizlerse bihos olduk..

Durur mu Şeker, kapıverdi sözü, «hele benimki kardaşlar» deyince tıktık lâfını ağzına, «hele susasan Şeker, ezber'edik, yaho kaçıncı bu?» Yalvardı bl daha anlatayım diye, dedik Allahasen bari bu defa kısa keses'n, hadi anlat ama keseden..

«Bl arkadaşı ziyarete köyüne gitmişlm.. Arkadaşım evde yoktur.. Karısı ve anası evdedir, bana ekmek çıkarmışlardır, ylyorum, baktım kapının önünden bl ses, diyor ulan Mustafa çık dışarı seyin anayı avradını ..keyim!. Çıksana ulan, bacıyı avradıyı ..t'min adamı!.

Şaşırmışım, sordum arkadaşın anasına nedir bu küfürler, kimdir bu rezil herif? Dedi ne biley'm oğul, bizim Mustafayla kavga etmişler, bu da gelir küfür eder ikide bl, hem de Mustafa evde yoğiken!. Çıktım dışarı, dedim arkadaş, yaptığın ayıp değildir küfür edisen, ay-

nı köylüsüz sana yakışır? Sen de namus sahibisen, ırz sahibisen namusa küfür olmaz utan yaho.. falan.. Dedi, ulan sen kimsen seyin de anayı avradını!.

Getiremdi gerisini, basmıştım kurşunu, iyi mi?»

Cafo iki nöbetçi bıraktı mağarada, kuşandılar bindiler jeep'e.. Farları sönük araba daldı karanlığa.. Dolanıp durdular ve anladılar yolu yitirdiklerini neden sonra!.

Gidecekleri değil, bir başka köyün harman yerindeler, gülüştüler şoföre takılıp ve o anda başladı yağmur kurşunlar!. Attılar kendilerini yere..

Dinlediler, ufak çaplı tabanca sesidir bunlar.. Bir iki av tüfeği!.

— Yaho bunnar ne yapiy?

— Biz de karşılık verek Cafo..

— Olmaz, seslenelim yolu şaşırdığımızı bağıralım belki laftan halden anlayan çıkar.. Osman sen farları yak söndür biriki..

Ateş sürüyor!. Kürtçe, arapça, türkçe bağırtılar, uyarmalar, ama aldırış eden yok!.

Bi ateş de köyün kıble tarafından geliyor üzerlerine üzerlerine, tek tek!.

— Haçim..

— Buyur Cafo..

— Ulan bu itoğlu it tam bize vurmaya atıyor!.

— Valla Cafo, birimizden birisine bişey olursa vallah yakarım bu köyü!.

Asıldı teleskofa yıldızları taradı ardı ardına!.

Ateş kesildi o ev hariç!. Mavzerin mermileri yanlarına düşüyor vınlıyor, parçalıyor düştüğü yeri!.

Osman aldı G-1'i, boşaltı tam bir şarjör evin damına doğru, kesilmedi atışlar!.

— Olmaz böyle, Haçim sen benle gel, sizler de havaya sıkın aralıklı..

Süründüler, dolandılar evin arkasını, yarım adam boyu çitl geçtiler sessizce.. Birisi kümesi siperlemiş basıyor mermiyi aşağılara!.

Fısıldadı Cafo, «Haçim, sen bu duvarın kenarından beni kolla, ben atlayacağım bak adamın sırtı bize dönük, kıstıracam tamam mı?»

«Olmaz» dedi Haçim, «tehlikelidir, önce silahı doğrultup teslim çağıralım Cafo!.» Cafo da buna razı olmadı, «şimdi sen tam ona ni-

şan al ben ilerlerken dönerse bas kurşunu, ama dikkatli olasın vurma beni haa..»

Yaklaştı kedi sessizliğinde atılıverdi üzerine arkadan, sıktı kollarıyla, ama bir çığlık inletti ortalığı, yuvarlandılar Cafo bırakıverdi kollarını, çığlığa karşılık geldi evden, çocuk bağırmaları!.

Kalktı yerdeki, düzeltti poşunu, poşudan fırlamış saçlarını sakladı!.

Soruyor Cafo, ama yanıt vermiyor kadın!.

Cafo bağırdı aşağıdakilere ateşi kesin diye, kesildi..

Osman konuştu kadınla kürtçe..

Döndü Cafo'ya..

— Diyor bu kadın, köyleri düşmanlıdır her gece köyün basılma ihtimali vardır onun için köylü nöbet bekliir.. Kırca aşiretidir düşmanları, daha beş ay önce öldürmüşlerdir kocasını koyun güderken, diyor biz çok korkuyorüzl.

Cafo baktı dimdik duran kadına, döndü Osman'a:

— Yaho diyesin.. Biz düşman değiliz.. Yolu şaşırmışız.. Yol soracaktık siz bize ateş açtınız..

Uzattı kadının mavzerini, kadın yürüdü köye doğru, izlediler..

Osman keyifll:

— Nasılda silah kullaniy bu avrat, aşağıda gözümüzü açtırmadı vay usta kancık vay, tam çetecl olacak biri!.

Kadın kürtçe ünledi, açıldı kapılar yavaş yavaş, ellerinde tüfekler gaz idare lâmbaları, pilll fenerler.. Kuşkulu, şaşkın, ürkek insanlar..

Anlattı kadın..

Yüzler güldü..

Aflar dilendi ve buyur edildiler evlere..

En yakınına girdiler.

Çırağlar uyandırıldı.

Çaylar demlendi..

Kadın, beşli mavzerini almış şalvarının arasına, iki eli mavzerde, sopa gibi tutuyor!. Sonra hemen neçeğini düzeltti, çeki düzen verdi kendine Cafo'nun baktığını görünce..

— Şu Aşey'in kocasını düşmanlarımız vurdu yakında, yok kimi kimsesi üç çocuktan gayrı.. Diyor, kocamın hayfını almadan yaşamak bana haramdır, kanını yerde komayacağım diyor..

Bir başkası şenlendi:

— Hele Aşey, sen de çıkasan bunnarla dağlara çetecilik yapısen, kadından olmaz mı çeteci olur hele senden kız Aşey?.

Gülüştü köylüler, Aşey kızdı:

— Benim üstüme lâfı sevmem keko!.

Osman jeep'l getirdi, uğurlandılar yolu öğrenip..

Geç saatte vardılar Hacı'nın köyüne..

Hacı yemek çıkarttı önlerine, çay kaynattırdı yataklar serdirdi «hürmetini» gösterdi gelenlere..

Nöbetçi bırakıp attılar yataklara kendilerini.

Sabah sordu Cafo, yanına katacağı adam kimdir, neyin nesidir, suçu nedir?

— Valla ben de iyi tanımayam, hürmetli bir kirvem vardır o getirmiştir bura, demiştir iyi bi ademdir kalsın burda, ben de sana haber salmaşam, aynen böyledir.. Diyi kan davasıdır davası, kardaşını vurmuşlar bu da karşı taraftan üç kişiyi!.

Yeni arkadaşları Şehmuz da bindi jeep'e, tepeden tırnağa silahlıların yanına.

Yarı yola geld'ler, karşıda bir motosiklet, yaklaştılar ve Osman bağırdı:

— Ahhaa!. Sarihisar candarma karakol kumandarıdır!.

Dediler, sana ne yaho sen sür arabanı.. Osman yanaşmadı, «buna bi tokat atmak geliy içimden!.» Cafo sinirlendi, «sür sen arabayı», ama Osman gitti komutanın motoruna doğru, attı komutan kendini yan tarafa ve mevzilendi elindeki ufak Thompson'uyla!.

Osman bastı kahkahayı, «bizim degeneklerden habarı yokturl.»

İndi arabadan, ötekiler başlarını kaldırdılar ki..

Karşıda üç GMC!.

İlk araba durdu, jandarmalar ardı ardına atlayıp mevzilendiler..

Şaşkınlık geçer geçmez bağırdı Cafo:

— Dağılın.. Kacın.. Kacın!.

Çil yavruları gibi dağıldılar dağın yamacında ve duydular:

— Tesl'm olun, teslim.. Kaçamazsınız!.

Ve durmadılar ne kanunun ne komutanın namına!.

Ve yemeye başladılar kurşun yağmurunu, düzenli, hesaplı, bilinçli..

Baktılar sindikleri taşların ardından, sürünerek geliyor askerler..

Bir ihtar atesl açtılar karşıya, jandarma da vurmamacasına yanıt verdi seri takırtılarla..

Ve sıklaştı yaylım ateşler karşılıklı!.

— Yahu bunlar üç cemse, yirmişerden atmış asker eder!.

— Bunnarda cepanede boldur!.

— Yaho bizim mermiler arabada kalmıştır!.

Cafo seslendi:

— Asker vurmayın, mermiyi hesaplı kullanın, savunma yapakl.

Haçim bağırdı yan taraftan:

— Yaho vurma disin ama bak şuna, sanki içlerinde en kahraman odur nasıl geliy, nasıl ateş ediy?

— Tamam Haçim, şu karşıdaki büyük taşı gördün mü?

— Heye..

— O taşı geçerse sen de at, yerinizi sağlam edin..

Çatışma şiddetlendi..

Yağmur değil kurşundur yağan, vızıltılarla, gürültülerle, çarpıp parçaladığı taşlarla ölümdür ve Ahmed'in bağırmasıdır ötelerden:

— Haçim vuruldu!.

Fırlamış silahı elinden üç beş metre öteye, yatıyor yüzüstü!.

Cafo baktı baktı, Haçim değil bu, bu Bozan'dır, can kardaşı Bozan!.

Karardı yüzü, verdiği buyruğun yerine gelmesini bekledi, geliyor işte sürünerek ve ateş ede ede, yaklaştı taşa, geçer gibi oldu ve beş el vurmacasına ateş etti, Cafo ise tamsiper yapışmış yere, jandarma anlayınca kendisinin hedef seçildiğini kıpırdamadı yerinden, çakıldı kaldı olduğu yere..

Şehmuz, teleşkofun başına taktığı rokete baktı yeniden ve dokundu tetiğe inledi yer gök, arkadan iki el bombası yaptı aynı şeyi dağlar yankılandı!.

Jandarmanın ilerlemesi durdu, kimse çıkamıyor mevzilerden, kör ateş sürüyor, rahat'adılar ve, «Yandım» dedi birisi, inledi.. Kesti ateşi Osman, bağırdı, «Ahmet.. Ahmet!. Kardaşım!.»

Davranacak oldu, durdurdu Cafo, «Kalkma yerinden olan oldu, çakıl olduğun yere kalkma!.» Dinlemedi, sıçradı yerinden ve sıçramasıyla devrildi!. Baktı Ahmed'in bedenine sarsıldı beden, bir kurşun daha saplanınca kanlı bedene, yitirdi kendini!.

Şehmuz bağırıyor:

— Cafo, şu silahları nasıl edekte alak, mermim bitmiştir!.

— Acele etme, idare et..

Yaralılar büyük bir kayanın ardında.

— Şehmuz.. Mehmed.. Ben yan tarafa mevzi değiştirecem, siz sıklaştırın ateşi!.

Basıldı tetiklere Cafo sıçradı ve yapışıp kaldı ilk mevziye, sonra yeniden sıçradı, toplandı jandarmanın ateşi üzerinde bundan yararlanan Şehmuz, ardından Yasin atladılar yaralıların yakınına!.

Yapıştılar toprağa, sordular birbirlerine nasıldır mermi durumu? İyi değildir!.

Koca dağın gölgesi düştü üstlerine, hava giderek kararıyor..

Cafo da sıçrayıp sıçrayıp geleb'ldi yanlarına..

— Bi yarım saat daha oyalarsak, kurtardık paçayı hava döniy!.

Neredeyse toprağa girmiş dirsekleri, sancılar içinde ve kan.. Saatlerdir böyle!.

Uğuşturdular yavaş yavaş, sordu Cafo:

— Jandarma ateşi neden kesti dersiz?

— Galiba Memed vurdu birini!.

— Yok yahoo?

— Memed neredir?

— Yaralıların orda az ötemizdedir, yaraları ağır sanırım, Ahmedin bel'ni sıyırmış kurşun bi de kalçasına saplanmış, Osman'ın da diz kapağı parçalanmış, mahramayla eyi bir sardım durdurdum kanını..

Nefeslendi..

— Osman eyi silah kullanir, ama Ahmed nafiledir.. Osman diyor, hava iyice karardı mı ben jandarmaları oyalarım siz de kaçın..

— Tamam dedi Cafo, şimdi anladım, biliyorlar yaralımız olduğunu kaçmamız zor teslimimizi beklerler!. İyi akıl!.

— Cafo sen biliyn buraları, sarma marma oliy?

— Olmaz, arka taraf geçit vermez, bundan rahat olun..

Birden ateşe başladı Osman..

— Tamam, kimse ateş etmesin belli etmeyin yerimizi, çekiliyoruz..

Çekildi'er sürüne sürüne ve gün batar oldu, karardı dağlar yavaş yavaş, sonra zından oldu yerler gökler!.

Sürdürdü Osman atışları ayrı silahlarla, kes'k kesik de olsa.. Gitsinler istiyor arkadaşları, daha gitsinler, daha gitsinler, daha daha ve onlar da gittiler gittiler, arkalarında bir ölü iki yaralı bırakıp!.

Uzaklardan geliyor Osmanın karanlığı kurşunlaması daha seyrek, sonra kesildi sesler, cırcırlar ötmeye başladı..

Sınırda bir köy.

Şivan kurulmuş!..

Hacı Düdük'ün kafasını, beden'nden ayrı bir torbada getirdiler!.

— Ez mina çeğer ça ve hu va hezdekûm.. *

Anası Zeynî, dokuz ay on gün karnında taşıyıp sonra onsekizine kadar getirdiği torbadaki paramparça olmuş başa baktı..

— Vezirim.. Cahilim.. Bizi duvarlara bırakıp gittin.. Belimi kırdın.. Boynumu büktün!.

Bir gözü kör Zeynî'nin, tek gözden boşalıyor yaşlar parçalanmış başın torbasına in'yor..

Birisi içlendi:

— Şimdi tek başına kaldı, Allahın rahminde hiç bişeysi yokturl.

Yeşil kanatlı sinekler üşüştü kanlı torbaya, ötede duran bedene!.

Hacı vuruldu sınırın kuytuluk bir köşesinde.. Gepegenç bedeni tel örgülere çamaşır gibi asılı kaldı, biçtî kurşunlar boynunu, kafa düştü yere!.

Hacı topraksız..

Hacı'nın da geçimi yok!

— Bi kere geçeyim karşıya, dedi anası Zeynî'ye.. Üç beş kuruş geçer elimize aney, neyleyim başka?

Razı gelmedi anası, Hacı dinlemedi, sabaha karşı bir at arabasıyla iki ayrı torba içinde getirdiler oğlunu tek odalı evlerine!.

Üç köy ötede Nucut ana, bir ayağını altına aldı, iki elini kenetledi dik duran dizine, heykel oldu.

— Ani yovmum ruhet el fırın.. Mezbuh.. Ben fırına gittiğim zaman bir adam kurban edilmiş dediler..

Getiremedi gerisini!.

«Granular Triple Superphosphat.. NPK.. Engrais»

Sıvaları dökülmüş duvarda ufacık bir pencere. Yapay gübrenin naylon torbası gerim gerim gerilmiş pencereye, üzerinde yeşil bir yazı.. Granular Triple Superphoshat.. NPK.. Engrais.. İçi başkalarına, torbası bu eve düşmüş!.

İçini çekti Nucut kadın..

— Ben fırına gittiğim zaman.. Bir adam vurulmus dediler.. Mezbuh.. Bir adam kurban edilmis. Kim olduğunu bilmiyorlardı. O anda oğlumun yok edildiğini ben bilmiyordum. Ayaklarım canlanmıştır..

---

* Oğlumu, ciğerimi gözümü sevdiğim kadar seviyordum.

Elimde olmadan koştum hududa.. Askerler demiştir yasak, bırakmadılar beni.. Öğrendim ki benim oğlummuşi Benim oğlum, ciğerim.. Eve geldim bekledim. Bekledim, arkadaşlarından öğrendim ki gerçekten benim oğlummuş öldürülen! Evime kapandım ağladım. Arkadaşları getirdiler salla, erkekler gittiler mezarlığa biz kadınlar onun için matem kurduk, şivan..

Havuşta toplanan kadınlar saçlarını yoluyor, ellerindeki taşları döşlerine sertçe vurup ağıtlanıyorlar:

— Harbi a la şuğürel harbi.. Yazık oldu kızıl bıyıklı gence..

Kestiler tazı boncuklu saçlarını..

Baba tarım işçisi, iş bulabilmişlerden!.

Oğlanın işi yok.

— Bi sefer geçeylm karşıya ölümse ölüm! Ne olacak böyle boş otur otur, elden nem eks'k? Toprak mı var çalışlym, iş ml var, yoktur!.

Sonra dinlemedi ne anayı ne babayı gitti capcanlı.

Sonra ölüsü getirildi salla, kanları damlaya damlaya!.

Onlarsa yürüyorlar gecenin karanlığında, yürüyorlar yürüyorlar yıldızları sayarak.

Bildik bir köyden bindiler Jeep'e uzandılar bir başka köye..

Elleşmedi Cafo önüne konan yemeğe, gözleri bir noktada salt oraya bakıyor..

B'r ölü, iki yaralı kayalar ardında!.

S'gara sarıyor, içiyor ötek'ler de..

Soksan kamayı, kan çıkmayacak bedenlerden!.

— Memed!.

— Buyur Cafo?

— Sen vurdun mu onlardan?

— Vallah yanmıştır cigerim abi.. Sanki karşısındaki Yunanmış gibi gellydl üzerime, Allah şahidimdir vurmak istememişim ilk'n, sonra değdi bl kurşun sanırım!. Allah vere der'n olmaya.. Nasıl lcim yanly billysen? Ne de olsa asker, emir altında, o da ana baba kuzusu o da bi can taşly, inşallah deyim ölüm yoktir!.

— Zaten biz onun için vurmak istemlydik, dedi Sehmuz..

Kapı yumruklandı, ev sahibi g'ttl, yanında bir adam.

Selamlaşıldı.

Yeni gelen önce silahları taradı gözleriyle, geçip karşılarına oturdu ve döndü ev sahibine:

— Arkadaşlar kimdir, nerden gelmişlerdir söylememişindir?

— Doğrusen, işte senin hep sorduğun Cafo budur, bunnar arkadaşlarıdır..

Adam fırladı yerinden, kalkıp sarıldı Cafo'ya, öptü iki yanağından, alnından!

Şaşırdı, baktı ev sahibine Cafo.

— Haaa bu bizim köyden Seydo'dur, hep seni sorar, der yaho Cafo bi geldiğinde habarım olsun bu adamı bl görim..

— Ha vallah aynen böyledir Cafo, duydum, Allah yardımcın olsun yavrum..

— Sağolasın amo!.

— Bakasen, bizim köyün kapıları açıktır sana, namusu bilen her adam yardım eder sana.. Çoktandır tanımak isterdim seni, gıyaben bi hörmetim vardır yavrum, sevgim vardır.. Vallaaa senin davanı duyan sana dua ediyor inan bana.. Geçende şehirde merkez kumandarini görmüşüm o da seviy seni vallah!.

Tütün saran Cafo kaldırdı başını, baktı adama..

Toparlandı adam, döndü ev sahibine:

— Bunların adlarını bağışlamadın yahoo, kimlerdir, neredendir?

— Valla bugün askerle vuruşmuşlar bi arkadaşları ölmüş, iki de yaralı bırakmışlar..

— Vah vah.. Allah rahmet eyleye!.

— Rahmet eyleye, Seydo arkadaşların mermisl bitmiştir biraz mermi bulamasan mı?.

— Merm'? Mermiden çok ne vardır Cafo için yaho? Yaradıram derhal..

Fırlayıp gitti.

Cafo ile Şehmuz bakıştılar..

Seydo elinde bir torbayla döndü, «Aha size mermi vallah var yüz yüzelli kadar ka'mayın kusura aha size tütün de getirmişem»

Soktu elini cebine, bir çıkın daha çıkardı, uzattı Cafo'ya:

— Şey yavrum, Cafo, kusura kalma şunu da alasen, mahkûmsuz insan halidir mahkûm halidir para lâzımdır!.

İtti çıkını Cafo, «Yooo Seydo amo, bak bunu almam, koyasın cebine! »

Şehmuz karıştı, «Yo dayo, para sende kalsın ko cebine koo!.»

Bozuldu Seydo..

— Yaho alsazdı, eyi olurdu!.

Almadılar..

Yataklar atıldı.. Yorganlar katlandı çardağa.

Konuklar kalktı, Seydo yine öptü Cafo'yu:

— Hadi bize ısmarladık yavrum, siz yorgunsuz Allah rahatlık vere..

«.... Şehmuz bi işaret çaktı bana, çardağa gitmek üzere çıktık odadan, helâya gideceğim diye ayrıldım arkadaşlardan, Seydo'yu izledim. Evi var ikiyüz metre kadar, tek başına bi ev. Evin karşısında bi traktörle çıkarılmış römorku var, sindim arkasına.. Biraz sonra Seydo yavaşça çıktı evden, kaldığımız eve doğru baktı baktı, dönüp ben de baktım, ışıklar karartılmış. Seydo hemen ahıra girdi ilvarından bi at tutup çıktı ahırdan taşlık yoldan değil topraktan gitmeye başladı atın ayağından ses çıkmasın diye!. Sonra ata atladı kayboldu karanlıkta..

Anladım, adam bizi ihbara gidiyor!.

Hesapladım kafadan, şimdi gecenin yarısıdır yarım saatta varır karakola, karakol üç beş candarmayla takibe çıkmaz, durumu merkeze bildirecekler eh onlar da üç dört saate anca gelir velhasıl sabaha karşı kuşatabilirler köyü..

Eve yaklaştım, idare lâmbası yanıyor, yerde bi kadın yanında üç mü ne çocuk, uykuda.. Geçtim ahıra, el fenerini tuttum, yemlikte bir kemer var üzerinde Star marka tabanca, aldım, eh tabancasını bıraktığına göre bu muhakkak candarmaya gidiyor!.

Döndüm.. Yasin ile Memed soyunup yatağa girmişler, Şehmuz elbiseyle uzanmış, uyanık, bi kez daha sevdim Şehmuz'u..

Uyuyanları dürtükledim, sıçradılar yataktan!.

— Yahooo babayızın evinde yatisiz sanki!. Hele kalkın bakalım.

İsteksizce kalktılar, Şehmuz ayakkabılarını geçiriverdi ayağına.. Ötekiler giyindiler, ev sahibi geldi rahatsız olduğumuzu sanıp, dedim, söyle yengeye bize bi çay demleye..

— Başşım üstüne ya, neden kalkız?

— Hele çay pişsin amo..

Bi torbaya ekmek, peynir yağ falan koydurduk, şaşırdı ev sahibi canı sıkıldı, çayları içtik, vedalaşıp ayrıldık, gittik şöyle böyle üç kilometre kadar, çöktük yere..

— Bakın hele, sabaha karşı bu köy basılacak, dedim.. Şaşırdılar.. Sonra anlattım olanları, ne beklediğimizi sordular, dedim, ihbarcıyı bekliyek..

Biri dedi «yoksa Seydo mu?» «Evet» dedim, «odur!» Bastı küfü-

rü,. «vay seyin anayi avradını! Valla dedim bu adam çok konişî dili yağlıdır vay pezevenk vay!.»

Siğaraları söndürdük, başladık beklemeye.. Tahmin ettiğimiz saate doğru bir atlı belirmeye başladı hayal gibi, sonra gördük ki Seydol

Şehmuz atladı önüne, bağırdı:

— Hele kıpırdama kal olduğun yerde!.

Arkadan tüfeğinin makanizmasını çekti bıraktı, kurdu, Seydo şaşkın.. «Kimsiz» diyor, «ne istis'z» diyor durmadan. Yasin atın ilvarını tuttu vardım yanına, dedim a Seydo amo nerden gelin bu saatte? Anlattı durdu.. Yakın bi köye gitmiş bize biraz daha mermi bulmak istemiş falan.. Dedim Yasin'e, bunu iyi bi bağla bakalım, atı da salıver gitsin köye..

Seydo perişan, Cafo oğlum diyor, ben ne yapmışam, nedir bu haller? Dedim, amo daha bilmiyk ne olduğunu, hele sabredek hep beraber!. Yalvarıyor yakarıyor!. Dayo dedim, doğrusunu söyle bırakayım seni, dedi vallahi yakın bi köye gitmişimdir, orada seni görmek isteyen bi yakınım vardı, akrabamdır, dedim ona, yaho Cafo biz'm köydedir ve de mermisi bitmiştir, yarın bi torba mermi alıp gelesen.. Dedim dayo, peki yarın sabah köye asker gelirseee ne yapak, kaderine küsesen!. Yıkılır gibi oldu, yemin billah ediyor ve d'yor, o akrabam habar verdirse ben nedem, ne suçum olur yegen?

Duaya başladı, anıyor Allahı Peygamberi!.

Yorgunuz, bitkiniz, kemiklerimiz sızlıyor, bu adam içine etti hasret kaldığımız uykunun!. Göz kapaklarımız kayıp kayıp gidiyor, dire'yoruz uykuya, zamanı böyle geçirdik ve baktım dürbünle, köyün ötesinde iki cemse belirdi, durdular orda, demek dedim askerler iniyor köyü saracaklar, uzakta durdular ki ses duyulmasın!.

Yasin işaret etti köyü adamı dürtükleyip:

— Ya buna ne disen kart papaz?

Yalvarmaya başladı, «bahtınıza!. Namısınıza düştüm!. Ben ettim siz etmen!. Allahın hatıra.. Peygamber efendimizin hatırıçün etmeyin.. Eylemey'n...»

Ve açıkladı yediği naneyi!. Memed dellendi, döndü gözleri, bıyıklarını dişliyor, «Ulan deyyus, dün kardeşlerim yaralandı.. Bi arkadaşımız öldü bunun hıncını bırakır mıyım sana? A Allahsız.. A kitapsız bi de Peygamber meygamber dirsen muhbir pezevenk!.»

Baktım, Şehmuz tedirginleşti, dedi, «Ne duriz burda, dağı aşalım belli ki basıldık, şimdi kıyamet kopacak köyde.»

Dağı aştık.. Seydo'nun ipi Yasin'in elinde..

Şehmuzla yanyana gidiyoruz, «bunu ne yapak» dedim, «bilmiyem» dedi «yalınız Yasin'in hıncı fazladır adama.. Benim de hıncım yok sanma Allah seni inandıra eğer şimdi köyde olsaydık dördümüz de ölmüştük!. İnanasan teslim olmazdım ben vuruşurdum şahsıma, cezam zaten idam!.»

Baktım, Yasin ipin ucunu bıraktı, tüfeğini çevirdi Seydo'ya.. Atılıverdi Şehmuz, dedi, «yaho ne yapisen?» Yasin kızdı, «ne yapiseni var mıdır bunun bi dakka yaşaması haramdır!.» «Olmaz» dedi Şehmuz «silahın sesi gider, sabah serinliğ'dir tez duyulur» sonra ilerdeki karaltıya baktı, kocaman bi ağaç, Seydo'nun ellerine bağlı ilvara baktı, döndü bana..

Cız etti içim, anladım, «olmaz kardaş!.» Sordu neden? Dedim niyesi var mı tamam bu adam ölümü haketti ama bu ölüm insanlık dışı.. Dün çatışmada yaşadık, ölümle burun burunaydık mermiler yağıyordu burnumun ötesine tamam, elin açık vuruşarak ölmek başka düşündüğün başkadır.. Adamı ipe çekmek olmaz Şehmuz kardaş, hiç olmaz..

Zangırdadı vücudum, boynumda bi ilmik, altımda iskemle, nefesim kesildii Dedim, buna asla razı gelemem bilesiz!. Baktı yüzüme, dedi, «siye canavar lakabını takanın anasını avradını..» Sonra dedi, «ama bu gibi pezevenkler ölmeli..» «Tamam» dedim, «ölmell, ama bakasen, dün gece pecesinden ev'ne baktım, bi avradı üç çocuğu sarılıp yatiy, peki bunların suçu nedir?»

Dedi, «peki senin çolik çocik yoktir? Ele geçseydin ya ölüydün şimdi yada bilmem kaç sene daha!.» Eh dedim orası öyle.. Dedi «peki o zaman si'ahla vurak olsun bitsin!.»

İç'm bi hoş oldu, «ben diyem ki iyi bir dayak atak bırakak sıttırolup gitsin, yooo kararlıysanız çözün ellerini, ama iple asmaya razı gelmem..

Seydo, bırakmak lâfını duyunca yine başladı Allahtan Peygamberden.. İyice gıcık olan Yasin sinirlendi, bağırdı, «kes sesini ulan kart papaz, hem ihbarcılık et hem Allahı Peygamberi buna ortak et a deyyus! Var mı ulan kitapta onu bunu ihbariayın diye bir ayet?»

Ve bir silah patlayıverdi Seydo'nun kafasının dibinde, adam kıvrılıp kaldı olduğu yerde!. Elini çözdüler.. Savunmasız bi kişiyi öldürmenin acısını o an yaşadım, binbir pişmanlıklar içinde!.

Şehmuz taşa oturup bi sigara sardı, iki nefeste bitti sigara, «hadi» dedi, «kalkın gidek!»

Yürüdük, yürüdük, baktım uzaklarda bi karaltı, tümsek.. Seydol.

Dedim, Şehmuz, sen kader diye bişeye inanırsan? Cevap vermedi, yürüyoruz, o, silahının kayışıyla oynuyor.. Dedi, «neden sormuşan?» Dedim, bak şimdi, bu adam daha altı yedi saat önce karşımızdaydı, sarıldı öptü falan, yeni tanışmıştık ve tanıştığımız gecenin seherinde elimizde öldü, yani diyorum ki acep ecel denilen şey bu mudur? Ne dersin?

Şehmuz, bıyıklarını sıvazladı, «valla Cafo, böyle adamlar vardır hayatta» dedi, «çok gördüm, çok yaşadım, geberirler keyiften ortalık karışsın diye, zevk alırlar, alâkaları olmayan işlere burun sokarlar, kazan kaynatırlar, bak, bu adam ihbarcılık yapmakla kendini candarma katında hörmetli edecek, askeriye ile iyi olunca karakolun korkusunu çeken dilsiz köylü üzerinde hakim olacak, fırıldaklar çevirecek, kendini adam sanacak valla böyledir derim, yanlışım varsa bilmem.. Ama Allah akibetini bizim elimizden yazmış, bu da takdirin işidir!.»

Kayalığa su toplanmış, biz sünüh deriz buna, bi sünühün başında mola verdik, ekmek yedik, su içtik.. Ne yapacak, ne edecektik, nere gidecektik? Şehmuz da aynı düşüncede, ne yapak? Dedim vallaha ben de bilmiyem, bizim bi damlayan mağara vardır o mıntıkada çatışma çıktı ora gidemeyiz hem de orada iki arkadaş gözcü bırakmışız ne oldular kimbilir, ya vurula ya öle ya da teslim ola!.

Mehmed kardaşlarını merak eder..

Yasin sigara içiyor, «bari» dedi, «ben de Viranşehre gidim kardaşlar.. Ulaaan ulan.. Ulan deyyuslar sıkı durun Yasin geliiiy!.»

Dedim, dellenmişindir yine.. Dedi, «ben dellenmeyim kimler dellensin ha? Toprak dersen toprak yokoldu, ev bark avrat mavrat dersen kalmadı, ellerimi kan etti, yani yuvasız kuşlar gibiyem!.»

Dönen dünya..

Dönen dünyada Türkiye toprakları..

Türkiye topraklarında Güneydoğu Anadolu..

Güneydoğu Anadolu'da Urfa ili..

Urfa ilinde Viranşehir ilçesi..

Viranşehir ilçesinde Ceylanpınar Caddesi..

Ceylanpınar Caddesinde gri panjurlu tek katlı ev..

Tek katlı ev'in kapısında iki rakam, 84 (52)

Tek katlı evin kapısından içeri girince sağda yeşil badanalı bir oda.

Yeşil badanalı odanın yanında pembe badanalı bir oda daha, kapısı yarı açık.. Yarı açık kapının dış tutacağına çamaşır ipi düğümlenmiş ve ipin ucu kapının üzerinden içeri dönüyor..

Yanıyor Viranşehir toprakları, Urfa sıcağı sarmış heryanı, kavruluyor topraklar dokuz milyon dönüm!.

Dokuz milyon dönüm toprak üzerinde üçyüzonyedi köy serpilmiş oraya buraya.. Ötelerde Ceylanpınar Devlet Üretme Çiftliği iki milyon yediyüz bin dönüm. Geriye kalanlar kişilerin ve hazinenin.. Kişilerin ellerindeki tapulu arazi birbuçuk milyon dönüm, dörtbuçuk milyon dönüm de yağmalanmış, yağmalanmak için akıl almaz savaşımların verildiği hazine toprağı, «beytülmal!.»

Kolay yağmalanır beytülmal.

Kiraya verilir bu topraklar.. İkibin dönüm toprak mı kiralanacak, sözleşmeler yapılır en düşük kiradan, atılır imzalar karşılıklı, oysa toprağın gerçek yüzölçümü onbin dönümdür. Onbin dönümlük toprak ikibin dönüm gösterilirse sigara ikram edilmez, ödenir karşılığı bu işi yapanlara ve adına rüşvet denir!.

Hazine toprakları, bilinen, belirli toprak ağalarının elindedir. Elli ilâ yetmiş bin dönüm toprağı bulunan kişiye büyük, yirmi ilâ otuz bin dönüm toprağı olana orta, on bin dönümden az toprağı olana küçük, beş bin dönüm toprağı olana da fakir «ağa» gözüyle bakılır!.

Ve yağmalanmış, yağmalanmakta olan bu topraklarda yaşam savaşı veren köylü takımı nüfusun yüzde doksanını kapsar!.

Genç bir kaymakam, bu hazine yağmalanmasına el koydu!.

Viranşehir birbirine girdi..

Sallandı Viranşehir toprakları..

Kaymakam Gürbüztürk yasaya dayanarak topraksız köylüleri topraklı kılmaya başladı. Üçbinbeşyüz dönümlük toprağı Aynsaraç köyünden otuz yedi topraksıza «ortak zilyet» olarak teslim etti.

Baktı olanlara, kurcaladı işlemleri ve rüşvet şebekesinin nasıl işlediğini, dalaveraların nasıl döndürüldüğünü belgelerle kanıtladı ve götürüp verdi Vali'sine!.

Tutuklandı kimisi, ama en önemli «kilit» hariç!.

Yılmadı Kaymakam.. Hazine topraklarını yağmalatmayacağım, diyor, başka demiyor!.

Ve Viranşehir'in sahipleri Ankara'ya taşındı!.

Kaymakam yılmadı!.

Ve yapılan baskılar giderek artar oldu Kaymakama!.

Ve sonunda, yaptığı işlemler önce bir süre ertelendi, sonra toptan yok sayıldı!

Ve genç Kaymakam elbirliği ile yendirildi!

Toprak sahibi edilen köylülerin yine böğürlerinde kaldı eller!

Yeni girişimlerde bulundu Kaymakam!.

Topraksızları topraklı kıldı!.

Ve Ankara İçişleri Bakanlığından gelen bir telefon buyruğuyla alınan son kararın da «şimdilik» ertelendiği Vali'si tarafından duyuruldu kendisine!.

Ve Kaymakam evine yağmur değil, kurşunlar yağmaya başladı geceleri!.

Tehditler izler oldu birbirini!.

Bir ip, kapının arkasına gidiyor.

Kapının arka tarafında, ayakları hafifçe yere değmiş, gepegenç bir insan!. Pembe oda bu insanın yatak odası.

Gepegenç adam, hazine topraklarının yağmalanmasına karşı çıkan Viranşehir Kaymakamı Gürbüztürk, ipin öte ucu boynunda!.

Viranşehir sallandı, Urfa sallandı, Ankara sallandı ve tüm Türkiye!.

Kaymakam öldürüldü mü, intihar mı etti?

Kurcalandıkça daha da karıştı işler!.

Topraksız köylüler ağıda durdu, «Kaymakam Babo»nun ardından..

Hanköy'den Abdüle kadın ağladı kaymakamın adı geçince:

— Kaymakam mıriye.. Kaymakam ölmüş.. Ez pır dıgirime vira.. Ben çok ağladım onun ölümüne.. Çok hakarat gördük biz, onun verdiği toprakları aldılar ellerimizden, dövdüler ağanın adamları zoppalarla ve candarmi.. Kaymakam sağ bi ji vanra dıgıyedi bi.. Zınaki mera hakaret bike ma çer bıkim mıryı loo.. Kaymakam sağ olaydı bırakmızdı bize hakarat yapsınlar, azarlardı. Fakat ne yapalım, kaymakam ölmüş!.

Ve Viranşehir ağaları birlik olup demeçler verdi:

«Birer ağa olduğumuz halde temennimiz O'nun halk yararına açtığı yolun devamıdır. Kendisine Allah'tan rahmet dileriz!.»

Aynsaraç köyünde de şivan kuruldu Kaymakam babo'nun ardından.

— Herşeyi gördü. Tam manasıyla bizim Aynsaraç köyünün istikbalini kurtaracak ana geldi, elini vicdanına koydu tam manasıyla hak ve haksızlığı buldu, bizim köyümüzün lehine kararını verdi. Şimdi ko-

caman adamlar bizim kararımızı çiğniyorlar.. Nitekim bu adam bizim kesimizden kendisine intihar etti. Artık ne diyelim, bu bizim şansımıza mı? Bi de milletin yirmi yirmibeş bin dönüm arazisini meydana çıkarmak istedi, nasip olmadı! İnşallah onun kararı yine yerini bulacaktır. Fakirlerin atasıydı, babasıydı biz'm babomuz, kaymakam babo. Kodaman adamlar onun düşmanıydı, bunu iyi biliyorduk biz..

Karısının, ağalarla işbirliği yaptığı atıldı ortaya, armağanlar, apartman dairesi aldığı! İspatlanamadı.

Kadın hemen Ankara'ya döndü..

Kaymakamın kardeşi, yeğenlerini görmek istedi, tersledi kadın ve kayınb'rader çekti tabancasını beş el ateş etti, yıkıldı yerlere kadın.. Ambulans, hastane ve ame'iyatlar.. Döndürüldü ölümden!

Sonra Almanya'ya gitti.

Almanya'dan geldi haberi, bir tranvayın altında kalmış, parampar̂a olmuş!.

Ve toprak ağaları topraklarına toprak katmayı sürdürdüler, kapanın elinde kaldı hazine toprakları!.

Ve bu olaylar sardı tüm basını, toprak reformu lâfları yeniden gündeme geldi, getirildi... Taslaklar hazır'andı, Meclis kararı, senato onayı, müsteşarlıklar, davullar, zurnalar, tapular ve hepsi yalan oldu, Anayasa Mahkemesi bazı maddeleri haksız bulup iptal etti ve kendi g'tti adı kaldı yadığâr!.

Topraksızlardan Yasin, Yetim Yasin yuvasız kuşlar gibi Viranşehir topraklarına doğru aldı başını gittiydi ve Viranşehir cephesinde yeni bir şey yoktu!.

Şehmuz da helâ'leşti Cafo ile, o da kaybolup gitti dağlar arasında..

Cafo, çatışmada öldürülen Haçim'in köyüne indi.

Yasa katıldı..

Kaçaklar dağıldı.

Bir başına boydak kaldı Cafo!.

Akbabalar, kuzgunlar, leş kargaları dolanır durur mayınlı toprakların göğünde, leş boldur..

Ve Şam televizyonunda gözleri sürmeli bir kadın hüzünlü bir şarkı tutturdu, sürüyor dakika'ardır!.

Cafo dinlerken dinlerken..

Davullar vuruyor gümbür gümbür!.

Kocaman bir meydan, ama kocaman..

Memed o yüzotuz okkaya varmış bedeniyle, elinde mendil, başında poşu halay çekiyor, ama ne çekme? Oturup kalkıyor, sıçrıyor göklere, o dev beden sanki bir çekirge!. Bir tüydür, uçan!.

Cafo, «yapma ede» dedi.. «Yapma ede, yeter gayrı!.»

Kızdı Memed, «Hele gelesen yegen, sen de bi kaç el sıkasan havaya ben'm tabancayla!» Cafo iyice bunaldı, «olmaz ede, valla mermî çok pahalanmıştır» «Bırakasan parayı marayı, sıkasan bikaç el hadi Cafo hadi hadi!.»

Uyanıverdi Cafo, bakındı şaşkın şaşkın, ne meydan, ne davul ve nede edesi Memedl.

Uğuşturdu gözlerini, hayrdırl

Bir ateş düştü içine..

Tarifsiz bir sıkıntı göğsünü buran..

Bir sigara sardı, kaçak koktu etrafı m'skler gibi.

Gitti arkadaşlarının yanına, dedi valla bizimkilere bişey olmuştur! Anlattı durdu rüyasını taze taze. Güldüler, dediler «hele bırakasan rüyayı mürayı hadin Halep'e gidek, gidekde felekten bir gece çalak daha!.»

Dedi, «valla ben Türklyeye geçiym.»

Canı ağzında geçti mayınlı toprakları gecenin yarısında!.

«.., Gazlantep'e geld'm, oradan bizimkl'erln yaşadığı köye geçtim.. Baktım hallerine tam bl rezillik, yoksulluk diz boyu.. Hele hele karınlarını doyuran topraklardan, barındıkları evierden ayrı düşürülmek daha bi perişan etmiş, yıkmış bunları.. Dedim, edem nerede? Neden çıkmıy yanıma? Dediler, valla Cafo, eden Memed hastalanmıştır Antep hastanesinde yatly, ameliyat olmuştur koccaman bi ur çıkarmışlardır garnından!.

Odasına girdim..

Uyuyor, farkına bile varmadı yanına glr'p çıktığımınl.

Daha önce demiş, çoluk çocığl getlres!z!.

Mavi Haco'dur, çocuklardır, hepsini getirdim hastaneye.

Kötüydü hali, beni görünce parladı gözleri, inanamadı ilkin, zorladı kendini, ded', geeel geeell.

Yaklaştım yanına, yüzümü yüzüne dayadım, öptü. Ben de kaptım ellerini öptüm üç defa başıma koydum sıcacık ellerini.. Dedim, ede, ede hakkını helâl edesln. Gırtlağıma bişey yapıştı, boğulurum.. Cafooo dedi, Cafoo, babam.. Cemal sana emanettir bilesen.. Sen de Allaha emanet edesen.. Dedim, ede ömrüm verise Cemalı iyl yetiş-

tirecem, inan buna, ama o fırsat geçerse, kalırsa.. Gözün arkada kalmaya ede, gözün arkaya kalmaya!.

Tutamadım kendimi..

Arkadaşım Memed, benim edem de ağlıyor, koca bıyıkları yine savruk, sakallı, epeydir traş olmamış.. Tekrar aldım ellerini elime, öptüm, sonra kapandım ayağına öptüm ayaklarını, çıktım geri geri.. Baktım, tıpkı babamdır yatakta yatan, bakıyor bana tıpkı onun gibi, yandı içim.. Kucağımda Cemal, gittim yanına kapattım gözlerini..

Dedim yanımdakilere, ağlamak yoktur burası hastane.. Varınca köye istediğiniz kadar ağlayın!.

Haco dedi, ben bunun cenazesini yaban ellerde bıraktırmam, köye götürek gömek babamın yanına.. Dedim delisen sen, düşman dolusu orası olaki bi hakaret yapalar alevlenir herbişey!. İki taraf için iyi olmaz..

Peki dedi.. Gönderdim onları köye.

Memed, ecdat mezarlarından çook ötelerde gömüldü.

Töre gereği ölü yemekleri edildi, konu komşu çağrıldı yemeğe, Urfa'dan Antep'ten başsağlığına gelenler oldu akın akın ve beni de gördüler, hemen ihbarlandım ki baskın yaptı geceyarısı jandarma, atlattım baskını!.

Bi gece civar köyde çay içerken tanışımın evinde, konuğu geldi ev sahibinin.. Kibar, cana yakın hoş bi zat. Mersinde sigortada müfettişmiş. Lâtif bey, tanıştırıldık.. İkramda bulunuldu, sohbet ettik uzun zaman.. Derken söz benim hadiselere geldi, aniatıldı başıma gelenler, bu adam çok hayıflandı, bana acıdığını söyledi, bozuldum ama candandı.. Dedi, burada kalman tehlikelidir er geç basarlar birgün.. Dedi, kardeşim, gel seni Mersin'e götüreyim, tüm sorumluluğunu alıyorum.. İçinde kalma Mersin'in, civarda yazlık evler var tutarız birisini yaşar gidersin gözlerden uzak.. Ev sahibi de garanti verdi, övdü konuğunu, ha ben ha bu dedi, güvenebilirsin..

Zaten bıkmıştım dağ dağ dolaşmaktan, durmadan saklanmaktan, kaçmaktan.. Canım burnumda mayınlı toprakları gelip geçmekten, can veren, başları mayınlı topraklara düşen arkadaşlarım gözlerim önünde!. Eh çete de kurduk, kime, kim için kime karşı? Gayesiz işler.. Eh köye geldim, edemin ölümü sekiz on çocuğun, kadınların bubaa bubaa feryatları, çaresizliğim..

Tutunduğum dal, elimde kalıyor!.

Ve kendimi elimde küçük çantamla kapalı bi yazlıkta buldum!.

Ufacık iki oda. Lâtif bey ayarlamış herşeyi, her ihtiyacını temin etmişti sahiden, bekçi ile tanıştırdı, gitti.

Uyuyamadım ilk gece, gidip denizi seyrettim, kumlara yatıp yıldızlara baktım saymaya çalıştım ama, sabah olmadı bitürlü!. Burası benim bildiğim Türkiye değil, kimbilir dünyadan ayrı bi yer ve burada sadece ben kalmışım yaratık olarak, kimbilir belki bi korkuydu bu.

Sabah tüpgazda çayımı demlerken bekçi geldi hal hatır sorduk, dedi vallaha iyi oldu senin geldiğin, tek başımayım burada, canım sıkılıyordu, iyi oldu.. Denize çıkarız, balık falan da tutarız geçer günler..

Farkındayım, merak ediyor beni, kimdim, niçin gelmiştim bu her tarafı kapalı yazlığa, ne işim vardı burada?

Çayları tazeledim, bekçi uzattı bardağın birisini, yooo dedim, benim değil bu bardak.. Dedi nolurmuş senin değ ise?. Dedim, bağışla, olmaz, ben hastayım ciğerlerimden.. Doğru olmaz bardağımla içmen, zaten bunun için burdayım doktorlar söyledi, deniz kenarı.. Açık hava ve dinlenmek!.

Sadece, bi yaaa çektil.»

Geçip gidiyor günler..

Cafo kente inip radyolu bir teyp aldı, bandlar, bandlar dolusu Urfa hoyratları, K'lis Barak havaları.. Çamaşırlar, giyim kuşam..

Hoşuna gitti kent..

İniyor iki üç günde bir.. Çekiliyor bir sahil lokantasına içiyor bir iki kadeh rakısını, dinliyor kendini..

Arasıra Lâtif bey de geliyor, yanında arkadaşlarıyla, oturup içiyorlar deryaya karşı, pişti oynuyorlar!.

Kesti bıyıklarını, gözünde kara gözlükler, saçlar modaya uygun!. Beyaz bir tişört, beyaz pantalon keten bir ayakkabı..

Vitrinin camında gördü kendini, baktı baktı, gülüverdi, hele bak hele bak Urfa canavarına!.

İndirdi gözlerini vitrinin raflarına, rengârenk b'çim biçim boy boy kitaplar, dergiler.. Değişik imzalar gâvuru türkü harman olmuş!. Birden girdi içeri..

— Suç ve Ceza'yı istiyorum..

Tezgâhtar dönüp iki cilt aldı raftan, uzattı.

Uzandı yatağa, açtı ilk cildi, sabaha karşı kapattı son sayfayı!.

Denize girdi bıraktı sulara kendini.

Kahvaltı etti, uzandı yatağına, elinde kitabın ikinci cildi!.

Tezgâhtar bakıyor bu gedikli yeni müşteri'sine, neden okuyor bu kadar, sistemli değil aldığı kitaplar, ama iyi müşteri Allah için!.

«... Çok sardı okumak, çok!. Okudukça okuyasım geliyor, yazarların hayatlarını okuyorum ilkin, kimmiş, neler geçmiştir başından, sonra arka kapaktaki yazılanları.. Başka neler yazmışlar falan, yeni yeni insanlar tanıyorum, yeni ülkeler, bi başka dünya.. Kitapta geçenleri gözümün önüne getirmeye çalışıyorum sinemada sanıyorum kendimi.. Bilmediğim bi yer, bi ülke oldu mu atlasa bakıyorum kitapçıda, buluyorum o ülkeyi, komşularını, yüzölçümünü nüfusunu, gelirlerini, yönetimlerini neyim, sevdikçe seviyorum bu işi!.

Boşa yaşamışım şimdiye kadar, hem nasıl bi boşa yaşayış, yanıyorum yiten günlere ama ne çare?

Dönüp bakıyorum rafa, odamın orasına burasına dizilmiş, yanyana, üstüste konmuş kitaplara.. Ulan Urfa canavarı nedir bu kitap'ı dünya? İki ay önce, belinde pimli bombalar; elinde, bastın mı tetiğe otuzaltı mermiyi atıveren silahlar, bellerde koyunlarda tabancalar, göğsünde çaprazlama fişeklikler, boynunda dürbün! Canavar inlerinde, sular damlayan mağaralarda, dağlarda!. Oradan oraya segirten sen değil misen? Mayınlı topraklardan geçen, yanında arkadaşlarının can verdiği beyinlerinin dağıldığı, bacaklarının koptuğu, bunları gören yaşayan sen değilsen?

Ne gereği var çantada duran şu tabancanın, salla gitsin denize anasını satayım, salla gitsin!. Neden öldürür insanlar birbirini, nasıl kıyar?

Bi kahır, bi acı sardı yüreğimi, neden neden bindirdim onca insanı ölüm atına? Nerdeydiniz ey kitap'lar neredeydiniz şimdiye kadar? Dedim, onlar vardı ta baştan, yazılıyor basılıyor satılıyor, ama ben, ben yoktum!.

Gülme!. Resim yapmaya da merakım vardı taaa ilkokuldan.. Kitapçıdan kuruydu suluydu boyalar falan aldım, çiziyorum boyuyorum kendimce, kitap derken resim, resim derken kitap nasılda geçiyor günler bi başka?

Çok okudum, çok.. K'misi de bilmece mübareklerin, anlamam nemümkün? Dur, neydi, haa rand!. Artık değer!. Mülkiyet!. Feodalite!. Reform!. Üretim!. Atüt!. Devrim, karşı devrim!. Evrim, bi yığın lâf bana bi kâbus bunlar!. Çözeyim diyorum ne mümkün, yediremiyorum kitapçıya sormaya ola ki o da bilmez, ayıp olur adama.. Diyorum kitapçıya hele kardeş bunların daha anlaşılırı, kolayı yok mudur? Gü-

tümsedi, raftan kitaplar aldı serdi önüme.. Hepsinin başında var, yüz soru yüz cevabı, ha şöyle yaho!. Sonraları bunlarla çözmeye çalışır oldum o bilmeceleri, eh ne kadar olursa o kadar olarak!.

Düşüme giriyor.. Rand.. Artık değer.. Uyanıyorum, ulan neydi bunlar, alıyorum sorulu cevaplı kitapları bulup okuyorum, rahatlıyor öyle uyuyorum..

Okuyordum, müfettiş geldi, dedi hadi şehre inelim.. Dedim içimden, eh tam sırasını buldun şehre inmenin, kitabın da en heyecanlı yerindeyim bitirirdim bu gece!.»

«BAŞIMIZA GELENİ ROMANA YAZAK»*

Bindiler arabaya.

Lokantada yeniidi içildi, Lâtif beyin arkadaşları da şen-şakrakl.

— Haydi pavyona, dedi Lâtif bey!.

Loş ışıklar elvan elvan..

Terli kadın kokusu içkiyle karışık ve sigara..

Çıktılar.

Yazlığa gelince, isteksizce buyur etti Cafo, Lâtif beyl..

Sevinerek kabullendi.

Cafo yaktı tüpü, çayı koyarken geldi adam.

— Yahu kusura bakma ihmal ediyorum seni, sormuyorum, nasılsın maddi yönden?

— Sağolun, param var efendim..

— Vallahi sadece maddi yönden değil, manevi yönden de bir açmazın olursa bildir bana..

— Sağolun efendim..

— Olmaz sağolun demekle!. Gel, seninle kardeş olalım!

— Kardeşiz zaten ben böyle alıyorum efendim!.

— Yooo yooo, öyle değil kankardeş olalım!.

Cafo şaşırdı, baktı adamın gözlerine, sonra çayları koymaya başladı:

—Eh, uygun bir zamanda oluruz!

Raftan şeker alıp dönerken adamın, masadaki jileti alıp parmağını kestiğini ve akan kanı dehşetle gördü!.

---

* **Urfa hoyratlarından.**

— Gel, çabuk em bunul.

— Efendim nedir aceleniz sırası mı şimdi?

— Hayır, yarın ne olur kimbilir?

İçi kalktı, bi insan kanı kalmıştı içmedik! İçi bulantı dolu, parmağı a!dı ağzına ve çıkarıverdi, aldı uzatılan jileti kesti parmağını, adam emdi akan kanları!.

Lâtif, çayını bitirmeden kalktı gitti iyi geceler dileyerek, Cafo koştu tuvalete, çıkardı içindekileri boğulurcasına..

Bir ağrı saplandı başına, attı yatağa yorgun bedenini, açtı kitabı hayır, sayfalar, satırlar, satırlarda harfler uçuşup duruyor kelebek olup rengârenk ve bıraktı, söndürdü ışığı..

Sabah bekçinin sesiyle açabildi gözlerini..

— Abi ne uyku böyle? Hem hastayım diyorsun hem de içk'den alemden geri kalmıyorsun.. Şehre gidiyorum var mı bir isteğin?

— Haklısın, kıramadım arkadaşları.. Gazetelerimi alıver bi zahmet..

Çayını içti, kalktı midesi, kan kokusu ağzında, dar geçti tuvalete!.

Gezindi kumsalda, kitap el'nde uzandı kumlara, okudu, okudu anlamadı ne okuduğunu!

(Nedir yaho bu kan emmek, emdirmek? Niçin?

İnsanın birbirini sevmesi kanla mı olur? Ne var bunun altında, ne biçim inanç bu, iğrenç!. Adam hayli sarhoştu dün gece, tamam.. Taktı kafasını illa kankardeş olalım.. Nası inanır buna, okumuş adam üstelik!. Üstelik biliyor beni, azılı bir katil!. Neden, neden? Nedeni şu canım, beni kendisine emanet eden arkadaşıma saygısı sevg'si var onun hatırına tüm bunlar.. Kankardeşlik yaygındır bizim oralarda sanıyor ben de inanıyorum bu kankardeşlik dalgasına, ondan..

Acaba?

Ama yine de rahat değil içim..

Yitmiş gitmiş insanlara güvenim.. Bu kuşkularım, başıma bi ağrı gibi saplanan bu kuşkularım doğru mu?

Hele dur Cafo bozma kafanı, hayrdır!)

Cafo daldı kitaplara..

Günler, «kitaplı» geçiyor..

Uğradı «kankardeşi» bir gece!.

Cafo, yapmakta olduğu yemeği göstererek «buyur, hoşgeldin kardeşlik!» dedi.

— Demek yemek de biliyorsun haa?

— Ne yaparsın, alıştık dağlarda bayır'arda, mapus damlarında.. Yemek, çamaşır, bulaşık, hatta, geçti başımdan mapusta kenef temizliği!.

— İyi iyi.. Yemek var ama, içki?

— O yok işte!.

— Arabada var, alıp getireyim!

Döndü naylon torbalarla.. İçkiler, mezeler, meyvalarl.

(Hazırlıklı, hesaplı gelmiş, hayrdır!)

İçtikçe içiyor kankardeş, içtikçe ahlıyor pufluyorl Ruhu kararıyor Cafo'nun bunlardan, sıkıntılı, çekip gitse artık diye yalvarıyor içinden birllerine!.

Teypte bir hoyrat; Urfa Harran hoyratı, yanık:

«Başımıza geleni romana yazak!.»

Belki hoşlanmadı bundan deyip uzanıyordu teype, Lâtif atik davranıp kapatıverdi «zak» diye sustu band!

Duruverdl evren.

Baktı Cafo'nun gözler'nin içine, bir tuhaf..

— Biliyor musun Cafo, kahpe bir dünya bul.

— Nasıl yani, anlamadım?

— Senin durumun içler acısı, malûm, ama sen aldın intikamını, rahatladın!.

Dinlemeye durdu Cafo, kuşkular içinde ve kafasında binlerle soru..

—İnan bana Cafo, senin davana vakıf olunca dünyalar başıma yıkıldı.. Sizin orda diyorlar, bir insan ya ırzı için, ya rızkı için adam vurur, doğrudur azizim, doğru bir sözdür bu!.

— Yooo yok abi, aslında yanlıştır bu.. Ben yallah diye atlamadım bu kadar suça.. Bi yığın nedeni var.. İçinde yaşadığım toplumun geçerliliğini yitirmiş gelenekleri, görenekleri.. Törelerimiz başta.. Din, mezhep anlayışımız, bunların açmazları, boğuntuları, ama kolay kolay

kopulamıyor asırlar ötesine dayanıyor ucu, kolay değil elbette içimize kazınmış ruhumuza işlemiş!. Irzına namusuna leke mi oldu, çekip vurup öldüreceksin bunu yapanı, yapanları!. Oysa boşamak, tamam bu iş burada biter demek de var, varmış!. Bi kız istersin vermezler, neden? İsteyenin kişiliğine değil malına bakarlar önce, sen onu o seni seviyormuş, umurlarda mı? Sırtın kavi, cebin doluysa tamam!. Madem seviyorlar birbirini verin gitsin, kavuşturun, hayır, olmuyor böyle, sonra elin kana bulaşıyor!.

— İyi konuştun Cafo, en uygunu ayrılalım demek, en uygarca davranış budur.. Bak, kankardeş olduk biz, aramızda ayrılık gayrılık olmamalı, kalmamalı, ortak etmeliyiz dertlerimizi birbirimize tamam mı?

— Bu kankardeşlik falan değil, bi güven sorunu, inanmak, sevmek saygı duymak sorunu abi..

— Öyle mi? Bak şimdi, iyi dinle beni..

Çay bardağındaki rakıyı dikti kafasına, ekşitti yüzünü, sustu uzun süre.. Sonra kaldırdı başını, kanlı gözlerini dikti Cafo'ya..

— Bak.. Nasıl söyleyeyim? İki üç ay önce yengen bana dedi ki.. Bir adam askıntı oluyor bana.. Önce ses etmemiş, sonra adam işi uzatmış, başlamış eve de telefon edip asılmaya.. On senelik evliyim ben.. Ruhunu bilirim karımın, yapmaz, imkânı yok yapmaz evlilik dışı bir iş.. Yapsa tamam, boşanalım derim, boşanırız olur biter, severiz birbirimizi.. Şimdi boşayayım mı yoksa öldüreyim mi karımı, adamı?

— Takma kafanı abi, o köpek bi iki havlar bırakıp gider sonunda..

(Şimdi anlaşıldı, şimdiii.. Adamın baştan beri demek istediği bu.. Doğru ise anlattığı, gerçekten bok bir durum..

Yoksaa? Yoksa bu işe beni mi bulaştırmak istiyor? Bu kankardeşlik dalgaları falan, bu izzet ikramlar falan?)

Kardeşlik yalpalanarak bindi arabasına..

Unutmaya çalıştı Cafo konuşulanları..

Dalıp gitti sayfalara.. Saatlerce.. Günlerce dalıp gitti..

Yine en güzel yerinde, en okunası en sevilesi bir yerde, Lâtif kardeşliği neşeyle karşısında!.

— Aman yahuu at şu kitabı elinden, seni almaya geldim, bu gece felekten güzel bir geceyi iyi edeceğiz, davran bakalım!.

Özürleri diledi Cafo, direndi, kandıramadı adamı..

— Nedir yahu kapandın buraya iki aydır kitap düşmüyor elinden, şuraya bak, sanki kitapçı dükkanı, yazık verdiğin paralara!.

Sıkıntıyla giyindi Cafo...

Kapıdan çıkarken durdu birden, döndü odasına!.

(Rahat etmiyor içim. Hani atacaktım denize? Atamadım!. Şimdi de kuşanıyorum üstelik, yahu nasıl adamım ben?)

Lâtif geveze bir kuş.. Duramıyor yerinde, ısmarlıyor ardı ardına, içiyor, yiyor buyruklar veriyor garsona, kahkahalar patlatıyor!.

(Anlaşılan rahatladı karısından yana.. Neydi geçenki hali? Bi de şu haline bak!. Hayrdır!.)

Çıktılar lokantadan, Lâtif bey sonsuz kahkahalar içinde, sürüklüyor Cafo'yu ilerdeki pavyona!.

— Sağol abi.. Keyfim yok, başım ağrıyor bağışla beni eve döneyim!.

Tuttu kolundan:

— Bir kadeh de burada içmeden bir yere gitmek yok, dinle sözümü!.

Dinledi!.

Sahnenin önünde, herşeyiyle donanmış bir masaya buyur etti garson!.

— Siz daha önce haber mi verdiniz kardeşlik, masa hazır baksanıza!.

— Haa.. Şey.. Telefon etmiştim lokantadan!.

Garsonlar el pençe divan!.

Sahneye çıkıp türküsünü, şarkısını söyleyip bitirenler ardı ardına!.

— Huzurlarınızda, Türkiye'nin bülbülü Alev!.

Pavyon inledi alkıştan..

Kulisten başladı söylemeye, yavaş yavaş girdi sahneye Alev, Türkiye'nin bülbülü!. Alkışlar.. Alkışlar.. Çiçekler yağıyor her yandan.. Ardı ardına patlatılıyor köpüklü şaraplar!. Pavyon adı, şampanyalar!.

Saçları sarı sarı yanıyor kadının, sonra ala, mavîye dönüşüyor, ta-

rıyor renkli projektörler kadını adım adım, ince uzun boyu daha bir uzuyor ve gözleri onların masasında!.

Koşarak gelen bir garson, Lâtif'in kulağına eğildi fısıldadı, o, başını sallamakla yetindi.

Bir çiçekçi kadın çıktı sahneye, kucağında kocaman bir sepet içi çiçek dolu, elinde bir «şampanya!» şişesiyle bir garson!. Çiçekçi avuç avuç serpmeye başladı çiçek yapraklarını, çiçekleri Alev'in başından aşağı, garson patlattığı köpüklü şarapla, yere düşen çiçekleri, elvan elvan yaprakları sulamaya başladı!.

Geldi aynı garson, eğildi Lâtif'e, telefona çağrıldığını söyledi.

— Cafo bir dakika, bakayım şu telefona, kimm'ş?

— Tabii ab', buyrun.. Ve arka masaya gürültülerle oturdu üç kişi..

Son çiçekler de serpildi ve bitti şarap!

Garson, Cafo'ların masasını işaret etti şarkıcıya, kadın gülümseyerek selâm verdi, eğildi hafifçe.. Ve şarkısını söyleyerek indi merdivenlerden, masaya doğru ilerlemeye başladı!. Yaklaştı yaklaştı ve garson çekiverdi sandalyayı kadının altına!. Söylüyor şarkısını gözleri Cafo'nun gözünde.. Şaşırdı Cafo, dolaştı eli ayağı, kaydı gözleri kadından masalarına.. Viskiler.. Şampanyalar.. Meyvalar.. Yemişler ve çiçekler..

Garson yeniden geldi, eğildi Cafo'nun kulağına..

— Beyefend', Lâtif beyin acil bir işi çıkmış, yarım saate kadar gelecekler, size haber vermemizi buyurdular!.

Kadın, bir elinde viski bardağı, öbür elinde mikrofon, eğilmiş Cafo'ya söylüyor şarkısını gözlerini gözlerinden ayırmadan ve o anda düştü bir fındık masaya!.

Cafo bakındı yöresine..

Sonra ufak bir mandalina kabuğu inivердi önüne!.

Kadının sesi yavaşladı, asıldı yüzü!.

Cafo arkadaki masaya baktı, üçünün de ağzı açık, altın dişler parlıyor ve sırıtmalar içinde..

Döndü ve yine düştü bir fındık, değdi kadehe, çınladı kadeh!.

Hışımla baktı masaya, onlarsa sırıtıyor, gülüyor, kalkarken ayağına bastı kadın, baktı yalvaran gözlerle, oturdu Cafo..

Vücudu gerildi..

Kıpır kıpır oldu oturduğu yerde!..

Tuttu kendini!.

(Bir iş var bundal.

Apaçık tahrik ediyorlar benil.

Kadının önünde gururumla oynuyorlar, olmaz bu.. Sığmaz insanlığa..

Peki hangi cehenneme gitti bu adam?

Başımdaki dert çok bile bana..

Nereden çıktı bu pavyon dalgası? Bu kadın bu adamlar?

Ey gök çadırlım, sabur ver sen bana, uydurtma şeytanal.

Uydurtma bu pezevenklere!.)

Alev yavaş yavaş kalktı masadan başıyla selâm verip, bitirdi şarkısını, başkası geldi yerine ve sonra masaya döndü..

Gürültülü b'r müzik, davul sanki Cafo'nun başında dövülüyor!.

Zonkluyor başı!.

Kadının masaya gelip oturmasıyla yine başladı, fındık, fıstık, mandal'na kabukları yağmaya!. Cafo, sertçe vurdu çatalı tabağa, geliverdi garsonl.

— Yok mu sizin müdürünüz? Bu ne be? İki saattir çöplüğe döndürüldü masamız kabuklarla, ne oluyor ayıp değil mi?

Süratle uzaklaştı garson, ama gelen giden olmadı ve ara sıra yine düşüyor kabuklar masaya!.

— Hanımefendi özür dilerim, tuvalete kadar gideceğim, lütfen ben dönmeden siz de masamı terkedinl.

Ve oturdu masasına tuvaletten dönünce, hışımlal.

(Dellenme Cafo.. Dellenme yine.. Ne yapmak istiyorsun, neden titriyorsun öyle? Neden titriyor ellerin, neden değişti bakışların!. Tıpkı tıpkı ama, önceleri olduğu gibil. Neden ter boşanıyor yüzünden... Öde hesabı.. Öde hemen, çık dışarı temiz havaya, atla bi arabaya dön evine durma kalkl Uymal. Uymal. Uymal.)

Çıt etti yine bir fındık masada.

Elini beline atıp döndü ve gördü ellerinde silahlarıyla üç polisil.

Kalakaldı olduğu yerde, baktı telsizle konuşan polislere, bir rahatlık duydu..

(Gördün mü? Yetiştl Gök çadırlın imdadına, kurtardı seni bok yoluna kan dökmeden!. Kim tanır beni burada, neden gurur meselesi ya-

pıyorsun değer mi, öde hesabı çek git.. Hadi kalk, öde hesabı ve git uslu uslu evine!.)

Ödedi hesabı..

Arkasına bakmadan çıktı pavyondan..

Kokiadı yosun ve pislik kokulu havayı, çekti ciğerlerine.. Çekti.. Çektii.

(Nerde kaldı bu adam? Hemen dönecem demiş.. Çekip gitsem ayıp olur mu acep? Bekleyim biraz daha, gelmezse döneyim eve, ayıp mayıp!.)

Üç kişi çıktı kapıdan..

Birisi önde, ikisi arkada.. Masayı fındık, fıstık kabuğuyla doldu-ranlarl

Öndeki süzdü Cafo'yu sarhoş bakışlarla, döndü işaret etti arka-daşlarına Cafo'yu gösterip ve üçü de gelmeye başladılar üstüne üs-tüne!

(İçerdeki hareketleri yetmedi anlaşılan!. Geliyorlar üzerime, sille tokat, yumruk, nerem gelirse vuracaklar, kıracaklar, üçü birden!.)

Birden asıldı tabancasına!

Beş kere inledi pavyon sokağı, yankılandı!.

Ve içerdeki polisler çıktı yıldırım gibi, bağırdılar:

— Dur polis.. Kaçma.. Dur!.

Cafo'dur salladı kalan iki mermiyi boşa ve daldı gitti caddelere daldı sokaklara, bir yandan da yedek şarjörü takıyor, ardındadır po-lisler yağdırıyorlar mermileri ama anlıyor Cafo atışlar vurmaya de-ğil.. Eğer atsalardı vurmaya çoktan yıkılmıştı yerlere, koşuyor, koşu-yor girdi bir sokağa, polisler iyice yaklaştılar!.

Duruverdi, dünyası yıkıldı..

Sokaktır, çıkmazı da var!.

Sirenler yırtıyor geceyi..

Takviyeler geliyor!.

Sarıldığını anladı ve yapacak hiç, ama hiçbir şey yok!.

Üçüncü atlamasını yapmış bir çekirgedir Cafo artık!.

Megafondaki sesler yankılandı çıkmaz sokakta da..

Kaldırdı ellerini havaya..

Koşarak geldi üç polis, aldılar elinden silahı ve yerde buldu kendini Cafo, s'lledir, tokattır, iniyor iniyor!.

— Ne vuruyorsunuz ne vuruyorsunuz? Teslim oldum işte.. Teslim oldum!

İtiverildi arabaya sille tokat ve de cop, nereye kadar sürdü, bilemedi, son cop indiğinde kafasına, düştü yüzüstü, nezarethanedir burası!.

Yarım saat sonra cinayet masasına devredildi, binanın ikinci katı.

Tepeden tırnağa arandı.. Kemerdir, saattir paradır alındı hepsi..

Komiser elindeki kimliği uzattı burnuna..

— Bu kimlik senin mi?

Başıyla yanıtladı..

— Adın Ahmet.. Soyadın Enç.. Urfa'lısın.. Eveeet.. Söyle bakalım Ahmet Enç, en doğru cevaplarını hazırla, ben sadece doğruyu isterim bana Allahsız Natık derler.. Doğru söylersen kazanırsın, söylemezsen sen düşün gerisini.. Vurduğun adamı tanır mısın biiir? Neden vurdun ikili?.

Anlattı Cafo hepsini, tek tek ve de en doğrusundan!.

— Yani bu anlattıklarının hepsi doğru mu?

— Doğrudur, neden yalanım olsun?

— Bak yine söylüyorum, şimdi pavyondakileri getirteceğim, eğer yalanın çıkarsa ölümlerden ölüm beğen delikanlı!.

Get rildiler..

Garsonlar.. Şarkıcı kadın, patron!

Soruldu.. Soruldu.. Soruldu.

Hiç kimse görmemişti fıstık, fındık kabuğu atıldığını!.

Hiç kimse garsonu çağırıp önlem alınmasını istememişt'l.

Onların pavyonunda olmazdı böyle terbiyesiz işler!.

— Hani lan, bak hepsi burda, neden ya'an söyledin?

— Yalan söyleyen ben değilim amirim, asıl bunların söylediklerinin hepsi yalan hepsi düzmece, işte şu garsondu çağırıp şikayet ettiğim, işte şu kadındı masamda oturan onun önünde olup bitti hepsi!.

— Siz miydiniz bunun masasında oturan?

— Evet efendim..

— Peki, bunun anlattığı gibi masaya kabuk falan atıldığını gördünüz mü?

— Hayır, görmedim!.

— Peki Alev hanım, bu ölen adamı daha önce görmüş müydünüz, tanışıklığınız falan var mıdır?

— Nasıl birisi olduğunu bilmiyorum, gazinoya devamlı gelmişse o başka!.

Cafo, kalorifer borusuna bağlı zincirli kollarını gerdi, çıldırmıştı sanki, amir sertçe baktı..

Gösterdi Cafo'yu..

— Ya bunu, bunu daha önce tanır mısınız, gördünüz mü?

— Hayır, ilk defa bu gece gördüm, ama yanındakini tanırım, gelir ara sıra.. Fakat dostluğumuz yoktur.

— Ne, bunun yanındaki mi dediniz?

— Evet, öyle dedim, yanında birisi daha vardı.

— Kimdi yanındaki ulan? Bak, yanında birisi varmış sen söylemedin!.

— Evet vardı amirim.. Ona telefonda çağrıldığını söyleyen de şu garsondu.. Sonra bana gelip arkadaşımın yarım saat sonra döneceğini de söyleyen aynı garsondu.. Sonra arkadaşımın ne ilgisi var benim işimle?

Amir heyecanlandı..

— Tamaaam.. Tamam.. Şimdi iş çıkıyor ortaya!.

İki polis telaşla girdi..

— Tamam komserim, maktul hakkında gerekli bilgileri bulduk..

Anlattılar.. Salim Yaşar.. Niğdeli.. Tarım teknisyeni.. Yanındaki yaralı ise amcasının oğlu, onun da bir kumarhanesi var!

«...Ve böylece, vurduğum kişinin kimliğini ben de öğrenmiş oldum!. Komiser kızmıştı, ulan dedi, desene bunu Urfa'dan tanıyorsun, Halfeti'de görev yapmış.. Takip edip öldürdün değil mi? Tanımadığımı söyledim, ilk kez pavyonda gördüğümü söyledim yemin billah, ama anlayan dinleyen kim?

Tanıkları yeniden çağırttı, aynı sorular aynı cevaplar!. Dedim, efendim inanın bana, bana yapılanları görmediklerini söylediler yeniden, sanki ağız birliği etmişcesine! Aslı benim söylediklerimdir bunların hepsi ama hepsi yalan söylüyor, anlamıyorum neden neden?

Nafile! Kızdı komiser, dedi, anlaşıldı sen bizi oyalayacaksın.. Çağırdı iki polis, dedi getirin yalan makinasını!.

Valla sevindim, bu insanlar yalan söylediler bari şu makina çıkarsın doğrusunu.. Getirildi yalan makinası!.

Şaşırdım, bu makina değil falakal.

Ucunda telleri olan antika bi telefon makinası!.

İki metre uzunluğunda şöyle ensiz bi tahta..

Tahta coplar!.

Dedim içimden, ulan bu nasıl yalan makinası makinaları böyle?

Dedi komiser, hele biraz ısınsın!.

O anda bi araba lastiği geçirildi kafamdan aşağı, kollarıma kadar, sağa sola vurarak ısıtmaya başladılar!. Hareket edemiyorum.. Sonra lastiği çıkarıp kollarımı açtırdılar iki yana o kalın tahtaya bağladılar iki yerden, yapışıp kaldım!. Takıldı ayağıma falaka değneği, girişti iki polis tahta coplarla tabanlarıma!. Demir döver gibi tempoyla basıyorlar tahta copları, biri iniyor öbürü kalkıyor, dayandım, dayandım, sonra dayanamadım bağırmaya başladım zira dayanılacak gibi değil acıları!. Ama durmuyor bunlar, istediğin kadar bağır çağır aynı tempoyla sürüyor dayak, çok mu çıktı sesim, yoksa makinanın bi parçası mı ne, bilemiyorum, suratıma pis bi minder bastırdılar, polisin biri ayağıyla bastırıyor mindere, boğulacam ve iniyor tahta coplar, ne kadar sürdü bi dakika mı bi gün mü bi ay mı? Bi kaç kez geçtim kendimden, sonra tümden mi bayıldım, bilmiyorum bilemiyorum!.

Kaldırdılar, ama nasıl durursun ayakta mümkün mü, değil, bağırdılar koş ulan şimdi odanın içinde!. Koşayım dedim kapaklandım, kaldırdılar sille tokat, koşmaya çalışıyorum, yıkılıyorum, duvara tutunuyorum ara sıra koşuyorum, koşuyorum, koşuyorum ve koşamadım, yıkıldım!. Tamam dediler..

Yine sorgu.. Neden öldürdün? Söylemezsen sen de öleceksin falan.. Yatırın.. Yatırıldım!. Aynen devam etti falaka, ama artık acısı başka, sağ tabanımdan geliyor sızılı acı, copu gördüm kanlı, kanlar inip kalkıyor artık, tahta cop değil!. Geçtim kendimden bunu iyi hatırlıyorum, bi aralık açabildim gözlerimi, o telli aletle uğraşıyorlar, telin bi ucunu sağ elime, bi ucunu sol elimin başparmağına bağladılar azıcık su döktüler.. Ne olacak bu, nedir marifeti bunun derken vücudum sıçradı, titredim, bütün damarlarım çekilir gibi oldu, sıktım dişlerimi, sıktım ne kadar sıkılırsa o kadar, ölüm bu mu acep? Kesik ke-

sik sarsılıyor vücudum.. Sonra ara verdiler, yine aynı sorular aynı sorular!.

Söyle.. Söyle öleceks'n söylemezsen!. İniverdi cop parçalanmış tabanıma, artık dayanamadım, bağırdım ulan öldürmezseniz hepiyizin avradını... Nasıl kaptı lastik copu nasıl vurdu kafama, gözüme, anlatılmaz!. Delirdi adam, indikçe lastik cop; suratımda, gözümde burnumda şimşekler çakıyor, yıldızlar tıpkı Harran göğü gibi elvan elvan hepsi, çakıyor, uçuyor, uçuşuyor tüy gibi, hızlı, yavaş..

Gözümü bilmem kaçıncı defa açtığımda dayağın durduğunu gördüm!.

Onlar yoruldu, ben bitik!.

Çözün dediler, çözdüler d'ktiler ayağa!. Ve dikilir dikilmez sağlı sollu iki yumruk yedim, yeniden yıldızlandı dünyam, tuzlandı ağzım ılık ılık, ılık ılık akıp geliyor kanl.

Çok kızmışlardı küfrüme anlıyordum bunu o acılar içinde, ellerim arkadan bağlı, onu da çözdüler, yıkıldım nezarethaneye ardımdaki tekmenin şiddetiyle.. Öyle kalakaldım, uyumak, uyumak belki beş sene uyur kalırım ama bırakmadılar yeniden geldiler, yeniden kuruldu yalan makinası bu defa, nasılsa patlamamış öteki tabanıma in'p kalkmaya başladı tahta copları!.

Bi aralık komiser bey, kalktı geldi yanıma, dedi sahi ulan kimdi o yanındaki? Söyle ismini, söyledim.. Vay dedi, demek ki üstelik müfettiş ha? Ulan neden söylemedin şimdiye kadar? Dedim s'z şimdiye kadar sordunuz mu söyleyim efendim?

Sordular nerede otururum, ne iş görürüm falan, zorla koydular arabaya iki araba hareket ettik bizim yazlığa doğru!.

Allak bullak ettiler odaları.. Bi kutu mermiyl de buldular, kitaplar sanırım üç çuval tuttu, döndük..

Komiser, yere dökülen kitapların birini alıyor, öteki atıyor yere, bakıyor, okuyor kapaklarını.. Dedi, ulan bunlar ne? Dedim kitaptır, dedi tahsilin nedir, ilkokul!. Kızdı.. Lan itoğlu it, bunlar ilkokul mezununun okuyacağı kitaplar mıdır? Yatırın falakaya!.

Dellendi sanki, der çabuk yatırın, çabuk verin copu!. Ulan şimdi çıktı mesele, siyasi bu pezevenk!. Baksana okuduğu kitaplara çoğu Rus yazarı yok Dostoviyiski yok bilme ne bok Marks bok püsür!.

Yatırıldım, artık ayakları paramparça falan diyen yok, yitirdim acılarımı duygularımı, duymuyorum anlatılmaz bu, yani ben ben değ-

lem. Yine telefon.. Bu sefer kulak memelerime, afedersin hayalarıma!.

Komiser eğildi yüzüme, söyle ulan diyor, acilci misin sen? Söyle ağır ceza reisini de sen vurdun değil mi? Söyle? Sadece bakıyorum, ağzımı açacak halim yok artık!.

On gün önce ağır ceza reisini öldürmüşlerdi, acilciler diye de bi pusula bırakmışlar, dedim yedik boku, bunu da bana yıkacaklar!

Bi yandan da kitaplar!. Ah o kitaplar, meğer kitap neler neler getirirmiş insan başına!. Sanki her sayfa için on tahta copl işte dedim, okumanın bedeli de bu olsa gerek, o halde evet, o halde gülmem geliverdi!. Belki ağlamaktı bu gülme niyetine!.

Lâtif beyin evini sordular, bilmiyorum ki, işini söyledim..

Nezarete atıldım, o yer yer ıslak, dayanılmaz kokulu beton nasıl da yumuşak gelmişti? Her yanım sızlıyordu, uzandım yavaşça, acılar içinde ve sabah kapının açılmasıyla uyandım!.

Komiserin odasında karşılaştık kankardeşimle!. Beni görünce ayağa kalktı, geçmiş olsun kardeşim dedi, sordu nasıl oldu bu dava.. Benden sonra mı? Vah vah!. Keşke seni yalnız bırakmasaydım, ama olan olmuş gibi martavallar!.

Dışarı çıkarıldı ve benim ahret sorularım yeniden başladı.. Bu adam seni teşvik etti değil mi, söyle o yaptırdı değil mi? Öğrendik, öldürdüğün adamla bunun arası iyi değilmiş!.

Dedim, bunu bilmem, bildiğim bu adamla cinayetin ilgisi yok! Bana ima bile etmemiştir, Allah var..

Onu yeniden aldılar içeri, sordu nasıl tanıştığımızı, artık saklamaya gerek kalmadı, dedim, komiserim size herşeyi olduğu gibi anlattım inanın hepsi doğrudur, söylemediğim tek şey var o da adım Ahmet değil, Cafo'dur!

Düşündü, kafasını kaşıyor, durmadan, bu isim bu isim deyip duruyor!. Hemen çekmeceyi çekti, bir takım dosyalar karıştırdı ve kocaman bir vaaaay çekti, yahu senin yakalanma emrin var!. Cezaevi firarlısı.. Bilmem kimi öldürmüş, bilmem kimi öldürmüş, öldürmüş öldürmüş!

Zile bastı, giren polise kâğıdı uzattı, alın dedi, Ahmet Enç beyefendi kimmiş öğrenin!. Polis okudu bana baktı, sonra amirine dönüp, Cafo imiş efendim, Urfa canavarı diye çıktıydı gazetelerde hatırlıyo-

rum.. Komiser kızdı, hatırlıyorsun ama adamı tanıdığınız yok, hemen bildirin Urfa'ya!.

Lâtif beyle fısıldaştılar, sadece komiserin, olmaz, dediğini duyabildim.

Başladım, karakol karakol dolaştırılmaya, ayaklarım şişik, yürümek değil ölüm, her yanım çürük, sürünüyorum yürümek yerine, bu vaziyetteyken emir verildi, yeniden yatırıldım falakaya yani yalan makinasına!. Bağırdı polislerine, ya ölecek ya herşeyi itiraf edecek, başlayın!. Dedim, bilin artık söyleyecek şeyim kalmadı!. Kes lan zırıltıyı dedi birisi ve tahta sopalar inip çıkmaya başladı. Cereyan.. Falaka.. Cereyan falaka!. Tek istedikleri beni bu işe Lâtif bey soktu demem, ama nasıl söylerim olmayan şeyi? Direndim, hayır doğru değil bu!.

Arabaya bindirildim, var beş altı kişi.. Nereye gidiyoruz bilemiyorum. Sonra sahilde durduk, sürünür gibi indim, komiser verdi emrini, boğun bunu!. Bağlayın ayağına taşı salıverin gitsin deryanın dibine!. İki polis dürtüklediler, ulan doğrusunu söyle bak gebereceksin amirimiz emir verdi!.

Dedim, yok böyle bişey, ne yaparsanız yapın!.

Kollarımı arkadan bağladılar, yatırdılar yüzükoyun ve bastılar denize kafamı!. Dayandım dayanabildiğim kadar, sonra başladım çırpınmaya artık halim kalmadı, çıkardılar daha soluk alırken yeniden bastırıldı kafam epey tekrarlandı bu ve epey deniz suyu yuttum!.

Komiser, getirin dedi, bunu kurşuna dizmeli!.

Karnım küp gibi, başım dönüyor, midem bulanıyor, tutuverdiler ayaklarım dikildi havaya, ağzımdan burnumdan sular akıp gelir nasıl boğulmadım hâlâ şaşarım!.

Diktiler bir yere, komiser elindeki tomsonu uzattı polislere, birinciz vurun şunu, dedi!. Kimse almayınca sinirlendi, alsanıza yahu her zaman ben mi yapacağım bunu?

Polisin biri, ben yapamam efendim, dedi.. Bi başkası, ama komiserim dedi, arkasını dönsün kaçmaya teşebbüs etti, ihtarı dinlemedi vurduk deriz!. Tamam tamam dedi komiser nasıl yapacaksan yap işte!.

Polis aldı tomsonu makanizmayı çekip bıraktı bağırdı bana, dön lan arkanı!.

Döndüm, biliyordum bunun beylik numara olduğunu!.

Komiser, bırakın çocuklar dedi, bu herşeyi bizim kadar biliyor, tutmadı bu numara!.

Odada komiserle kimiziz, kolları masaya dayalı, beni de karşısına oturttu! Sanki bi başka adam!.

— Cafo, seni bu adam teşvik etti ya da haberin olmadan kullanıldın!

Yine doğrusunu söyledim!.

Sabahleyin nezarethanenin kapısı açıldı, Lâtif beyi ittiler içeri!. Yerimden doğrulmaya çalıştım, iler tutar tarafım kalmamış, o ise üzgün!.

— Cafo, dedi, ayıp olmadı mı? Ben sana bu adamı vur diye birşey söyledim mi?

— Söylemedin, nereden çıktı bu?

— Demişsin, beni Lâtif teşvik etti ifadeni böyle vermişsini

Ona da anlattım dilimin döndüğü kadar böyle bişey söylemediğim!.

Bi yakını geldi, parmaklıklarda ağız ağıza konuştular.. Üçyüz dört yüz lâfları geçiyor, en sonunda Lâtif, akşama kadar temin edin, dedi!. Geldi yanıma.

Neyse, dedi, ben bu parayı verdireceğim olsun bitsin bu iş, bıktım artık, evimde polis, işimde polis sorgu sual, usandım!.

— Ne parası, neyin?

— Bu işten temize çıkmam için, ne için olacak? Suçum da kaçak adam barındırmak, senin yüzünden yanlı.

— Vermeyeceksiniz, haksızlık bu!.

— Yooo başka çare kalmadı, arabamı falan satarım olur biter..

— Bak abi, yeminibillah söylüyorum bi oyun dönüyor! Verme bu parayı, eğer verirsen bak ben de yalan söylerim evet beni bu adam teşvik etti derim aniadın mı?

Şaşırdı, rengi falan attı, ama üstelemedi.. Akşama geldi para, dışarı çıkarıldık.

İfadem alınmaya başlandı, aman Allahım sanki yaptıklarıyla beni insanlıktan çıkaranlar, perişan edenler bunlar değil!. Komiser pek tatlanmış, sana inandık Cafo diyor, seni Lâtif teşvik etmedi, haydi şimdi zabıt tutacağız!.

Artık tepem attı!.

— Ben yalan söyledim, beni bu adam teşvik etti.

Sanki pimli bomba patladı koca odada, sonra küplere bindi komiser başladı bağırmaya:

— Ulan pezevenk madem bu adam teşvik etti de bizi dört gündür neden oyalayıp durdun? Dört gündür dayak yiyorsun neden şimdi bu adam teşvik etti diyorsun haaa?

Sustu, dolanıyor odayı konuşuyor kendi kendine, hayır bu yalandır, adam koskoca müfettiş, bu iftira ediyor!.

— Efendim, dört gün falakadan geçtim, orama burama elektrikler bağlandı ama beni bu adam teşvik etti diye size tek kelime söyledim mi, siz değil miydiniz illa bu adam yaptırır demem için beni perişan edenler, onca işkenceyi sırf bunu söylemediğim için görmedim mi, neden bugün önemli adam oldu, müfettiş oldu bu adam, neden?

Pat etti bi tokat suratımda, bi daha bi daha!.

Anlamıştı komiser ne demek istediğimi!.

Kan boşandı burnumdan!. Değerdi bu akmalar!

Komiser üzüldü mü, acıdı mı bilmiyorum, çöktü masasına bi baba pozunda konuşmaya başladı, yumuşak sakin.. İçten, buna inanıyorum.

— Bak Cafo, ben bunu boşa tutturmadım, benim de bildiğim bazı şeyler var, yeni yeni anlıyorum şimdi.. Senin bir piyon gibi kullanıldığını, oyuna getirildiğini, işte senin anlamadığın budur oğlum, budur!. Senin farkına varamadığın, varmadığın bu!. Herşey öylesine ustaca planlanmış ki her harfi öylesine uygun yerleştirilmiş ki, artık sen istediğin kadar direnşen evet bu adamdır beni teşvik eden diye hiç ama hiç kimse inanmaz sana, delil yok ispat yok!. Zaten bir yığın vukuatın var, şimdi de kiralık katil damgası yiyeceksin bunun ne demek olduğunu sen benden daha iyi bilirsin!. En iyisi sen temiz olarak gir cezaevine, sonra ararsın hakkını.. Bakarsın af falan çıkar, yahut her zaman yaptığın gibi firar edersin çözersin bunu!. Benim de dalgama taş atma anladın mı, bak sana söylüyorum inan bana, sen bir oyuna geldin, ama benim anlatmam doğru olmaz bunu kendin çöz!.

Zabıt zaten hazır, onların hazırladığı ifadeye bastım imzayı!.

Günlerce düşündüm cezaevinde başıma gelenleri, getirilenleri hepsini hepsini ince eleyip sık dokudum, düşündüm..

Hücreden çıkarıldığım zaman berberde gördüğüm gazete ve bir haberin en son satırı çıkmaz aklımdan, çıkmayacak, «..Sanık, sonunda, kiralık katil olduğunu itiraf etmiştir!.»

Gözümü hastanede açtım!. Paramparça etmişim vücüdumu elime ne geçirdiysem, beş gün komada kalmışım, işin güzel yanı onca taze yaram berem içinde, daha önce ağır işkence gördüğüme dair rapor da verdiler hastanede!.

Dönüşte, müdür çağırmış, gittim, çay söyledi, oturttu karşısına..

— Bak, hemşerim, dedi, senin hemşerinim ben, hakkındaki herşeyi biliyorum, ama bu son hadiseyi hiç beğenmedim.. Anladım, sen de isyan ettin bu ağır töhmete ki kestin biçtin kendini.. Ama suçun ne olursa olsun iyi davranırsan rahat edersin burada, iyi muamele görürsün.. Haydi bakalım, Allah kurtarsın!.»

Cezaevi, eski bir han bozuntusu.

Alt koğuşlarda hayvan yemlikleri, hayvan bağlama halkaları, duvarda..

Üstte ise yolcuların konaklamaları için büyüklü küçüklü odalar.

Üst koğuşlar üst kale, alt koğuşlar alt kale diye tanımlanır.

Üst kalede varlıklı mahkûmlar kalır. Koğuşların zemini tahta döşeme, ranza yok, yere seriliyor yataklar.. Bir de ufak hamamı var cezaevinin.. Üst kalede kalanlar, volta atmak için inerler avluya, o toprak düzlüğe!..

Cafo, hücre cezasını bitirince üst kaleye verildi, beşinci koğuşa.

Sekiz kişilik koğuşta, müebbetlik Fevzi dikkatini çekti Cafo'nun. Parasal durumu iyi değil Fevzi'nin, yönetim, yolunu bulsun diye hamam işletmesini buna vermiş!. Adam başına onbeş yirmi lira alıyor Fevzi, sigaraydı esrardı, buluyor yolunu!.

Cafo, eski bir «mapushaneci» olarak hemen cezaevinin girdisini çıktısını yerleştirdi kafasına!. Birkaç hemşehrisi yattıkları koğuşun altındaki koğuşta.. Tarsus canavarı da alt beşde.. Hergün geliyor Cafo'nun yanına, çaylar içiliyor, vuruluyor muhabbetin gözüne gözüne, ve kalın sigaralar sarılıyor bu ara, çift kâğıt!.

Durumu çözdü Cafo..

Müdür ve bazı gardiyanlar yabancı. Bunlar bir taraf.

Müdür yardımcısı ile kimi gardiyanlar da yerli, belli oluyor bunlar arasındaki çekişme!.

Ve mahkûmlar da ayrılmış; yerli, yabancı diye!.

Bir cezaevine ne girmemesi gerekiyorsa hepsi var içerde sokuluyor pervasızca!.

Esrar satışı yerli mahkümların elinde!.

Müdür, yönetimin gözetimindeki çay ocağını Cafo'ya verdi.

Esrar işi, belâlı, yerli kabadayılardan Sadri'de!. Tarsus canavarı da kendince satışta esrardan yana! Gelirin bölüşülmesi canını sıkıyor Sadri'nin.. Salıverdi haberi Tarsus canavarına, olmaz böyle şey, durdursun satışı!.

Canavar Sabahattin'den yanıt geldi ki «ticaret serbesttir, karışmasın dalgama!.»

Cafo'nun ilk haber salmasıyla geldi Sabahattin.. Oturdular çay-ocağına.. Demli bir çay yaptı Cafo, «kardaş» dedi.. «Buyur Cafo?»

Cafo baktı Sabahattin'in gözlerinin içine içine!.

— Cezaevinin durumu hiç hoş değildir.. Gel, sen bu işten vazgeç!.. Yarın bigün kötü bi iş olur, sürgünler çıkar, ölür üç beş kişi!. En iyisi gel sen bırak bu esrar satış dağasını.. Bak, ayrıca benim müdüre sözüm var, inan kardeş, karışmayacağım etliye sütlüye!.

— İyi ya Urfalı, kendileri satıyor gelsinler anlaşalım hiçbirimiz satmayalım tamam mı?

Haberci geldi, toplantının hazır olduğunu bildirdi!.

Yerli yabancı on kişi.. Yerlilerin içinde Cafo'nun sevdiği Arap karşıladı onları, oturdular, selâmlaşıldı. İrice bir sigara dolaştı durdu, katmerlendi, sıra Cafo'ya gelince koydu elini döşüne, atladılar..

Arap aldı ilk sözü, anlattı neden toplanıldığını «bu anlaşmazlığı tatlıya bağlayarak, burada ne karara varılırsa diğer iki arkadaş da bu karara uymaya mecburdur!.»

Döndü Cafo'ya:

— Cafo kardaş, sen bilirsin bu işleri, şimdi ben senin memleketinde yatsam, sen yerli mahküm olarak dururken bu iş düşer miydi bana?

Cafo, gülümsemekle yetindi.. «Bakele Sadri» diye sürdürdü sözünü Arap, «bu iş konuşmakla çözülür..»

Sadri yeniden baktı Cafo'ya, bekliyor konuşsun Cafo, anladı. Sakin sakin, «Sadri kardaş» dedi.. «Buyurasın Urfalı?»

— Bakın, burada hepimiz aynı şartlar altında çeşitli suçlardan yatıyoruz, kimimiz yerli kimimiz yabancı. Şunun için diyorum bunu, ayrımcılık değil kastim.. Yerlinin ziyaretçisi iki üç güne bi gelir, yabancının öyle mi, onbeş günde bi ayda bi, kimi daha fazla.. Bu yüzden onların ne kadar mağdur olduğunu bilmez misiz? Aslında hakçası, bu

gibi dalgayı yabancılara tanımak gerek ammaaa... Amma en iyisi, derim gelin hep beraber bi karara varalım bunu sokmayalım cezaevine, sokturmayalım!. Aramızda yolsuz, yoksul insan çok, arkadaş çok, bunlar da malûm sebepten, ellerine geçen, gönderilen üç beş yüz lirayı da getirip bastırıyorlar esrara, öteki harcamalara nanay!. Yooo, biz esrarsız yapamasız deseniz sen de getirt öteki de getirtsin buna kimse karşı çıkmasın, ama aslolan bunun hiç sokulmaması bence!.

Arap onayladı Cafo'yu!.

Sadri'nin bir yanlısı karşı çıktı:

— Olur mu yahu, biz bunun müptelasıyız nasıl oluruz bunsuz?

Anlaşma olmadı! «Herkes bildiğinden şaşmasın» dedi birisi, toplantı dağılırken!.

O günden sonra Sadri ile Sabahattin'in arası iyice açıldı!.

Ve birgün, Sabahattin tarafından şişlendi Sadri!.

Cafo fırladı koğuştan, Sabahattin elinde şiş, bağırıyor:

— Hadi laaan, hadi, yok mu kendine güvenen? Karı gibi dırdırla olmaz bu işler, gelen varsa buyursun!.

Sakinleştirdi Cafo eli şişliyi, soktu koğuşa..

Sadri zor yetiştirildi hastaneye!.

O anda bir grup ellerinde şişler bıçaklar saldırıya geçti, alt kattan karşılık görünce kaçtılar yukarı!.

Savcılık hemen el koydu olaya, yerli mahkûmlar müdür aleyhine ardı ardına verdiler dilekçeleri, işler iyice sarpa sardı ve öğrenildi ki «yerlilere bolca silah geldi!.»

Müdüriyete çağrılan Cafo'ya müdür üzgün üzgün bildirdi, başka yere tayininin çıktığını!. Yakında ayrılacağını söyledi..

Gözleri parladı Cafo'nun, içindeki kıvancı belli etmemeye çalıştı:

—Ne zaman gideceksiniz efendim, evi ne zaman götüreceksiniz?

Gülümsedi müdür!.

Cafo, cezaevinin planını getirdi gözünün önüne yeniden, evet kaçışa en uygun yer cezaevinin bitişiğindeki müdür evidir. Hamamın tavanı tahta... Şöküldü mü tahtalar ossaat inilir müdürün evine ve kapı cezaevinin dışındadır, ne jandarma ne tel örgü!.

Yeniden içi kıpırdadı Cafo'nun!.

Eh, hamama da koğuş arkadaşı Fevzi bakıyor, tamamdır bu iş!.

Çekti Fevzi'yi bir köşeye, dedi hal böyle böyledir! Ve özgürlüğe «tayin»lerini çıkardılar kendi kendilerine, ilk fırsatta!.

Hastaneden çıkartılan Sadri koğuşunda yatıyor, ne ki yerliler bu vurulmayı Cafo'dan biliyor!.. Cafo'dur, koymuştur aklına kaçmayı, hiç mi hiç karışmak istemiyor etliye sütlüye, kaçmanın kaçabilmenin yüzü suyu hürmetine!.

Fevzi'nin hırçınlaşmasını, esrar dozunu arttırmasını, ne derse ters ters yanıtlar vermesini çözümleyemiyor.. Tersienen Cafo aşağıdan alıyor, esrardandır diyor ve «o gün» yaklaşıyor!.

«Cafo bu adam gece saat ikide yerlilerin koğuşuna gitti iki saat kaldı haberin olsun».

Sarsıldı bu pusula haberden!.

Gece, kalınca bir sigara sardı çekildi köşesine, yavaş yavaş içti sigarayı, içine sind're sindire bitirdi, koyar koymaz başını yastığa, uyudu!.

Fevzi bakındı etrafına, dinledi ortalığı, sonra yavaş yavaş kalkıp çıt çıkarmadan ayrıldı koğuştan!.

Cafo da oturuverdi yatağına..

(Evet kuşku kalmamıştır, bu adam bi fırıldak çeviriyor.. İnek, beni esrar içti sandı, sızıp kaldı belledi.. Vay garip Fevzi, yoksul Fevzi vay!.)

İki saat sonra dönen Fevzîye sordu:

— Nerden gelisen Fevzi kardaş?

— Her gittiğimiz yeri sana söylemeye bildirmeye mecbur muyuz yahu?

— Tabii değ'lsin canım, zaten böyle bişey de demedim..

Soluklandı, baktı Fevzi'ye:

— Günümüz yarın doluyor Fevzi..

— Ben vazgeçtim!.

— Ne, vaz mı geçtin, neden?

— İşte öyle!..

— O zaman ben giderim!.

— Nereden? Hamam benim elimdedir, başka yerden gideceksen eh git bakalım!.

Cafo, gece elinde bıçağı öyle uyudu!.

Fevzi ile tüm barışma çabaları sonuçsuz!.

Tüm düşleri yıkık Cafo'nun, neler neler feda etmişti bu kaçmanın hatırına, tek tek geçirdi, yaşadı. Hınçla baktı Fevzi'ye..

Zuladan akıp geldi bir pusula daha:

«Kardeşim Cafo selamımdır seni ikazetmek arkadaş olarak vazifemdir benden duymuş olma bu gece yerli çocuklarca ölüm kararın alındı bunu da Fevzi yapacak kardaşın arap».

Sabahattin'e uzattı pusulayı, sıçradı yerinden Tarsus canavarı..

— Vay vay vaaay!. Tamam kardaş kapılar açıldı mı bunu hallederim ben!.

— Yooo, bu benim işimdir karışma sen!.

Senindir, benimdir tartışması uzun sürdü ve «İş» Cafo'nun üzerinde kaldı!.

Sabahtır.

Çaydanlıklar fokurduyor..

Meydancılar çoktan bitirdi temizliği.

Üst beş'e girdi Cafo.

Fevzi, ayağında karaşalvar, tüp gazın başında ve görür görmez Cafo'yu fırladı yerinden elini cebine atarken öylece kaldı, bıçak sapına kadar girdi karnına, bir daha bir daha ve sıyrıldı, yine de kaçmaya başladı bağıra bağıra idareye doğru, yapıştı demir parmaklıklı kapıya salladı, salladı, bilmiyordu daha açılmadığını oranını.

Son darbeleri de orada yedi!

Gardiyanlar bağırıyorlar durmadan, gözleri dehşet dolu, «Yapma Cafo.. Yapma.. Bırak artık.. Bırak.. Yapmaaa!»

Yaptı!.

Fevzi hastaneye götürüldü, Cafo elinde bıçak, idareye çıkıp teslim oldu..

Böyle durumlarda en iyi, en güvenli yer hücredir.. Cafo sevindi hemen hücreye atılmasına!.

Tepeden aşağı arandı cezaevi sıkı sıkı. Bıçaklar.. Şişler.. Tabancalar.. Plaka plaka esrarlar!.

Yoksul Fevzi'nin yatağının altında kurşunu namluya sürülü kocaman güçlü bir tabanca ve elliyedibin lira!.

Geçmiş olsunları kabul etti Cafo!

— O ölmeseydi, şimdi beni ziyaret edemeyecektiniz, kabrime de

gelemeyecektiniz!. Peki ne yaptım ben bu adama? Neden birdenbire cephe aldı bana, suçum ne, çözemedim bunu, çözemedim!.

Arap başını salladı:

— Üzülme kardaş, seni öldürmek isteyen bu değildi ki!.

— Ne demek, anlamadım!.

— Bunu senin bilmen lâzım Urfalı.. Senin işin dışardani Dışarısı seni Sadri'ye havale etti, Sadrigilde Fevzi'ye!.

Çekti sigarasını sinirle..

— Cafo, sen pilli Cemal'i tanır mısın?

— Pilli Cemal mı, kimdir bu yahooo?

— Pavyoncu.. Güneş pavyonun sahibi.

Dank etti Cafo'nun kafasında tüm olaylar!.

— Tamam yahoo, ben bunun pavyonunda vukuat vermiştim!.

— İşte bu deyyus, bu pezevenk kaç görüştür geliyor buraya Sadriyle fıskos kiskos.. Tanırım bu pezevengi, iyi tanırım..

— Peki ama Arap, bu adam beni neden öldürtmek istesin, neden?

— Yahu valla sen göründüğün gibi değilsin, safoğlu safsın? Sana dışardan bu tezgahı kuranlar kimlerdir nasıl anlamazsın, bilmezsin? Al ben söyleyim, Lâtif beyle pavyoncu pilli deyuslarıdır!.

Şaşırdı Cafo, ayak değiştirdi çömeldiği yerde..

— Yaho sen nerden tanıysen bu Lâtif beyi?

— Tanımaz mıyım, benim pavyonada gelir giderdi, yahu bütün bunları sen biliyorsun sanıyordum hayret yahu!.

Gittiler..

Cafo uzandı sırtüstü, başı ellerinin arasında.. Tüm olayları tek tek, dikkatlice koydu sıraya, geçirdi aklından birbir.. Sonra başladı bunları birbirine ulamaya ve iki sözcük çıktı ağzından:

— Vay canına!.

Bahçede tartışmalar.. Ayyuka çıkıyor gürültü!.

Dinledi, tanımak istedi sesleri.. Sabahattin bu.. Bu da hemşerim Sadık..

Geldiler hücrenin önüne biraz sonra, Sabahattin titremeler içinde!.

— Cafo kardaş.. Biz seni içeri almak için isyan çıkaracağız!.

— Ne gerek var yaho? Şurda beş günüm kalmıştır.. Bakın şu beş gün bitti mi bizi birbirimize çarpanların cezasını birlikte vereceğiz, ama şimdi isyan misyan yok, aman haaa!.

Razı olmadılar!.

— Hayır.. Sen dışardayken olursa yine senden bilirler, seni sürerler!.

Aklı yattı!.

Yarım saat sonra kızılca kıyamet koptu!. Bağrışmalar, küfürler.. Yandım anamlar.. Uğultular karıştı birbirine.. Sirenler çalıyor, jandarmalar ateş ediyor, sular sıkıyor arazözler ve sarılıyor cezaevi!.

— Kahrolsun faşizm!.

— Kahrolsun faşistler..

— Hainlere ölüm!.

(Demek siyasiler de katıldı isyana!.

Bunlar yabancıları destekliyor, bizleri! Hey komiser, komiser yine de acıdım sana.. Copların, elektriğin acısı, acıları çoktan geçti, ama içimdeki acı hâlâ sürüyor.. Çok ama çok dövdün, dövdürttün beni, ama bu oyunu etmeyecektin, bana kiralık katil damgası vurmayacaktın.. İyi ki buradayım.. İyi ki içerdeyim.. Yoksa yine benden bileceklerdi solcu öğrencilerle polis arasında çıkan çatışmada yediğin ve seni ölüm atına bindiren kurşunları.. Keşke zor yetiştirildiğin Adana hastanesinde yaşatabilselerdi seni, ölmeseydin yaptığın yanlışları yaşayıp çekeydin bunların acısını.. Ama bak, şu bağırıp çağıran gençlere neler diyorlar, senin dalgandan içeri atılan öğrenciler?.)

Sadri taraftarları; bir ölü bir ağır yaralı!.

Sabahattin atıldı başka bir hücreye, tüm suçu alıverdi üzerine!.

Telgraf tellerinden akıp geldi buyruklar:

«Urfa canavarı Urfa cezaevine.. Tarsus canavarı Tarsus cezaevine!..»

Bilemedi Sabahattin'in nereye sürüldüğünü, öğrenemedi..

Kelepçe takıldı hücrede!.

— Komutanım zaten hücredeyim, ne gerek var buna?

— Aldığımız emir böyledir, bizim elimizde birşey yok yapacak!. Kelepçenin anahtarı zarfa konuldu, mühürlendi!. Urfa Cumhuriyet savcısı açacak zarfı!.

Akşamdır, tuvalete gitmek istediğini söyledi..

Götürüldü, öyle gördü işini!. Muslukta öyle yıkamaya çalıştı elini

yüzünü!. Olmadı, tutturamadı suyu!. Kuru kuru sürebildi sabunu bileklerine, bolca.

Döner dönmez hücreye, tükürdü, tükürdü sabuna, çıktı kelepçe!. Tek dişini tutturdu kelepçenin, hîni hacette sağ bileğinden çıkartabilecek kelepçeyi, denedi, denedi, rahatladı, bir sevinç sardı içini!..

Otobüs durdu Adana'da..

Tam sırasıdır!.

Ne ki dağ taş jandarma polis dolu!.

Didik aranıyor insanlar, arabalar, didik didik!.

Sordu meraklılara, dediler, Adana emniyet müdürü öldürülmüştür!.

Urfa'nın gök çadırı, masmavi..

Daha önce kaçtığı hücrede kalmak istediğini söyledi, kabullendi yönetim!.

Ertesi günü Ramazan bayramı..

Açıldı kapılar sabahtan..

Bayramdır.. Küsülüler barışır..

İnsanlar bambaşka insan oluverir bayramda!.

Barış gelir!.

Bir hoş duygu sarar tüm inanmışları, salt o gün için daha çok sarar!.

Sıra hücreye geldi, gıcırdadı demir kapı, açıldı bayramın yüzü suyu hürmetine, gelenek gereği açıldı!.

Cafo da deliendi kıvançtan!. Memleket.. Memleket havası.. Memleket suyu, memleketinin gökyüzü masmavi, kuşları, böcüleri ve ziyaretçiler, hep tanıdık, bildik yüzler, bildik şeyler..

İşte karşısında Tektek dağlarındaki çatışmada yaralı bıraktığı iki arkadaşı Osman.. İşte Ahmet.. İşte Damlayan mağarada nöbetçi bıraktıkları Şeker.. İşte Müslim!. İşte ilk firarda testereyi aşağı düşüren kader arkadaşı!.

Cafo, iki bayram yaşadı..

Sarıldı, saf kaçak sigaralar!. Miskler gibi kokuyor dumanlar, memleket kokuyor burcu burcu..

Tavşankanı çaydır kaynayan..

Murra kahveleridir..

Ve sürüyor muhabbet, en hasından, anlatıyor Şeker:

«... Neyse, siz gittiniz ya... Büyük bir şişe daha açtık Müslim'le..

Zaten kafamız iyidir, bunu da içince vallah sızıp kalmışız.. Sabah mahmurluk bozduk, başladık ufak ufak atmaya.. Derken bi karaltı oldu mağara ağzında, siz geldiniz sandık, ama baktık ki, candarmadır karşımızdaki!. Şaşkınlıktan buyurun dedi aha bu, buyurun bi iki de siz atın kardaşlar!. Ama onlar elimizi ayağımızı bağlayıp attılar cemseyel. İki kişi daha vardı cemsede, onlar da tabanca yakalatmışlar.. Konvoyun başında çavuş gidiyor motoruyla.. Sonra malüm siz'er başladınız vuruşmaya, vallahi korkular içindeyiz, yahoo bunlar bilmiyler bizim yesir olduğumuzu ister mis'n sallasınlar biriki pimli el bombası? Haydaa biz de öte dünyaya!.

Yudumladı çayını Osman..

— Siz gittikten sonra tam bir şarjör mermim vardı, beş on dakikada bi sıkıyordum tek tek, onlar da fazla atmıyor Allahçün.. Bi ben onlara bi onlar bana! Epey oyaladım sanırım, ama dayanamadım yaramın acısına, sancısına mermi de bitti kestim ateşi, bağırdım, tesl'm oluyorum.. Komutanım teslim oluyorum kanun namına, ateş etmeyin!. Bağırıyorum, yaram ağırdır gelin..

Aşağıdan bağırdılar, sana nasıl güvenelim? Dedim, namus sözüdür sözüm.. Kardeşim ve ben yaralıyız eğer yetişmezseniz ölecek kan zayından!. Bağırdılar, Cafo orada mı bağırdım, bilmeyem.. Burda bi ölü iki yaralı vardır.. Dediler, ölen kimdir! Hac'm'dir.. Bağırdılar, geliyoruz kanlıca hareket etmeyesin!. Bağırdım, tamamdır..

Neyse, ge!diler, burnuma bi namlu dayandı, dedi, kalk!. Ded'm, yara!ıyam nasıl kalkam kardaş? Komutan geldi, aldı silahımızı, kucakladılar bizi ağır ağır incitmeden indirdiler koydular arabaya, hemen hastaneye kavuşturdular.. Allah razı olsun, duyduk ki Hacim'in de cenazasını vermişler.

Hane halkına çoktan gitmiş haber..

Geldiler.

Bayramdır, küsülüler barışır, barıştır bayram..

Kok!aşıp öpüştüler açık görüşte, özlem giderdiler gözyaşlarıyla..

Buldu Cafo eski günlerini..

Çiğköfteler.. Humuslar.. İçli köfteler baharatlı.. Taze pidelere çekilmiş acılı şişler, ayranlar.. Eski dostlar, kirveler, akrabalar..

Yine de rahat değil iç', dolanıp durur yüreğinde bir acı, bir burukluk, bir kuşku!. Ve bir zalım duygu, nefret!. Kin!. Hırs!. Bürümüş

her yanını.. Yapılanlar, başına getirilenler, kâr mı kalacak yanlarına? Atamıyor bunu içinden, atamıyor.

Dolup dolup taşıyor, aklına getirince yapacakla ını, birden rahatlıyor.. Sakinleşiyor!.

Seveni çok dışarda da.. Irz namus davasındandır başına gelenler, gördüğü saygı bu yüzden bunları yerde komadığı için!.

Korku ki, adı geçince t'triyor insanlar!.

Bir türkü gibi dolanıyor adı dağları, bayırları, ovaları, köyleri tümden..

Soygunlar yapılıyor adı kullanılıp, o ise içerde!.

Ben Cafo'yum diyenler haraca kesiyor fakir zengin dinlemeden!.

Nasıl da olmuştu o iş?

Sığındılardı bir köye.

Fukara ev sahibi, bu tanımadığı insanlarla bölüştü aşını, y··murtalar kırdı yağa, yufka ekmekleri ısladı, çaylar koydu ocağa.. Sevdiler-di adamı, adamsa dertli. Deşelediler, Urfa canavarı Cafo'dandı sıkıntısı!. «Haraca kesiyor ortalığı, illahlah ya resuli bu canavarın elinden, tez günde belâsını bula!. Demişlerdir, canavar fakir fukara babasıdır, ırzdan bulamıştır ellerini kana.. Kolluyor yoksulları.. Haydi oradan, bu mudur ırz namus düşkünü, dolanıyor onun bunun helalinel. Deyyusun teki, zalım, hayın!.»

Sorduydu Cafo adama, «sen biliysen Cafo'yu. tanisen?» Adam of çekti derinden, içlendi, «bilmem olur? Hem nassıl b'lirem?. Davadı tabancasını burnuma, aldı parraları, yağı bulguru, pendiri ki tulumuylal. Taşıdılar atlarına adamlarıyla.. Dedim acı bizze, şu çocuklere hiç acımisen? Dedi sıtt'rol başımdanl.

Ve köy dolduydu mermilerle.. Denmiştir Cafo bastı köyü!.

Ve gelmişt' canavar, elinde tüfek, palaskasında bombalar, çaprazlama fişeklik. Teslim olun!. Olduk.»

Sonra bakıştıydı arkadaşlarıyla, yüzü gerilmişti!.

Sonra günün birinde basmıştı taklidinin suratına tokadı, yol kesen, köylü soyan, haraca kesen!. Yer misin yemez misin ulan? Adam atmıştı kendini ayaklarının altına, öpüp durur ayaklarını, aman akuy, ben etmişem sen etme, yalvariiim!. Basmıştı dayağı, basmıştı!.

O dayak yiyen takildi, bir daha ne dağda, ne ovada, ne de köylerde gören olmadı, hiç gören olmadı!

Haydi bu biri!. Yedi dayağı sonra yok oldu!. Ya ötekiler, hangi bl-

risini tutarsın basarsın dayağı? Kadına kıza dolanır kimisi, en çok bu dellendirir olmuştu Cafo'yu en çok bunları.

Gelince o günler aklına, bir özlem tüttü burnunda, özgür olmak!..

Baktı demir kapılara, pencerelere..

O ıssız dağlar.. O mağaralar sular damlayan, o sünekler.. O masmavi gökyüzü, ebabil kuşları, deve dikenleri, enlik çiçekleri, hepsi hepsi..

Kitap mı, avutamaz oldu Cafo'yu, illa özgürlük!.

Hangi sayfayı açsa, sanki tüm satırlar, tüm yazılanlar, hepsi hepsi çağrışıyor, bağırıyor, özgür ol özgür!

Gardiyanın uzattığı mektubu açtı.

«Kıymetli abim, müsade edersen bundan sonra size abi diye hitap edecem, gazetelerden öğrendim yakalandığını, üzüldüm ama elden ne gelir. Size çok geçmiş olsun, umarız ilerde hakkınızda iyi olur, düzelir herşey. Ben evlendim, mutlu bir hayatım var şimdilik, eşimden hiçbir şeyi gizlemiş değilim, bütün gerçekleri anlattım, beni olduğum gibi kabul etti, bir de çocuğumuz var, kızımı da yanımıza aldık, kocamın bir oto galerisi var, beni bu mutluluğa getiren sizsiniz abi, size minnettarım.

Çok özür dilerim, dedim ya kocama herşeyi apaçık anlattım diye, bu mektubu da onun izniyle yazıyorum kusura bakma ve lütfen kabul et eşimin adıyla bir miktar para gönderdik size, başka bir ihtiyacınız olursa bize yazın abi. Burada acizane satırlarıma son verirken baki selâmlarımızı sunar acil kurtuluş dileriz. Kardeşiniz Aslı».

Çok olmuş mektup postaya verileli, Mersin'leri dolanıp gelmiş.. Ertesi günü para makbuzu da getirildi, elli bin lira!.

Kısacık bir teşekkür mektubu gönderdi, ikinci mektubuna kadar kendisine yazmamalarını istedi ve o ikinci mektup hiç yazılmayacaktı..

Müşahadede temizliğe girişti, tanımadıklarını, kuşkulu gördüklerini göndertti başka koğuşlara.. Kalacakları da eledi.. Düştü mü bir kuşku ateşi içine, salıyor haberi, alsın yatağını yorganını gitsin nere giderse!.

Aldığı haber burdu içini, idare yazı göndermiş, başka bir yere nakli için!. Kendi ağzından mış üstelik!.

Ve dokuzu siyasi, on kişi kaçtı o kaçılmaz sanılan cezaevinden!. Bu kaçıştan haberleri olmamıştı!.

Yıkıldı mapus damı başına!.

Hergün arama, tarama.. İş sıkı tutuluyor!.

Ve oniki gün daha bekledi Cafo heyecan ve hesap kitap içinde.. Ne ki göz açtırmıyor yönetim, nereden nasıl alınıyor haber, çözemedi!. Hepsini kendi seçmiş, ince eleyip sık dokumuş seçerken.. Olamaz bu!.

Keçeler atılmış, oturuluyor.. Hoyrat çekiyor birisi sazına kapanmış.. «Kefen aldım da gene ben elimden biçmedim, biçmedim yandım/Arabiyada oturur gene Türkiye'de gezerdim/Kardaş arapça okur da gene Türkçe yazardım/Kaç oğlum kaç, ıssız koma haneni/Düşmanların gelir de öldürürler kökünü..»

Titredi Cafo..

Uzandı sigaraya, çaya. Kuş olup uçuverdi demir kafesler ardından Tektek dağlarına, uçtu uçtu, sonra kayboldu mavi gökkubbede..

Nazifo tabakayı aldı, sigara sararken baktı ortalığa, sonra döndü Cafo'ya:

— Cafo can, hele şu sigarayı sararken bi fıkra anlatayım da dağılsın efkârımız olma mı?

Değiştirildi uyuşan bacaklar..

—Fıkra şu, yabancı bi memleketten bi adam gelmiş, diye'im ki seyyah, bu adam etrafta gezerken bakmış, kafeste bi kuş satıyorlar.. Gidip iyice bakmış kuşa, sormuş, adına ne denir bu kuşun? Demişler bu kekliktir demiş peki marifeti nedir bunun? Kerameti nedir? Bakın demiş satıcı, bunu kafesiyle alıp götürürsün dağın başına, kafesinin etrafına tuzaklar kurarsın, bu başlar yanık yanık ötmeye diğer keklikler bunun sesine gelir ve tuzağa takılırlar.. İyi demiş seyyah, peki kaç paradır? Demişler şu kadar, adam çıkarıp vermiş parayı almış kafesi, açmış kapağını çıkarmış kekliği ve çıkarmasıyla çekip koparıvermiş kafasını!. Cemaat şaşırmış, yaho demişler ne yaptın sen? Boşverin demiş seyyah, yapılması gerekeni yaptım, kendi zümresine ihanet edenin cezası ölümdür. Kimbilir kaç keklik bunun tuzağına düşüp canından oldu, artık canı candan ettiremezi.

Bir suskunluk çöreklendi.

Cafo, gece yatağa girince düşündü fıkrayı.

Herkes uyudu.

Cafo kalktı yavaşça, arkadaşının ayağını çekti, o ise elindeki bıçakla fırladı!. Cafo fısıltılı sordu, yaho sen ne demek istemişsindir?

— İçimizde ötücü bi keklik vardır! İnanmayacaksın ama Remzi'dir, bütün işi veren budur! .

İnanmak istemedi Cafo.

Gözler oldu her davranışını, başgardiyanla fiskoslaşırken gördü, bozuntuya vermedi! Girdi koluna koğuşa getirdi lâflayarak..

Gördük'erini anlattı Nazifo'ya sırası gelince, dellendi Nazifo, dedi ben bu deyyusu vuracam.. Razı gelmedi Cafo..

— Bu pezevengi ölüm atına bindirmekle elimize bişey geçmez.. En iyisi biz hazırlanalım ve yarın sabah hareket edelim!.

— Ne, yarın sabah mı? Hemde gündüz gündüz, sen delisen?

— Kimbilir? Belki sahiden deliyim.. Bakele şimdi, gündüz yarı açığın kapısında jandarma yok bu bilir, buradan çıkarız yarı açığın bahçesine ineriz oradanda kapıya bi ikil, kapıdan da dışarı bu da üç!.. Zaten yarı açığın mahkümu dışarı serbest çıkıyor değil mi?

Sabahtır..

Çatıya çıkıldı..

Çatıdan yarı açığın bahçesine inildi, yarı açığın kapısından dışarı çıkıldı. Cafo, elindeki asma kilitle o açık kapıyı bir güzel zincirleyip kilitledi!

Bir süre birlikte yürüdüler. Cafo, Osman, Nazifo ve Remzi!.

İhbarlamasın diye özellikle kattılar aralarına Remzi'yi!

Ahmet şişman, bıraktılar onu, çıkamaz ipe, işi el sallamak oldu!.

Sonra köyde buluşmak üzere ayrıldılar..

Cafo aldı yanına Remzi'yi, geldiler köye..

Ötekilerden ses yok!.

Radyo açık ve haberler başladı ve denildi ki Urfa cezaevinden kaçan dört kişiden ikisi çarşıda hemen yakalandı

Yığılıp kaldı Cafo olduğu yere!.. Kocaman Urfa'da hemen yakayı ele ver, olacak şey mi bu ey gök çadırlım, olacak şey mi?

Hemen bir arabaya atlayıp ayrıldılar o köyden.. Ayrı ayrı yerlerden iki tabanca getirtti Cafo, 7.65'lik ve 9'luk.

Ufağını uzattı Remzi'ye..

Sonra döndüler eski köye.

Ev sahibi tekmili verdi:

— Gece gelmişlerdir, yatmışlardır burada ve Nazif'in bir tanıdığının köyüne geçmişlerdir! Yakalananları bunlar sanmışlar!

Söyledi köyün adını ve atlayınca bir jeep'e akıp gittiler köye, buldular, sarıldılar..

Saatlerce konuştular, ne yapacaklar bundan sonra?

Para gerek!.

Bunun için de sınırı geçmek!.

Çekmedi Cafo'nun içi!.

— Yok başka çare ama, ben yoğum kaçağa.. Yine biriniz vurulursa burnumun dibinde dayanmaz bu yürek gayrı, hiç dayanmaz.. Hele kalkın önce buradan ayrılak, çok oturduk!.

Uzaklaştılar köyden.

Cafo durdurdu arabayı. Dedi, Remzi, sen nere gitmek istersin?

Şaşırdı Remzi, dedi:

— Neden beni ayırmışındır Cafo?

— Eeee, kaçıştan sonra herkesin ayrıdır yolu Remzi..

— Peki, madem öyle beni bırakın Hilvan taraflarına..

Gittiler, bıraktılar istediği bölgede.

Helallaştılar, sıra Cafo'ya gelince verdiği silahı istedi, uzattı Remzi direnmeden ve Cafo kurdu tabancayı sürdü mermiyi kaldırdı Remzi'nin alnının ortasına! Sallandı Remzi, rengi atık!. Sallandı, büyüdü gözleri, daha büyüdü daha ve çıt etti düştü tetik!

Ve Cafo hamle edip düşmekte olan Remzi'yi tuttu..

— Dur hele Remzi ne ollysen?

Taş kesilmişler sanki bakanlar!.

— Bak Remzi, bizi keriz yerine koma.. Cezaevindeki bütün rolünü biliydik, devamlı göz altındaydın.. Yaptıklarının hepsinden haberimiz vardı ama bundan sonra kendini düzelt arkadaş, muhbirlik makbul şey değildir ne mapus damında, ne köyde ne şehirde, yani öten keklik olma arkadaş, tamam mı?

Hırıltı gibi çıktı sesi:

— Tamamdır, ayıp ettim Cafo, ne yaparsan yap bana, ölüm daha iyidir!

Cafo, soktu beline tabancayı, gülümsedi:

— Silahın iğnesini çıkarmıştım Remzi, sana vermeden önce yani!. Önce bu ders olsun sana, haydi yürü şimdi yoluna!.

Remzi arkasına bakmadan yürüdü yürüdü, kayboldu tepenin ardında, başı eğik!.

Nazif kızdı:

— Bu muhbir pezevengin cezası ölümdü aslında!.

— Olmazdı bu Nazifo, olmazdı, bakarsın düzelir ilerde, sonra öldürseydik ne derdi millet, birlikte kaçtıkları arkadaşlarını da vurdular!.

Bir tavşan kalktı çöl yazıda, sıçradı aktı gitti gongül çiçekleri arasına..

Devedikenleri mor püskül çiçeğe durmuş.

İri bir tarla faresi dikildi arka ayakları üzerine, fırfır dönüyor gözleri, bıyıkları titreşimler içinde..

Gülüştüler..

Ve karar verildi, koyuna gidilecekl.

— Canım çekmiy ama artık şart olmuştur, para lâzımdır sonra ben bi Mersin turuna çıkacağım, eğer sağ kalırsam!.

— Yaho, delisen sen, asıl orası mayın dolu senin için..

— Haklısen, ama gitmeye değerdir!.

Geçişler başladı ardı ardına.. Uzaktan müsademeler ki ahvali adiyeden! Hoş tarafı, ölüm yoktur, ölüm bulamamaktadır onları!

Cafo, Suriye parasını Türk parasına çevirtti, tastamam sekizyüz kırkbeşbin lira!.

Sardı çıkına, tıktı döşüne sıkı sıkı. Dokuz milimetrelik ondörtlüyü soktu beline, elinde teleşkof sızdı sınırdan..

Gecedir, yıldızlar cömert değil!.

Karanlık..

Yağmur başladı yavaştan yavaştanl. Bereket iner oldu çöl yazıya!.

İlk kez şaşırdı yolunu!.

(Tövbe bir daha! Ne o, cesaret verecekmiş, içmemelivdim şu çift kâğıdı!. Tüh be!. İki buçuk saat olmuş yola çıkalı!. Nere gitti bu karşı sınır? Kaldın mı mayının ortasında şimdi, bok mu vardı içecek şu meredi, haydi versin cesaret, bulsun yolunu şu zıkkımı.)

Süründü dikkat kesilip..

Kalktı, yürüdü kimi kez ve durdu, köpek havlaması!.

Sevindi, tekrar dinledi sesleri, nereden ürüyor bu köpekler?

Süründü seslere doğru, süründü, karaltılar belirdi karşıda, beş on hanelik bir köy.

Kalktı, bitkin, köpek gibi ıslanmış, çamur içinde üst baş, çaldı ilk kapıyı, çaldı.. Sordular arapça, kimdir? Söyledi yolunu kaybetmiş bir yolcu, hele açın kapıyı..

İri yarı bir adam açtı kapıyı, elinde idare lâmbası, uzattı Cafo'ya doğru süzdü tepeden tırnağa!.

— Nereye gitmek istiyordun?

— Türkiye'ye.. Ama şu anda gidecek halim yoktur!.

Aldı içeri, suratı eğik!.

Önüne konulan yoğurdu yemeğe başladı sepet ekmeğiyle, baktı, adam tabancasını inceliyor..

— Dikkat et, mermi vardır ağzında!.

Adam, şarjörü çıkardı, sürgüsünü çekip mermiyi de aldı!.

— Sen ne işle meşgulsün?

— Koyun kaçakçısıyım!

— Türksün değil mi?

— Evet Türküm..

— İyi ama, senin bu silahın Suriye ordusuna aittir!

— Öyledir, Türkiye'den aldım, ne var bunda?

— Yooo yeğen, bu ordu malı silahı Türkiye'ye götüremezsin, bunu sana verirsem ben de vatanıma ihanet etmiş olurum. Sen misafirsin, seni şurtaya teslim etmeyeceğim ama silahını alıkoyacağım.. Bu silahı alan da satan da idamla cezalandırılır!.

Yeniden kurdu silahı, koydu kocağına!

— Anlaştık, beni şurtaya teslim etme, silah da kalsın bırak gideyim yoluma tamam mı?

Başını salladı adam..

(Zaten niyeti silaha el koymak, devlet ordu malı ayağıyla!. Üstüne fazla gitmemeli, hele üzerimde çok para olduğunu da anlarsa vallahi vura öldüre beni!. Bakışları hoş değil.. Bunu aldı ama ikinci silahtan haberi yok, bellmdekinden!. Nasıl etmeli de almalı o silahı kucağından, bırakmam, güzel silahtır!.)

Usuldan usula faaliyete geçti, sigara çakmak arama bahanesiyle silahının kılıfını açtı ve çıtçıtını, sonra silahı çıkardı!.

Kadın çay getirdi, sofrayı toplarken Cafo emniyeti açabildi!.

Titriyor heyecandan..

(Ya silah ateş almazsa, o atik davranıp sererse beni şuraya? Üstelik o Suriye malı otomatik, bi bastı mı tetiğe tamam!. Ne etmeli yaho?)

Adam, çayı doldurdu, «al çayını» dedi, Cafo çaya uzandı sol eliyle ve sağ eliyle tetiğe bastı, iki üç kere inledi ortalık ve lamba paramparça oldu, kararıverdi oda!. Hemen arandı Cafo el yordamıyla, parmak'arı bişeye dokundu, işte o soğuk çelik!. Kadın bağırıyor, yardım çağırıyor arapça, attı kendini Cafo dışarı, koşuyor çılgınca koşuyor, nereye, bunu da bilmeden!. Koşuyor.. Koşuyor salt, arkasına bile bakmadan!. Köpekler havlıyor, uluyorlar ardı ardına..

Koşuyor Cafo, koşuyor, koşuyor.. Tökezlenlp yuvarlanıyor yerlere.. Kalkıyor ve koşuyor..

Bir karaltı..

Uğuşturdu gözlerini..

Baktı baktı, inanamadı gördüklerine.. Yeniden baktı daha alıcı gözlerle, o karaltıya..

Yedinci Jandarma bölüğünün su deposudur karşısındaki!.

İyice şaşırdı.. O yedinci bölük ki Akçakale'nin yirmibeş kilometre batısındadır!.

Düşeyazdı, yönünü tümden karıştırmış, yirmi yirmibeş kilometre öteye düşmüş o kafayla!.

Yapılacak iş üç dört kilometre daha yürümek kaçakçıların mayınsız patikasından, sonra ver elini Türkiye!.

Kaydı geçti..

Buldu Osman'la Nazifo'yul.

Attı keçenin üzerine kendini.

(Allahıma kitabıma bu sondur artık.. Allahıma kitabıma, bu son.. Talih mi olmaz her zaman benimle o da olmaz artık, bu ne? Sondur artık, sondur bu!. Yere batsın parası pulu, candan kıymetli mi, değil!..)

Hakçasına bölüşüldü para..

Ve ana sorun çöreklendi kafalarına üçünün..

Şimdi ne yapılacak?

Nazifo ağlamaklı, bakıyor Cafo'ya ve açıkladı:

— Ben hiç bir yerde barınamam Cafo can, sen nerde ben de orda, kimim kimsem yok Allah'tan ve senden başka!.

Osman bastırdı sigarasını hırsla..

— Benim yerim yurdum dağ ile bayır, elimde mavzer, boynumda dürbün.. Neyley'm, ne edem başka?

Kalktılar, sarıldılar, helâllaştılar, helâl edildi herşey, karşılıklı.

Üç insan altı göz yaşı!

Yürüdü Cafo, Nazif ile, tuttular Gaziantep yolunu, bakmadılar artlarından birbirlerinin..

Akrabalar, hısımlar, kirveler ziyaret edildi..

Yıkanıp yundular..

Üst-baş çoktan düzülmüş..

Nazif'e de bir ondörtlük tabanca aldılar. Tanıdık birisinin arabasına zula edildi tabancalar ve mermiler, geceyarısı indiler Mersin'el.

Cafo, bıyıklıdır artık!.

Nazif'in silahını aldı, anlattı neler yapacağını, neler edeceğini, geçti kahveye beklemeye başladı.

O ise döner dönmez anlatmaya başladı:

— Cezaevine gittim Cafo, o adamı gördüm, söyledim selamını, demiştir, çok sevindim. Kulübe gidecekmişiz, patron Hüsrev'i bulacakmışız, diyecekmişiz bizi Arap göndermiştir, bu yetermişi.

Gece olur olmaz buldular kulübü, birer rakı söylediler.. Sonra sordular patronu, «Hüsrev abi burda yok» dedi garson sertçe..

Nazifo işkillendi bu tutumdan.. Dedi, «Cafo bu iş hoşuma gitmemiştir».

Güldü Cafo, «Telaşlanma, tenbihlidir bunlar, dur bakalım, biraz daha zaman geçsin!».

Ve aynı garson patronun geldiğ'ni, kendilerini yanına götüreceğini söyledi..

Üç kişi var odada, birisi gelenleri görünce buyur etti, uzattı elini, «ben Hüsrev»..

— Ben de Ahmet, dedi, Cafo, bu da arkadaşım Hüseyin!

Hüsrev incel'yor Cafo'yu, Cafo da Hüsrev'i.. Orta boylu, sarı pala bıyıklı, yaka bağır açık, silahı belli oluyor..

— Eeee emriniz nedir, buyrun?

Cafo, önemsiz olduğunu söyledi gülerek, «bizi Arap göndermiştir».

—Haa siz misiniz, neden söylemediniz daha önce? Bugün bana haberi geldi, iki arkadaş gelip beni görecekmiş, demek sizs'niz?

— Tamam biziz, Hüseyin görüştü Arap'la, adınızı vermiş yardım edebileceğinizi bildirmiş..

— Tabi', elimden gelen bişeyse tamamdır..

— Dedim ya önemli değil, benim arkadaşın bi dostu vardı, bir süre buralarda pavyonda çalışmış, adı Alev, onu ararız nerede acaba?

Cafo söyledi pavyonun adını, Hüsrev hemen atıld':

— Tamam tamam, pilli Cemal'in pavyonu, adı Alev miydi?

Başını salladı Cafo, Hüsrev düşündü düşündü damdan düşer gibi soruverdi:

— Şey.. Bi s'gara saralım mı?

Sarıldı.. Uzattı Cafo'ya..

— Buyrun yakın!.

Cafo, elini göğsüne götürdü, «yakaydın?»

— Yoo hürmet b'zden!.

Ve altın çakmağını uzattı!.

— Ver arkadaşa..

— Arkadaşım su'u içer, kullanmaz bunu..

Rakı getirildi Nazif'e..

Söyleşi başladı.. Arabı nereden tanıyorlardı, nerede birlik olmuşlar, nasıl tanışmışlar? Hüsrev, sigarayı çekiyor içine içine dalıp dalıp gidiyor, soruyor yeniden asılıyor sigaraya!. Bir sorunu çözmek ister bir durumu var, kaçmadı Cafo'nun gözünden..

— Yaniii şimdi siz Alev'i arıyorsunuz öyle mi?

— Evet, bir mahzuru yoksa sizce!.

— Demek cezaevinden.. Doğrudur.. O, başka cezaevinde yatmadı zaten!.

— Hüsrev, bu kadar sorudan sonra sanırım benim kim olduğumu anladın değil mi?

— Tahmin etmiştim, şimdi açığa çıktı, bana güvenebilirsin arkadaş..

Anlattı an'attı Cafo, hepsini!.

— Yani şimdi bunu bir sigaya çekmek istiyorum, anhası minhası bu!.

— Haklısın.. Vurduğun adam da yamyamın tekiydi!. Bu pilli Cemal, sigorta müfettişi midir nedir ne boksa işte bunlar da..!

Kesti adamın sözünü Cafo..

— Peki bu pilli Cemal ile bizim işin ne ilgisi var?

— Sana atılan tezgâhta Cemal'in parmağı var, kurnazdır p'lli.. Üzülmüştüm sizin film: Arap'tan duyunca, neyse geçmiş olsun.. A'ev dediğin bu kancık, vurduğun adamın dostuydu.. Adam buna para falan kaptırdı söğüşlendi hallice!. Kadın metazori oturuyordu bununla, tabii Cemal de avucunu yalıyordu ama vurduğun adamın belasından da kaçınıyordu.. Derken sonunda müfettiş ile anlaştı, çeldi aklını, kadınla dost yaşamasını ayarladı, istediki vurduğun adam çıksın aradan! Bu da vurduğunun kulağına gitmiş, bi gece müfett'şin masasını falan darmadağın etti, sövdü saydı hakaretler falan gırla!. Senin had'sen gecesi müfettiş pavyona telefon etmiş bana bir güzel masa düzün diye, sonrası malüm siz geliyorsunuz adam ayarlamış çiçekçiyi şampanyacıyı serpilmiş dökü'müş öyle değil mi? Tamam.. Derken adamın geldiğini müfettiş haber alıyor garson vasıtasıyle telefon ayağıyla sıvışıyor, kadın da sen'n masanla ilgileniyor sonra seansı bitince sen'n masana geliyor, arkadakiler de hır çıkarmak için kabuk fa'an atıyorlar eh gerisi malûm.. Bunları bana, esk'den bizim burada çalışan bir garson anlatmıştı etraflıca!.

Karardı gözleri Cafo'nunl.

— Acaba bu adamın vurulacağından, yani bir tezgâh kurulduğundan haberi var mıydı kadının, parmağı falan?

— Valla orasını bilemem artık!.

— İşte şimdi şart oldu Alev'i bulmak!.

Hüsrev, dumanlandı, başını salladı, «buluruz» dedi.

İzin alıp çıktı, iki saat sonra döndü..

— Varmış böyle bir kadın ama buradan ayrılmış, kim'si diyor Adana'da, k'misi diyor İskenderun'da, ama yarın kesin olarak bulurum izini..

İçtiler, yediler, dertleştiler ve uğurlandılar dış kapıya kadar yeniden buluşmak sözleriyle..

Nazif keyifli, «aşkolsun» dedi, «bizi iyi ağırlamıştır!.»

Ertesi gece otele girer girmez bir not uzatıldı Cafo'ya, keyiflendi taksiye atlayıp gittiler pavyona, Hüsrev'in odasında zengin bir sofrayı hazır buldular, içeri girer girmez Hüsrev raporunu verdi:

— Arkadaşların topladığı haber şudur, kadın İskenderun'da olabilirmiş müfettiş de Tarsus'tadır!.

Keyf'n en hası yüklü döndüler otele sabaha karşı..

Ve telefonun ziliyle fırladı Cafo yataktan..

Hüsrev, gayet telaşlı, «yanınıza geliyorum, ben gelmeden katiyen dışarı adım atmayın» kapattı telefonu.

Giyinip indiler aşağıya, Hüsrev gelir gelmez söze başladı fısıltıyla, heyecanla:

— Haberiniz var mı?

— Neden? Neden haberimiz var mı?

Hüsrev durakladı:

— Şey canım.. Pilli Cemal'den?

— Ne olmuş pilliye?

— Vurmuşlar!.

— Ölmüş mü, dedi Cafo?

— Anında ölmüş, sabaha karşı pavyon dağılınca arabasına binerken birisi basmış kurşunu, sonra tüyüp gitmişl. Ben de hemen size haber vereyim dedim, şehir kaynıyor her taraf polis dolu, yollar tutulu, derim ki öğlene kadar çıkmayın dışarı!.

Geldiği gibi telaşlı gitti, öğlene doğru geldi, hemen sordu:

— Şimdi nere gideceksiniz hele onu bi bileyim?

— Valla Tarsus'a gidek diyoruz Hüsrev, şu kankardeşimin hatırını bi sorayım diyorum.. İyi midir, niye beni hiç arayıp sormamış falan?

— Haydi hazırlanın, ben sizi arabamla Tarsus'a atayım asfalta çıkmadan, ara yollardan!.

Durdu sözünde, «kazasız belâsız» ulaştırdı Tarsus'a, çarşıda bırakıp hemen ayrıldı.

Nazifo bir kaldırımda, Cafo öte kaldırımda yürüyor ağır ağır..

Görünce PTT binasını, girdi içeri bir teşekkür telgrafı çekti Hüsrev'e...

Sigorta binasını sordu..

Kankardeşinin İskenderun'a atandığını öğrendi, ne iyi!. İki kuş da aynı kafeste!.

Karınlarını doyurdular, ölçüp biçtiler hangi araç daha güvenlidir, hangi araçla gitmeli İskenderun'a?

Çıktılar lokantadan, bitişiği bir pavyon.. Kapısında metrelik posterler.. Afişler.. Yazılar.. Türkiye'nin, Orta Doğu'nun en ünlü sanatçıları!. Bülbülleri!.

Durakaldı Cafo.. Baktı.. Baktı..

Yaklaştı..

Tekrar tekrar okudu kocaman ismi, Alevi.

Döndü;

— Nazif kardaş, işi bulduml.

— Ne işini?

— Kadını!. Kadını!. İşte bu.. Budur Alev denilen kadın!. Tamam, İskenderun'u erteliyoruz arkadaş.. Şimdi buranın en kral oteli hangisidir derhal ora gidiyoruz..

Kıkır kıkır gülüyor Nazifo banyoda, su sesine karışıyor kahkahaları kimi zaman.

— Ne gülersin yahoo?

— Halime.. Ulan, nereden neree? Hayat değil bu, bir filiml K'me anlatsam inanmaz Allahıma!.

Cafo, kravat ile boğuşan Nazif'i İzliyor aynadan, gülerek!.

— Hele gelesin bura, yaho o urgan değildir, ilvar da değil, adına kravat derler gel bağlayam!.

Önce Cafo girdi pavyona, kendince en uygun masaya yerleşti.. On dak'ka sonra kravatlı Nazifo girdi pavyona, karşı masayı seçti, oturur oturmaz rakısını söyledi.

Bakınıyor sağa sola, tavana.. Işıklar rengârenk yanıp sönüyor, her taraftan geliyor çalgı sesleri.. Hele yanına gelen garsonun beyaz gömleğinin ışıkta nasıl morardığını meraklanıyor, sonra al, sonra yeşil. Ve çıkamıyor içinden, belli oluyor yüzünden!.

Kadınlara takıldı gözleri..

Utandı, sıkıldı, eğdi kafasını rakısına, dalıp gitti!

Birisi çıkıyor, öteki giriyor sahneye, şarkılarla türkülerle.. Gazeller.. Uzun havalar ardı ardına ve sunucu bild'riyor:

— Arancmanlara geldi sıra, huzurlarınızda Leyla Söyler hanımefendi..

Cafo'nun gözleri radardır, tarıyor, tarıyor ama Alev yok ortalıkta!..

Garson geldi, elindeki Amerikan sigarasını buyur etti, masada tek başına oturan kadını işaret edip onun gönderdiğini söyledi.. Anlamadı kadının adını, «teşekkürler, eğer bir mahzuru yoksa lütfen buyursunlar bişeyler içsinler!.»

Garson hemen döndü kadınla, iskemlesini çekip oturmasına yardım etti, Cafo, «bolca» gördü garsonu..

Pişman oldu çağırdığına, durmadan konuşuyor, durmadan içiyor.. Anlamıyor Cafo söylediklerini, başını sallıyor arasıra.. Gözgöze geldiler Nazif'le, gülüyor Nazifo bıyık altından, kafası iyi..

Çaktı işaretini..

Selamlaştılar, aynı anda kalktılar yerlerinden, kavuşup kucaklaştılar, garsonlar hemen seğirttl, Cafo, masaların birleştirilmesini emretti..

Kadın sustu!.

Sunucunun sesi yankılandı:

— Huzurlarınızda büyük ses sanatçısı, Alev!.

Kaldırdı başını Cafo, takılı kaldı gözleri kadında..

(Alev değil bu!.

Başka birisi bu kadın!.

Onun saçları sarıydı biçime hazır ekinler gibi!. Bununki kapkara.. Belki boyatmıştır, belki takmadır?.)

Masadaki kadına baktı, «ne güzel sesi var değil mi?»

Kadın gülümsedi, «ah evet sesi de güzeldir kendisi gibi.. Arkadaşımdır aynı otelde kalırız, çok ama çok severim kendisini.» dedi, dikti içkisini kafasına..

— Neydi adı, duyamadım gürültüden?

— Alev!.

— Madem arkadaştınız, neden çiçek ve şampanya göndermiyorsunuz, lütfen..

Çağrıldı çiçekçi, kadın «ne kadar sevinecek bilir misiniz» dedi, «çocuklar gibi, hem de düşman çatlatanı.»

Kadın çiçek seçerken, Cafo engelledi, «seçmeyin, hepsini götürsün!»

Döndü başlarında bekleyen garsona:

— Bilirsiniz ama neyse, başından aşağı dökülsün çiçekler, bir yandan da şampanya serpilinsin, iki şişe alın tamam mı?

Saygıyla eğilip gitti garson ve çiçekçi!.

Çiçekçi önce bir gül uzattı Alev'e, masayı gösterdi, gülümsedi Alev başlıyla selâm verdi ve çiçekler yağmaya başladı başından ve garson patlatıp açtığı şişeyi döküyor yere çiçekleri suluyor keyifle!.

Alev duraksadı, sesi titredi ve masaya dikti gözlerini, yüzü değişiverdi!.

Zorla bitirebildi şarkısını!.

Salona inince masayı süzerek geçti ve Cafo garsona işaret edip Alev'i masalarına davet etti.

Garson önde, Alev arkada geldiler..

Tanıştırıldılar..

Alev donuk gözlerle bakıyor, dayanamadı daha fazla!.

— Sizinle daha önce tanıştık mıydık acaba?

— Sanmıyorum Alev hanım..

Kupkuru kadının bakışları, sesi; yüzünde yalancı bir gülümseme..

—İnsanlar ne kadar benziyor birbirine?

Ayıramıyor gözlerini Cafo'dan, kimi zaman boş boş bakıyor, titreme içinde kadeh tutan eli..

Konuştular oradan buradan, öteki kadın izin alıp ayrıldı.

Cafo dikti kadehi kafasına, derinden bir of çekti.. Yenilediı.

Gülümsedi kadın, «Ne o beyefendi, gemilerimiz battı Karadenizde?»

— Ne değeri olur geminin, ben daha değerli birşeyimi kaybettim!.

— Yoksa bir kadın mı?

— Hayır hanımefendi, kaybettiğim özgürlüğümdü, bunun ne kadar tatlı ve vazgeçilmez olduğunu bilir misiniz?

Kaskatı kesildi Alev.. Yutkundu, baktı Cafo'ya:

— Tahmin etmiştim.. Siz o'sunuz!.

— Üzülme, korkma.. Sana suçlu gözüyle bakmıyorum!. Bozuntuya verme de tatlı tatlı konuşalım!.

— Nasıl buldun beni?

— Arayan bulur.. Şimdi iyi dinle beni.. Davam yok seninle, ama soracaklarıma tek tek ve doğru cevap vereceksin tamam mı? Dilerim böyle olur!.

Çaresiz, bitkin, yıkılmış kadın «evet» diyebildi!. Sonra kesik kesik sürdürdü:

— Zaten çiçek ve şampanya başlayınca anlamıştım, yaşadım o kokrunç günleri, hapisten kaçtığını da okumuştum gazetede, evet..

— Söyle şimdi Alev, kimdi seni şahitlikten alıkoyan, neden yaptın bunu? Eğer olayı olduğu gibi anlatsaydın ben kiralık katil damgası yemeyecek, onca acılar çekmeyecektim!.

— Patron, diyebildi Alev.. Çıkmıyor sesi, biraz su içti.. «O şahitlik ettirmedi, görmedim duymadım diyeceksin dedi.»

— Pilli Cemal değil mi?

— Evet, işte o da bulmuş belâsını vurmuşlar!.

Sustular..

Sonra kadın bayılırcasına anlatmaya başladı:

«İnanın bana.. Bir hadise çıkarılacağından kesinlikle haberim yoktu.. Ben, o şey yaptığınız adamla oturdum bir süre, yani dost hayatı yaşadık.. Bıktım kısa zamanda, ben paralı kişileri severim, bu da gün gün kısıyordu parayı. Patron, müfettiş Lâtif beyle tanıştırdı beni, çok cömert bonkör, görgülü kibar bir adam.. Bir gece onunla otururken pavyonda o şey yaptığınız adam ve arkadaşları gelip hadise çıkardılar, hakaretin bini bir para, masalar sandalyalar birbirine karıştı, küfürler falan.. Patron da illahlah demişti bu adamdan, büyük bir belâydı hepimiz için.. Birgün bana, üzülme Alev, dedi, yakında bunun hakkından gelinecektir.. Dedim kendi kendime tamam, cebine biraz esrar falan.. Her zaman yapıldığı gibi!. Haa at'adım, unuttum, o gece sizin masanızla özel olarak ilgilenmemi istemişti patron masanızı gösterip, eski dostuma da telefon edip davet etmişti.. Gerisini biliyorsunuz.. Şimdi bana ne yaparsanız yapın, müstehakım, zaten bıktım bu hayattan haydi durmayın!.»

Avuttu kadını Cafo.. «Size bir şey yapacak değilim, iki kez yaşadığın korku yeter sana, siler mi seni gebertmem kiralık katil damgamı?»

Hesabı isteyip çıktılar kadını masada yalnız bırakıp!.

Fazla kalmadılar İskenderun'da.. Lâtif yok olmuş!. Kimisi dedi öldü. Kimisi dedi Avrupa'ya kaçtı.. Karısı döndü baba evine çocuklarını alıp.

Urfa'nın minareleri belirdi uzaklarda, Cafo çekti memleket havasını içine, ardı ardına..

«...Özellikle kentlerde uygarca yaşamak istiyordum. Ama koşullar beni yine çekiyor kırsal kesime, dağlara bayırlara.. Düşler kurduk Nazif'le.. Gaziantep'te bi lokanta yahut kahve açsak.. Hiçbi kötü işe bulaşmadan, kimseyle dalaşmadan sürsek yaşamımızı, yesek helâlinden kazandığımız paraları adam gibi.. Ama olanak var mı, yok.. Kentte bi rezillik, köyde başka bi rezillik!. Belâ!. Kaçakçılık şu bu!. Bi yığın yolsuzluk, uğursuzluk.. Batağa düşmüşüm, farkındayım.. Çıkmaya uğra-

şıyorum, debeleniyorum, debelendikçe daha batıyorum!. Suç bırakmıyor peşimi, sanki gölgem!. Kurtulmaya çalıştıkça haydaaa yeni suçlar, yeni belâlar ve cezalarım artıyor giderek.. İnan ki bugün bu suçlardan dolayı adalet önüne çıkarılacağım hiç ama hiç aklımdan geçmedi!. Düşünmedim. Düşündüğüm şu; gün gelecek bi hasmımın yahut bi polisin bi jandarmanın kurşunuyla serileceğim toprağa, vurulup gideceğim, olacağı bu!. Bi köşe başında, bi kuytuda bi çatışmada vurulup gebermek!

Buralarda çok şımarttılar beni, daha çok köylüler.. Köylerde adımı duyan bi kahraman görüyor beni, büyütmüşler göz'erde, erişilmez bi adam, bi kahraman, tanıyan olsun tanımayan olsun!. Taa Ankaralara salıyorum haberi bi dediğim iki olmuyor, anlarsın kimleri kastettiğimi, onlar da korkuyor, sevdiklerinden değil bilesin, farkındayım.. Bi dediğim iki edilmiyor bu da daha bi şımartıyor beni.. Ve biliyorum gün gün batıyorum batağa hem ne batış? Kendimi büyük büyük işler yapmış sanıyorum, sanmaz olaydım!.

Attık o tirli tirli elbiseleri, ipek gömlekleri, kravatları, burunları sivri pabuçları falan, kuşandım eskileri, teçhizatı!.

Akrabaların ve bizim tarlaların tohumunu ektirmek için konuştum komşu köylülerle, topladım sekiz traktör, biz de tepeden tırnağa beş altı silahlı, başında durup ekimi yaptırdık!. Sanırım yaptığım en hayırlı iş de buydu!. Doyması lâzımdı bunca insanın, nafakası herşeyi topraktır köylü kısmının ve toprağın verdiği nimetlerdir.. Nicedir yoksun kalmışlardı bundan, içim rahatladı..

Birkaç gün, tanış bi adamın evinde konuk kaldım, haber geldi ki ihbarlanmışız, köyü basacaklarmışı.

Ev sahibi üzgün, dedi, yegen sütü bozuğun biri seni ihbarlamış, seni Siverek tarafında yaşayan kirvemin yanına salam, ha ben ha o, hele gidesin ben sırası gelende sana habar salarım..

Çağırdı iki oğlunu, tenbihledi, kuşandık yine ve sürdükleri arabaya binip uzandık dediği yere. Köye girişte iki kişi bağırdı, silahlı:

— Ve kiye?

Çocuklar bağıra bağıra anlattı kim olduğumuzu, ilk barikatı geçtik.. Ve kiye, kimsiz yani.. Vardık konuk olacağım eve, saygıyla karşılandık, bizimkinin kirvesi iri yarı, göbekli, davul gibi sesi var.. Yegenleriyle konuşuyor ama ben pek anlamıyorum..

Murraları içtik, dedi, eh şimdi emrin nedir?

Dediler, bu arkadaşı babam göndermiştir demiştir ki bu adam benim evlatlarımdan da kıymetlidir, biraz himayene alacaksın, çok değerlidir iyi bilsin, falan!.

Adam beni iyi bi süzdü.. Demiş, başımdan gözüm üstüne yeri vardır, selam edin babanıza, kirven deyiki emaneti Allah emanetidir kalmasın merakta..

Çocuklar izin alıp gitti.

Adam zar zor konuşuyor Türkçeyi, sordu adımı Ali dedim, dedi senin adın bundan böyle İsa'dırl Hoşuma giden şu, hakkımda tek şey sormadı!.

Birkaç gün kaldım, ka'dım ama sıkıldım.. Tek ağaç yok, tümden taşlık ufacık bi köy, vallahi ayıptır söylemesi cezaevi buradan rahattı!.

Bi gece dedi ev sahibi, İsa birazdan gidiyorsun!. Nasıl sevindim.. Bi dağa g'deceksin orada adamlarım vardır ve ora daha emindir, araba var erzak apartacak sen de onnan gidesen!.

Kasalarla sebze, çuvalla ekmek, rakı, yağ, peynir yüklendi cipe.. İki kişi daha bindi yanıma, adam beni gösterip bazı şeyler tenbihledi, onlar da saygıyla baş sallıyorlar.. Farlar sönük epey gittik üç saat falan sürdü dağ yolundaki yolculuğumuz. Durdular, ıslıklar falan parolalar yani.. Sordum neden uzundur bu parolalar? Dediler hem işarettir hem de iki kişi gelsindir, eşya çoktur..

Geldiler, bölüştüler yükü yarım saat kadar tırmandık, durduk bi mağaranın önünde. Anladım burası karargâh!.

İçeri g'rince beş altı kişi ayağa kalktı, birisi şöyle bir kıpırdadı o kadar!. Bi kenara çekil'p oturdum, çaylar geldi, sonra c'pin şoförü o ayağa kalkmayan adamı çağırdı, anladım ağanın tenbihini iletiyor, girdiler içeri beni gösterip dedi, bu arkadaş İsa'dır, adamı işaret ed'p bu da Bahridir buranın başıdır..

Kafam bozuldu, ne b'çim 'ş bu? Ağadan ağaya devredil. en sonunda benim gibi bi kanun kaçağının emri altına girl.

O gece güzelce ağırladılar, güzel, tem'z bi dağ havasında uyudum hem nasıl? Öğrendim ki benimle birlikte ondokuz kişiyizl. Asıl keyfim. biz'm Yasin'le Şehmuz da aralarında!. Tabi tanımazdan geldik birbirimizi!.

Yemeği yedik, Bahri reis sordu dağ hayatım olup olmadığını, yok-

tur dedim, sordu kaç adam öldürmüşün, dedim, bunu Allah bilir... Sordu nerelisen, dedim Türkiyeliyem!. Cevaplarımdan canı sıkıldı anlaşılan, silahını alıp çıktı mağaradan!.

İkinci adam Mamo, geldi yanıma, dedi Bahri'yi kızdırdın, neye dedim, dedi sorduklarına tersten lâfladın!. Dedim, terslik bunun neresinde? O sordu ben cevapladım.. Dedi, sen bilmisen terslik neresindedir bu adam buranın reisidir sorduklarına doğru cevap vermek mecburdur!.

Sertçe konuşuyor!. Yıldıracaklar gözümü anlaşılan.. Dedim, arkadaş karşında çocuk mu vardır ne bağırırsen? Herkesin bi derdi vardır babasının hayrına mı gelmiştir buraya bi de bununla mı uğraşacağım?

Biz bağırıp çağrışıp konuşurken ak sakallı, kocamış bi adam var o geldi sertçe konuştu Mamo ile, kürtçedir pek anlamam, bana döndü bişeyler diyor. Dedim kürtçem yoktur, sonra çevirdi bizim lisana, hele benne gel dışarı, dedi.. Çıktık, yürüdük azıcık, işaret etti oturdum.. Daha ilk görüşte kanım ısındı ihtiyara.. Dedi, oğul bunnarlan dikleşmesen iyi olirdi. Sene bi şey diyem sen bu daga yakişan adam degilsen!.

Bağdaş kurmuştu, cebinden uzun bi tesbih çıkardı biraz dua okudu, sonra boşluğa bakıp konuştu:

— Bakasan oğul, bu dağlar kimleri yimedi, kimleri!. Ben yetmişüçten bu yana buralardayım, neçeee babaları gördü bu Karadağları!.

Bi yığın isim saydı sonra ekledi:

— Bunnar da zamanında buralarda hakimdi, saydıklarımın hepsi ölmiştir!.

Sordum adını, Bozo, dedi.. Dedim Bozo dayı yetmişüçten beri buradayım diyorsun bu ara af çıktı neden inmedin düze işini görmedin? Dedi, bilmed'ğin işler vardır..

Epey düşündü, tüfeğini dizlerine yatırdı bebe gibi, kocaman bi tabaka çıkarıp sardı iki tane.. Kakele, Keltepeye çıkak, dedi.

Çıktık. Keltepe biz'm mağaranın olduğu tepe, dağın doruğu, iki üç mağara var herbir yanı taş, taa aşağıları Siverek, ayaklar altında.. Oralara buralara dağılmış köyler, aralarda kıvrıla kıvrıla uzayan yollar..

— Bak, burası Keltepe, şu karşısı Üzümlü tepe, bunun öbür yakasında bi magara vardir bikaç asma görirsen ondan üzümlü tepe de-

nir. Bak şura Keklik dağıdır, taa arkalarda Sünühlü tepe.. Neden söyliym bunnarı, yarın bigün nöbete gideceksen buralara!

— Ne nöbeti dayı?

— Burada asgeriye gibi nöbet vardir, adam basl bi geccedlr, saydıklarım dağlarda tepelerde adam vardir nöbetçi, reis tutmaz nöbeti, bi ol.

Susuverdi, dinler oldu ortalığı, dedim bu da benim g'bl kuşkucu, sonra seslendi kürtçe, kimdir o diyerek.. «Benem ben Bozan dayı..» Tanıdım bu ses', bizim Şehmuz'durl.

— Sait sensen?

— Ben!.

Geldi, fırladım yerimden sarıldım boynuna..

Şaşırdı Bozan dayı, «Haloooo halloo demek tanışıklık vardır?» Şehmuz oturdu, «heye Bozan dayı, heye.. Sana sözünü ettiğim Cafo bu işte, budur Cafo..!.» Fırladı yerinden ihtiyar, delikanlı gibi fırladı, sarıldı boynuma öptü gözlerimden.. Dedi, «adam söylemez mi yaho?»

Tadına doyumsuz bi muhabbet kurduk, sonra söz geldi dayandı reise! Şehmuz, «üzülmeyesen Bozan dayı» dedi, «hiçbişey olmayacak ve ağa haber göndermiştir ki İsa'ya iyi bakılacak, hürmet edilecek ve onu tehlikeye atmayasız bişey olsun istemem falan.»

— Tamaaam, demek tenbih olmasa şimdiye bulaşmıştı bu itl.

— Ohhooo, dedi Şehmuz, öyle yağma yok Bozan dayı öğle yağma yok sen keyfine bak!.

Ertesi günü reis benimle iyiydi. Koyun kesmişler. Toprak kebabı yaptılar, içki sofrası da kuruldu, yenildi içildi.

Sevdim Keltepe'yi.. Sık sık çıkıp seyrediyorum dört bl yanı, yel esiyor püfür püfür, içim şenleniyor..

— Sevmişen buraları ha İsa oğlum? Öyle mi?

— Öyle Bozan dayı, sevmişem.. Bak şu ötücü kuşlara, bak şu böcülere.. Şu pare pare bulutlara şu gökyüzüne.. Şu sünühler.. Bl abim var senden iyi olmaya, muharrirdir, anlattıydı, bi siyasl arkadaşı varmış, kendinden büyük, ondokuz yıl mı ne yatmış içerde, yatırmışlar, neyse yırtmış ondokuz yılı, çıkmış, yazmış başına geleni, başa getirilenleri roman o'arak, idamlıkları falan, namı yayılmış.. İşte bu adam onlara misafir gelmiş, hürmet göstermişler, göstermişler ama adam durmadan su içermiş, illa su!. Ne rakı ne şarap ve sigara, illa su, buz

gibi olacak!. Kana kana içermiş, durmadan içermiş kupa kupa.. Demiş abim, hey koca can amma su içiyorsun hasta falan olmayasın? Gülmüş adam, demiş tam ama tam ondokuz yıl mapus damında soğuk su düşledim.. Derdim, eğer gün olur çıkarsam kana kana sular içeceğim, dağlardan, derelerden, pınarlardan, hep bunları düşledim ondokuz yıl, gençliğim yitti gitti zındanlarda ama bu isteğim dipdiri kaldı.. Ben de böyleyim Bozan dayı, içerdeyken hep taşları dağları, mavi gökyüzünü, börtü böcüleri kuşları düşler dururdum, illa dağlar, yumardım gözlerimi hayallenirdim, yani şimdi hayalimi yaşıyorum Bozan dayı, anlirsen?

Bozan dayı içiendi mi ne, sarıldı koca tabakasına, dedim dayı müsade et şu silahına bi bakam? Tereddütsüz uzattı, sevindim, bana güveniyor seviyor beni bu koca adam.. Baktım, ilkel bi silah kollu, bi mermi sıkınca kolunu çekip boşu atar kaparken dolu alır, nuhunebiden!. Dedim, dayı bu s lahın modası geçmiştir!. Güldü, dedi, ben moda foda bilmem varsın geçsin o da benim gibi moruk billrem, ama eyidir eski mal, bunun adına yatık kol Alaman derler ve de çok kuvvatlıdır yegen.. İyi de dedim, şimdi neler var neler, teleşkof ge bir, ge üç, mepe onaltı falan, otomatiktir ve gayet kullanışlıdır.. Gülümsüyor ben anlatırken, oğul dedi delisen sen, bunnar su gibi mermi akıtır bana gelmezler.. Aha bakasen tabancam da laganttır.. Çıkardı, kovboy filimlerinde gördüğüm o komik tabancalardan!. Dedi, İsa sennen hele bi köye gidek.. Dedim, ne için? Dedi seni tanısınlar hemide onbeşgündür çimmemişindir, asvabını neyim yıkatak..

İzin almış reisten, çıktık yola. Baktım keklikler gibi seklyl. Canlı kanlı bi ihtiyar valla zor yetişiyorum kendine.. Ev sahibi bizi hürmetle karşıladı, yedirdi içirdi, temiz giyimler verdi, bizimkileri aldı.. Sabah kendi giyimlerimizi giyinip yola koyulduk.. Köyden çıkınca Bozan dayı o külüstür silahını yokladı, iğnesine falan baktı güldüğümü görünce dineldi, gülme, dedi, başından geçmemiştir.. Bakasen, bi gün yine böyle bi köye gelmişimdir tek başıma, ev sahıbı yedirmiş içirmiştir, yine böyle yıkatmışımdır asvaplarımı, çıkmışımdır köyden bakmışım bi tavşan, canım çekmiştir.. Ben boşa kurşun harcamam, günahtır, dedim olsun bi deneden bişey çıkmaz nişanlayıp yallah ettim çıt etti, bi daha asıldım çıt ederl. Yaho bu nedir? Çıkardım mekanizmayı görmüşümdür ignesi yoktir!. Ev sahıbı o deyyus düşmanıma habar vermiş!.

Yetmemiş inneyi çıkarmış, egerim o mübarek hayvan çıkmasa karşıma pusuda yıkılmıştım yerlere!. Dedim, peki dayı sormamışın mıdır o deyyusa bu ned'r yaho nedendir, diye? Sormadım, ne biliym zaten arası çok açılmadı ölmüştür zavallı!. Dedim, nasıl olmuş eceliyle mi? Yooo dedi, bu gibi adamlar eceliyle zor ölürler.. Bunu hiç unutmamışımdır, sen de unutmayasan yegen güvenme bu dünyada ne babana ne gardaşına, zor günler gelir bi bakarsın ardına gelen tek kişi yoktur ol nedenle iyi bakasen silahına gözzün gibi, ama nerde kullanacaksın, bunu herbişeyden möhüm tutasan!.

Bi yandan yürüyoruz bi yandan dinliyorum dayının anlattıklarını, mola verdik, cıgaralar sardık, iyice dinçleşti çökünce yere..

— Bakasen yavrum, can oğul aslan gibisen, babayig'tsen, Türkçe konuşman hoştur, okuma yazma bil'sen, ekmeğeni taştan alırsen.. Hadiseni duyunca Sait'ten yani Şehmuz'dan, baştan sevmişem seni.. Bok yoluna harcanmanı istemem, yaz'ktır sana.. B'ze yardım edenin, barındıran ağanın düşmanları vardır kan davasından hangi birini anlatam? Bunnar durmadan vurur birbirini kan davasıdır derler, kadın kızdan derler, böyle derler a nafile.. Sudandır aslı, topraktandır, doymaz bunnarın gözü toprağa, bu yetmediği bi de siyasat girdi araya, siyasata döktüler işi, ayrıştılar ik'ye üçe? Bi taraf halkçı olmuştur bi taraf adaletçi.. Bu dava kaç seneliktir bilsen, kan davası deyip gelmiştir yüz yüzelll senedir, aha yalanım varsa Allahıma ters düşem!. O da mahkûm besiili bu da mahkûm besili!. Sanırsın babasının hayrınadır, değildir vallah, bakasen bi takaza çıkar onun mahkûmu basar bunun mahkûmuna, onnara bişey olmaz olan b'zleredlr, aha işte bul. Diyeler iti ite kırdıracan, yani onnar efendidir bizlerde onnarın iti işte bu!.

Konuşa ede vardık Keltepe yamacına, parolayı verdik, yaklaştık, Keltepenin bir kuytuluğunda kucaklarda s'lahlar yattık. Sabah bi baktık çetede bi telaş bi heyecan, öbek öbek olmuşlar hararetli konuşmalar.. Tüfek değiş tokuşu, mermi tevzi falan!.

Dedim, Bozan dayı bu ne iştir? Hele dur annarız dedi. gitti sordu soruşturdu.. Dedi, İsa çeteye emir gelmiş dün gece ciplen, bi köy basılacakmış aga demiş İsa katılmayacaktır.. Eyi eyl zaten beni de katmazlar..

Beş kişi kaldık mağarada, nedense reis bana bıraktı sorumlu'u-

ğu!.. Nöbetleşe uyuduk tam üç gün üç gece ve onlar döndüler ama iki eksikle!.

Bi tartışmadır sürüp gidiyor şöyle olaydı daha iyi olurdu böyle olaydı iyi olurdu ama ne çare iki gariban canından olmuştu ağa uğruna! Pek ilişkim olmamıştı bunlarla ama içim yandı, gittiler bi hiç uğruna! Doğru demişti Bozan dayı, ağalar, o sırtı kalınlar biz fukaraları kırdırıyordur birbirimize anhası minhası bu!.

Günler geçip gidiyor..

Ve bir gece işaret verildi, ind' bi kaç kişi erzak gelmiş, şoför reisi çekti mağara dışına ve döner dönmez buyruğu patlattı, «nöbetçiler iki olacak!.»

Sordu ortaya:

— İçinizde Urfa Tektek dağında mahkûm olarak kalan var mı?

Yasin, «ben kalmışım» dedi.

Sordu:

— Peki Cafo'yu tanır mısın?

— Yooo, dedi Yasin!. İsmini duymuşam!.

Reis düşündü düşündü, bir sır açıklayacakmış gibi, sonra «arkadaşlar» dedi, «tehlikeli ve de möhüm bi haber gelmiştir, karşı taraf Urfa canavarının çetesini getirmiş, bura bi baskın yapacaklarmış, sayıları elli atmış varmış, valla durum budur dikkatli olasız!.»

Bozan dayı bana baktı, bense sövüyordum içimden.. Yine adıma baskınlar yapılıyor hey gök çadırlım sen bana sabur ihsan eylel

Nöbette Şehmuz'la Keltepenin tam karşısındaki Üzümlü dağı aldık. Bozan dayı geldi, bakasan İsa dedi, bu çetede seni bilen üç kişi vardır, ben dahi kimseye güvenme, çıkarsa ortaya derler valla, Cafo aramıza baskın için girmiştir gel ayıkla bulqurun taşını!.

Şehmuz'un yine bıyıkları titremeye başladı..

— Bişey diyem mi, bu da benim fikrimdir, biz burada üç kişiyik bi de Yasin dört.. Bi de ben'm kafamdan Hamo var etti beş, biz beş kişi mağarayı teslim alak, sonna nöbet yerini!. Madem böyle, uydurma baskını biz yapak sahici kılak!.

Bozan dayı kızdı, dedi «bu ne biçim düşüncedir?»

— Yaho dayo, bu nasıl düşünce var mıdır arkadaşların çoğu diyor biz de solcuyuz!. Ama yaptıklarını Yunan yapmaz, hele şu reylzin köylü milletine yaptığı hakarete yürek dayanmaz! O ihtiyar adama zulum edip falakaya yatırması insanlığa sığar mıydı? Ulan, elin fukarasına neden zulum edersen, reylzin bu zulmu yetmezmiş gibi bi de kadına el uzatması uçkur çözmesi vallah cinimi attırmıştır!.

Benim de kafam bastı bu görüşe, ama Bozan dayının sözünü bekliyorum. reisin yaptıklarını duydum, moda ya, ben de solcuyum demesi yok mu illet ediyor beni!. Sol adına tüm rezillikler, bu da cabası!.

Bozan dayı nihayet konuştu, dediği şu; eğer b'z kazanırsak onları öldürmeyiz, öldüremeyiz ama kaybedersek onlar bize acımaz!.

Dedim dayı, baskın basanındır, mecbur kalmadıkça neden vuralım? Silahlarını alır, basarız kıçlarına tekmeyi!.

Bozan epey düşündü, düşündü, damdan düşer gibi konuyu değiştirdi, «Bi'rsen Cafo» dedi, «yetmişyed' affında neden teslim olmadım, sorduydun ya? Sırası gelm'ştir söylemenin..

Bi oğlum vardı Alamanya'da işçi, onun küççüğü kızdır.. Avrat kocakarının biri, fıkara. Köyde az çok mal vardır, kendi yağımızla kavrullyk, köyde bunu bile çekemiler.. Oğlan biraz para salmıştır, kalktım b'raz davar aldım, b' de çoban tuttum.. Köylük yerdir aptesane neyin yoktir evlerde. Bi akşam üstü bizim evin ordaki tezek yığınının arkasına gelm'ş çoban oğlan hacetini görmeye, bizim kız da onu görmemis o da öbür tarafa çömmüş, neyse işlerini bitirip kalkmışlar görmüş'er b'rb'rlerini uçkur bağlarken, utanm'şlar biri bi yana öbürü öbür yana kaçmış, bunnarı görmüş komsu karl, bi zılgıttır tutturiii köy yerinden oyn'r, sorar komşular, kız Gümey ne olm'ştır? Dili daha ne ossun daha ne ossun komsunun kızı gelin olmıştlı'ır gel'nl. Vallah aha bu gözlerle görmüşümdür Zel'haynan çoban, gelin güvey olmıştır!.

Lâfı duymayan kalmamıştır köyde, ertesi gün lâf dolaştı Zellha gebedlr. bugün yarin doğ'rir!.

Dedim avrada, a avrat köyde namusumuz rezzil olmıst'r lekelenmiştir bu kızdan bl sorasan, bu is var mı yok mu? Sormuş, kız demiş, babam rahat olsun ben anamdan doğduğum glblyem.. Ama gel sustur ml'let'!. Laf dolanı dolanı öte köylere qltmıstır ve de ele güne karşı çıkamaz olmuşumdur. o kahpe analı avrat bizi cem'cümleye rezil rüsvay etmiş't'r. Biliyem, kızımda bişey yoktir, derken oğlandan tel gelmiştir. baba hareket ettim gellym... Taaa Alamanya'ara yazmıştır kahpe dölleri. Üc gün geçmedi haberi geldi Angara yakininde arabası çarpışmış ve de oğlun ölmiştir!. Cenazayı gidip get'rdik, yatakladık. Kızım gece yanıma gelmiştir, dem'stir babooo babo sen beni öldüresin bende hiçbisey yoktir, bana verdiğin yemek haram olsun ki bişey yoktir, emme bu zalımlara karşı beni öldüresen ve cesedim

muayene edilsin ve bişey olmadığı çıksın ortaya, ez kurbane babooo ez kurbane öldüresen beni!.

Kızım ağliy, dedim canooo, can kurbandır sana, biliym bişey yoktir.. Hadi geç oldu yatasan, ben senden eminim canoo..

Devresi günü kuşluk vakti avrat bağiriy, Bozaaan Bozan evim yıkıldı Bozan.. Dedim, avrat ne bağirisen ne olmuştur? Dedi. Zelig.. Zelig.. Zelig gendini kuyuya atmiştir!. Fırladım dişari, kuyunun başında bi cemaat, kimi kova almak istiy, kimi kuyuya inmek ama ben anlamişimdır ki kızım Zelig artık ölmüştür ve bi daha gendini göremem ve sevemem!. Zeligin ölüsü çikarilmiştir, muhtar hokümata ihbar etmiştir ve hekim ve müddeumum beyler gelmiştir ve Zeligin bedeni kesilmiştir ve anlaşilmiştir ki kızım Zelig bakiredirl. Bana sormuşlardır ne dersin? Demişimdir yoktur bişey kardaşının ölümüne yandirmiştir gendin'.. Zeligi de gömmüşüzdür ağasının yamacına.. Dört günde iki can evladımdan etmişlerdir beni!. Deh ağam deh!. Gelmişim ellibeş yaşima kalk da adam vur!. Adam adami vura öldüre sanki canı biz verdik, haşa!. Ama silahımı aldım aha bunu, gecedir daldım gomşunun evine hemi avradi hemi kocasını vurmuşumdur!. Heye kocasını ilkin vurmuşumdur zire deseydi lan avrat, ayıptır günahtır elin namusuna dil etme, biz köylüyük tutki essahtan olmuştur, bizze nedir, hayır böyle dememiştir ve de avradıyın lâfını tastiklemiştir.. Aha yavrum, işte karıncaezmez Bozan da eşkiya olmuş ve daga çikmıştır ikki kişinin katlil damgasıynan!.

Yüreğim yaniktır ırzdan namustan yana.. Bakasen, bu reyiz deyyusu da uçkur düşkünüdür ve ölümü çoktaaan haketmiştir. Bigün tarlada köylünün biri avradıynan çalişiyken herifin elinden avradi aliy, demiştir adama g't bizze ottuz bin kayme getir!. Demiştir zavalli, yaho ben yövmiye elli lirraya ekin biçiym, ben size nereden getirem ottuz bin lirra? Bilmeyiz demişlerdir hemen getiresen! Yetmemiştir bi de dövm'şler hakarat etmişlerdir!. Söylemek istemeyem ama söyliyem ve avradın ırzına geçmişlerdir!.

Bozan dayı dalıp gitti karşı dağlara.. Tepem iyice attı, tamamdır dedim biz de bu darbeyi yapacağız, namusu olan buna katılır!.

Bozan dayı dedi, yine iyi düşünün ani karar doğri değildir, İç'nde ölmek vard'r ve öldürmek, karar sizindir..

Düşündük.

Mağarada, Cafo baskın yapardı yapmazdı tartişması sürüp geliyor.. Öğle zamanı yine toprak kebabı, rakılar, türküler falan..

Yeni erzak geldi, onlar da konuldu sofraya.. Nöbetçiler ayrıldı, sen şura sen şura falan.. Çıktık Şehmuz'la nöbete. Bozan dayı mağarada. Gece yarısı sigarasını yaktı işaret verdi, hemen daldık mağaraya Bozan dayı tüfeği çapraz takmış, sağ elinde lagantı.. Mağarada altı kişi var, biri bizi gördü ama elimizdeki silahları da!. Tık etmedi, Bozan dayı silahları topladı, reisin silahı yastığının altında her daim, Bozan el'ni atıp alınca silahı bu uyandı, sıçradı gözleri yerinden pörtledi.. Dedi İsa gardaş ne olmuştur? Bozan dayı bağırdı, «Canavarey Urfa hat.» Urfa canavarı gelmiştir!. Şehmuz seslendi, «Bahri, kıpırdama parçalanırsın!.» Bozan bu altı kişiyi yere yatırıp bağladı, silahlar toplanmış, reisin cebinden yüzatmışbeşbin lira çıktı ve onun da elleri arkadan çapraz bağlandı..

Sonra çıkıldı dışarı, nöbetçileri tek tek topladık. Zaten Yasinile Hammo adamımız. Sünühlü tepeye haberci saldık, reis çağırıyor. Arkadaş onlarla geldi ve onlar da bağlandı!.

Bozan, o ihtiyar can adam, olmuş bir delikanlı!. Emir verdi, getirin şu reisi karşıma.. Getirdiler, başladı sorguya. Hangi köydü, kim ırzına geçti kadının, kaç kişi, ilkin kim falan. O titrer durmadan inkârdan gelir.. Bu ara benim kim olduğumu öğrendiler!. Yalvaran yakaran bi rezillik.. Dedim suçsuzlara bişey yoktur.. Hepimiz kanun kaçağıyız, herbirimizin başına istemediğimiz işler gelmiştir hele durun bakalım.

Reis yalvarmaya durmuş, diyor durmadan, Bozan dayım Kur'anı azlym çarpsın Muhammet haküçün yalandır bu, iftiradır!. Dedi, ulan deyyus Kuranı Muhammedi alma pis ağzına pezevenkl.

Çekti lagantı havaya bi el salladı! Sonra dedi, içerden Mahmud'u getirin. Mahmut titremeler içinde getirildi o da inkârdan geldil Peki dedi Bozan dayı, alın bunu da vurun atın reisinin yanındaki çukura!. Adam yıkılıcak nerdeyse, dedi benim suçum yoktur bu işte.. Dedi Bozan, sana bi talih daha taniym gel doğrusunu söyle de gitme reisin çukuruna.. Adam dedi, tamamdır söyleyecem, ondan sonnası artık vijdanızadırl

İtiraf etti, evet böle bişey oldu ama ben yapmadım kadını, reyizle Ali yaptılar. Bozan, Ali'nin adını duyunca ağlar gibi oldu, getirin dedi ve getirdiler Ali'yi de, o hemen açıkladı, Bozan dayı önce reyiz sonna Mahmut sonna da ben yaptım, şimdi pişmanım desem neye yarar?

Re's hâlâ inkârdan geliyor..

Sonra vazgeçti inkârdan yıktı başını!.

Gece karar verildi, üç kişinin dışındakiler serbest bırakılacak.. Reis Mahmut ve Ali kadının köyüne götürülecek ve muhtara teslim edilecek!.

Sabah ekmek yed'k, onlara da verdik. Ellerimizde s'lahlar, bunlarsa bağlı, iki yerde mola verildi, sonra yürüdük yürüdük köye yaklaştık ki üçü de yalvarmaya başladı ve Bozan dayı komutunu verdi:

— Takım duuuur!. Herkes olduğu yere çöksün beni bu yaştan sonna adam vurmaya mecbur etmesiz gerçi yeminim vardır yeminim olmasaydı çoktan parçalamıştım reyizin kafasını taşlan!. Bana döndü, dedi, peki öteki itleri ne edek?

Ded m, Bozan dayı, mermilerini alalım salalım kaderlerine. Bu üçünü de götürüp muhtara teslim edelim olsun bitsin!. Tastikled:. Tek tek çözüldü eller, Bozan, alasınız s'lahlarınızı ve arkanıza bakmadan gidesiz Allah yardımcınız ola dedi.. İkisi gitmek istemedi, razı olmadık, onlar da helâl alıp gittiler.

Köye g:rdik, uyandırdık muhtarı. Dışarı çekip had'seyi soruşturduk.. Para istemişler adam fukara olduğu için verememiş, anlaşılan öteki iş duyulmamış, karı koca arasında sır olmuş. Şimdi ne edek, açıklasak duymayan kalmayacak, adamı buldurduk geldi, üst baş perişan bi gariban reisi göründe bi hoş oldu yüzü, kıpır kıpır eder ağzı gözü. Selâm verip çöktü yere, ama neredeyse ked' gibi atlayacak.. Dedim dur dellenme kardaş, bu adamlar size hakaret ettiyse aha getirdik, size teslim ediyoruz ne ederseniz ed'n.. Fırladı yerinden, dedi bunnarı ben ö'düren de ister asalar beni, peki kardaş siz kimsiz? Dedi, b'z eşkiyayız! Peki dedi, madem eşk'yasız neden getirdin'z bunnarı? Dedim, kardeş hepsini biliyoruz onun için ge:irmişiz, gerisi s!ze bağlıdır..

Muhtar yemek çıkarmak istedi, istemedik s'lahlanıp çıktık.

Yolda, a Bozan dayı, dedim, re'sin üstündeki parayı sen alacaksın, bi de iyi bi tüfek seçeceksin.

İkisini de istemedi! Ben, dedi, silahlarımdan razıyam, başka silah taşımam ve paraya da luzumatım yoktir!.

Gecen'n karanlığında helâlleştik, gözlerim'n dolduğunu kimse görmed', bense onların gözlerine bakamamıştım..»

İkiye katlanmış zarfı seçip aldım yığın'a mektup içinden:

«Sayın bay kıymetli emmim selâm eder ellerinizden öperim. Filiz anama selam ederim ellerinden öperim nasılsız iyimisiz sende bizi soracak olursan işler çok kötü Camalın sana selamı var ninelerimin selamı var kardeşinin selamı yok kaybettik anemin de selamı var şimdi gel geleyim şimdi bizde işler kötü sen kardaşının ölümünü duymadınmı kardeşlik kötü günlerde belli olur kardeşin gitti diye bizden yüzmü çevirdin bir mektup bile yazmasan kuzu Camal kaldı arada meler arada meler oldu kuzu Camal kaldı arada düştük zalım bir hastanaya kurtarmadı bizi kodu arada zalım bakmaz oldu yaraya SAYFAYI ÇEVİR hey emmi bi mektup bile yazmasan ankaranın zarfı kağıdı bitmişmi bi mektup bile senden almaz olduk niçin bize iki satır atmasan sen bizi kardaş çocuğundan almısan biz seni emmilikten atmıyoruz ki tekrar selam eder her iki ellerinizden öperim Filiz anama selam eder her iki ellerinizden öperim»

Memed'in en iyi okuyup yazan kızı Sakine'nin imzası var mektubun altında.. Demek ki yazdıklarımız ulaşmamış ellerine!.

Ve yollara düşmek zorunlu oldu, Gaziantep topraklarına, o köye, yeniden..

Ve Cafo bir sabah ezanında Urfa'ya yıkıldı, yorgun, bitik perişan, ayakta zor durarak..

Geçti hemen Mısas'a yakın bir köye, güvendiği bir evde ikigün iki gece uyudu uyandı, dinlendi. Uzun namluları zulaladı, iki öndörtlü kuşanıp indi Urfa'ya.. Otel, berber, hamam.. Nicedir zorluyor sağ döşünde bir sancı, gitti doktora.. Sonra ne varsa canı çektiği hepsini ardarda tatdı.

Gaziantep'e uzandı, köye.. Yanaklardan, ellerden öptü, öpüldü, bikez daha sıkıştı yüreği onların hallarını görüncel.

Zeytinin küflü, üzümlerin yaşamalı yeşillerin fışkırdığı kırmızı topraklar, kimi yerde tatlı bir sarıya dönüşür. Üzüm bağlarında dizimler gider göz alabildiğine.. Mavidir gökyüzü, her zaman mavi, Antep mavisi; kara Ebabil kuşları mavilikler içinde süzülür tepenizden, bir yaşama kıvancı dolar insanın içi..

Memed düşende aklıma siliniverdi maviler, yeşiller, Ebabil kuşları.. Biliyorum, O'nu köyde bulamayacağım, o koca gövdesinin orta-

sında bir Hitit heykeli kadar anlamlı duran ve bana resim değil de büstünü yapma duyusunu veren traşsız yüzünü, başından atmadığı sarılı beyazlı poşusunu savruk ve makas değmemiş bıyıklarını, sevecen bakışlarını artık göremeyeceğim! Bu hoş Harran insanının geride kalanlarına geç de olsa bir başsağlığı dilemenin hüznüydü o mavilerin, alların, kara Ebabil kuşlarının silinip gidişi..

Cemal çocuk yine sayrılanmış, Gaz'antep'e götürmüşler, anakadınların öptük dövme dövme nakışlı ellerini, bizi görünce Memed düştü akıllarına buğulandı o biner yıllık gözler, sonra yaşlandı mor dövmeli nakışlı yanaklardan inip geldi boncuklar.

Ve elimle komûş gibi buldum Cafo'yul.

Kara bir gözlükle örtmüş gözlerini, süzülmüş, yanmış güneşten, avurtları daha bir çökük, akşam güneşi daha derinleştirdi yüz çizgilerini, çöküklerini..

Gaziantep'te zor oldu verdiği adresi bulmak, yoksular mahallesinde tavuklar eşeleniyor, elvan elvan plastik taslarda bulaşık yıkıyor kadınlar çocuklar dünyadan habersiz, yaşıyorlar çocukluklarını yalın ayak başı kabak.. Ve oradan buradan akan kokulu sular, sızıntılar evlerin diplerinden..

Soyundu kocaman ondörtlüğünü, koydu diz'nin dibine..

«...Evet bilmiyorum bu işin sonunu, nasıl bitecek? Ne edeyim ne yapayım, bir çıkmaza düşmüşem. Gördünüz bizimkilerin rezilliğini, neyin neyin adaleti bu? Doğru haklısen bu kaçmanın, bu kovalanmanın iz'nin sürülmesinin sonu yok.. Ama ne yapam, ne edem? Bi çaresizlik yapışmış bedenime söküp sıyırıp atamıyorum. Bak neredeyse dünya peşimde, ama siz gelip buldunuz beni, yarın bakarsız öteki arayanlar da bulur, bulacaklar bi gün.. Haa ne rastlantı değil mi, senin bi ilkokul arkadaşın burada komiser, iyi görüşüyoruz diyor gel teslim ol, seni vurmak istemem.. Tabii buralarda söylüyor bunları, yakalayamıyor burada sevenlerim, kollayanlarım arasında, diyeceğim şu; eğer görebilirsen onu, söyle düşşüm yakamdan, acaba bişeyler mi istiyor diyorum, yakıştıramıyorum, bi kaç kere tavla bile oynadık.. Gençsin diyor, ölümün elimizden olmasın diyor, belki günahını alıyorum bişey falan isted'ği yok, ama bunun da çıkamıyorum içinden»

Gece çöküp indi Gaziantep'in o yoksul mahallesine de.. Gaziantep ışıklar içinde aşağılarda..

O küçücük tertemiz odada, altı aylık bir bebe uyuyor beşikte, kö-

şede Istiflenmiş yatak ve yorganlar, önümüzde büyük bir rakı şişesi birazcık öteberi olan bir tepsicik.. Konuk olduğu odanın sahibi sevgiyle dinliyor Cafo'yu..

«İş mi, yok.. Aylardır gözlüyorum Almanya haberini, nasıl sıraymış gelmiyor bi türlü!. İnsanın ağırına gidiyor gepegenç bir insanın ülkesinde aç olması, karnını doyuramaması.. Ağır sürücü ehliyetim var, ama karşılığı iş yok!. Dedik biz de atalım kendimizi gâvur ellerine.. Şu kondularda yaşayan, yaşamaya çalışan nice insan tıpkı benim gibi bi lokma ekmek peşinde, yarı aç yarı tok.. Kızıyorlar bize sandıklarda kendilerine oy çıkmadığı için, neden verelim? Diyorlar bize, siz solcusunuz hepinizin kökünü kazıyacağız, kazıyın diyoruz ama bizler sizin görüşlerinize hep karşı olacağız, çıkarımız sizin kafanızda değildir.. Bir kavgadır gidiyor Allah sonunu hayra getire..»

Karısı dinelmiş kapıda, dinliyor dert yanan kocasını, sonra gidiyor beşlğe alıyor ağlayan bebesini, yokluğun çocuğu topuz gibi, sağlık fışkırıyor tombul yüzünden..

Helalleşildi kapıda..

«Merak etme abi» dedi Cafo.. «Artık kaçağa da gitmeyeceğim, kararım karar.. Ne zaman bassam ayaklarımı mayınlı topraklara, mayında kalmış can yoldaşlarım geliyor gözlerimin önüne, düşmek yok bi daha kaçak yoluna, düşmek yok.. S'z de iyi bakasız gendinizel.»

İniyoruz dik yokuştan Gaziantep'in ortasına, düşe kalka..

Cafo'dur, aylarca sürdürdü kaçaklığını, onlarsa hep kovaladılar ve birgün arama-tarama denildi çıktı ondörtlüsü ortaya!. Tabancası gitti özgürlüğüne karşı!.

Hesaplaşır oldu daha çok kendinle..

(Ne olacak sonum? Ev yok, bark yok.. Kalmadı hiçbirisi, kalmadı.. Oteller.. Derece derece, en partalından en hasına.. Lokantalar, sazlar, barlar, pavyonlar.. Korku değil duyduğum, başka bi duygu bu, bi boşluk.. Kentlerden köylere.. Köylerden dağlara, magaralara yabanıl hayvan gibi, hep böyle mi sürecek bu? Sürmez..

Ne olmuştur Menekşe'ye, kızıma? İyi bakıyordur bacım Fatma yavruma. Ama ne eder çocuk anasız babasız bunları diyemeden? Nasıl da sevinmişti elinden tutup çarşıya götürdüğümde? Yakalığını, kara önlüğünü nasıl basmıştı bağrına, defterlerini, kalemlerini, kitaplarını.. Nasıl okşamıştı o kara parlak ayakkabıları? Mutluluk görülür mü,

ben gördüm kızımın gözlerinde! Kendimi yaşadım.. Okula ilk gidişimi, saman satıp aldığım kitapları defterleri! Yeter miydi tüm bunlar? Yetmez, ama bi kanun kaçağı da demek ki ancak bu kadarını yapabiliyor!. Ben haklıyım!. Duygularım da yitip gitti, neden ben haklıy mışım? Suçun çoğu bende.. Yayılıp gidiyor üzerimden, başkalarına da zarar veriyor!. Onlar da hatalarımın kurbanı oluyor, çocuğum, karım ve yakınlarım.. İnsan kendinden nefret eder mi, bilmem, ama ben kendimden nefret ediyorum!. Nefret etmem de yetmiyor, peki ne, ne yapmalı?)

İndi kente.

B r arkadaşıyla, avukata g:tti.

Anlatıyor hepsini, hepsini!. Yalansız dolansız!. Anlatıyor..

Avukat, büyü'enmişçesine dinliyor.. Ve son sözünü söyledi:

— Durum bu efendim, artık teslim olmak istiyorum!

Sustu!.

Şaşırdı avukat, bu garip adamı getiren tanışına döndü:

— Yahu bu adam ne diyor?

— Dinledin işte sanırım tanımadın bunu, karşındaki Cafo'dur!.

Avukat düşündü, düşündü, bakıyor Cafo'ya, sonra arkadaşına döndü:

— Anlaşıldı anlaşıldı, bunun akli dengesi yerinde değil!

Bozuluverdi Cafo!.

— Ben size avukat diye geldim, meğer pisikolokmuşunuz!

— Değilim Cafo, avukatım bild'ğin gibi. Ama bu kadar suçla teslim olmak isteyene de ilk kez rasgeliyorum!. Sanırım sen aslında teslim olmak değil, ölmek istiyorsun, ne diyeyim ben?

Çıktılar..

Unuttu onca suçunu Cafo!

Hiç sakınmadan geziyor, tozuyor!.

O, çayını çok sevdiği çaycıya girdi, bir iki bardak çay içecek, atlayıp gidecek köye, yakınlarına..

Kapı açıldı hızla..

— Kimse kımıldamasın, polis!.

Aldırış etmedi Cafo, silahı ilk kez üzerinde değil!.

Kimliğini uzattı, baktılar ve verdiler!.

Ötekiler de arandı, kapıdan çıkarken sordu birisi:

— Kapıdaki motosiklet kimin?

-— Benimdir efendim..

Bir ateş düştü içine.

-— Sen gel bakalım bizimle!.

İkinci şubede sordular, «peki sen Cafo değil misin?»

Uzattı kimliğini..

Sonra birisini aldılar odaya, sordular Cafo'yu gösterip

— Evet bu Cafo'dur Allahıma!.

Ve sorular başladı!..

— Peki de, senin gibi birisi nasıl silahsız gezer? Nerde silahın?

Güldü acı acı..

-— Bunu arkadaşlarınıza sorun!.

Ve anlattı silahının nasıl alındığını ve neye karşılık!.

Komiser yerinden fırladı, bağırdı çağırdı, «bok atma ulan!»

— Haşa sayın amirim, bilmiyorlardı ki benim kim olduğumu!. Bilselerdi bırakırlar mıydı?

— Kim bunlar, görsen tanır mısın?

Üç araba hareket etti, sözünü ettiği karakola gittiler, Cafo, ikisini tanıyıp gösterdi!. Gerekenler yapıldı..

Ve Cafo, cezaevinde uyandı bir kuş kadar hafif!.

Birbuçuk ay sonra, «toplan», dediler, «Amasya'ya gidiyseni»

«..Sevdim Amasya'yı görebildiğim kadar. Yeşilini sevdim ilkin, dağlarını, elma bahçelerini, kenti ikiye bölen Yeşilırmağı.. On kilimetre kadar gittik, üç tarafı dağ cezaevinin, Urfa cezaevi modelinde.. Batısında bir köy var..

Müdüriyete çıkardılar, şaşırdım kaldım karşımdakini görünce, o da öyle.. Karşımdaki Mersin cezaevi müdürü!.

-— Burada da mı buldun beni Cafo, dedi.

Dedim, ben bulmadım sayın müdürüm, Bakanlık emri buldurdu!. Dedi, desene seninle daha at oynatacağız? Bak, burası diğer cezaevlerine benzemez, burada bari iyi olalım, iyi muamele görelim sana ilk ve son ihtarımdır bu, burada düzgün yatacaksın!. Dedim, hayhay efendim.. Emretti, dedi alın bunu dört üçe verin..

Götürdüler, bi arama başladı, aklım durdu. dedim burada bi iğne bile taşınamaz!. Koğuşa girince yine şaşırdım, herkesin elinde bi eye, bi siş yapma, bıcak yapma gırla gidiyor görülmeye değer hani!. Cezaevinin tipini biliyorum, ama yine de bi keşif şarttı, yaptım. Sadece

ana salonun dış kapısı kitlenlyor, koğuşlar ve yemekhane açık.. Sevindim!.»

Yirmi gün sonra damda dört kişi, inlş yolu arıyor!.

Birisi Cafo!. Önde..

Etraf kolianıyor, saatler geçti, olanak yok!. İçlerinden birisi çaresizlik yüklü, baktı Cafo'ya.. «Gel'n vaz geçelim, kaçamayız, boş yere vurulmayalım!.» Serţ çıktı Cafo, «yolcu yolunda gerek, isteyen geri döner!»

Döndü adam..

Birşeyler koptu Cafo'nun içinden, tek yerli mahkûm oydu, yol bilen iz bilen..

Urfa'lı, Trabzon'lu ve Muğla'lı kalakaldılar damın tepesinde; bir garip öksüz, çaresiz!.

Yapışmış dama Cafo, jandarmanın gidiş dönüşlerini sayıyor. Doksan sekiz.. Doksan dokuz.. Yüz..

Jandarma geri döndü, yapıverdi hesabını tv antenine bağladı nevresimden yapılan halatı ve indi, ardından Trabzon'lu, Muğla'lı da sıra ve dayanamadı, kaydı eli, seriliverdi toprağa!. Jandarma döndü, Cafo lle Trabzonlu cezaevinin etrafındakl toprak yığınına koştular, koyuldular tırmanmaya ve o sırada başladı yaylım ateş ve hemen sonra başka yönlerden del Projektörler aydınlattı her yeri!. Işıl ışıl yırtıldı karanlık..

Üç ateş arasında tepeyi aştılarl.

Koşuyorlar dağa doğru nefes nefese, bu can havlidir, candan olma korkusudur, dönüp baktı Cafo, jandarmaların kimisi don gömlek.. Gelişigüzel basıyorlar merm'yi..

Hızlandılar..

Döndü Cafo, bağırdı, «koşun koşun!.» Ama ardında bir kişi!. «Nerde Muğla'lı?» «Yürü koş Cafo, koş sen bırak şimdi lâfı daaa!.»

Yürüdüler, koştular, soluklanmadan kaçtılar kaçtılar can havliyle, can havliylel. Hesapladı Cafo aradaki mesafeyi, epey uzaklaşmışlar, dedl, «Trabzonlu hem koş diyorsun hem kendin koşamıyorsunl. Haydi davranasan».

Davranamıyor!. «Yaram» dedi, »yaram gittikçe kötüleşlyor Urfa'lı, kanım çok akıyor».

«Ne kanı, yaralısen?» Trabzonlu inliyor, «silahtan değil ayağım paramparça!.»

Ağır aksak gidiyorlar..

Cafo kazağını yırttı, sardı arkadaşının ayağını sıkıca, durdurdu kanı.. Dizkapağı daha perişan. Sardı, sıkıladı.. İnliyor durmadan Trabzonlu, baktı melil melil Cafo'ya, dedi, «kardeş senin yolun açık olsun» «Yooo» diye bağırdı Cafo, «bizim kitabımızda yok arkadaş bırakıp gitmek, çaresiz kalarsak o başka, daha çare bitmedi, bin sırtıma bakalım!.»

«Yahu ne kadar gider'z böyle, jandarma arkamızda!.»

Bindirdi dalına arkadaşını, dağın yarısını böyle geçtiler.

Ara sıra soluklandı Cafo, yeniden sırtladı Trabzon'luyu doruğuna geldiler dağın, sonra koluna girdi, destek oldu, yürüdüler, yürüdüler!.

Tökezliyor Trabzon'lu ve yıkıldı kaldı yere, «bırak beni arkadaş, git yoluna artık bittim dayanamayacağım, git sen git arkadaş!.» Cafo. kucakladı, kaldırdı, «dayan omzuma, jandarma izimizi kaybetti, yürü hele».

Yürüyemedi, sırtladı arkadaşını ve biraz sonra yıkıldılar, kendini yitirdi Trabzon'lu, Cafo sırtlarken o halde, açabildi gözlerini, «inat etme, vallahi şurdan şuraya adım atamam artık, tamamdır ben bittim gayrıl.»

Yalvardı yakardı Cafo, «başlarım şimdi senin lâz inadından be, dayan biraz daha!.»

Boylu boyunca uzandı Trabzon'lu, yavaşça kaldırdı başını, «git sen, ben ölmüşüm gayrı daaa..» Uzattı elini, Cafo, destekledi etrafını, doğrulttu parçalanmış bacağı, eğilip öptü göz'erlnden!.

Uçarcasına indi yamacı, arkasına bakmadan, küfür ve isyan dolu!..

Köpekler havlıyor, ilerde yaşamasız bir ışık.. Durdu, düşündü ve yine koşarak geri döndü, vardı tepeye, Trabzonlu kendinden geçmiş..

«Kalk, davran, şurda bl köy var, ışık var haydi seni oraya kadar sırtlayacam, davran!.

Direndi, bağırdı Cafo «Bak lazoğlu kalktın kalktın eğer davranmazsan anam avradım olsun ayağından sürüye sürüye götürmezsem!.»

Sırtladı, inişe başladı, tökezledi, tutundu, yürüdü ve yine yıkıldılar.. Girdi adamın koluna ve düşe kalka ilk eve yaklaştılar, Cafo evin yakınındaki okulun duvarının dibine sırtındakiyle devrilip kaldı.. Soluklandı uzun süre..

Arandı, buldu sigara paketini, arandı yoktu çakmağı, kahroldu..

Çiğledi sigarayı..

Ortalık alalanıyor hafiften, yeni bir günü getiriyor allar..

— Hele sen kımıldama, ben bi dolanayım..

Yürüdü köyün içine, o ışıklı evi buldu..

Her taraf bahçe..

Su sesini duydu, baktı, elinde bir kürek sabahın serinliğinde bahçe suluyor birisi, yaklaştı, bakıştılar karşılıklı..

— Selamıneleyküm amca, kolay gele..

— Sağol delikanlı, buyur bakakım..

— Şey.. Seni rahatsız etmek istemezdim ya acil bi durum var, yardım istiyem..

— Nasıl bi yardım, elimden gelir mi?

— Yaralı bir arkadaşım var..

Gerisi kolay çözümlendi, sırtladı Trabzon'luyu yeniden, adamın evinde sekiye yatırdı yavaşça..

— Siz mapustan mı kaçtınız delikanlı?

Başını salladı Cafo, baktı adamın gözlerine «evet amca öyle oldu!»

Adam seslendi karısına, çay yapmasını, ekmek hazırlamasını istedi.. Cafo, adamın uzattığı paketten iki sigara yaktı, yerleştirdi birisini Trabzonlu'nun dudaklarının arasına..

Adam çıktı odadan..

Birer sigara daha yaktılar..

Kadın çaydanlığa çay atarken kapı açıldı, ev sahibi yanında iki kişiyle daldı odaya elinde tabanca, birisinde mavzer!.

— Kıpırdamayın bakalım!

— Yaho insan Tanrı misafirine böyle mi davranır?

— Canavardan misafir olmaz, kıpırdama ve kes sesini!

Ellerini arkadan urganla bağladılar, köy bekçisi rahatladı.

— Gece gelen jandarmanın aradığı mahkûmlar bunlardır değil mi muhtar?

Ev sahibi «evet» dedi, «garanti bunları.»

Muhtar, jandarmaya haberci saldı.

Kadın kötü kötü baktı kocasına, yalvarmaya başladı, bir ihtiyar da katıldı yalvarmaya.. Muhtar tersiedi ikisini de.. Kadın çayları koydu, «çay may yok bunlara, zaten elleri bağlı, ben mi içirecem be kadın?»

Çıkın şimdi dışarı hadi!l.

Ite kaka attılar kapının önüne!.

Cafo baktı yalçın dağlara, evin dibindekl bağlı katırlara..

Karacaoğlar düştü aklına..

Bir manga askerle iki assubayın gelmesi uzun sürmedi!.

Trabzonlu'yu katıra bindir p sıkıca bağladılar..

Cafo da iplendi, sarıldı kolları bedenine.

Muhtar anlattı durdu yol boyu, yakalamanın nasıl olduğunu!.

Cafo küfrediyor hızlı giden katıra, katıra bağlı ipin gerilmesini önlemeye çalışıyor, ayak uyduruyor katıra!.

Yanında jandarmalar iki sıra..

Birisi tam hizasına geldi, çaktırmadan fısıldadı:

«Yılmaz mır!.»

İnanamadı Cafo, tökezledi, bayılacak g'bi.: Yılmaz mır.. Yı'maz mır.. Yılmaz öldü.. Yılmaz öldü!.

Hızlanınca katır, katıra bağlı ipi gerildi ve yuvarlandı Cafo.. Aklında hep o sözcük.. Yılmaz mır!.. Yılmaz mırl. Demek öldü fukara Muğla'lı?. Gözünün önünde Muğla'lı Yılmaz.. Dipdiri, y'ğit bir arkadaş.. Sonra biç'm değiştirdi Muğla'lı Yılmaz, eğrildi, büğrüldü, karıştı birbir'ne, bulanık ve yokoldu, silemedi Cafo gözyaşlarını akıp indi yaşlar ve Muğla'lı tümden yo'koldu.. Tökezlendi ve bir dipçik indi sırtına!.

Komutan, gelenleri cezaevinin kapısında karşıladı..

«Yaşşa muhtar, yaşşal. Bir bölüğün yapamadığ'nı yaptın bravo sana arkadaş.. Şimdi bas bakalım bir merml havaya, merm'n benden!.»

Muhtar sevind', çekti mavzerln makanlzmasını bastı tet'ğe, gümledi ortalık!.

«Hadi bir tana daha!.»

Muhtar kaldırdı namlunun ucunu mavi göğe..

Amasya'nın mavi gök yüzünü ikinci kez vurdu muhtarl.

«....Çözdüler elimi kollarımı. Falakalıktım. Bi ölüme, bi yaralıya sebep olmuştum!. Yatırıldım, cop tam inerken bl er geldi koşarak, dedi, komutanım alay komutanımız geliyor.. Yüzbaşı beni ace'e kaldırdı, dedi ulan dün geceden ber' bizi uyutmadın, hele sen dur!.

Alay komutanı girdi içeri, sordu firar edenler kimdi diye? Gösterdiler beni, süzüm süzüm süzdü.. Bazı şeyler sordu, cevapladım,

sonra ötekilere döndü, dedi, mahkûm kaçar!. Bunlardan kaçmak, bizlerden yakalamak..

Çıkıyordu kapıdan, «komutanım» diye ses'endim, hemen döndü, dedim, sayın komutanım s:zin geldiğ'niz bildirildi ve ayağımdaki falakaları hemen çıkardılar, şimdi gidiyorsunuz ama benim halim bitiktir!. Şaşırdı, falaka mı, dedi, evet falakadır dedim!.

Albay, yüzbaşıya baktı, ben hemen devam ettim, işte sayın komutanım falaka değneği ve copu şu dolabın altındadır!.

Alay komutanı yanındaki başka bir subaya emretti, bakıldı dolabın altına ve aletler çıkarıldı!. Bi tuhaf oldu albay, döndü yüzbaşıya, olmaz böyle şey yüzbaşı, dedi, böyle görev istemem.. Burada hükümlü ve tutukluya şiddet kullanılmasını kesinlikle istemiyorum bi daha böyle şeyler görmek ve duymak, bu bi emirdir!.

Döndü bana baktı baktı, dedi, sana gelince Urfa'lı, cezaevi idaresince veya askerlerce sana dayak atılırsa hemen bana dilekçe yazacaksın oğlum..

Ağlamaklı oldum. Emri tutuldu!. Onbeşgün hücreye atıldım, dayaksız işkencesiz!. Eski koğuşuma verildim.. Cezaevi siyasi dolu, bi huzursuzluk var, herkes kendi kendini koruyor, tabancalar, şişler bıçaklar bellerde!. Gerçi sık sık kontrol yapılıyor, yakalanıyor tüm aletler ama varmıyor haftası eski hamam eski tas!. Haftada iki üç kez siyasi tartışmalardan kavgalar çıkıyor, şaşırdım, on bin l'ra verdim bi tabanca da ben getirttim!. Ve belime kuşanırken cezaevi savaş alanına döndü siyasi görüş ayrılığından, vuruşuldu vuruşuldu, iki ölü!. Bizim koğuşta siyasi yok, üstelik mahkûmlar da kimseye destek vermiyor ve günler böyle geçip gidiyor.. Üç müdür değ'şti, gardiyanlar anahtar bıraktı, can tatlıdır, kala kala dört gardiyan kaldı!. Jandarmanın tedbiri ise çok sıkı, ama çok... Çok..»

Yaşadığımız sekizbin nüfuslu ilçede de atılıyor silahlar!.

Öldürenler, öldürülenler karıştı birbirine!.

«Taşıma ruhsatlı» yedi altmış beş Kırıkkale'me, kırkbeş kilometre ötemizdeki ilçeye giderken sürüyorum merm'yi!. Vur-kaç olayı çok orada, hele bizim ilçeden gelenlere!. Göz açtırmıyorlar, çullanıveriyor on onbeş yirmi kişi, vurup kırıyorlar ve anında yok oluyorlar ellerinde muştalar, koyunlarından çıkardıkları tahta coplarla herkesin

gözü önünde!. Ve polisin ve jandarmanın!. Ve Hükümeti kurmakla yeniden görevlendirilen Başbakan Hükümet Programı'nı okuyor televizyonda o kocaman başı taşıyor akcamdan neredeyse!

«Ve Atatürk Barajının temeli de iktidarımızca atılacak, yedi küpeli gelinin bir küpesi daha tamam olacak!.

Çok uzaklardayım, artık gidemem oralara, yaşayamayacağım bunun heyecanını, acısı çöküyor içimel.

«Bir mala harç da lütfen benim için atın.»

Yanıtı bir uzun mektup:

«5 Temmuz 1980 tarihli telgrafını aldım.

Güneydoğu Anadolu Fırat ve Dicle müştereğimizdir. Yıllardır böyle olmuştur. Hayaller gerçekleşiyor.

1966'da temelini attığımız Keban hizmette. 600 bin kw kapasiteden 1 milyon 200 bin kw kapasiteye çıkarılıyor.

1976'da temelini attığımız Karakaya yapılıyor. 1 milyon 800 bin kw takatindeki türbin generatörler imalât halinde.

İnşaat için yeniden 260 milyon dolar bulduk.

Şimdi sıra, 2 milyon 400 kw kapasiteli Atatürk Barajında,

2 milyar dolar dış para lâzım.

7 Temmuz 1980 günü müracaat sona erdi. İhale yürüyor.

Kadirşinas milletimizin, büyük Atatürk'ün 100. yıldönümünde, onun medeniyetçilik davasına armağanı olacaktır Atatürk Barajı.

Urfa tünell inşa ediliyor.

Fırat, Basra körfezine gitmeden önce, Anadolu'dan götürdüğü suların bir kısmını, Güneydoğu Anadolu topraklarına bırakacak.

Fırat'ın Güneydoğu Anadolu topraklarına borcudur bu. Bir nev'i geçit hakkı gibi.

Tünelden sonraki kanalın birinci kısmı ihalede. Bu kısım, tünelle Urfa-Mardin ayrımına kadar olan kısmıdır.

İkinci kısım ihalede; bu kısım ayrımdan Harran'a kadar olan kısımdır.

Üçüncü kısım, ayrımdan Mardin'e kadar olan kısım olacaktır.

Fırat üzerinde dördüncü tesis Fındıklı barajıdır. Beşincisi de Karkamış'tır. Dicle barajları projelendiriliyor.

Kral Kızı ve Ilısu, en önemlileridir. Böylece, Dicle-Fırat'a 7 küpe takmış olacağız. «7 Küpeli gelin» deyişimizin sebebi vardır. Gelin, küpelerini alacak.

Herkesin bir sevdası var. Allah şahittir ki, bizim ki Türkiye sevdasıdır.

Tarlalar sulanacak.

Çatlamış topraklar yeşerecek.

Bereket olacak Ha'il İbrahim Bereketi.

İnsanlar refah ve saadet içinde olacak.

Mes'ut olacak.

Fukaralık canına tak etmiş insanlar, bolluğun ve zenginliğin başka bir dünya olduğunu görecekler.

Kaderin, meşakkat ve çile olmadığını anlayacaklar.

Kavga budur.

Kavgadan dönenin kaşığı kırılsın.

Sevgi ile gözlerinden öperim, muhterem eşinize saygılar sunarım.

Başbakan»

Ve ülkede bir cadı kazanı kaynatılıyor aynı zamanda.. Barajlar, su yolları yapmak için dağa taşa atılması gereken dinamitler evlere, işyerlerine, kahvelere, okullara atılıyor acımasızca!.

Ve ülkede kan gövdeyi götürüyor, kardeş kardeşi kırıyor acımasızca!.

Yılların birikmiş nedenleri seller gibi akıp geliyor ülkenin üzerine, içerden ve dışardan!.

Şivanlar artık büyük kentlerde de kuruluyor, bitmiyor matemler, cenaze törenleri!.

Ve «görülmüştür» damgası olmayan bir mektup, Amasya'dan:

«...İşte böyle abi, günler bir karmaşa içinde geçip gidiyor. Yakında ellerini öpeceğimi sanıyorum!.»

Hiç şaşmam!.

«....Disiplim falan diye bişey kalmadı içerde, dışarda jandarmanın da gözetimi olmasa burası cezaevi değil sanki bi çifti k!. Gece yarısına doğru koğuş karıştı, tümden ayaklandı cezaevi, her kafadan bi ses çıkıyor arkadaşların çoğu yemekhaneye inmiş, fırladım bende indim.. Millet radyo başında!.

Dedim, ne var yaho, yoksam af falan mı çıkmış? Af da yakın dediler, ordu yönetime el koymuş!. Birisi dedi, bundan bize ne? Sabahı şöyle olurla böyle olurla ettik. Jandarmanın cezaevine girdiği söylendi, bi iki el silah sıkıldı içerde. Jandarmalar karşılık verdi ve çekildi, buna çok şaşırdık. Ama çok sürmedi yeniden girmek istedi, si-

lahlar konuşmaya başladı bi mahkûm yaralandı. Çatıya çıkan jandarma koğuşlara ateş açtı bi assubay kolundan yaralandı.. Cezaevinin elektriği suyu kesildi, erzakı olduğu g bi alıkonuldu.. Biraz dayanıldı sonunda çekildi teslim bayrağı!.

Jandarma çok sıkı arama yaptı, tam otuzdört tabanca bulundu, kesici aletler ise gırla, bini bi para!. Ben yakalatmadım, naylona sarıp çatıdan inen borunun içine zulalamıştım, tabanca yakalatanlara cezalar verildi.. İdare bi bild ri yayınladı, denildi ki elinde silahı olan teslim ederse işlem yapılmayacak, yutmadım.. Derken gardiyanlar işbaşı yaptı, cezaevi cezaevine benzedi..

Bigün Almanya'da işçi olarak çalışan eniştem, üvey ablam ve kocasının ziyaretime geldiğini haber verdiler, ama soyatlarımız tutmadığı için idare görüş vermemiş!. Müdüre dilekçe verdim, hayır denildi!: Jandarmaya dilekçe verdim, hayır denildi. Başgardiyana dilekçe verdim, durumu anlattım buna da hayır denildi!. Bizimkiler üç gün gelip görüşme yollarını aradılar, olmuyor! Bunalıma düştüm, zaten Amasya'ya geldim geleli ziyaretçim olmamıştı ki.. Bil ki, mahkûmun ziyaretçisini almayacaksan onu öldür daha iyidiri

Bak şu aklıma, su borusundan silahımı çıkardım, silip temizled m, namluya mermiyi sürdüm, soktum belime.. Bi dilekçe yazıp, müdürle acilen görüşmek istediğimi bildirdim, verdim gardiyana. Müdür o sırada kantinin yanında duruyormuş, gardiyan dilekçeyi vermiş, müdür de getir demiş. Vardım yanına, ceketimin düğmelerini kapattım, esas duruşa geçtim. Evet, dedi müdür ne istiyorsun? Dedim, sayın müdürüm, benim ziyaretçim herzaman gelmez, bu gelenler de taa Almanya'dan, kızkardeşim, eniştem, n'olur bi defa da idare yoluna gidin, bacım evlendiyse suç mu işledi, sadece soyadı değişti ben ne edeyim, bırakın beş on dakika hasret kavuşturalım.. Sen dedi Cafo' sun değil mi, evet sayın müdürüm o benim dedim.. Bana baktı, hele dedi, sen önce yaptıklarını bi öde bakalım, ondan sonra.. Dedim sayın müdürüm herkes hata yapar, ben yaptıklarımdan nadim olmuşumdur.. Dedi, hastirlan, nadim olmuşmuş!. Müdürüm dedim, size buranın başı olarak derdimi anlatmaya geldim, sinkaf duymaya değil.. Ne dil'er döktüm ama hepsi bosa çıktı ve gözüm kararda, yine zangırdamaya başladı, silahı çekmemle tetiğe basmam bir oldu, heyhat silah ateş almadı bi daha bi daha!. Sanırım müdürün yarı ömrü gitti. tam o sırada arkadan ağır bişey indi kafama, kendimi kaybetmişim!. Ayıldığımda, kendimi idarede falakada buldum!. Bunca yatırılmıştım falakaya

ama bu dehşetti, iki defa falan kendimden geçmişim, sürüyerek hücreye attılar, sağ ayağımın baş parmağı kırılmış!.

Ondokuz gün ranzasız, yataksız, katıksız yatırıldım beton üzerinde..

Bi akşamdı, kapı gıcırtılarla açıldı, baktım o babacan Albay, yanında savcı, müdür, tanımadığım bazı kimseler.. Kalkamadım ayağa, savcı dikildi başıma kalkmamı bekliyor, ama kalkamıyorum ki.. Sordu savcı, neden ayağa kalkmıyorsun oğlum? Dedim, kalkacak durumum mu var kalkayım? Ayağımı gösterdim. Dedi, ne oldu? Dedim, merdivenden düşmüşüm!. Açın bunun kapısını dedi savcı, gardiyanlar hemen açtılar.. Savcı sağına soluna baktı, şaşırdı, sordu bana, hani senin yatağın? Dedim ne yatağı soruyorsunuz sayın savcım, tastamam ondokuz gündür yataksız katıksız ayağım kırık bi vaziyette burada yatırılıyorum şu betonda!. Savcı dedi, peki oğlum ayağın kırık da neden doktora çıkmadın? Dedim, neden çıkmak istemeyeyim kaç kere dilekçe verdim, haber saldım idareye aldırış eden olmadı beni burada ölüme terkettiler!

Ertesi günü hastaneye kaldırıldım, kırıklar alçıya alındı, yirmi gün yattım.. Orada duydum ki Muğla'lı Yılmaz, cezaevinin hemen arka tarafındaki taş ocağının çukuruna düşmüş, kafası kayaya çarpmış ve orada ruhunu teslim etmiş!. Bişeyler kırıldı içimde, bu ise alçıya alınamaz.

Taburcu ettiler, geldik cezaevine beni sokmadılar içeri, içerden dört kişi daha çıkarıldı yanlarında eşyaları ve benimkiler de!. Tıktılar cezaevi arabasına, dediler Sinop cezaevine nakledildiniz.. Akşama vardık Sinop'a.. Cezaevi bizi teslim aldı, müdür olsun, gardiyanlar olsun çok iyi karşıladılar bizi, sonra arama faslı başladı, müdür emretti, haydi soyununuz aramanız yapılsın!. Arkadaşlardan birisi dikleşti, müdür bey dedi, biz artis değiliz ki soyunalım? Peki, dedi müdür, üst tarafınızı çıkarın.. Çıkardık, aradılar ve giyindik!. Sonra berber çağrıldı mahkûm! Müdür de, peki kesmeyin saçlarını, dedi gardiyanlara.. kızdı müdür, bizim kurallarımız böyle, saçlarınız kesilecek!. Olmaz dedi mahkûm! Müdür de, peki kesmeyin saçlarını, dedi gardiyanlara.. Götürün bunları müşahedeye, yataklarını arayıp verin Götürüldük, gecey yataksız geçirdik ertesi günü, cezaevinin neredeyse bütün gardiyanları sabah erkenden geldi, ellerinde tahta coplar, kapılar açıldı, idareye götürülünceye kadar zaten bizde hal mal kalmadı!. İdarede

ikiçer posta falakaya yatırıldık, benim kırık yeni yeni kaynıyordu ve yeniden kırıldı aman maman dememe kalmadan!. Acısı mı? Bunu nasıl anlatırım, tarifsiz bi acı.. Cezaevinin kale duvarı içinde bi zından varmış, bizi oraya attılar günde sadece beş ekmek.. Buranın ne penceresi var ne de bi hava deliği! İki kapısı var, bunun ikisi de kapandı mı birbirimizi göremiyoruz!. Adı üstünde, zından!. Tabanı bi karış çamur, ayakta duracak halim yok attım kendimi çamura, ne kadar geçti, ama sanırım kırksekiz saat falan.. Bizi alıp Karadağ diye bi yere verdiler burası daha iyice. Hücreler tekkişilik. Geceleri, ekmeği kardonlarla bölüşmesen vallahi adamın kulağını burnunu yer bunlar, öylesine büyük iğrenç hayvanlar, kedi yavrusundan büyük.. Dokuz gün saydım orada, sonra çıkarılıp hastaneye götürüldüm, ayağımın kırıkları yeniden alçıya alındı. Amasya cezaevi müdürünün olayından da on yıl iki ay hüküm giydim!.

Hastane dönüsü kendimi müşahedede buldum, tertemiz, havadar bi koğuş Üstelik burada ceryanlı ocak serbest, hemen bi tane ısmarladım. en çok da hamsi balığını sevdim.. Yiyecek olarak ne istiyorsan dışardan, hemen getirtiliyor, en çok hamsi ısmarlar oldum. İki ayda toparlandım, kırıklar iyileşti, artık eski Cafo'yum.. Ölümden değil, ölümlerden döndüğümün ayrımındayım.. Ama bizi ele veren muhtarı da unutamıyorum!.

Bi yıl böyle geçti.. Avrupa İnsan Hakları'ndan heyet geldi. Savcı, müdür, bakanlık görevlisi tercüman falan.. Adam tercümana ingilizce birşeyler dedi, tercüman müdüre sordu, «efendim, soruyorlar, mahkumlar hava aldırılmaya çıkarılıyor mu?» Müdür te'asla. tabii efendim tabii demez mi? Bu sefer, adam kapıdaki örümcekleri göstərdi, İngilizce sürdü gitti konuşmalar.. İşte bu sırada ingilizce bilen bi sivri ötmeye başladı, nefes almadan konuşuyor sanki dil değil, teleşkof!.

Gittiler, ama bizleri de dört günde bi saat açıkhavaya çıkarmaya başladı idare!. Artık bahçede voleybol oynuyoruz, top oynuyoruz, cezaevi hayatımın en güzel günlerini yaşamaya başladım, ne ki uzun sürmedi bu..

Müdür geldi, Cafo dedi, senin sevk emrin geldi haberin var mı? Dedim, nereden olacak müdürüm, nereye acaba? Urfa'ya dedi, mahkemeye gidiyorsun. Düşecektim sevinçten! Ne arayanım ne soranım vardı burada, ne de tek satır mektup.. Ne zaman sevkediyorsunuz

müdürüm ded'm, dedi, valla sevk ödeneğimiz yok, eğer yol parasını ödersen seni hemen gönderirim! Olur dedim, hemen bi dilekçe yazdım, üç er bi assubay eşliğinde otobüse binince rüya görüyorum sandım, çimdikledim kendimi hayır rüya değil!.

Bi sabah Urfa cezaevinde uyandım. Ama idare adım adım izliyor her hareketimi..

Sakin bi koğuşa geçtim.

Etliye sütlüye karışmaz oldum!

Ziyaretçilerim, yakınlarım geliyor.

Keyifliyim, ama ne bileyim adıma idarece sahte bi dilekçe yazılıp bakanlığa gönderildiğini, burada can güvenliğ'm yoktur beni Gaziantep'e verin gibilerine!. Gözünü sevdiğ'm bakanl:k beni ne kadar severmiş meğer, hemen naklim çıktı!.»

Ara sıra, «Görülmüştür» damgalı mektupları geliyor.

«...Eğer beni sual edecek olursanız iyiyim, merak edilecek bi durumum yoktur, gerçekten iyiyim. Bi muhabbet kesinleşti yani müebbet!. Bi suçtan da idamdan yargılanıyorum. Eğer bu işleri yaparken bi gün yargılanacağımı düşünebilseydim, aklıma gelseydi, sanıyorum işlemezdim bunca suçu..

...Geçenlerde bir kitabınız geçti elime, unuttum sayısını kaç kere okuduğumun.. Sizlerle birlikte oldum, edem, nineler ve ötekiler, köy falan. Çok ama çok özlediğimi anladım sizi ve ötekileri...»

Atatürk Barajının da temeli atıldı nihayet, iki yıl gecikmeli!. Ama bir mala da benim için harç atmadı kimse!.

Karakaya Baraji'nda gövde yapımının yüzde seksen:kisi tamamlandı. Baraj yapımında, ondört ülkeden dörtbinyüz kişi emeğini yoğuruyor.. Yapımcı İtalyan firması yirmi ay içinde gövdeye bir milyon altıyüz kırk bin santrala da üçyüz elli bin metreküp beton döktü!

1986 yılının Temmuzunda gövde yapımının tamamlanmasıyla barajda su tutulmaya başlanılacak..

Müdür, olumlu yanıt verdi ziyaret isteğ'miz için..

Cafo karşımızda!.

Süzgün mü? Işıktan mı bu yaşamasızlığı?

Telaşlanıp demir parmaklıklar, camlar, teller ardından sigara falan tutmaya kalkışmadı bu sefer!.

Daha bir durgun..

Anlattı anlattı, «sonra size durumu yazarım» dedi.

Aylar sonra çok uzaklardan geldi, «Görülmüştür» damga'ı mektubu:

«Beni merak etmeyin.. İyiyim. Adresimi yazıyorum ama, ikinci mektubumu almadan bana yazmayın olur mu?»

Günler geçiyor..

«6 bin kişiye 1 doktor!.

Her alanda olduğu gibi tıp alanında da ülkemizin en geri kalmış illerinden birisi olan Adıyaman'da 6 bin 126 kişiye 1 doktor düşüyor!.»

Cindoruk'tan İnciler:

«Hükümet, kendisini iktidara getiren holdinglere uşaklık ediyor..

Rahşan Ecevit parti kuruyormuş, Kadın, kocasının izni olmadan bir işe bile giremez. Peki bu durumda partinin reisi kim?

Demirel'e yasağı Anayasa koydu, millet değil..

Kaya Erdem ile Turgut Özal biri kavuklu, biri pişekâr, şimdi yeni bir ortaoyunu ile halkın karşısına çıktılar.»

«Sunalp'a göre demokrasi yerleşmedi. MDP'nin eski genel başkanı (Türkiye'nin bugünkü durumunu kritik görüyorum, ekonomiden iç ve dış politikadan ciddi endişelerim var) dedi..»

«Patnos Barajının temeli Başbakan Özal tarafından atıldı. MDP Ağrı Milletvekili Mehmet Yaşar (Başbakanın temelini attığı Patnos Barajı'nın yapılacağı yerde su kaynakları yoktur. Yeterli su mevcut değildir. Saniyede 50 litre su akıtan bir kuru derenin suyu ile baraj nasıl dolacaktır? Baraj sahasında yapılmış olan arazi istimlâkleri ANAP'lı bazı kimselerin arazilerini yüksek fiyatla alıp onlara çıkar sağlamak için partizanca istimlâklerdir) dedi.»

«Demirel, Yedi Küpeli Gelin adını verdiği Güneydoğu Anadolu Projesini anlattı.. (Kimseyi kötülememek için kendimi zor tutuyorum) dedi.»

«Hacı adayları Şanlı Urfa'da:

Yurdunç eşitli kesimlerden Hacca gitmek üzere yola çıkan binlerce hacı adayı, Şanlı Urfa'ya gelerek Kâbe'nin yapımcısı Hazreti İbrahim'in doğduğu mağara ve ateşe atıldığı yer olarak tanımlanan Balıklıgöl'ü ziyaret ettiler. Dergâh'ta namaz kılıp Balıklıgöl'den su içtiler.»

Gazete haberleri sürüp geliyor.

«Demirel'den Evren'e yanıt:

Sayet ülkeyi idare edenler bugün bazı konuların tartışılması taraftarı iseler, tek taraflı beyan ve ithamlar yerine, yasakları kaldırarak, serbest zeminlerde ve milletin gözü önünde ve milletin hakemliğinde bunun yapılmasını içlerine sindirmelidirler.»

«Ecevit de Evren'e yanıt verdi:

Demokratik toplum özgürce konuşan, üstelik çoksesli konuşan toplumdur.

Laiklikten kaygı verici sapmalar olmasına karşın Cumhurbaşkanı hiç üstünde durmadı..»

«Yeni Adli Yıl, Yargıtay 1. Başkanı Renda'nın konuşmasıyla başladı. (Gerçek yargı bağımsızlığı yok)».

«Bir lokma peynir 16 lira..»

«Türkiye önümüzdeki yıl 1 milyon ton buğday ithal etmek zorunda kalacak.»

«Zeytin'in bir adedi 7 lira!.»

«Özal, TV de yine gözlere baka baka konuştu.»

«Havva Ana'nın dramı: 7 çocuklu Havva Kalkmazoğlu, karınlarını doyuramıyorum dediği üç yavrusunu Trabzon çocuk yuvasına bıraktı.»

«Sızan kanalizasyon yüzünden ölen 5 bin kutsal balık için dua edildi. Şanlıurfa Belediye Başkanı Halilrahman Gölü kenarına gelerek balıkların aynı hastalığa yakalanmaması için uzun uzun dua etti.»

«Evren, İstanbul Üniversitesi'ni açtı:
Gericiler ve bölücüler faaliyette»

«GAP PROJESİ NEDİR?

Cumhuriyet tarihinin en büyük projesi olan **«Güneydoğu Anadolu Projesi» GAP**, 900 yıllık **Anadolu Türk**'ünün en büyük rüyası.

Bu proje ile yüzyıllardır boşa akıp giden **Fırat** ve **Dicle** nehirlerinin suyu dizginlenirken, elektrik üretilip, sulama yapılacak. **Fırat** ve **Dicle** nehirlerinin arasında kalan ovaların sulanması sonucu, kurak topraklardan bereket fışkıracak.

* Türkiye su potansiyeli açışından, **Avrupa**'da **Norveç**'in ardından 2. sırada. Ancak su gücü kullanmadaki sıramız 16'ıncılık. **Türkiye**, sahip olduğu su gücünün yüzde 10'unu kul'anıyor. **Türkiye**, sulanabilecek 300 milyon dönüm arazisinin 30 milyon dönümünü, yani yüzde 10'unu kullanıyor.

* 1977 yılında yapımına başlanan GAP Projesi 15 baraj, 18 hidroelektrik santral ile 630 km sulama kanalından oluşuyor. Proje, 1985 fiyatlarıyla 4 trilyon lirası sulama, 3 trilyon lirası da enerji amaçlı olmak üzere 7 milyon liraya mal olacak. Proje tamamlandığında 3 milyon kişiye iş imkânı sağlanmış olacak.

* GAP tamamen devreye girdiği zaman, **Türkiye**'nin bugün 34 milyar kilovatsaat olan elektrik üretimi yüzde 70 artarak, 57 milyar kilovatsaate çıkacak. Halen sulanan 30 milyon dönüm arazi de yüzde 60 artarak, 48 milyon dönüme çıkacak.

* **Türkiye**'den her yıl 180 milyar metreküp yağmur suyu denize akıyor. Boşa akan bu sudan 110 milyar kilovatsaat elektrik elde edip, 90 milyon dönüm araziyi sulamak mümkün. GAP, boşa akan bu suların yarısını taşıyan **Fırat** ve **Dicle** nehirlerini kontrol altına alacak.

* Dünyanın en büyük sulama tüneli olacak **Urfa** Tüneli, **Atatürk** Barajı'ndan **Urfa** ve **Mardin** Ovası'na su taşıyacak. **Urfa** Tüneli, 40 metre aralıkta 26 km uzunlukta 7.5 metre çapında iki ayrı tünelden oluşuyor.

* GAP bölgesinde toprak dağılımı çok dengesiz. Toprakların yüzde 51'i, yüzde 7'lik nüfus payı olan büyük çiftçi ailelerine ait. Yoksul köylülerden oluşan yüzde 53'lük bir kesim ise, toprakların ancak yüzde 7'sine sahip »

Ve bir haber daha:

«Başbakan Özal'ın davulcu damadına gecede 5 milyon lira!»

Ve başka bir haber, insanın yüreğini buran, yaşama kıvancını yokeden, ölüm acısı acep bu mu ola?

«GAP PROJESİ TEHLİKEYE GİRDİ
ŞANLIURFA (Cumhuriyet)

— Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı Yusuf Özal'a bir brifing veren Urfa Tüneli'nin yapımcısı Akpınar Şirketi yetkilileri, «Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) tehlikededir» dedi.

GAP'ın karşı karşıya bulunduğu tehlikelerle ilgili olarak kendisine ulaşan bilgi ve şikâyetleri yerinde değerlendirmek amacıyla önceki gün Şanlıurfa'ya gelen DPT Müşteşarı Yusuf Özal'a, yapım çalışmaları süren Urfa Tüneli'nde bir brifing verildi. Tünelin yapımcısı şirketin Şantiye Şefi Yüksek Mühendis Yüksel Süzer, «Bu çalışma temposuyla Atatürk Barajı'nın 1987 yılında tamamlanacağını, oysa Urfa Tüneli'nin yapımının henüz 20. kilometreye ulaşıldığını, bu çalışmayla tünelin ancak 1990 yılında tamamlanabileceğini» belirterek şöyle konuştu:

«Urfa Tüneli'nin, kendisine ayrılan ödenek ve şimdiki çalışmayla 1990 yılında tamamlanacağı varsayılırsa, baraj gölünün a'tından tünel açılmasını ne teknik ne de mantık kabul eder. Harran Ovası'nın sulanması ve amaçlanan Mezopotamya'nın yeniden yaratılması düşüncesi, 56 kilometrelik Urfa Tüneli açılmadıkça mümkün değildir. GAP'ın önemli bölümünü oluşturan Urfa Tüneli'nin açılması işi bizim teknik hesaplarımıza göre barajın tamamlanmasından sonra kesinlikle sürdürülemeyecektir.»

NE GÜZELDİR YENİDEN YOLLARA DÜŞMEK..

«....Sevgili Fikret Baba, tarafıma göndermiş olduğunuz Doğulu Ana-Kız kartınızı aldım, çok teşekkür ederim..

Bayram ziyareti açıktı, Hatice, Cemalgillerde geldiler, görüştük..

...Daha önce yazdığım gibi cezaevinde uğraşım resim yapmaktır.. Kimi boncuk işliyor kimi başka şeylerde, ben de üç yıldır resim yapmaya çalışıyorum, ilk önce karakalemle yapıyordum, fotoğraftan portreler büyütüyordum, sonraları su'u boya yaptım, şimdi de hani şu tüp boyalar var ya onlarla kartpostal manzaralar işlemeye çalışıyorum, yani anlayacağınız iyi zamanımı alıyor bazı şeylerden beni uzak tutuyor..

Cafo»

Gönderdiğim resim malzemelerini aldı mı acep, geçti mi eline? Kimbilir?

Ve ne güzeldir yeniden yollara düşmek..

Ve Gazipaşa-Şanlıurfa arası otobüsle onbeş saattir!.

Gazipaşa'dan geceyarısı geçen otobüslere binmekte bin yarar vardır: Serin olur, uyuyabilmek için kendinizle boğuşursunuz, o, insana bitmez tükenmez gibi gelen birbirine ulalı virajları, uçurumları görüp keyfinizi kaçırmazsınız, öyle yaptık!

Filiz, uykulu uyanık soruyor:

«Konica'nın geniş açısını aldın mı?»

«Filmleri çantaya koymuş muydun?»

«Heyecanın geçti mi?»

«Daha yeni söndürdün, şu sigarayı içmesen olmaz mı?»

Ve Şanlıurfa!

Yeni yollarda yeni yapımlar, mantar gibi! Şanlıurfa değil, sanki Ankara'nın Petekevleri! Kat kat apartmanlar, hepsi birbirinden iğrenç

Ah şu mimarlarımızdan kimileri! Hiç mi bakmadınız, o ağulardan süzüm süzüm süzülmüş, kesme taşlı eski Urfa evlerine, mimarisine, hiç mi farkına varmadınız o yapıların her bir santimetrekaresinin güzelliğinin?

Kafamdan, bunlara elli vurup bir saydım..

Bizi, Bozova'ya götürecek otobüs, stadyumun duvarının dibinde. Güneş mi? Var elbette ve otobüs tekerli bir Fin hamamı!

Bozova'da, baraj yerine gitmekte olan servis otobüsünü, sıkı bir kova'amaca sonucu ilçe çıkışı yakaladım o tekerli Fin hamamıyla!

İki büyük aygıt soğuk hava veriyor geniş odaya...

Pencereden bakıyorum aşağılarda olanlara.. Akıl alacak gibi değil. Yüzlerce araç, oyuncak araç, toz duman vızır vızır, gidiyor geliyor, o azgın Fırat, o asi Fırat pesperişan, asırlardır akıp geçtiği yatağından fırlatıp atmış insan gücü, makine gücü, açılan iri bir delikten —amma ne delik!— akmaya zorunlu bırakılmış. O, insana ufak bir delikmiş gibi gelen akım yerinin so'unda, o oyuncak araç'ar, o toz içinde birbirine çarpmadan taş yüklerini boşaltıp savuşuyorlar..: Şu ünlü panzerlere benziyor bu araçlar, benizleri sararmış, sarı boyalı. Dev vinçler bir şeyler ind'riyor. Bir karınca yuvası düşünün, karınca yuva ağzı, o durmadan, eski deyimle **«mütelâşî»** karıncalar nasıl kıpır kıpırsa, aşağısı da koskocaman, ama koskocaman bir karınca yuvası ağzı.

Temelinde bir mala bile harcım olmayan canım Atatürk Barajı! Adı güze' baraj Ülkemizin, kimi dünya ülkelerinin bile yaşam kaderini değiştirecek baraj ve tümüyle GAP..

23 Temmuz 1980 tarihli 17056 sayılı, ülkenin en ciddi gazetesi —ki başyazısı yoktur, köşe yazarları yoktur, karikatürü yoktur, bunlara karşın çok ilanı vardır ki adına Resmi Gazete denir—, işte o gazetenin 11'inci sayfasında bir Bakanlar Kurulu kararı yer alır. Cumhurbaşkanı Vekili Çağlayangil ile Başbakan Süleyman Demirel ve 27 bakanın imzası olan bu kararda, «..**Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamında bu'unan Atatürk Barajı ve Hidroelektrik Santralı inşaatının yapımına kredi temini suretiyle talip firmaların ön seçimi için başvuran gruplar arasında:**

«Escher-Wyss Ltd. Zurich-İsviçre», «Brown Boveri and Co. Ltd.-Baden-İsviçre», «Wimpey International London-İngiltere», «Hochtief Aktiengesellshaft Vorm, Gebr. Helfmann Essen-Batı Almanya» **ortak-**

lığınca projenin iç ve dış para ihtiyacının tamamına yetecek miktarda kredi sağlanacağı kanıtlandığından elektrik ve makine daimi teçhizatı ile cebri borularının Escher-Wyss Limited-Zurich/İsviçre ve Brown Boveri and Co. Limited-Baden/İsviçre **ortaklığına teklif alınmak ve sözleşmeye bağlanmak suretyile yaptırılmasına...»** denilmekte ve öteki işler sıralanmaktadır.

Ne ki sonra işler karışacak, ihale üstüne ihale açılacak sonunda baraj yapımını bir Türk firması grubu üstlenecekti.

Atatürk Barajı derivasyon tüneli 23 Eylül 1981'de Doğuş İnşaat'a ihale edildi, 12 Ekim 1981'de sözleşme imzalandı ve Doğuş İnşaat 20 Kasım 1981'de işe başladı.

9.5 milyar keşif bedeli olan yapıma Doğuş 5.671.849.025 TL. önermişti. Dev makineler Fırat'a indiler.

Atatürk Barajı ve Hidroelektrik Santralı yapımı için açılan sonuncu ihale 26 Ağustos 1983'te yapıldı. Büyük yapımcıların heyecanları doruk noktasına vardı, yerli ve yabancı kuruluşlar arasında yapımı 102.814.062.500 lirayla Ata İnşaat Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi üstlendi, üstlendirildi.

Ata İnşaat, 3 Kasım 1985'te dev araçlarını, mühendislerini, uzmanlarını işçilerini Fırat'a indirdi..

O koca baraj, dev yapım sözleşmeye göre 120 ayda sonuçlanacak. İlk ünite türbin jeneratör grubunun 1991 yılı sonunda, son ünitenin de 1994 yılı içinde devreye girmesi planlanmıştı.

İnsanlarımız çalıştı, çabaladı, çalıştı çabalıyor ve Doğuş İnşaat derivasyon tüneli bitirdi; bu, aslında o zengin Fırat'ın yatağından alınıp bir başka yerden akıtılması demekti ve azgın suların aktığı yatakta ülkenin kaderini değiştirecek dev baraja başlanması demekti, öyle oldu..

21 Ekim 1981'de derivasyon tünelinin yapım başlangıç töreninde dinamitleri patlatan Devlet Başkanı Orgeneral **Kenan Evren** anı defterine **«...Bu eserin bölge halkına ve Türk milletine hayırlı uğurlu olmasını dilerken emeği geçen tüm ilgililere teşekkür ediyor ve zamanında bitirilmesini ilgililerden diliyorum»** diye yazmıştı, dileği yerine getirilmiş, zamanında bitirilmişti, ama başta bölge halkına uğurlu ve hayırlı olacak mıydı?

Baraj yapım yetkililerinden **Erdoğan Bayındır** (ki ömrü şantiyelerde geçmiş, geçen bir mühendis), kimbilir kaçıncı kez anlatıyordu arazide yapılan işleri, usanmadan, erinmeden..

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in 3 Kasım 1983'te temelini attığı Atatürk Barajı'nı, üç yıl sonra tozu toprağı içinde gezerken tüm bu işleri tek kelimeyle noktalıyordum:

«Mucize!»

Ve yapımı üstlenen Ata İnşaat'ın iş bitiricisi, mühendisler arasında **«Paşa Rahmi»** diye anılan **Rahmi Çetinkaya** ile hesaplıyoruz bazı şeyleri..

Baraj kaya dolgu tipinde yapılıyor.

Göl hacmi 48.7 milyar metreküp. Van Gölü'nden sonra ikinci büyük göl, Eğirdir Gölü'nden iki misli büyük.. Baraj gövde dolgu hacmi 84.5 milyon metreküp. Nedir bu 84.5 milyon metreküp taş toprak yığını? Bunu bir metreküp olarak hesaplasak uzatsak dünyayı iki kez dolaşacak, daha da artacak! Baraj gölünün alanı bugüne kadar yapılan tüm barajların alanlarından daha fazla, 817 kilometrekare olacak! Barajın sulayacağı alan 7 milyon 500 bin dönüme ulaşacak. Türkiye'de yağan her on yağmur damlasından biri baraj gölüne akacak. Santralından 9 milyar kilovatsaat elektrik enerjisi üretilecek.

O, şantiye yönetim merkezinden, oyuncak arabalar gibi görünen yük araçlarının yanına gelince ister istemez bir fotoğrafını çekiverdi Filiz, lastiğinin neredeyse yarısına ulaşamamıştı kollarım! 85 ton yük alabilen bu araçlar günün yirmi dört saati altı-yedi kilometre uzaklıktan taş ve toprak getiriyor ve o azgın Fırat'ı tutacak yere boşaltıyor, suların yükseleceği iki taraftaki kaya dağlar çimentolarla kaplanıyor, sızıntı olmasın diye. Temelden yüksekliği 62 katlı bir gökdelenin yüksekliğinde 184 metre! İstanbul Boğaz Köprüsü'nün uzunluğundan bir buçuk kat daha uzun bir endel

Ve yöneticileri, işin bir yıl önce bitirileceğini muştuluyorlar bu tempoyla! O dev, o korkunç taşıyıcı 85 ton yük alabilen taşıyıcının bir tanesi 300 milyon lira imiş, yüzlercesi vızır vızır! Şimdiye kadar 200 milyar dolarlık makine alınmış, daha 100 milyon dolarlık da alınacakmış. Hükümet kolaylığı alabildiğine sağlamış, gümrük sıfır! Ödenti de yeni bir anlaşmayla dolar üzerinden yapılıyor, dolara bağlanmış her şeyi 1983 yılında 102.814.062.500 Türk lirasına ihale edilen yapımın, bittiği zaman kaça geleceğini yaman merak ederim! 1992 yılında 66 yaşında olacağım, o rakamı görmesem, duymasam da olur, yapılanları görmek adam olana çok bile. Bir rakam daha, akaryakıt masrafı ayda 2 milyar lira!.

Adıyaman'da 1 ilçe tamamen, 2 ilçe ve 3 bucak kısmen, 10 köy

tamamen, 69 köy kısmen.. Şanlıurfa'da 1 bucak kısmen, 18 köy tamamen, 26 köy kısmen.. Diyarbakır'da 1 köy tamamen, 11 köy kısmen, toplam olarak 1 ilçe tamamen, 2 ilçe kısmen, 4 bucak kısmen, 29 köy tamamen, 106 köy kısmen sular altında kalacak.. 1980 nüfus sayımına göre yaklaşık 55 bin insan yerinden yurdundan olacak.. Yaklaşık 22700 parsel toprak da kamulaştırıldı şimdilik!

Ve sular altında kalacak köylere uzandık, çıldırtan sıcaklar altında.

1986 yılının Temmuz'u da kavuruyor toprakları.

1986 yılının Ağustos ayında sular altında kalacak Ayaz köyünde yurttaş Bahri Fırat'ın otuz yaşındaki karısı Hatice Fırat, Fırat'tan doldurulmuş toprak testide soğutulmuş sudan kupa kupa sunduktan ve de çayı ocağa vurduktan sonra, yanımıza geldi oturdu, tombul oğlunu kucağına çekti, göğsünü açıp memesini çıkardı çocuğun ağzına dayadı.

Dertleniyordu Hatice topraklarından göçecekleri için, anlattı anlattı, sonra:

«Parra tunne, Allah hiyaaa!» dedi, içini çekti..

«Para yok, Allah var!»

Ayaz köyü şimdi yirmi hane, aşağı yukarı altı yüz elli canın bir zamanlar yaşadığı, su kenarında, kendine göre şirin bir köy. Bir kısmı şimdiden göçüp gitmiş. Fırat ailesi de yakında yıkacak evlerini, işe yarayanları yükleyecekler traktöre, onlar da göçüp gidecekler, doğup büyüdükleri, büyüyüp evlenip, çoluk çocuk sahibi oldukları ecdat topraklarından..

«Bahri Fırat, söyle bakalım şimdi, kaç para verdiler sana?»

«Bana? Diyelim bize hiç para vermediler..

«Bırak şimdi hiç para vermediler lafını, ne kadar?»

«Şimdi seksenlikiden seksenüçe kadar düşük bir fiyat verdiler, yani ya metrekaresine ikibuçuk lira para! Beş.. Aynı yüksek fiyat on.. Sulu yerlere, sonra müracaat ettik, hakkımızı alamadık, tabii o zaman kanun değişikti. İtiraz eden hakkını alamıyordu, o para hâlâ duruyor, mahkemenin sonu gelmemiş. Beş kâğıttan yirmiye kalktı, yirmiden de seksen kâğıda kalktı metrekaresi..»

«Senin kaç dönüm toprağın vardı Bahri?»

«İkiyüzelli dönüm.. Bu ev gördün, üç oda bir salon pirket, çimento, yeddi yıl önce kırkbine yaptırdım. Komisyon buraya kerpiç de-

miş elli bin lirra para fiyat biçti. Aslım Adıyamanlı, planıma göre cıkardım Urfa'ya göçecem..»

«Dava mava bitince eline kaç para geçecek aşağı yukarı?»

«Elimece? Çok çok geçse beşyüzbin falan!»

«Kaç nüfussun, şu bebeler senin mi? Adları, yaşları ne? Okudular mı, okumadılar mı, söyle bakalım?»

«Dokkuz nüffus.. Yer mer almayacağım, zira parra yok. Kiraya bi eve otururum, tarla marla kiralar yine çiftçilik yaparım, ne yaparım?»

«Peki Bahri, dinine imanına doğru söylesen, sana bişey soracam? Devlet baba buralara milyarlar, trilyonlar harcıyor, barajlar yapıyor, sulama kanalları yapacak, elektrik çıkartacak, şimdi de bana, hiç düşündün mü, ulan bundan benim ne menfaatim olacak diye, ben nasıl faydalanacağım diye hiç düşündün mü?»

«Para benim faydam olmuyor, hiç artık buraya beş kuruş benim olmuyor, daima benim zararıma gidiyor, burada ikiyüz dönüm tarlam var. Urfa toprağında da ikiyüz dönüm toprağım var, bu ikisi de gidiyor, ben bi milyon para aldım.»

«Şanlıurfa'da da mı var?»

«Var, o da kalmıştır su altında. Bu ikisine bi milyon para geçiy cline bugün bu bi milyon para adam buntmla İstanbul'a gidiy! Paranın değeri ölmiş! O komisyon vardı ya, işte o dorgu dürüst bir komisyon değildi, yiyececikti! Malımızı haram etmedik dolayısiy'e, p'riket eva kerpiç dii geçiy!.. Benim elime bişey yok, adam zaten Adıyaman'da toplanıp fiyatını koyup geçmiş!»

«Sen nerelisin, adın ne senin? Peki Abdurrahman, demek kardeşsiniz, senin kaç nüfusun var?»

«Beş! Bi kardaşımız daha var!»

«Yani baba malı bunlar, o bir milyon üçe bölünecek üstelik ha? Dokuz nüfus sende Bahri, beş de Abdurrahman'da, onbeş! Öteki kardeş bekâr onaltı!»

«Bahri çocukları saymayı unuttun?»

«En büyyiği askerde, kızın biri gelin oldu, bu oniki, okula gittl, dörde kadar bu köyde, okul şimdi harab!»

«Kız, gel bakalım, şimdi ne olacak? Okutacak mı baban seni oralarda? Ne demek bilmiyom, sormadın mı babana? Büyük kız, sen okudun mu?»

«Okumadım!»

«Neden okutmadınız be Bahri, bak köyde okul da varmış, ah sizi sizi! Ne demek büyikti, gelin olacak değil ya okula gidecekti! Okuyan kız, sen ablana örget okumayı yazmayı tamam mı?»

«Aha bu da okuma yazma biliy?»

«Kız senin adın ne?»

«Zekiye Fırat.»

Sonra sıralandılar: **Asiye... Zübeyde... Teliye...**

Tanıdıkları mezarları yukarı, suların erişemeyeceği yere taşıyacaklar. **«Babam vasiyetledi 1972'de, dedi, öliyrim, ölünce mezarımı sular altında bırakmayesen, çıkaresen o tepeye.. Çıkaracağım!»**

«Pekiy Bahri, şu ara neden barajda inşaatta çalışmıyorsun, daha iyi olmaz mı?»

«Olmaz, elli bin lirayla ben dokuz nüfus besleyemem!»

Karısı Hatice mırıldandı:

«Boş duracan iyidir, çalışsan, elli lirra paradır öyle değildir?»

Hatice iç geçirdi:

«Ah tarla var... Ev var.. Hayvan var... Nere nasıl gidiyri'?»

«Ama bir ay içinde su basacak buraları, gitmeyip neyleyeceksin be Hatice?»

«Bütün bütün nereye gidacaksın? Ben doğma büyüme buralıyım, burada büyüdüm, burada evlendim, burada çolik çoccik sahabı olmuşum, kolaydır topraktan ayrılmak sanırsın? Şimdi yeni yerler, ne hasım, ne eski komsu, ne akraba... Kolaydır sanırsan?»

Bahri sözü aldı, dedi:

«Zamanında bir evliya vardı, eshabımız varmış, tarlaya gitmiş, çağırmış demiş ki, ey hayvanlar, tarladan çekilin ben bu tarlaya ateş bırakacağım.. Sonra yanarsınız, üç gün gidip böyle çağırmış, çıkın hayvanlar tarladan.. Sonra üç gün geçmiş, tarlaya ateş bırakmış, bi bakmış bir tosbağa, kaplumbağa yani demiş ya hayvan. Ben üç gün geldim, çağırdım, haber verdim, sen neden çekilmedin gitmedin? Demiş ki tosbağa, demiş vatan tatlıymış, bu aksaklığımla ben nere gidem? Başka yerde rezil olacağıma demiş, en iyisi burada yanıyım gidiym!»

«Ha valla!» dedi Hatice... **«Ha valla... Ben de öyle divim, tosbağa gibi oliym. İstiyim Suruç'u, amcamgiller orada.. Mahfolmuştur aileler, ne yapsin?»**

Bahri'nin hayvanları da varmış, ama satmış.. Ama Illa fıstık ve üzüm fideleri, olmuşları... Bağları...

«Bl tek dala yüz kâğıt yazdılar. Yüzl Eh biz senede on kilo üzüm alsak, üzümün kilosu yüz kâğıttan bin lira, bu vlcdansız adam, buraya gelen heyet öyle vlcdansız bi adamdı..»

«Bak, elektrik verilecek..»

«Verilecek tabbiil, onlara verlllnce bana da verilmiş gibi olur, ama bu durumda ben baraja bişey diyemlyorum, buraya gelen heyete kadirleniyorum.. Buraya gelen heyet var ya, hokümat bunu göndermişler, adam bizden parra Istiyor, malımız gldiyor, canımız gidiyor!»

«Ne parası?»

«Rüşvet! Rüşvet verek ki malımızı değerllyecek, veren oldu, lyi de parra vermişler, dedik ağam biz veramak.. Hani veren oldu'ar, çok oldular... (Bir ses) Hele Urfa'da... Bl zlraat müdürl geliy, müdürün clbine ver bi milyon, beşyüz bin liraysa senin malın değerl milyon beş milyon! Yaa!»

Hatice dedi:

«Bl kuruş bizde yoktil Para tunne... Mal tunne... Rayz (üzüm) tunne....»

Bahri:

«Devletin cannl sağolsln..»

Hatice:

«Para tunne, Allah heyaaa!»

Sonra ver elini eski adıyla Gantara köyüne, yeni adı ki Balcılar.. Muhtarın evinin damında kocaman bir TV anteni, hemen yanında upuzun bir telsiz..

Muhtar anlattı ki eskiden yüz haneden fazla imiş, kalmış şimdi otuzbeş hane, yıl yıl göçüp gitmişler sular basmadan! Altıyüzmüş eski nüfusu, **«Şu an için ikiyüzyetmişbeş Insan var!»**

Bunlar da ecdat mezarlarını **«kısman toplayıp götürmek Istlyorlar»**..

Muhtar **Ahmet Çetin,** telsiz'e günde iki kez jandarma karakoluyla buluşup raporunu verdiğini söylüyor belirli saatte... Muhtarın evinde jeneratör var, ışık için ve köyde elektrik hiç olmamış ve artık olmayacak da... Aküyle çalışan 6 TV var 35 hanede..

«Benim toprağım yok, ama babamın var, babam yetmiş yaşında,

gideceğiz diye öyle canı sıkılıyor ki, tüm ihtiyarlar gibi.. Ama çok canlıdır maşallah, hem de iki evlidir, ama yine de çok ama çok üzgün, sanırım kolay değildir ecdat malı topraklardan ayrılmak, kolay değildir..»

Bu filmi, 1965 yılında, salla Fırat'ta akarken de görmüştüm, değişen hiçbir şey yok... Gün gelecek göçecekler, yeni bir yaşama geçecekler.. İhtiyarlar ölecek... Gençler unutacak, çocuklar belli belirsiz anımsayacak, yeni köyler kurulacak, sonra anıları bile kalmayacak o sular altında kalacak, **«ecdat malı»** dedikleri köylerini

MERHABA SAMSAT

Geçmişi milattan önce 69 yılına dayanan, gerçekten tarihi bir kenttir Samsat.. İlk göreli yirmi bir yıl olmuş, yani görmeyeli yirmi bir yıl geçmiş, Tanrı sizi, okuyanları inandırsın ki, hani **«bıraktığım yerde duruyor»** derler ya işte, işte aynen öyle! Bıraktığım gibi duruyor yerinde!

Adıyaman ilinin 39 kilometre güneydoğusunda, Fırat Nehri'ne bakan sırtlar üzerinde kurulu Samsat; 1960 yılında ilçe olduruldu ki ilinin en az nüfuslu ilçesidir 338 kilometrekare, tek bucak içinde 17 köyü olan! Sekiz bin cana kadar çıkmıştı nüfusu!!.

Bu kez, bir başka yönden, Fırat'a paralel bir toprak yoldan, dağlar tepeler aşıp girdik Samsat'a; sonra asıl girişli asfalt yola kıvrılıp, karayolları göstergesi önünde bir anı fotoğrafımı çektirdim. Son nüfus sayımı rakamı yazıyordu mavi üzerine beyaz, 2200. Ne ki sıfırlardan birisini karalamış gerçekçi bir vatandaş, nüfus 220 olmuş, gerçeğe hû!.

Milattan önce 69 yılında merkezi Samosata olan Kommagene Kral'ığı kuruldu; krallığın kurucusu I. Antiochos'dan sonra beş kral daha burada 141 yıl saltanat sürdü ve kurucu I. Antiochos, namım kalsın diyerek Nemrut Dağı'na bir mezar yaptırdı, bir anıt mezar ki hâlâ ayakta heykelleriyle!

Ve nasıl bir malzeme kullanmışlar ki, taa o yıldan bu yıla ayakta kalmış önemli bir bölümü, Gerger ve Samsat kalelerinin, eski Samosata ve Araplar devrinden Sumeysat!

Osmanlı çağında çevre, Samsat merkez olmak üzere 5 sancaklı (vilayet) Dulkadir Beylerbeyliği'ne bağlı sancaklardan birisi olmuş Samsat..

Türkiye Cumhuriyeti'nin bu yirmi yaşındaki delikanlı ilçesi Atatürk Barajı'nın oluşturacağı göl altında kalacak yakın bir gelecekte! Kalesiyle, meyve ağaçlarıyla, dağlarıyla, tepeleriyle ol nedenle uzun zamandır çivi çakılmamıştır Samsat'a ve rivayet olunur kim, halk iyi para almıştır kamulaştırmadan, yakınma pek yoktur ve şimdi sessiz, sakin, elbette yine de üzgün, son ve kesin göç gününü beklemektedir ve devlet yepyeni, çağsal bir yeni Samsat kuracaktır, anıları olmayan bir Samsat; göç günü doğan bebekler bile anımsamayacaktır, bu yıllar yılı tava sapı gibi hiçbir gelişme göstermeyen küçücük ilçeyi kendi gidecek ismi kalacak yadigâr...

Arkeoloji uzmanları, harıl harıl çalışmaktadır tarih tastamam sular altında kalmasın diye..

Yine dağlar tepeler aşıp, Fırat kenarında kurulu ve sulara gömülecekleri günü bekleyen köyleri tepelerden seyrederek Atatürk Barajı yapım yerine döndük ve dünya işleridir, rastlantılarla doludur yaşam. Yıllar önce, Sarıyar Barajı'nda, zamanın Cumhurbaşkanı **Sunay**'ın **«Yahu buradan Konya Ovası'nı sulayalım ha!»** önerisini, artık dayanamayıp tebessümle karşılayan Barajlar Dairesi Başkanı **Rıfkı Akarun**'u buluyorum karşımda! Saçları daha kısalmış, gözlerinde yine o pırıl pırıl yaşama kıvancı ve emekli olmasına karşın yine baraj şantiyesinde, bu baraja da yılların görgüsünü, deneyini, bilgisini katıyor..

Tepelere çıkıp bakıyorum baraj yapım yerine, bunun bir rüya olmadığını yeniden yaşamak, duymak istiyorum... Ötelerde yeşiller içinde DSİ'nin yerleşim yeri, DSİ sitesi; bir başka tepede Ata İnşaat'ın sitesi, konukevi, villa tipi, apartman tipi evler, lojmanlar.. Yol kenarında eşi büyük kentlerde görülebilecek moda deyimiyle gerçek bir **«süpermarket»**.. Şu koca, önü havuzlu yapı ikinci konukevi, yapımı sürdürülen.. Ne ki adı konukevi değil, **«misafirhane!»** Yakıştıramıyorum.. Bir mimar **Cafer Bozkurt** buraya beş bin kişilik bir kent kurmuş iki yılda. Samsat'tan üç kere büyük! Beş bin insanın barındığı, yattığı, yediği, dinlendiği... Barajın en uç çalışma yerinde öğle paydosunda yemeği işçilerle yiyoruz, sıraya girip... Aşçı bol kepçe, iki kap yemek, meyve ve salata, yiyebildiğin kadar ekmek, müesseseden!..

Ve insanlar, bir uygarlık anıtı dikmeye çalışıyor günün yirmi dört saati didinip çalışıp, alın teri dökerek ve bizim televizyonumuz var değil mi, neden göstermez bunları? Gözlerden ırak olduğu için mi? Oysa TV'nin işlevi, bu gözlerden ırak olanı, yakına getirmek! Ne ki

sır saklar gibi saklıyor insanlarımızın akıl almaz çalışmalarını, övünçlü işlerini, bunun adı ilgisizliktir, bilgisizliktir yani TRT'nin ta kendisidir!

Güngelecek bu sarı-ak topraklar yeşile kesilecek, kestirilecek, yağmur mu, isterse yağmasın gayrı bu topraklara! İnsan gücü yapacak bunu! İnsanlarımız ülkenin kaderini değiştirmek için tarifsiz bir çaba içinde. Şu, GAP denilen iş çok yönlü... Barajlar, su'ama kanalları, kanaletleri, su tünelleri, yeni köprüler gelecekte yapılacakların öncüleri.. İşte, Malatya'ya 34 kilometre uzaklıktaki Fırat demiryolu köprüsü, dünyanın en uzun demiryolu köprüsü ki Malatya-Elazığ arasında yükse'ti 2 kenar ve 28 orta beton ayak üzerinde ve bunlar üzerindeki bağlantı 29 çelik tabliyeden oluşuyor. Yirmi milyara maloldu. Eski köprüyü Karakaya Barajı'nın suları yutacak..

Sonra Kömürhan Köprüsü, 287 metre, üç buçuk milyara çıkan.. Malatya-Sivas yolunda Tohma Çayı üzerindeki tarihi Kırkgöz Köprüsü ile eski demiryolu köprüsü de sulara gömülecek, yeni Tohma Köprüsü hem karayolu hem demiryolu için, uzunluğu 517.5 metre ve yine gırtlağa gelip dayanıyor heyecanım zira Urfa tüne'lerine yaklaşıyoruz, ağızdan değil, bu sefer ortadan! Kaçıncı gidişim, gözleyişim bu, bilemiyorum. Nasıl ilerliyordu dağların delinmesi gıdım gıdım, üç ay sonra gidip bakıyordum, sanki olduğu yerde duruyor, oysa yapımı üstlenen Doğuş İnşaat 14 kilometre delmişti o muazzam köstebek gibi aletlerle, insan gücüyle, gün geldi arabayla girer o'dum. Dünyada en ileri tekniği Avusturya kullanıyor tünel işinde, bu işin tam deyimiyle «erbabı» ve Avusturya İF firması da danışmanlığı yükümlendi Doğuş İnşaat'ın...

1979... Dövizin en kıt yılları, tünel elle açılmaz ki, makine gerek, makineler için de döviz, o ise bizde yoktu!. Yine de sağ'andı araç gereçler.. Döviz yoktu, ödenmesi gereken istihkak bedeli yoktu ve yedek parça, illa onlar!

Yine de illa mazot, neyle çalışacaktı bunca dev araç? Ve bunu çalıştıracak mazot da yok olmuştu ülkede!.. Ve üstüne üstlük şantiyeler anarşinin sınırları içine alınmıştı, hırsızlık, bombalama, yol kesme, tahrip etme, kurşun yağmuru ve insan'arımız yine de deliyordu dağları Ferhat kesilip ve İşveric DSİ bir karar alıp 33 parça projeyi tasfiye ediverdi!..

İşi yükümlenenler direndilerdi son dakikaya kadar, ne ki DSİ'nin

büyük başları son bir toplantı yapıp, tasfiyeyi perçinlediler!. DSİ güçlü çıktı, tasfiyeye karşı olan Başbakan Demirel bile bunu önleyemedi! Doğuş, yeni ihaleye kadar sürdürmüştü çalışmalarını yine de iş geç kalmasın diye. Milli Güvenlik Kurulu yönetiminde, yeni ihaleyi Akpınar Grubu kazandı.

Bunlar olmasaydı Şanlıurfa tünelleri şimdiye bitebilir miydi? Hesaplar, kitaplar buna **«evet»** yanıtını veriyor, acıdır!..

Biliniyor ve yazıldı ki işi yeni üstlenenlere kolaylık olsun diye 12.5 milyar lira verildi Konut Fonu'ndan ve çalışmalar başladı yeniden!

Atatürk Barajı'yla, Urfa tünelleri koşut tamamlanmazsa çağımızın en büyük skandalı olacak, yüce Mevlam esirgeye!.

Bu konudaki söylentileri, iddiaları açıkladığım yapımcı firmanın önemli bir sorumlusu ve **«ufak hissesisi» Bülent Arşlray,** çalışmalarla ilgili rakamlı bilgiler verdikten sonra sözünü noktaladı:

«Evet, parasal bazı sıkıntılarımız var, ama hükümetimiz bunu şu günlerde yeni bir kararnameyle giderecektir, çalışmalar sürüyor. Şimdi eğer biz, her ay 247 metre hafriyat yapar ve kaplamamızı da her ay 327 metretul yaparsak zamanında yetişiyor. Bu bakımdan zamanında bitecektir...»

O korkunç sıcakta yüreğim serinledi, içimden kocaman bir **«İnşallah»** çektim.

Yapımcı firma, Şanlıurfa tünellerini 1981 yılında ihale bedelinin % 42'si oranında indirerek yükümlendi bu işi. Sözleşmeye göre yapım 1987 yılında tamamlanacak. Yapımcılar 1984 yılında işveren DSİ'ye başvurarak işin 1987'de bitirilemeyeceğini belirtip kendilerine üç yıllık bir süre tanınmasını ve bu arada artan yapım masrafları karşılığında yedi buçuk milyar Türk lirası ve on milyar Amerikan doları ödenmesini istediler! Zamanın hükümeti, Danıştay'ın olumsuz görüşüne karşın, istekleri yerine getirdi! DSİ Genel Müdürü, yapımcı firma için, **«Bu işi yapabileceği hususunda genel müdürlüğümüzce müspet bir kanaat teşekkül etmemiştir»** deyince ortalık karıştı ve genel müdür görevinden ayrıldı!

İki yıl sonra yapımcı firma, işveren DSİ'ye yeniden başvurup, işin altı ay önce bitirilebilmesi için 110 milyar Türk lirası daha verilmesini istedi! DSİ nedense eski yıllara göre, eski yapımcıya reva gördüğü tutumun aksine alabildiğine cömerttir ve isteme **«olur»** dedi; ne ki Danıştay yine karşı çıktı; bu istemin her yönden sakıncalı olduğunu

madde madde sıraladı, üstelik yapımcı firma hak edişlerin dolara bağlanmasını da istiyordu. Danıştay son sözünü noktaladı:

«Böyle bir uygulama müteahhit lehine ve idare aleyhinedir!»

Ne ki işveren DSİ bu istekleri yerinde bulacak. Bakanlar Kurulu kararıyla kaynak aktarımı yoluna gidilecekti!

Ve artık Şanlıurfa tünellerinin bu ülkeye kaça malolacağını hesaplamak bile içinden çıkılmaza dönüşecekti!

AÇ KOYNUNU BEN GELDİM..

Karakaya'ya karanlıkta girdik. Fırat, taa aşağılarda parlıyor yer yer..

DSİ sorumlusu İlkel Özel ve eşi, sıcak bir ilgiyle karşıladılar bizi.

Bense, sabahı nasıl edeceğimi düşünürken, geç de olsa baraja gidebileceğimizi söyleyince, baraj benim olmuş gibi sevindim! Ondört kilometre toprak ve kıvrıla kıvrıla Fırat'a doğru inen yol, sanki bitmeyecekmiş gibiydi..

Ve gördüm, o ışıklar içinde pırıl pırıl beton seti! Vinçler gıcırtılarla çalışıyor, seyri ki doyumsuz, inip bir kayaya oturup sigara içtim ve yine çimcikledim kendimi, gördüğüm rüya olmaya?

Değildi, sular toplanmaya başlamış, o sayısız ışıklandırma altında biriken Fırat, yeşil yeşildi, sonra taaa aşağılara indik, iki derivasyon tünelinden Fırat, sıkıştırılmış Fırat, akıl almaz bir hışımla fışkırıyor ve bir inilti. **İlkel Özel, «Dinleyin»** dedi, **«Fırat ağlıyor!»**

Bu niyetle dinleyince o uğultuyu, inlemeyi, evet Fırat gerçekten ağlıyordu! Oy Fırat, asi Fırat, bu hallara mı düşecektin? Ramak kalmıştı künyemizi düşürmene, ama nehirdir, nereden nasıl bilecek, o yutmaya çalıştığı insanın gecenin bir saatinden, onca yorucu bir yolculuktan sonra gelip kendisini seyrettiğini, eski günlerini, anılarını buğulu gözlerle izleyeceğini?

Rüzgârla bizi ıslatan, duman duman ıslaklığa boşverip Elektrik Etüt İdaresi'nin ilk şantiye binasının nerelere düştüğünü sordum, gösterdiler o yapı hâlâ duruyor, yirmibir yıl önce beni ve artık yaşamayan yedi yıl önce göçüp giden Supağniği köylü salcı **Recep Evlşen**'i barındıran.

Tekrar çıktık Türk-İtalyan karışımı yapımcıların yanına, sevimli bir İtalyan, yetmişlik bir rakı şişesiyle geldi, üç parmak rakı var şişede, nereden bilsin İtalyan, rakının bu saatte içilmeyeceğini, sonra espresso kahve sundular ve baraj dibinde insanlar, beton döken insanlar minik miniktı, yedlyüz metre yukardan bakı'anda!.

18 Aralık 1976 yılında temel atma töreninde Başbakan **Demirel,** kendisini dinleyenlere yalvarırcasına sesleniyordu:

«Bu hizmeti gören arkadaşlarım... Elinizi çabuk tutun, elinizi çabuk tutun! Fırat'ın sularını Urfa'nın, Mardin'in suya hasret toprak'arına ve onun üstünde yaşayan çalışkan vatandaşlarımızın emrine götürün.. Çabuk olun!»

Anlatıyordu neler olacağını: **«..Bu projeye sadece hükümetler değil, millet sahip olmalıdır. Bu proje elli yıl sürmez.. Benim yaptığım bu projenin tamamlandığını görmeliyim. Size mühlet veriyorum..**

«..Benim Cenab-ı Allah'tan niyazım şudur: Bu eserlere gönlünü, zihnini ve alın terini koyanların tuttuğu altın olsun!.»

Ve mühlet doldu, Karakaya su tutmaya başladı...

Keban'dan 166 kilometre daha aşağıdadır Karakaya ve burdan da 180 kilometre aşağıda Atatürk Barajı yükseliyor ve tüm bunlar bitende toplam uzunluğu 400 kilometre olan, 1790 kilometre karelik bir alana yayılan birbirinin devamı, hesaplara göre 90 milyar metreküp su depolayacak üç yapay gölümüz olacak. 163, 158 ve 169 metrelik üç sıçrama 5.560 MW'lık yerleşik güçle bu barajlarımız üretecekleri 22.000.000 milyon KWH'dan daha fazla elektrik enerjisiyle şu andaki ulusal üretimimiz iki katına çıkacak.

Yapımı üstlenen İtalyanların 150 ev'lik köyü ışıklar içinde. Bir başka tepede üç bine yakın işçinin barındığı site. Türk ve İtalyan mutfağının güzel yemekleri üç yemekhanede doyuma hazır, İtalyan fırınından çıkan ak ak taze ekmeklerle... Ve gelecek yıl Karakaya ilk türbininden enerji vermeye başlayacak bu mutluluktur..

Ve elimde eski fotoğraflar, yıllar öncesinin buradaki emekçilerini arayıp soruyorum fotoğrafları gösterip:

«Bunları tanıyor musunuz?»

Hayır, tek kişi yok! Bunlar Elektrik Etüt İdaresi'nin öncü öncüleri, yıllar geçmiş aradan, kim nereden bilsin? Ali bey diyorlar. **«Belki o bilir...»** Ve biliyor, o ölümden döndüğümüz gün, bizleri Fırat'tan alanlardan ikisi Çüngüş ilçesinde yaşıyorlarmış.. **Mustafa Kurtboğan**

ve **Doğan Koç**.. Telefonlar... Telsizler ve heyecanla geliyorlar, sarılıyoruz.. Dönüyoruz eski günlere, aradan yiten zaman içinde anlatıyoruz birbirimize başımıza gelenleri.. İkinci Dünya Savaşı'ndan kalma bir kamyon vardı ve yol yoktu Çüngüş'e inecek, eh, bir yol vardı ama adı yoldu ve muavin **Mustafa** yıllar sonra açıklıyor.

«İki kere uçuyorduk uçuruma, virajda kayıvermişti kamyon, eğer o anda yerde olmayıp taşı koymasaydım, sen, usta, salcı Recep uçup gitmiştiniz Fırat'a Fikret ağabey, sonra bir daha oldu, hatırlıyor musun, ben aşağıdan sesleniyordum ustaya, sol yap, sağ diye, sizin haberiniz nereden olsundu böyle ardı ardına ölümden döndüğünüzden?»

İçecek suyumuz var imiş!

O ilk göz ağrımız güzelim Keban, yıllardır ülkeye ışık ve bereket vermede..

Unutulmuş bir Buda heykeli gibi karşımda..

YEDİ KÜPELİ GELİN

GAP, «Yedi Küpeli Gelin»dir, her küpe bir baraj.. Küpeleri dizeleyelim :

«1 - **Aşağı Fırat Projesi :** Atatürk Barajı, Urfa-Harran sulaması, Mardin-Ceylanpınar ovalarının sulanması, Siverek-Hilvan pompaj sulaması, Bozova pompaj sulaması; 2 - **Karakaya Barajı; 3 - Sınır Fırat Projesi:** Birecik ve Karkamış Barajları; 4 - **Suruç-Bazıkı Projesi:** Bazıkı Ovası sulaması, Suruç Ovası sulaması; 5 - **Göksu-Araban Projesi:** Ardıl, Besni, Çataltepe Barajları, Besni-Keysun, Yavuzeli-İncesu sulamaları; 6 - **Adıyaman-Kâhta Projesi:** Gömlkan, Kocali, Çağgazl, Sırımtaş, Kâhta, Büyüktaş Barajları, Fatopaşa HES, Adıyaman-Kâhta sulaması, Atatürk Barajı Pompaj sulamaları; 7 - **Gaziantep Projesi;** Hancağız, Kayacık, Kemlin Barajları; 8 - **Dicle Kralkızı Projesi:** Kralkızı, Dicle Baraj'arı, Dicle sağ sahil sulaması, pompaj sulaması; 9 - **Batman-Silvan Projesi:** Dicle sol sahil ovaları sulaması, Silvan Barajı, Sason-Kayseri Barajları derivasyonu, yağmurlama sulaması. 11-**Garzan Projesi:** Garzan Ovası sulaması, Garzan Barajı ve göleti; 12-**Ilısu Projesi:** Ilısu Barajı: 13-**Cizre Projesi:** Silopi Pompaj sulaması, Nusaybin-İdil pompaj sulaması, Cizre Barajı!..»

Ünlü «**Şark çıbanı**» bu yörede yeniden görülmeye başlandı! Bunu ondan ona aktaran sineklerle mücadele yeterli değil!. Yetkililer, «...GAP tamamlandığı zaman Şark çıbanı da artık tarihe karışacaktır!..» diyor.

Şark çıbanı da GAP içinde sayılıyor!.

Yedi Küpeli Gelin'in isim babası Süleyman Demirel minicik ses alma aracıma anlatıyor mırıl mırıl:

«...GAP, gerçekten bugün dünyada pek az emsali olan ve pek az memleketin elinde böylesine bir kalkınma projesi bulunduğunu tespit ettiğimiz çok değerli, çok güzel ve fevkâlâde önemli bir projedir. 35 seneye yakın bu projenin başında, içinde, ortasında, birçok yerinde bulundum. Bir avuç içecek sudan mahrum, Güneydoğu Anadolu köylüsü bir avuç içecek su için 60 metre derindeki kuyudan çamur çekip, gece tülbentte suyunu, çamurunu ayırıp, onu içen, bu büyük ovalarda yaşayan ışkenceyi adeta kendisine kader bilmiş, daha iyisini düşünme imkânından mahrum bu insanların, bölgenin insanlarının, çalışkan, vefakâr, bu milletin aziz fertlerinin, Türk Cumhuriyeti devletine sadık, Türkiye Cumhuriyeti devletinin bütün yükümlülüklerini taşıyan bu insanların ıstırabını tattım. Bu ıstırap, aslında, büyük projelerin başlangıcıdır. Bu ıstırabı anlatamam, tarif edemem. Benim için bir acı kaynağıdır, bu ıstırap giderilmeli idi. GAP, evvela, insanların bir bardak temiz su içebilmesi, sonra hayvanlarına su içirebilmesi, sonra da dağlardaki, taşlardaki kurdun, kuşun su içebilmesi için girişilmiş bir projedir ve bugünkü geldiği safhada bu unutulmamalıdır.»

«Bir entegre proje diye tutturdunuz, açıklar mısınız bunu?»

«Entegre proje dönemi, aslında planlama, projelendirme, inşa etme ötesinde bundan azami nemayı sağlayabilmek için alınacak tedbirler manzumesini düşünebilme dönemidir. GAP, entegre projedir dediğimiz zaman, sadece Dicle ve Fırat nehirlerinin sularını oralara götürmek, sadece buralarda kuracağımız tesislerden enerji çıkarıp, bunu yük merkezlerine veya memleketin ihtiyacı olan yerlere vermek hadisesi değildir. Hadise bölgenin topyekûn kalkınması, imarı, inşası, bölgede yaşayan insanların refah seviyesinin ülke seviyesine ve onun üzerine çıkarılması, ileri medeniyet seviyesine çıkarılması hadisesidir.»

«Şu oturduğunuz yerde elbette adım adım izliyorsunuz olup bitenleri, sanırım yakınmalarınız vardır, uyarılarınız vardır, var mıdır gerçekten?»

«Bu işleri yapıp bitirmek kafi değil. Sırayla bitirmek lazım; mesela Atatürk Barajı bittiği zaman tünel bitmeli, tünel bittiği zaman tünelden çıkacak su 5 milyon dönüm arazi sulayacak bu bölgede bu kadar araziyi sulayacak kadar sulama varsa, dört milyon dönüm araziyi, sulamaktan doğan kayıplar bunu yapanlara yazılır, yani Türkiye'yi bugün idare edenlere, yarın idare edecek olanlara bir mühendis ve bü-

yük Türkiye sevdasına tutulmuş bir adam olarak söylüyorum, gelin bu icraatı, bu sıralamayı gayet ahenkli yapın. Önemli bir konudur, proje yapıldı elektrik çıktı 11 milyon kilovat takat takriben 50 milyar kilovatsaat üretim olacak, Türkiye'ye dağıtılacak, bunu dağıtacak hava hatları lazım, ikaz ediyorum bu kadar büyük elektriği 380 KVA ile dağıtamazsınız, onların üstüne çıkacaksınız, bitmiyor, alt yapı gerek, bu bölge önce hava yoluyla dünyaya bağlanmalı, size yıllar önce de anlattım, iki-üç havaalanı gerek, üretim olacak, ne yapacaksınız bunu Şanlıurfa'dan her gün yük uçakları kalkacak, Londra'ya, Ortadoğu ülkelerine, Avrupa kentlerine, dünyanın çeşitli merkezlerine. Onun için Urfa'ya büyük dünya ölçülerine göre havaalanı lazım ilk planda. 1979 programında vardı, 1980'de vardı, ama 1981 programında yok, olacak şey mi? Ondan sonra da yoktur, altı sene geçmiş bu kadar gecikmeden şikâyetçiyim... Bitmiyor, yeni yollar lazım, limanlara ihtiyaç vardır, Urfa, Karadeniz'e bağlanmalıdır karayoluyla, İskenderun'a, Mersin'e bağlanması lazım... Mazıdağı'ndaki fosfat yataklarının ele alınması 1968 programında vardı, bunu bir an önce bitirmek lazım... Eğitim sorunları da süratle ele alınmalıdır... Kamulaştırılan köy ve kasabalar üzerinde dikkatle durulmalı, paralar zamanında ödenmelidir. Bir yerde mutluluk yaratalım derken, bunu başkalarının ıstırabı üzerine oturtmamalı, bu çok, ama çok mühimdir, yöneticilerin dikkatini çekiyorum...»

«Bir de şu var, Türk insanı mucizeler yaratıyor teknik alanda, seviniyoruz, bu tamam; biliyorsunuz en düzensiz, adaletsiz toprak düzeni bu bölgede; bire üç alan insan, buralar sulanınca haydi başka yere buyruğuyla mı karşılaşacak? Nasıl olacak bu adaletsizliğin çözümü, hiç çıkmaz mı?»

«Tünelden çıkacak su ile beş milyon dönüm toprak sulanabilecek, bir o kadar da Siverek Hilvan'da var, bu toprakların takriben sekiz milyonu Şanlıurfa içindedir ve burada 1975-76 ve 77 yıllarında reform tatbik edildi, bu 8 milyon toprağın bir buçuk milyonu Ceylanpınar Devlet Çiftliği'ndedir, devletin elindedir. Orada iki çırçıp arası daha önce halka tevzi edildi, takriben 1 milyon dönüm Hazine toprağı vardır, tescil edilmiştir, yani toprağın yarısı devletin elindedir ki, devlet bunu maksada en uygun biçimde kullanabilecek durumdadır, onun sorumluluğuyla karşı karşıyadır.»

SHP Genel Başkan Yardımcısının adı Yiğit Gülöksüz.. Adı konulurken, adı koyanlar biliyorlar mıydı acaba bu adın ilerde tastamam doğru çıkacağını?

Soruyorum:

«Peki Gülöksüz, tamam bu akıl almaz büyük bir proje, burada anlaşıyoruz, Türk insanı mucize'er yaratıyor, ama tüm bunların, orada yaşayan milyonlarca insana katkısı ne olacak, Keban ve Seyhan Barajı nedeniyle Çukurova'da o'anlar örneği bunlar da ecdat topraklarını bırakıp göçüp gidip kayıp mı olacaklar? Bunların olmaması için çalışmalarınız var mı, varsa nedir, yağma Hasan'ın böreğine seyirci mi kalacaksınız parti olarak?»

«Nasıl kalırız, neden kalalım? Hepsini izliyoruz, konuşuyorlar, ama bu proje ile yaratılan gücün nasıl kullanılacağı, kimlerin ne kadar yararlanacağı, nasıl paylaşılacağı hiç konuşulmuyor, hep teknik rakamlar dökülüyor ortalığa... Sulanacak Güneydoğu Anadolu ova'arındaki toprak dağılımının adaletsizliğinden, sulamanın servet ve gelir dağılımı üzerindeki etkilerinden söz eden yok. Şimdi biz de soruyoruz ve apaçık yanıt bekliyoruz... Yaratılan potans'yel nasıl ve kimler için kullanılacak? Toprak dağı'ımındaki adaletsizlik sulama ile daha da çoğalacağına göre, bu konuda ne yapılacak? Proje alanında çeşitli büyüklükte kent ve kasabalar dışında 4110 köy var, gelecekteki yerleşme düzeni bu bölgede sosyal ve ekonomik düzenin bir yansıması olarak gelişeceğine göre bu konularda nasıl bir tavır takınılacak?»

«Söylediler ya... Başbakan, yabancı sermayenin bu alan'arda kurulacak büyük çiftliklerde üretim yapmasının düşünüldüğünü açıkladı ya! Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı da bu büyük tarım işletmelerinin Latin Amerika'daki plantasyonlara benzeyeceğini belirtti ya!»

«Evet, biliyoruz.. Anlaşılan iktidar, Güneydoğu Anadolu ovalarında, devlet yatırımlarının yarattığı olanaklar içinde ve piyasa koşullarında oluşan büyük tarım işletmeleri ve yabancı sermaye için de cazip büyük plantasyonlar düşlüyor! Bölge halkını tarım işçisi haline getirecek bu senaryonun olası sonuçları için herhalde Latin Amerika örneklerine bakmak yeterli olacak..»

«Bu proje öbür gün sonuçlanacak değil, daha çoook var, kim öle

kim kala, diyelim ki siz, Sosyaldemokrat Halkçı Parti bu aşamada iktidar oldunuz, ne yapacaksınız, çalışmalarınız var mı şimdiden? Varsa, nedir, bunları yiğitçe, apaçık söyler misiniz şimdiden?»

«Biz SHP olarak daha eşitlikçi bir toplum, daha adil bir yaşam öneriyoruz, bunu öngörüyoruz ve her zaman söylüyoruz apaçık. Biz, sulanan alanda tarımın modernleştirilmesinin, toprak reformuna dayanan bir kooperatifleşmeyle gerçekleştirilmesi ilkesinden yola çıkıyoruz. Buralarda zaten var olan büyük adaletsizlik, sulamayla daha da artacaktır, büyüyecektir. Devletin yaptığı çok büyük yatırımların ürünlerini küçük, ama çok güçlü bir kesim kontrol eder hale gelecektir, biz halkın parasıyla yapılan yatırımları küçük güçlü kesimlere servet transferine dönüştürtmeyeceğiz. Yani, ANAP Hükümeti'nin önerdiği çözümün tam tersini uygulayacağız. Bölgede zaten olan adaletsizliği, bölge dışından gelen yeni büyük toprak sahiplerinin katılmasıyla oluşacak bu modelin yörede yaşayan halkımıza mutluluk getirmeyeceğini biliyoruz, zaten büyük ölçüde topraksız olan halk daha da topraksızlasarak, ülkemiz için taşınması çok zor olan sosyal ve politik sorunlar doğuracaktır. Dikkatleri çekmek istiyoruz, bugünkü iktidar, dar ve sığ ekonomik anlayışı içinde kendini hapsederek, Türkiye'yi bir sosyal maceraya doğru itmektedir.»

«Peki, yaptılar diyelim, o zaman siz ne yapacaksınız?»

«Gayet basit ve kesin, biz SHP olarak iktidara geldiğimizde, GAP sulama alanında bu tür plantasyon benzeri büyük özel çiftliklerin kurulması yolunda atılan adımları geri alacağız, toprak reformunu, hakiki toprak reformunu yaparak, kooperatifleşmeyi sağlayarak, adil ve etkin bir gelişmeyi GAP bölgesinde sağlamaya çalışacağız, o zaman devletin sulaması dolayısıyla artmış olan tarımsal toprak değerini, burada toprak spekülasyonu yapanlara bırakmayacağız, bilmem sorunuzu yanıtlayabildim mi?»

Herkes, GAP'ın büyüklüğünün farkında. Kurtlar, kuşlar, ceylanlar dahil.. Ne ki büyüklüğün, bu trilyonların yöre halkına ne getireceği sorulanda gönülleri ışıtacak yanıtlar pek yok!. Bu umutsuzluğu yıkmalı, kaldırmalı ki insanlarımız gerçekten sevinsin bu çok büyük yatırımlara. Asıl sevinmesi gerekenler kuşkular içinde, bu büyük işin kıvancını, geleceğin kıvancını, mutluluğunu soluyamıyor, Güneydoğu Anadolu biberi gibi bir acı bul

Bir Şanlıurfa evlâdı, Belediye eski Başkanı Feridun Yazar GAP'ın bu yörelere ne getireceğini açıklıyor:

«Ne mi getirecek GAP yöre halkına? Diyelim Harran sulandığında, şu anda topraksız olanların, söylenenlere, yapılanlara bakarak bir yarar göreceklerini sanmıyorum! Şimdileri topraksız insanlar olarak Adana'ya, Çukurova'ya işçi olarak gidenler bu defa kendi çevrelerinde, Urfa'da veya köylerinde yine ırgatlıklarına devam edecekler!. Burada oluşacak olan şudur: toprak ağalarının, toprak ağalığıyla birlikte, sanayie ve ticarete yönelmesiyle belki de holdingleşmeler meydana gelecek. Yani bunlar servetlerini katlayacaklar. Şimdi topraksız insanlarımız, ağalık sistemini, aşiret sistemini benimsemiş durumde, siz de biliyorsunuz bunu, ama GAP'ın yaşama girmesiyle gözleri açılacaktır, yıllardır uyutulmuş bu insanlar, çevrelerinde neler olup bittiğini göreceklerdir. Kuru tarımda, toprak ağaları bugün büyük kazanç içinde değildir, ama sulanınca garanti bir gelir sağlayacaktır, o zaman topraksızla, topraklı arasında olan uçurum daha da büyüyecektir. Bugün topraksız, toprak ağasıyla görüşebilmekte hatta sofrasında yemek de yemektedir, ama o zaman yanına bile yaklaşamayacaktır ve çelişkiler de büyüyecektir, bu elbette sadece Urfa'ya özgü bir iş değil, ülkenin ve dünyanın her yanında aynı işlem yapılsa bu olacak!. Bizim zenginlerimiz sanayi ve ticarete alışmadıklarından bu bölgedeki sanayi gelişmelerine el atamayacak, ancak büyük sanayiciler, büyük holdingler burası verimli hale geldikten sonra yatırım yapacaklardır, değil mi?»

«Büyük sermaye, diyelim ki bir Sabancı, bir Koç, buralardan toprak edinmeye başladı mı? Ned'r bu söylentiler?»

«Evet böyle bir yavgara var, ama bizim araştırmalarımıza göre böyle bir şey yok, büvük sermaye on beş yıl sonrası için burava neden yatırım yapsın şimdiden? Bu ilerki iş, büyük toprak sahiplerimiz de o zaman bunlara ancak ortak olabilirler, yan kuruluşlar olarak tarıma dayalı sanavie .. Bugün bizim bura halkı pamuğu bile işleyememekte, Maraşlılar bu işi yapmaktadır ve Urfa'nın sosyal yapısını dışardan gelin müdahale edecek insanlar değiştirecektir, pamuk işi bunun öncüsüdür.»

«Yani topraksızlar ne yapacak, onlar ne olacak?»

«İşsizlere iş bulunacaktır, ama geçimini zar zor sağlayan, günlük geçiminden fazla para kazanamayan insanlar sınıfı doğacaktır, GAP'tan onlara da bu düşecektir, bugünkü zihniyete göre elbette!.

Bundan oluşacak sosyal sorunlar ne olacak, bu da GAP gerçekleştiği zaman görülecek... Zaten burada artık herkesin bildiği gibi topraksızlarla topraklılar arasında yani zenginlerle fakirler arasında bir hınç ve kin vardır... Deden benim toprağımı aldı, baban benim toprağımı aldı, yarın çocuğun da beni sömürecek gibilerine, bu sürüp geliyor!»

«Şimdi daha da faz'alaşmadı mı bu?»

«Evet. Zengin toprak ağaları Urfa sokaklarından geçerken küfreden insanlar vardır, daha da tartışılır hale gelmiştir, sorun soruşturun, bu, ilerde daha da büyüyecektir.»

«Bu zıtlığı nasıl kaldırmalı?»

«Toprak reformu sözcüğünü artık ağzımıza almak istemiyoruz, çok rezil edilen bir duruma getirilmiştir. Burdan elde edilecek gelir, buranın topraksızlarına dengeli bir biçimde dağıtılmazsa, asgari geçim koşullarının üzerinde bir gelir sağlanmazsa beklenen amaca ulaşılması çok zor olacaktır. Topraksızlar, fakirler bunu zorlayacaktır... Peki ne yapmalı? Ceylanpınar Devlet Üretme Çiftliği dünyanın en büyük çiftliklerinden birisidir ve devletindir, bakınız istatistiklere, raporlara, kâr ettiği görülmemiştir, mecazi anlamda da tam çiftliktir. Bir milyon yedi yüz bin dönüm bereketli toprak.. Amacına ulaşamamış bir çiftlik, tohumluk verecektir köylüye, kendisinin toprak mahsüllerinden altmış liraya aldığı tohumluğu vatandaşa yüz otuz liradan satar!.. Bu, devletin vatandaşına yaptığı faizdir değil mi? Yüz elli, iki yüz dönüm arazisi olan vatandaş. GAP'la bu toprağı sulayabilirse, belki kendini kurtarabilecektir, ama şu anda çaresizdir. Yani devletin, vatandaşı arasındaki ayrımı kaldırması lazımdır ilk önce.. Yani kendi ağalığına kendi patronluğuna son vermesi lazımdır, isterse orada çiftlikte çalışan işçiler gelire ortak edilemez mi, bu pekâlâ olabilir o zaman göreceksiniz sadece Ceylanpınar'ın geliri, tüm Harran kadar gelire sahip olacaktır... Hazine topraklarını hatır gönül tanıyarak kiraya vereceksiniz, arkasından toprak sahibinden toprağını alıyorsunuz, ben topraksız köylüye vereceğim diyerek, sonra da bu olmadı bu yanlış oldu deyip, yeni bir kanun çıkaracaksınız, topraksıza verdiğiniz toprağı geri alıp, ağaya geri vereceksiniz! Nedir amaç, yoksa devlet bir kargaşalık mı istiyor buralarda, insanın aklı almıyor bu uygulamalara inanın.

Bakınız olanlara: Toprak Reformu'nun 1974-75 yıllarındaki uygulamasından sonra toprak verilmiş köylüler var burada, 180 dönüm

toprak verildi, şimdi bu toprağı onu yıllardır işleyen, üzerine evler yapmış, sahiplenmiş insanlardan geri alacaksınız, aldığınızı toprak ağasına geri vereceksiniz!.. Adam, artık mülkiyet duygusuna kapılmış, benimsemiş, bu toprak benim toprağım demiş.. Bu yörenin yapısı gereği üç şeyden olay çıkar, topraktan, kadından ve silahtan!.. Şimdi adamın toprağını elinden alacaksınız, devlet kendi verdiği toprağı geri alacak, bu adam ne düşünecektir? Bu toprak ağaları gitti Ankara'ya bu hükümeti kandırdı, bizim toprağımızı elimizden aldılar!.. Hükümet Ankara'da, devlet Ankara'da ama, toprak sahibi olan kişiyle topraksız burada, onlar karşı karşıya bırakılıyor!. Dağıtılmayan yerlerde sorun yok, ama dağıtılan yerlerde büyük sorunlar çıkacak... Toprak ağası toprağı işleyene çık git diyecek, o gitmeyecek ve adam nereye gidecek karakola, diyecek toprağımdan çıkmıyor, jandarma gelecek çık diyecek, çıkacak, adam gidecek köyünden, diyecekler, adam sende haysiyet, namus yok mu? Buyrun olacaklara!.. Zaten adamın sekiz on tane oğlu var, birisi toprak ağasını halledecek, yasal bir dayanağı da kalmamış zaten, devlet vermiş, devlet geri alıyor!.. Ama, bu, kargaşalığın ta kendisi olacaktı!..»

UMUT MEMED'İN EKMEĞİ...

Şanlıurfa Nüfus İdaresi'nin önü ana-baba günü. Birçok topraksız, kendisine toprak verileceği umuduyla müracaat etmişti, dosyalar tekemmül etti, yani toprak reformunda kamulaştırılmış topraklar için sıraya girmişti, bu yeni yasa çıkar çıkmaz yeni işler başladı, kimi evleniyor, yani aile reisi olmak için. Kimi yeni doğmuş çocuğa kayıt istiyor, nüfusunu artırmak istiyor, bu yeni yasayla ortaya çıktı. Şimdi bu vatandaş toprak alacağım diye sırada, toprak sahibi ben toprağımı geri alacağım diye sırada; devlet bu işi ben halledeceğim diye tepede duruyor herkes bir beklenti içinde! Sanırım kimse doğru dürüst bir şey alamayacak, toprak ağaları da huzur duyamayacak, rahat edemeyecek.

«Bir söylenti var, Suriye, buradaki yakınları aracılığı ile toprak kapatıyormuş nedir bu?»

«Bu bir oyundur. Ticaret yapan, tahıl ihraç eden Arap kökenli yurttaşlar iyi para kazandılar son yıllarda, karşıdan mal getirdiler, bundan da kazandılar, kazandıklarını da toprağa yatırmaya başladılar ve kıyamet bundan koptu, biz Suriye'nin yakınlarına para verip buradan toprak edindiklerine dair bir şey duymadık, görmedik, eğer varsa devletin güvenlik kuvvetleri ne güne duruyor, bu, toprak ağalarının sözcülüğünü, avukatlığını yapan birisinin ortaya attığı mesnetsiz bir yakıştırmadır. Arap kökenli yurttaşların para kazanması son derece basittir.»

«Nasıl yani, hangi yollardan?»

«Burada bir ilkokul mezunu bile buradan gidiyor saman satıp dönüyor, burada ticaret yapmak çok kolay, örneğin siz gelip benim ko-

yunlarımı bir aylığına alıyorsunuz peşin parayla değil, alıp götürüyorsunuz, orada satıyorsunuz, oradan aldığınız parayla bana olan borcunuzu ödüyorsunuz, sermayesiz bir ticaret, çevre birbirini tanır, güvenir, ailevi bağlar, aşiret düzeni bunu gerektirir... Eh bu ara kaçakçılık da yapıyor, didinliyor, çabalıyor, kazanıyor... Asıl önemli nokta şu, yüzyıllardır uyuyan insanları uyanıyor uyanmıştır, kendi hak'arına sahip çıkıyor, tabii bu da onları egemenliği a'tında tutan sınıfı endişelendiriyor ve bu nedenle onları yine böyle tutmak için devletin güvenlik kuvvetlerini üzerlerine çekmek için her şeyi yapıyorlar, eh devlet de haklı olarak bu konularda hassastır, bu tip bir şey gördü mü derhal müdahale ediyor, bakıyorsunuz yüzlerce kişiyi topluyor köylere bir baskıdır sürüp geliyor.. Köylerinde oturmayan, Ankara'da, İstanbul'da yaşayan toprak ağaları yararlanıyor bundan.

Yanlış uygulamalar... Devletin bu yanlış politikası, ağaların çıkarlarının bozulması, ilerde daha çok çıkar sağlaması için oynadığı oyunlar birbirine karışmıştır! Kimin haklı kimin haksız olduğu zaman içinde belli olacak ama bu arada bu bölgede insanlar huzur görmeyecek.

Eğer akıllıca el atılmazsa bu bölgede toprak sorunu, büyük sorunlara gebedir, toprak tarım reformu isminde çıkarılan bu yasa ve buna bağlı kararlar, insanların kişisel yorumlarına bırakılacak olursa çok değişik şeyler çıkacaktır. Örnek çiftlik denil'yor, adam üç baş ağaç dikiyor ve onun toprağı kamulaştırılmıyor bu da baş'amıştır ve yirmi yıldır toprak vereceğiz diye umut verilen bu insanların, toprak bekleyen bu insanların bu umutları kırıldığı zaman acaba ne yapacaklardır, o zaman bu insanlara dış güçlerden yardım gelirse kabul etmeyecekler midir? Ve bu ülkeyi nereye götürür ve bu güzel GAP'ı nereye götürür? Sular altında kalacak köylerde kamulaştırma acılarla doludur, bir metre kare yere 25 lira verildi, bir Kent sigarası 600 lira!.. Buralardan bu vaziyette koparılan insanlar, ne tarım yapabilir, ne ticaret, ne esnaflık. zaten okuması yazması yok ve kamulaştırmada öylesine rüşvet olayları geçmiştir ki insanın hafsalası almaz...»

«Bir kabuk çatırdaması diyebilir miyim bu o'up b'tenlere?»

«Evet... Bakınız, yarın GAP gerçekleştiği zaman sermaye sahipleri gelecekler, holdingler burada teşvik belgesi alacaklar, dış devletlerden sıfır gümrüklü makinelerini getirecekler ve teşebbüsleri yine onlar kuracaklar, kredisiz, susuz busuz yahut sıfır, sıfıra yakın

kredili, zaten teşvik belgeli aldığınız zaman faiz düşüyor, yüzde altmış vergi indirimi düşüyor, yani çark onlardan yana!.. Ama bu bölgedeki insanlar için böyle değil...

Devlet buraya da yatırım yapıyor, ama nasıl? Siverek'teki süt fabrikası çalışmıyor, örneğin Et Balık... Kesim yapmıyor gibi... Malatya'ya bağladılar, adam burada hayvan satıyor, Et Balık'a gidiyor, Malatya'dan parasını alıyor!.. Bir yığın masrafı oluyor gidişte dönüşte, eh orada da işinin çabuk olması için vermesi zorunlu para var!.. Adam, hayvandan edineceği kârı peşinen yemiş oluyor, bu nedenle vermiyor kuruma, o Arap kökenli, Arapça bildiği için ticarete atılan Harranlıya veriyor ağam bir ay sonra parasını verir diyor, çifti 50 bin lira olan koyunu 40 binden veriyor üstelik adam 150 bine satıyormuş, ilgilenmiyor bununla, satıcı hem bundan kâr ediyor, hem getireceğini getiriyor, böylesine para sahibi olunca, eh ben de biraz daha toprak alayım diyor ve toprak almaya başlıyor, yani topraklar el değiştiriyor, bütün kavga da buradan kaynaklanıyor...»

«BAŞIMIZA GELENİ ROMANA YAZAK»

Sardığı, nefis kokulu kaçak tütünden sigarayı tükrüklemeden uzattı saygıyla, tükrükleyip yaktım.

«Yahu ne güzel huylarınız vardır sizin, yıllardır gözlerim hep... Ne güzel...»

«Başka olur? Bu İstanbul âdetidir, başkasının tükrüğü olur, olmaz, ayıptır ve iyi değildir!..»

Harran Ovası'nda, o daha da bereketlenecek günlere gebe Harran topraklarında Sehrenge köyündeyiz. Otuz hane, iki yüz canın yaşadığı bir köy... Evine rasgele girdiğimiz ev sahibi, bu Tanrı misafirlerini her zaman olduğu gibi doğal karşıladı, ne ki yıllardır bilirim, artık kendi huyum gibi bilirim huylarını, hallarını, biraz tedirgindiler.

Evlerinin planı Ankara'dan gelmiş, kerpiçlerini kendileri kesmişler, kurmuşlar evlerini, kendi evlerini, artık ağa kulları değildiler!.. **«Devlet, davullan, zurnaynan»** toprak vermişti, aile durumuna göre, **«Yüz dönnüm vardir... Yüz elli vardir, iki yüz vardir... Ve da devlatımız vermiştir. On üç senne olmiştir!»**

Bunlardan birisi **Musa Çağlar'dır** ve de **«elli yaşında varmiştir»**

«Musa, sana kaç dönüm toprak verdilerdi, kaç nüfussun sen?»

«Bizde nüffis çoktur, vardir on beş, on altı, bize vermiştir devletimiz yüz seksen dönüm, evimizi de yapmıştır Allah razi olsin devlatımızdan...»

«Peki, yeni bir yasa çıktı, haberiniz vardır sanırım, ne olacak, ağalara geri verilecekmiş bu topraklar yeniden!.. Hele söyle, şurda bir su var, gürül gürül geliyor, nedir bu, nereden?»

«Topraksu'dan geliy, o bırakmıştır...»

«Anlat bakalım, sen ne eker biçersin?»

«Valla su olursa, bugda, tüttün, mercimak, pattatesi, yoncası, ah daha su olsa kuş sütü bile yetiştirik.»

«Duydun değil mi, baraj yapılıyor, tünel yapılıyor, sana da verecekler mi, o zaman ne yetiştireceksin?»

«Ne istersen, pambuk.. Soya, daha neler neler!»

«Ama... Yeni yasayla aha bu topraklar yeniden ağalara verilecek yani? Yani o zaman ne yapacaksın?»

«Ne yapayım, ne yapacağız? Hiç!..»

Böyle dedi ama, oda karışıverdi, her kafadan bir ses! Yani patlayıverdiler!.. En yaşlıları susturmaya çalışıyor, aynı zamanda «kaşlan, gözlen» ve alıyor sözü, **«Ne yapacaz, devlet yol gösteracaktir, kendi vermiştir ve de kendi alabilir, biz ne yapak, ne diyek, hakkımız vardir? Yoktir!..»**

Sesler:

«Kaçakçılık yaplyk...», «Suriye'ye göçlyk!..»

«Dur be ihtiyar emmo, durdurma insanları, bırak konuşsunlar, kaş göz edip durmasana, ayağına kadar gelmişim hallarını yazmaya... Allah Allaaah!.. Konuşun bakalım, ne var korkacak yahu?»

«Evet, tamam, hükümat verdiği toprağı yine geri alırsa ne yapak, kaçakçılıktan başka? Benim toprağım yoktu, çobanlık yapardım, yarıcılık yapardım. Adana'ya giderdim, ağalara çalışırdım, ne iş varsa hammallık dahil... Ama devlat toprak vermiştir, hepimiz kendimizi kurtarmışızdır karnımız doymuştur on üç senedir Allah'a bin şükür. Burada şimdi bizim gibi, topraklı otuz üç hane vardir... Hani gelirken gördüm dedin ya bi su var diye, aganındır ertejyen açmiştir, bizden de bir iki kişi açmiştir ve da su çıkarmış, pamuk ekmiştir, çıkar ki elli metreden çıkar, çıkar ama biz açmadık, şu reform davası oldu ya?..»

Birisi kaptı sözü, **Hasan Çağlar**, dedi:

«Bakkın efandım, şu reform davası oldu ya, çalışsaydık kuyu için emağımız boşşa gidiy, sonra tarla sahıbı ağa dili benim yeri işgal etmeyin, dedik yahu bunu bana devlat verdi, nassıl ki sendan aldı banna verdi, benden de aliii sana veriyl.. Hayır dedi kuyuyu açmayacaksin!.. Kalktı gitti reform başkanlığına dedi, «Ağam benim tarlamda kuyu açiyler, işgal ediyler!..» Derken kuyu açanları mahkemeye verdiler, hâkim geldi buraya, kazmışsın dedi, kazdık dediler, hükümat

bizi kalkındırmak için bu toprağı vermiştir. Reformdan bize olmaz demişlerdi, eh mahkemeye de verildik, bizimkiler kalkıp Angara'ya gittiler, dediler hal böle böle, demişlardır, iyi etmişsiniz, gözünü seveyim, öpeyim böyle çalışan adamlara, bir karar yazmışlardır, getirdiler buraya, alın size karar, kuyuyu nasıl açamaz mışız? Eh, su çıktı, suladılar, pamuk şimdi bu boyda... Valla su var ve da ikki üç milyona çıkıy... Motoru falan filan, bori falan...»

«Peki iki milyon verdin, suladın, şu yüz seksen dönümden ne kadar zamanda çıkarırsın bunun masrafını?»

«Valla ikki yıl sürmez, üzerinden de geçiniyk üstelikl..»

«Peki, yarın size gidin derlerse ne yapacaksınız, ben bile şaşırıp kaldım, ne yapacaksınız?»

«Ne yapacez? Elimizi yüzümüze vuriyk. Nereye gidek? Ne kadar vatandaş varsa on üç yıl sonra yine aç kalacakl.. Nere başvurum nere gidem? Ağadır, tekrar gidabilirsin yanına, der hadi sıttır nera gidersen git!..»

«Birisi Suriye dedi?»

«Ne Suriye'si? Biz yeddi göbekten özbe öz Türkiz, ne işşim'z var Suriye'de? Angara'da demişlerdir, böyle bir havadis yok, ama burada tevatür çook... Ağalar diyor ki bu reformla, bizze üç bin dönüm iade edecekler aldıklarından, işte biz o zammen yine aç kaldık. Bakkın efendım, biz bir yandan ağaya da çalışıyik, ağanın pampuğunu işliyik, yüzde ottuzunu aliyk, ağamız ölmiştir, ailesine hizmet ediyk boş zamanda, onun var sekkiz yüz dönüm toprak, biz çalışıyk, yüzde otuz aliyk yirmi beş eve dağıtıyk kazancı... Valla barajın suyu buraya gelinceye kadar bizze kuyu için kesin rahatlık verseler, nassıl çalışıyk, tıpkı ağa, bey gibi yaşayıp bu kaddar toprakla, eh ev de var, daha ne istiyek ha?»

«Şu Harran Ovası'nda bizim elliye yakın ağa komşumuz vardır, bunlardan bir kişi tarladan çiftçilik yapmamış, bir gelly ekim zamanı, bir gelly hasat zamanı, verir ona buna işle diye. Bazıları vardır bırakmış, satmış toprağını birazını bırakmış onu da vermiş yarıya, kendi yaşıy Angara'da, İstanbul'da, Mersin'de, Antalya'da, hiç elini vurmadan tarlaya, verdiniz toprak'arını geri, ne yapacaklar, yine diyecekler gelin çalışın ulan, ne yapacaklar?»

Bir ses:

«Bir dert daha, şu başlık parası ne olacak, evde kaldınk, kız yoktur»

«Kaç lira başlık parası şimdi?»

«Haline göre, bir milyondan, üç milyona kadar kız var!.. Devlet bi kanun da buna yapsa ya!..»

«Yahooo bu kanunla oliy, delisen seni..»

Birileri geldi, konuşuldu kapı önünde...

Çayları tazelemiştik...

Dediler:

«Efandım, ağamızgiller gelmiştir, diyeler misafirler bize de buyursunlar, rahmetli Necmi Kürkçüoğlu'nun hanımıdır, kızlarıdır, diyeler bize de buyursunlar...»

«Gideriz... Haa bir de şu var, Suriyeliler buralardan toprak alıyormuş, duydunuz mu?»

Gülüştüler...

«Duyduk, esası şudur, burada Avşargil var, adam bir kadın daha alınca, çocukları kızmıştır, demişlerdir biz de bisselerimizi satalım, kim ally, kim aliy, İbrahim Başağı dedi, ulan ben aliym taksitle verisan? İbrahim, Muğayre köyünün yakınındadır, kalktı iki kamyonunu sattı, kalktı sağdan soldan arkadaşlarından yağni para buldi aldıı, kadınlarının altın zincirlerini, dizilerini satti yağni aldı sonunda, sonra bir gazete yazdi Suriyeliler toprak aliy!.. Yoktir bu, iftiradır, benim kimim kimsem değildir o adam, ama borç, harç almiştir ve da Allah'ı vardir, durum budir, biz Suriye ile, ecdadımız harbetmiştir ne işşi vardir Suriye'nin burada, veririz? Valiahi vermayız bir karış toprak, ne parayla, ne silahla, durum budir...»

Necmi Kürkçüoğlu buralarda büyük toprak sahiplerindendi, uçsuz bucaksız toprakları, köyleri vardı; önemli bir bölümü kamulaştırıldı. Ölünce, yönetimi eşi **«Perihan Hanım»** ele aldı... Ellerinde bırakı'an topraklarla yetinmeye çalıştı eski bir ağa eşi olarak...

Küçük kızı, büyük kızı ve **Perihan Hanım'la**, arabalarından inerken karşılaştık, hal-hatır sorduk. Sonra kızı yen'den geldi, tekrar çağırdı köydeki evlerine, gittik. **Perihan Hanım** gayet saygılı, ama kamulaştırmadan üzgün. Nice ağa varken, en çok kendilerine yüklenildiğini, paray'a da olsa topraklarının ellerinden alınmasından duyduğu üzüntüyü saklamıyor sakın sakın anlatıyor yapılan **«haksızlığı» ve ekliyor, «Şimdi geri verecekler, yeniden başlayacağız çalışmaya»** ve eşi'nin sağlığında bu köyün ne kadar mamur olduğunu anlatırken, küçük kızı sözü alıyor:

«Eskiden şuralar hep gül ekiliydi, yıktılar, söktüler, bakmadılar,

bakın ne hale geldil.. Bakın efendim, gazeteciler hep ötekilerin dertlerini yazar, ama bizim derdimize hiç dokunmazlar...»

Kolalı içkileri buzdolabına koymayı unutmuşlar, ardı ardına özürler dilediler sunarken... Köyde yadırganmayacak şekilde giyinmişti küçük kız, araba kullanıyordu, bir süre kalmak için gelmişler büyük ve uzak kentten, Londra'da ya da Paris'te görseydim, aklımdan geçirmezdim, bizden birisi diye, öylesine şevkliydi giyimleri, konuşmaları, zarafetleri, iyi yetiştirilmişler...

Dedim, «Neden yazılmasın, herkesin bir derdi var, siz sanır mısınız **Sakıp Sabancı**'nın da derdi yoktur, dertten derde fark vardır tabii... Bakın, bu işler en adaletli biçimde çözülmezse sizler de huzur duyamayacaksınız...»

Sanırım bunun tek farkında olan **Perihan Hanım**'dı...

Sonra vedalaştık...

Harran'ın güneşi yavaş yavaş sağılıyor...

Bir kez daha, yeniden gelmek umuduyla dört bir yanına bakıyorum Harran Ovası'nın, düşlüyorum olacakları, «Ağalık, mağalık kalmamış, fakirlik fukaralık kalmamış. Bir uçtan bir uca yeşile kesmiş her taraf, sınırsız... Dev araçlar çalışıyor, bacalar tütüyor, gülen çocuklar, şarkı söyleyen kadınlar, tarlada doğurduğu çocuğunun göbeğini taşla kesen kadınlarımız.. Kooperatif yapıları ak ak parlıyor... Biri kalkarken, öbürü inen dev, taşıma uçakları... Üniversiteler... Sanat okulları... Okullar... Okullar ve geleceğin gülleri, kimbilir günü gelende bu yazıları hayretle okuyacak, şaşıracak bebeler, mutlu, sağlıklı, gözleri ışıl ışıl. Ve bunlar sevgiyle olacak, adaletle olacak, bilimle, teknikle ve elbette en başta insan sevgisiyle olacak, tastamam demokrasiyle olacak, insanlarına zulum taşımayan Anayasa'yla olacak, neden olmasın?

Ve....

Ve olmazsa siz seyreyleyin gümbürtüyül

Ve buna kimsenin en ufak hakkı yoktur.

Tüm bu mutluluğa, emeği geçenlere, geçeceklere benden selam olsun.

Su gibi aziz olsunlar!..

Ve araba Şanlıurfa'ya akıp gidiyor asfaltı yer yer erimiş yolda... Azeri ağzı bir türkü tutturdum:

«Ey insanlar sulhe gelin
Yoksa dünya mehfolal..»

DÖNSÜN..

11 Kasım 1986 gecesi, gazetenin başmakinisti, yardımcısına buyruk verdi:

«Dönsün..»

Dev rotatif dönmeye başladı.

12 Kasım 1986 sabahının gazeteleri Gazipaşa'ya saat onbir sularında gelir..

Kapkara bir başlık:

«GAP, SANCILI GELİYOR!

1— Üretilecek elektriği batıya ulaştıracak olan enerji nakil hattı yetersiz yapılıyor.

2— Sulama kanallarının ve Urfa Tüneli'nin yapım hızı, barajlarla aynı hızda gitmiyor. Barajlar bittiği zaman suyumuz olacak ancak, bu suyu tarlaya ulaştıracak tünel ve sulama kanallarımız yetersiz kalacak.

3— Bölgede tüketilecek gübre konusunda plan'ı ve akılcı bir yaklaşım yok. Üreticinin pahalı gübreye zorlanma tehlikesi var.

4— Bölgede üretilen ürünlerin saklanacağı depoların zamanında yetişmesi zor görülüyor. Bu nedenle hızla yapılacak ucuz depolar üzerinde duruluyor.

5— Liman kapasiteleri yetersiz. Bölgede üretim patlaması olduğu zaman, ürünlerin çürüme ihtimali var.

6— Karayolu ve havayolu yatırımları, bölgenin artacak ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde planlanmıyor.»

Ve herkes ya konuşuyor ya dua ediyor ülkede!.

Sadece Cafo sustu!

«Dünya gene kendi dalgasında kardeşim.. Sen gittiğinden beri hiçbir şey değişmedi!»

Ama değişecek.

Ceylanlar ergeç suya inecek..

Budur ol hikâyet, ol karasevda...

1985/86, Gazipaşa

VE BİR KAÇ MEKTUP..

«... Ben, Hıristiyan bir genc'm. 27 Temmuz 1986'da başlayan ve halen devam etmekte olan «Yedi Küpeli Gelin» adlı yazı dizinizi merakla okuyorum.

Fırat'ın öyküsü gerçekten ilginçtir. Bir kere nasıl oluştuğuna bakın:

Tevrat'ın ilk kitabı olan «Tekvin»in 2. Bap 10. ayetinde şöyle denil'yor:

«Adem'den bir ırmak çıktı; ve aradan bölündü ve dört kol oldu. Birinin adı Pişon'dur; kendisine altın olan bütün Havila diyarını kuşatır; ve bu diyarın altını iyidir; orada ak günnük ve akik taşı vardır. Ve ikinci ırmağın adı Gihon'dur bütün Kuş ilini kuşatan odur, Ve üçüncü ırmağın adı Dicle'dir. Aşur'un önünden akan odur. Ve dördüncü ırmak Fırat'tır.»

Fırat'tan bahseden en eski eser Tevrat olsa gerek. Fırat'ın sonu ne olacak? Kitab-ı Mukaddes'in son kitabı «Vahiy» Fırat'ın sonunun ne olacağını yazar. Dünyanın son günleri hakkında kehanetlerle (Önbild'rilerle) dolu olan İncil'in Vahiy kitabında Fırat ile ilgili şunları okuyoruz:

«.. Ve Altıncı Melek tasını büyük Fırat ırmağı üzerine boşalttı; Ve şarktan gelen kralların yolu hazırlansın diye, Fırat'ın suları kurudu. (Vahiy Bap 16 Ayet 12).»

İyi günler diler saygılar sunarım.

İsa Karataş, İstanbul»

«... Mektubumu yayınlanmakta olan Fırat'ın Öyküsü, Yedi Küpeli Gelin adlı yazı diziniz üzerine yazıyorum. Yazı dizinize ilişkin benim de o yörelerle ilgili gözlemlerim vardır.

..Malatya'yı Elazığ'a bağlayan, Fırat'ın iki yakasını birleştiren Kömürhan köprüsünden sonra, Sivrice'ye bağlı dağ köyleri ile Malatya'ya bağlı Pötürge köylerini bir kelek (sal) birleştirirdi. Kan davasının feodalitenin egemen olduğu bu yerden, İstanbul'a çalışmaya gidilirdi.

..Askerlik sonrası 1981'de Gaziantep Nizip Kargamış İlsesine atandığımda yazgım yine Fırat adlı bir çizgiydi. Fırat'a —bilirsiniz— yarım saatlik uzaklıktaydı Kargamış. Ekonomik koşulların «kaçakçı» insanlarının en zayıf yanı güvensizlikleriydi. Sizin için «Fikret Bey» derlerdi, oraya da uğramışınız. Arap asıllı yurttaşların ayn çatlatan ağızları, içinde boğulacak denli ağır ve renkli, süslü geleneksel giysileri, avlulu-eyvan'ı evleriyle bol çocuklu bu insanlar, hep yanık sesli hep karasevdalı küçüğü-büyüğü. Barak havaları, hoyratların yöresinde Fırat adaya sahip, en uzun demiryolu köprüsüne sahip, gümrüğe sahip, mayınlı sınırlara sahip..»

Aytimur Doğan, Adana»

«..Yedi Küpeli Gelin yazı dizinizi okuyorum. Harran'ı yeniden yaşayarak. Ellerinize ve dilinize bin kere sağlık. Harran'ı konu alan bir şiirimi ilişikte sunuyorum.

Yusuf Kenan, Eppstein, Almanya»

«...GAP ile ilgili ve yurdun yüzyıllardanberi talihsiz kaderi ile yoğrulan insanlarının çekilmez ve en munis, mütevekkil yürekleri bile dehre isyana zorlayan yaşam koşullarını, dikkatimizi sürekli uyanık tutan uslübunuzla dile getiren yazılarınızı okuyarak memleketin uzak bir bölgesini tanımış olduk. Ve elbette GAP hakkındaki yüzeysel bilgilerimiz de daha etraflı ve ayrıntılı bir şekilde tazelenmiş oldu.

Ben bu mektubu size, bize bu bilgileri vermiş olduğunuz için yazmıyorum. Ben, ayni vatan toprakları üstünde yaşayan, ancak ömürleri hesabı kimseden sorulmayıp ve kimseye yüklenmeyip kadere bağlanan, bir kısım mustarip insanın arasına karışarak yıllar boyu, zaman zaman da olsa onların belki katı ama muhabbetle yoğrul-

muş ekmeğini yiyen, belki çamurlu ama gönül imbiğinden süzülen sularını içen, belki anlaşılması zor ama nefeslerinin ateşi ve gözlerlnin parıltısındaki saf'yet ve yumuşaklıkla halleşip sohbet eden, bir türlü karanlıktan kurtulamıyan insanlara onlarla bütünleşerek aydın bir geleceğin ümidini veren size, nâçiz takdirimi ve gıptamı belirtmek için bu mektubu yazıyorum. Siz, bu yurdun yağını balını yiyip sefasını süren sayısız aydının, ben de dahil, göze a'amadığı, aklına bile getirmed'ği bir fedakârlığı omuzladığınız için sizi takdir ediyor, böyle meşakkatli ama çok onurlu bir hizmetin tâlibi olduğunuz için de gıpta ediyorum. Hakkınızda belirttiğim duygularıma sayın eşin'zin de ortak olduğunu hatta kendilerine duyduğum saygının size olandan fazla olduğunu belirtirsem kıskanmazsınız değil mi?

Size samimi duygularla saygılarımı gönderiyorum.

Muzaffer A. Kebapçıgil, Torbalı»

«... Ben 26 yaşında bir Türk vatandaşıyım, okumayı, gerçekleri okumayı çok severim, böyle şeylere bağırım yanıktır. Sizi çocukluğumdan beri (Cumhuriyet'ten) gıyabınızda yazılarınızla, resimlerinizle tanırım ve inanın çok seviyorum sizi. Geçenlerde Beritan Aşireti dizi yazınızı inanın ağlayarak okudum, beni öyle duygulandırdınız ki o anda sizleri kucaklamak, sarılmak istedim ellerinizi öpmek için, gerçekleri bağıra bağıra yazdığınız için.

... Şimdi de Fırat'ın Öyküsü Yedi Küpeli Gelin yazı dizinizi zevkle severek okuyorum, aileme de her akşam yüksek sesle okuyorum ve gazetedeki yazılarınızı kesip saklıyorum, duygularımı lütfen bağışlayın.

Bursa»

«... Evet can dost, yazınızın Karakaya bölümünü dün okuduk.

.. O umursamaz, dünyaya boşveren görüşünüzle Gap'ı nasıl işliyorsunuz, beyinlere nasıl sokuyorsunuz, kalplere nasıl sevdiriyorsunuz, siz nasıl bir insansınız, bir mühendis olarak saygı ile eğilir'm karşınızda.

DSİ'li olarak şuna inanıyorum ki siz GAP meşalesi ile yürüdükçe bu proje gerçekleşecektir. Selam ve sevgilerimi lütfen kabul edin.

Özel, Trabzon»

«... Yedi Küpeli Gelin'i ondört gün nemli gözlerle seyrettim.

1958-1960 yılları arasında DSİ 12. Bölge Müdürlüğü Hirfanlı Barajı hidroelektrik Santralı'nda vardiya şefi idim. Ben de GAP'a gönül verenler gibi, su, baraj ve insan ve memleket aşığıyım. 1962 yılından beri buradayım evli ve iki çocuk babasıyım. Size Yedi Küpeli Gelin için yazdığım bir şiirimi gönderiyorum. Size ve yardımcınız eşiniz Filiz hanıma sağlıklı ve uzun ömürler dilerim, derin saygılar sunarım.

Hasan Erkek, Pforzheim Almanya»

«... Bilindiği gibi FIRAT-HARRAN sevdası her Güneydoğu'unun bitmeyen rüyasıdır, hayalidir. Bu hayalin gerçekleşmesi tüm Türkiye'nin umudu ve yaşam kapısı olacaktır. Onun için sizin gibi bu davanın önemini kavramış kendilerini buna adamış seçkin aydınların yöre halkının gönüllerinde ayrı bir yeri vardır. Siz, bizlerden fazla bu uğurda çaba sarfediyorsunuz bu bakımdan sizlere minnettarız.

Halil Gelenler, Şanlıurfa»

«(Oy Fırat Asi Fırat) ve Fırat-Dicle ile ilgili diğer yazılarınızı Kur'an tilavet edercesine huşu ile okuyanlardanım. Bir şey öğrenmek için değil; ülkemin ve ulusumun bu büyük yarasına neşter attığınız, büyük kaynaklarının değerlenmesine katkıda bulunduğunuz, sorunlarını gerçekçi açıdan dile getirdiğiniz ve yöredeki yaşamı damla damla içirdiğiniz için... Ve daha önemlisi, sorumlu olması gereken sorumsuz milyonlarca kişi dururken (Hükümet edenler, parlamenterler, tüm yöneticiler, tüm aydınlar, tüm üniversiteler ve Öğretim Üyeleri, bütün Mühendisler...) bu konuyu, en uzaklardan biri olan bir gazeteci olarak görmeniz, can pahasına incelemeniz, doğru teşhis koymanız ve o içten söyleşinlz, o sevecen üslubunuzla yazmanız... hem de bu yörede doğmadığınız, bu yöreyi sonradan tanıdığınız halde...

Ben, farklıyım sizden; Fırat kıyısında (Gaziantep'in Nizip İlçesi, Fırat'a 15 km uzaklıktadır, asfalttan; Balkız'a ise 3 km) doğan; çocukluğunda azgın Fırat'a, bisikletle çimmeye giden, delikanlılığında Fırat'ta, Nizip çayında balık avlayan; Güney-Doğu'da büyüyen, eti-kemiği bu yörenin havası, suyu, ürünü ile oluşan, bu topraklarda biten, yeten biriyim. Çiftle, çubukla, zeytinle, fıstıkla uğraştım çocukluğum-

da, öğrencilik yıllarımda.. Ve Ziraat Mühendisiyim 1950'de, asistanım 1951'de Diyarbakır Pamuk Araştırma İstasyonu'nda, Sulama Uzmanıyım 1952'de Gaziantep Teknik Ziraat Müdürlüğü'nde, ve Teknik Ziraat Müdürüyüm 1953-1956 yıllarında ve de Demokratik Parti'nin o günlerdeki tutumuna ve 1956-57'lerdeki Gaziantep olaylarının hazırlıklarına ters düşerek 1957 yılı başında Üniversite'ye geçen bir Öğretim Üyesi'yim, o günden bu yana...

Gün oldu, Fırat'tan sulamada yararlanmanın önemini vurgulayan (Yeşeren Kumsal)'ı yazdım, tâ 1953'de çıkardığım Teknik Ziraat gazetesinde; gün oldu Gaziantep sulama metodlarını tesbitteki gayretlerim; Suriye sınırındaki çöl-çekirgesi akınını önlemedeki başarılarım Bakan ve Vali'nin takdirnameleri ile ödüllendirildi, 1953'lerde. Gün oldu köprü henüz yapılmadığından arabam askıda kaldı, adına (gemi) dedikleri salda; Nemrut toprağıdır diye Bireciklilerin ölülerini gömmek için taşıdıkları karşı kıyıda.. ilin tohumluğunu temin için Ceylanpınar Devlet Üretme Çiftliğine giderken..

Zamanı geldi, o yöre topraklarını, Dünyanın en iyi laboratuvarları olan A.B.D.'nin Riverside/Cal. U.S. Salinity Laboratuvarlarında analiz ettim, arşive geçirttim, yayınlattım ve de Türkiye'ye dönüşte 1964 yılında ilgililere gönderdim: «Nolur, şu derde bir an önce el atınız; bu hususta karınca kararınca bana düşecek hizmeti, yarama konan em sayacağım» yakarması ile.. Ve zamanı geldi, Tarımın Sesi Dergisi'ni çıkardım: Fırat'ları, Dicle'leri dile getirmek için ve 1976'da bastırabildim RAHMET (Halkımız çok iyi bir değerlendirme ile yağmura, suya rahmet der) - Kalkınmamızın Sihirli Anahtarı Su Varlığımız adlı kitabı.. Ve bir ömür boyu bu yöre topraklarını en ileri tekniklerle, radyoizotoplar kullanarak analiz ettim, oya işler gibi.. Ders kitaplarımda, derslerimde, konuyu derinlemesine işledim.. bir zerre heyecan, aşk aşılamak için... Ve de belli ki, bir adım yol alamamış olmalıyız ki: Fırat-Dicle, Güney-Doğu ovaları ve müstesna iklimi dururken, yıl oldu enerji bunalımına girdik, yıl oldu buğday ithal ettik.. dış-ticaret açığından Devlet'i tüketerek 12 Eylül 1980'e getirdik. Bunu bildiğimden, gördüğümden, daima söylemişimdir: «Ben yapmam gerekenin onda birini, yüzde birini yapamıyorum» diye...

Peki, siz öylesiniz (Doğrudan görevi olmadığı halde, konuya büyük katkıda bulunan); ben böyleyim (Sorumlu olduğu halde görevinin onda birini, yüzde birini yapabilen), peki ya üçüncü şahıslar ne alem-

de? ona bir göz atalım: bir kez cahili-cühelayı, işçiyi-çiftçiyi bir yana bırakalım; onlara ne verdik de ne bekleyeceğiz.. yakın zamanlara kadar büyük çoğunluğu okuma-yazma bile bilmiyordu. Eskiler: «Nuş-u arak eylemeye yüzümüz olsun - Yani, rakı içmeye yüzümüz olsun» derler; bizim de bu kesimden bir şey beklemeye, istemeye yüzümüz yoktur. Ama ya doğrudan sorumlu olanlar: yani fakir halkın, maaşlarını ödeyerek, bu işleri yapması için konuyu onlara emanet ettiği kimseler (Hükümetler ve sorumluları, parlamenterler, yöneticiler, üniversiteler, basın, mühendisler ve bütün aydınlar...) onlar ne haldeler? İşte onları ne siz sorun, ne ben söylüyeyim...

Uzağa, mazinin derinliklerine gitmiyelim. Cumhuriyet döneminden başlayalım: 1923-1938 yılları arasında geçen 15 yıllık dönemde; bu ulus, bu ülke bitiklikten, unu-nu - zeytinini dışarıdan alan, sıfırı tükenmişlikten binlerce km'lik demiryoluna (8000 km'ki bunun 100 km'sini yapabilen hükümeti alkışlarım. Nitekim 1950-1974 yıl'arı arasındaki 25 yıllık dönemde yapılabilen demiryolu miktarı, 1950 öncesinin bir yılda yapılan miktarını bile bulamayarak 250 km olabilmiştir) sahip, üçbeyaz sorununu (un-bez-şeker) çözmüş, Karabük'le ağır sanayiye girmiş, Avrupa ülkelerine uçak satan; inançlı, güvenli, kararlı, dürüst, çalışkan ve mutlu insanların vatanı oldu.

Bu dönemden sonra gelenler, II. Dünya Savaşı Dönemi'ndeki sorumluların dirayeti, çabası, emeği, Dünya'yı saran ateş, gözyaşı kan ve ölümden ülkeyi ve ulusu koruma başarısını gösterdi.. zamanı geldi Hitler'e; zamanı geldi Stalin'e karşı durarak, tek başına.

Ve bütün bu başarılar, kendi yağımızla kavrularak gerçekleştirildi bu dönemlerde.. Ve de yenik Osmanlı İmparatorluğu'nun, Düyun-u Umumiye'nin borçları ödenerek...

Ya 1946'dan bu yana geçen 40 yılda ne yapıldı? ne oldu?.. Kuşkusuz yol yapıldı, köprü yapıldı, mersedesler - şevroleler cirit atar oldu.. bizi enerji krizine bir an önce sokmak için; yüzlerce çeşit traktör ithal edildi, sizin deyiminizle: demir leşleri ile uğraşmak için; ve Atatürk'ün doğumunun yüzüncü yılına, 1981'e, yüz karamız olan, Cumhuriyet'in kurulduğu dönemdeki tüm nüfusumuz kadar, 13 milyon kara-cahil ile, 70 sente muhtaç olarak, ve de iç-savaşın eşiğinde günde 20 can vererek, biribirimizi yiyerek girdik...

Şimdi uyutmaca ve aldatmaca perdesini biraz aralayarak konuya gerçekçi olarak bakalım. Bırakalım o dönemleri, bugün Başbakanımı-

zın - Icraatimiz'n sunduğu başarı tablolarına göz atalım: en büyük başarı olarak sunulan dış-ticaretteki gelişme değil mi? Halbuki ihracatımız 1923'lerde Dünya ihracatının % 0.50'den fazlasını oluştururken (1950'de bile %0.47) hızla gerileyerek: 1960'larda yarısı düzeyine % 0.25; 1970'lerde % 0.20'nin de altına düştü (1979'da % 0.14). Ve iftiharlarla sunduğumuz son yıllarda % 0.30-0.40'ı ancak bulabildi. Ve dış-ticaret dengesinin bu ülkenin en büyük sorunu olduğunu ve hiçbir zaman çözümlenmed'ğini belirten Başbakanın; bu konunun 1930-46 yıllarında çözümlenmiş olduğunu ve yalnız bir yıl (1938'de) dıştıcaretimizin çok küçük b'r miktar, yaklaşık 4 milyon dolar (3880400 $) açık verdiğini; diğer yılların hepsinde fazlalıkla kapandığını (hem de hayali ihracat yapmadan, teşvikler uygulamadan) görmezden, bilmezden gelerek, izleyenlerin gözlerinin içine bakarak, kalemini gözlerine sokarak yutturmasına ne buyurulur?

Halbuki ne o'anaklar doğmuştu, ne fırsatlar çıkmıştı bu ulus, bu devletin önüne, 1920-30'larda hayal dahi ed'lemeyen: II. Dünya Savaşı sonrası bu ülke, savaşa katılmamış ülke olarak, tüm z'ndeliği ve de demokrasi ile gırlyordu; yanık-yıkık dünya devletleri arasına; oldukça yüklü b'r altın ve döviz stoku; gençleşen nüfusu ve Atatürk ilkelerinin ışığı altında...

Bütün bu o'anaklar bir tarafa itildi; ilk iş: 1923-1946 döneminin ışıklarını karartmak, yaptıklarını yıkmak oldu. Ve en yıkıcısı, yüzyıllarda oluşan (Devlet) anlayışının çökertiliş', ulusun saygı-sevgi; dirlik-düzenlik, gelenek-göreneğinin çiğnenmesi oldu. Bizi dünyanın en gerisinde dans taklitçisi olarak bocalamaktan, folklorumuzla en ön sıraya geçiren çaba'arı yapan Halkevlerini kapatmak; o günlerin koşullarında ünivers'te sorununu kökünden çözen eleme-olgunluk sınavlarını kaldırmak; ve aydının yamasını da düşürmeyi övünç bilen bir zihn'yet ile her mahallede bir milyoner yaratmak marifet sayıldı.

Marshall Yardımı perdesi altında yüzlerce çeşit traktör alındı, koşullarımıza uygun'uğuna bakılmadan, kontrol edilmeden; her türlü lüks tüket'me pazarlarımız açıldı.. liberal ekonomi, ticaretin serbestliği felsefes' ile (nedense ogünlerde üzümümüze, bugün tekstilimize uygulanan kısıtlamalar, hem de en liberal ekonomllerce, düşünülmedi bile); karayo'ları yapıldı, binlerce km'lik demir-yollarının varlığı, ekonomikliği, dışa-bağımsızlığı göz ardı edilerek; milyonerlerin lüks arabalarına açıldı yollar, bunun doğuracağı akar-yakıt sıkıntısı düşü-

nülmeden; o kadar ki, yapılan termik santralların büyük bir çoğunluğu bile feul-oil'e dayalı-bağım'ı olarak yapıldı, İ'nyitlerimize karşın; birkaç kentsel toplu-taşım aracı olan tramvaylar söküldü İstanbul'dan, çağdışıdır, d'yerek (Ve de İstanbul Vatmanlarının Hannower tramvaylarını işlettikleri; yeni açılan yollarda önceliğin gelişmiş ü'kelere raylı taşımacılığa verildiğ'ni görmezden gelerek). Ve bir beton yığınıdır başladı.. A.B.D. Utah Eyaleti'nin Başkenti Tusan'da b'le bulunmayan 4-5 katlı binalar balyozlar'a indirilerek (Evsiz milyonlarca kişi dururken) ve 1 milyon Türk delikanlısı Almanya'yı Avrupa'yı boyladı işbulmak için; ve onları (Almanları) kalkındırmanın vergisi olan on milyarlarca dolar döviz' anavatanına gönderdi, ülkesini 70 sente muhtaçlıktan kurtarmak için.. ama bun'ara bir barınak. bir iş yeri bile düşünülmedi yetkililerce... ve enerji bunalımının en etkili olduğu dönemlerde (1976'larda) Türkiye benzini dünya fiyatının üçte birine satıyordu (İran tırları b'le yakıtlarını ülkemizden almayı yeğliyorlardı) tâ ki iflas edinceye değin...

Ve böylece gelindi 1980'e.. hem de 20 m'lyar do'ar borç lle; şimdi arka teker, ön tekerin gittiği yere gitmektedir, aynı hızla...

Hükümet etmek bu ise, gayet kolaydır. Bir baba, bir aile re'si, aylık gelir'ni önüne alarak yüz çeşit hesap yapar, yeri geldiğinde haftada, onbeş günde bir et alır, kendi yemez, çocuklarının protein ihtiyacını karşılamak için... Peki b'r devlet'n bütçesinin veballi bir aile rels'ninkin'n milyonlarca katı daha ağır değil midir? Al'e reisi o maaşı 3-5 yaşındaki çocuğuna verse o da parayı sarf eder, hem de bir günde çiklet alarak, coca-cola içerek, luna-parka giderek, har-vurup harman savurarak..

Şimdi bir başka seçenek sunalım, zamanında dinletemediğimiz: önce barajlar yapılarak (Ve de en ekonomik, en rantablarından başlanarak) enerji konusu yerli kaynaklarla en ucuz ve sürekli yoldan güvenceye alınsaydı; bunun'a demiryolları modernize edilerek Almanya'da olduğu g'bi elektrik enerjisi ile çalışır hale getirilerek hızlandırılsa ve güvenli ve temiz kılınsaydı; kentlerde toplu- taşımacılığa yönelinse ve bu da elektrik enerjisine dayalı hale döndürülseydi ve böylece taşımacı'ıkta güvenceye alınsaydı; çok-yönlü baraiarla yapılacak sulamalarla tarımsal üretim katlarına çıkarılsa ve endüstride tarıma dayalı olanlara öncelik verilerek ham-madde güvencesi sağlansaydı.. her konuda yerliye ve tutuma gidilerek savurganlığa, lüks ve yabancı mallara paydos denilseydi...

Ama böyle o'madı; (yaptığıma alkış tutmayan yıkıcıdır) felsefesi ile çıkıldı yola.. tantana ile.. alâyi valâ ile ve gelindi bugüne.. milyarlarca dolar borç ile... bütün düzen yıkılarak, bütün 'nançlar' söndürülerek, bütün ümit ışıkları karartılarak, toplumda denge-düzen alt-üst edi'erek; sabır, saygı, sevgi, emek çi'ğnenerek, kapkaççılık marifet sayılarak..

1970'li yılların başlarında, enerji krizi başlamadan; bu düşüncelerle bunalarak; konuyu hükümetin de üzerinde, Devletin bütün güçlerini içeren Millî Güvenl'k Kurulu Genel Sekreteri ile görüşmek 'stemiştim de «Biz, mi'li güvenlikle ilgili konuları görüşürüz» yanıtını almış ve: «Bir metre kare araziniz işgâl ed'lse yüzlerce şehit verirsiniz de koca Fırat'ınız, Dicle'niz kaçırılır, ruhunuz bile duymaz» diyerek: enerjinin, üretimin, suyun ülkem'z, millî güvenl'ğimiz, ekonomim'z, geleceğimiz için hayatî önemini vurgulamaya çalışmıştım, ilgililere...

Ve s'z'den ayrı'yorum Sayın Otyam, su varl'ğımızın bugünlere kadar sürüncemede bırakılmasının; arka planlara itilmesinin sorumlusu: sizden, benden önce Devlet Su İşleri Genel Müdürleri, Bakanlar, Başbakanlar olmak gerekmez mi?

Bugün şu proje senin-benim; şunun altında imzam var diye övünenler; orada, o Konsorsiyom Projelerinde ne gaf'ar yapmı'lardır.. onu bilenler bilir... Ve de l'la da kent'me hizmet götüreceğ'm diye yılda birkaç gün bile çalışmayan Kovada'lara yatırılanları bilenler de anlıyamaz..

Kuskusuz su-varlığımız ic'n bir zerre katk'da bulunanların emekleri kutsaldır ve ibadetten farksızdır... ve şükranla anılmaları gerekir.. ama günümüzün görünümü. Suriye Tabka Baraj'nı kurmuş, Tesrin Baralı'nı insa eder; Irak mi'yonlarca hektar sulu'arına mi'yonları, hem de b'zim şirketler kanalı ile katarken, bizim bu konuda çok, hem de pek çok geç kaldığımız merkezindedir.

Hepimiz bunun vebalini taşıyoruz; en önde sorumlular olmak üzere. Bugün yapılanlarla övünmek değil, bunları 20-30 yıl önce neden yapmadığımızın hesabını vermekle yükümlüyüz.

Çabalarınızın hayranıyım; katkılarınızın minnettarıyım.

Bir yazara en büyük işkence, yazı okutmak olsa gerektir. Satırlarımı, yansıttığınız gerçeğin şiddetine veriniz, bağış'ayınız.

En derin saygılarla

Prof. Dr. Akgün Aydeniz
Ank. Ün'v. Ziraat Fak. Öğretim Üyesi»

İstanbul, 24. 7. 1985

Sayın Fikret Otyam,

Bir kaç gün önce Akdeniz gezisinden dönen Deniz Som «Gazipaşa» adlı kitabınızın içinde benimle ilgili olduğunu anladığım bölümü gösterdi ve epey gülmeme, bir o kadar da şaşırmama yol açtı..

Gülmenin nedeni «Koccaaa..» Fikret Otyam'ın o engin yazarlık ve mizah yeteneğini benim kısacık ve gösterişsiz adımı jiklet gibi uzatmak yolunda kullanması oldu. Neden kısaca Yalçın Pekşen demeyip de «bu ufak tefek ama yalçın ve de oldukça şen kişi» gibi garip ve uzun yollara saptınız. Madem ki ya'an dolan yapmışım.. Böyle bir ahlaksızın adını herkeslerden saklayacak ne vardı? Açıkça yazsaydınız ya Fikret Ağabey..

Şaşırmamın nedeni de şu: Acaba dedim, Fikret Otyam bana neden böyle bir yazıyla kara çalmak gereksinimini duysun.. Çünkü ikimizin de bildiği gibi, gözünüzün içine baka baka attığım bir yalan yoktu. Olsa olsa son derece gerekli olan bazı kısaltmalar nedeniyle birkaç cümlenizin kullanılmaması olabilirdi ki bunu da en iyi anlayabilecek olan kişilerden biri sizdiniz. Böyle bir yalan dolan olmadığını kanıtlayan bir olay da şu: O tarihten sonra Cumhuriyet gazetesine belki 10 kez geldiniz ve her seferinde odamın önünden geçtiniz. Tanışıklığımız vardı.. İkimizin de dili dönüyor, kulağı duyuyordu. Neden iki kelime söyleyemediniz.. Acaba kağıtlara dökülmesi kolay olan kara çalmaların yüzyüze yapılmasındaki zorluktan mı.. Yoksa benim de size «bu olay böyle olmadı mı» diyeceğimden mi..

Sonra konuşmamızı yeniden okudum.. Notlarımı çıkarıp kontrol ettim. Ve şu sonuca vardım:

O günkü konuşmamızda eski gazeteciler ile yeni gazeteciler ara-

sındaki farkı açıklarken bazı çelişkilere düşmüşsünüz.. Örneğin «benim dışardan gördüğüm ben pek tutmuyorum.. İşi ucuzlattılar.. Hafifilettiler gibi geliyor ama bak bilemem.. Belki öyle olması lazım, belki ihtisaslaşmak lazımdı» diyorsunuz. Ben de soracak başka şey yokmuş gibi bu çelişkiyi kurcalıyorum ve size «Anlayamadım.. Tutmuyorum diyorsunuz.. Sonra belki öyle olması lazım diyorsunuz» diye soruyorum. Siz de bu soruya yanıt olarak birçok şey söylüyorsunuz ama işin doğrusu şu: Ne diyeceğinizi pek bilemiyorsunuz..

Aslında bu konuşmayı kâğıda dökerken çelişkili sözlerinizi o anda farketmemiş değildim. Hatta önce «Fikret ağabeyimizi acaba kollamak mı gerekir» diye düşünmüştüm ama bunun en önce sizin gibi teypler kullanarak çalışmayı aşırı boyutlara götürmüş gerçekçi bir yazarı (o zaman öyle sanıyordum) rahatsız edeceğini düşünerek vazgeçmiştim..

Hafızamı biraz daha yokladım. Notlarımı yeniden inceledim. Galiba başka hatalarım da vardı. Örneğin konuşmada resim-kilim sergisinin üzerinde sizin istediğiniz kadar durmamıştım. Elime verdiğiniz broşürümsü bir dökümandan -ki notlarım arasında hâlâ duruyor- sizin ne kadar iyi eğitilmiş, ne kadar başarılı bir yazar, fotoğrafçı, ressam ve daha bir sürü şey olduğunuzu gösteren satırlara itibar etmemiş, konuşmayı kendim yönlendirmeyi yeğlemiştim.

Şimdi anlıyorum ki bunlar sizi yaralamış.. Belki sizinle röportaj yaparken birçok tıfıl gazetecinin yaptığı gibi benim de «Ne haddimize bizim Fikret Otyam'la röportaj yapmak» türünden birkaç iç bayıltıcı cümle kullanmam gerekiyormuş. Anlayamamışım..

Aklıma başka nedenlerde geliyor. Fakat her zaman bağlı kaldığım tevazu ilkelerime ters düştüğü için bunları size aktarmayayım..

İşte bu düşüncelerle şaşkınlığımı da giderdikten sonra sondan bir önceki söz olarak size şunu söylemek istiyorum: Röportajı kaleme alırken yaptığım hataları benim yüzüme söylemeyerek kitap sayfalarına yakınmalarda bulunmak, o çok övündüğünüz erkekçe tavırlarınıza pek uymuyor. Erkeklik önce bunları benim yüzüme söyleyebilmek, ardından yeni yayınlayacağınız kitaplara benim bu mektubumu da koymanız olacaktır. Bu erkekliği siz gösteremezseniz ben «göstereceğim». Yakında konuşmalarım kitap haline geliyor. Sizinle yaptığım konuşmamın altına hem Gazipaşa kitabında benim için yazdıklarınızı, hem de -eğer göndermek lütfunda bulunursanız- sizin cevabınızı yayınlayacağım. Tabii bunu daha önce siz yapmazsanız.

Son sözüm de şu Fikret Ağabey.. Demişsiniz ki: «İki sütünluk yazıda üç yalan, beş yanlışı da ihmal etmeyen, söylemediklerimi söylemişim gibi fütursuzca yazmak cesaretini gösteren oldukça şen bir röportajcının (!) marifetlerinden röportajcılık adına utandığımı da bu vesileyle vurgulamak borcumdur».

İşte bunu anlayamadım. Başkalarının yaptıklarından (örneğin benim/) sizin utanmanıza ne gerek var? Allah insanı kendi yaptıklarından utandırmasın Fikret Ağabey.. Örneğin bir takım ipe sapa gelmez laf salatalarını ve ses bandlarından çözülmüş zırvalıkları vaktiyle «röportaj» diye yutturmaya kalkmışsanız asıl bundan utanmalısınız. (*)

Haa.. Eğer böyle bir şey yaptığınıza inanmıyorsanız, o zaman utanmanıza gerek yok tabii.. Hatta «güneş rakı burcuna girende..» benim bu mektubumu meze yaparak iki kadeh rakı eşliğinde emekliliğin tadını bile çıkarabilirsiniz. Ama dikkat edin bu sırada güneş tam yüzünüze gelsin ki kızardığınız anlaşılmasın..

Allahaısmarladık Fikret Ağabey.. Bir daha görüşmemek üzere..

Yalçın Pekşen

(*) Aslında sizin «röportajcılığınız» konusunda benim bir şey demem gerekli değil.. Sayın Aziz Nesin «Ha bu diyar»» adlı kitabınıza aldığınız eleştirisinde «Duygucu şaşkınlığı» başlığı altında «röportaj adına» neler yaptığınızı çok güzel özetlemiştir. Sizin ne olduğunuzu veya «olmadığınızı» öğrenmek isteyen bunu alır, okur, hem bilgisini arttırır, hem de gülmekten donuna kaçırır..

Gazlpaşa, 30 Temmuz 1985

Bay
Yalçın Pekşen
Cumhuriyet Gazetesi
Magaz'n Servisi Şefi
Cağaloğlu - İstanbul

Bay Pekşen,

24 Temmuz 1985 tarihli üç sayfalık mektubunu aldım. Bir «lûtuf» olarak değil, bir gerçeğin saptanması için yanıtlıyor, verdiğiniz «erkekçe sözde» durup, bu mektubumu, yayınlanacak kitabına koyacağını umuyor ve bekliyorum. Şimdiden teşekkür ederim.

Belleklerimizi şöyle b'r yoklayalım. Sayın Karaören'in yanında eşimle birlikte otururken yanımıza gelmiş, benimle bir röportaj yapmak isteğini bildirmiş, bundan memnun olacağımı söy emiş, gün ve saatini saptamıştık. Konuk olduğumuz Büyükçekmece'nin uzak olduğunu, öğle yemeğ ni birlikte yemekten memnun olacağımızı ısrarla vurgulayarak sizden de söz almıştık. Ne ki saptanan saatten iki saat geclkmeyle geldiniz fotoğrafçı arkadaşla, biz de geleceğinizden umudumuzu yitirdiğimizden sofraya oturmuştuk. Sana yemek çağrımızı hatırlatmıştık ve sen vaktinin az olduğunu öne sürerek ve daha bir merhaba demeden kâğıt kalemini çıkarıp sorulara başlamıştın bile!. Senin, röportaj yapma önerini reddeden bir eski Cumhuriyet çalışanının sana açıkladığı nedenleri bilmem anımsayacak mısın? Bu uyarıya karşın, ön yargılı ilk sorundan başlayıp aynı hava içinde yönelttiğin sorulara, otuz yıllık gazetecilik yaşamının ondokuz yılını Cumhuriyet'e

vermiş bir ağabey'n olarak tüm açık kalpliliğimle ve her zaman yaptığım gibi yalansız dolansız yanıtlar vermiştim. Beni, muhakkak bir açmaza sürükleme tutkusu her sözünden ve tavrından apaçık belli olmasına karşın, bunu deneyimsizliğine ve gençliğine vermiştim. Notlarını stenoyla saptamadığını görüyor, söylediklerimden sadece bir kaçını yazıyordun. Ses alma aracının güzelliğini, yararlılığını da düşünüyordum o anlar. Notunu nasıl aldığını elbette bilemezdim, ama ne söylediğimi neden bilmeyeyim? Eski ve yeni gazeteciler ve gazetecilik konusunda yönelttiğin soruyu, bir yanlış anlamaya meydan vermemek için her sözcüğü tartarak, ayrıntısına, örneklerine önem vererek yanıtlamış, bazı konularda kesin bir yargım olmadığını yine aynı açık kalple belirtmiştim. Röportajcılık dalında umutlu gördüğüm genç imzalardan kıvanç duyduğumu da belirtmiş, örnek o'arak Sayın Reha Öz'ün adını vermiştim, aynı gazetede çalışıyordunuz, bu açıdan ve O'nu, yazılarını daha yakından tanıdığını umarak örneklemiştim. Ama tam o sırada bana bakışınızı da hâlâ unutmadım nitekim yayınladığın yazıda Reha'nın adı nedense yoktu!.

Bak, eğer aynı umudu sende görseydim, yağ çekmiş olmak için değil, bir gerçeği saptamış olmak için severek ve sevinerek senin de adını anardım. Anmadım, çünkü senin yazılarında —zira seni daha çok yazılarından tanıyordum- ki insanlara ve olaylara sevisizce yaklaşımın, hep üstten ve bilgiçce bakışın, katılığın, özellik'e en ufak sevi olmayışı, herşeye her olaya başından olumsuzca yaklaşımın benim yazarlık ve röportajcılık anlayışıma ters düştüğü için o duyusuz yazılarını sevmeme engel oluyordu.

Yazılması gereken nice şeylerin olduğu Doğu bölgesinden son yazı dizin buna en belirgin örnektir bu düşünce ve görüşümü, bilmem anladın mı?

Beni, armağan ettiği değerli resim malzemeleriyle, güçlü sözleriyle resme yeniden döndürenler arasında ressam dostum Rasin de vardır. Bu ilgi ve sevgisini, esirgemediği desteği TV'de, radyo röportajlarında, gazete ve dergilerde açıklamış şükran borcumu belirtmiştim. Senin röportajında da bunu yenilemek istedim, yüzüme bakıyor ve not almıyordun, sanırım bu, genç arkadaşımı pek ilgilendirmedi dedim kendi kendime. «Elime verdiğiniz broşürümsü doküman» dediğiniz basılıya, dünyanın her yerinde «Sergi Kataloğu» denir. Eşimle birlikte açtığımız, ülkemizde on ili dolaştıktan sonra şu sıralar Alman-

ya'da dolaştırılan sergimizin yüze yakın renkli, siyah-beyaz fotoğrafları, fotoğraf ustalarının, devlet büyüklerinin, yazar ve çizerlerin sade vatandaşların fotoğraflarımız hakkındaki görüş ve düşüncelerini, -olumlu, olumsuz ve özgeçmişlerimizi içeren Türkçe ve Almanca bu kataloğu nerede olursa ve hangi iş için olursa olsun yararlanırsın diye sana da armağan etmiştim. Yoksa vehmettiğin gibi bunları da yaz diye değil, röportaj yaptığın kişi hakkında önce bilgi edinmeli, yaşamı didik didik edilmeli, yapıtları, yaptıkları incelenmeli, hakkında yazılanlar okunmalı yeni bir toplum içinde konuşulacak kişinin karşısında, onun hakkında bilgi dolu çıkmalı, kaba bir deyimle «kabak» gibi değil. Eğer sen Pekşen, bunların ayrımında olsaydın bunu yapar Sergi Kataloğu'ndaki sözlere, görüşlere itibar et anlamını çıkarmazdın ve konuştuğun kişinin bunlara da karnı tok olduğunu böylelikle bilir, o yanlışa düşmezdin. Bilmem anlıyor musun? Ayrıca o güzel basılı Sergi Kataloğu'muzu sakladığına sevindim, sağol.

«...Belki sizinle röportaj yaparken bir çok tıfıl gazetecinin yaptığı gibi benim de (Ne hadd mize bizim Fikret Otyam'la röportaj yapmak türünden bir kaç iç bayıltıcı cümle kullanmam gerekiyormuş. Anlıyamamışım.» Diyorsun Ayraç içindeki o tümceyi bir ay önce Cumhuriyet gazetesinde, bir görev gereği buralardan geçerken bize uğrayan bir meslek ve meslekdaş saygısı, bir vefa örneği vererek, gösterek, bizimle röportaj yapan genç meslekdaşım Deniz Som kullanmıştı, bir de üç ay kadar önce eski kapı yoldaşlarımızdan kırk yılın yazar ve eleştirmeni sayın Doğan Hızlan, Hürriyet gazetesinde.

Bu yaklaşım, bu yorum, bu tümceyi karşındakilere, kim olursa olsun reva görmen, senin kişiliğine, kafa yapına, yazarlık ve röportajcılık anlayışına uygun düşebilir ve sen bununla da öğünebilirsin; ama bunu, otuz yıllık bir meslek emeklisine bir saygı, bir sevgi olarak neden almak, geçmez kafandan, hep ard niyetle tepeden bakarsın a Pekşen?

Aklına başka şeyler de geliyor ne ki her zaman bağlı kaldığın tevazu ilkelerine ters düştüğü için bunları bana aktarmak istemiyor musun!.

Cumhuriyet Gazetesi Magazin Şefi Bay Pekşen,

Oldu o'acak bu konuda da «tevazuunu» keşke bıraksaydın.. Ne denli «mütevazi» olduğuna bol bol örnek var mektubunda!. Ne demek

istediğini elbette anladım aktarmana gerek yok!. Biz ustalarımızdan başkalarını kıskanmayı değil, onlardan daha iyisini yapmak için çok çalışmak, namusluca çalışmayı öğrendik. 1962-1979 Cumhuriyet koleksiyonlarını bir zahmet karıştırırsan, senin gelecekte beklediğini, umduğunu, o deyimi de reva gördüğün «ağabey'nin» yıllar önce geride bıraktığını göreceksin. Cumhuriyet gibi bir gazetede bir şef odasına oda bölüşümü sırasında (yahut marangoz hatası olarak) -bu deyim sayın Çetin Altan'a aittir, bir Meclis Başkenvekili için kullanmıştı- konulmadın, kendince yeteneklerin var, bırak beni; ama ustaların, yani meslek deneyimlilerin sözlerine kulak ver, birşey kapmaya çalış, onlara saygılarını hiç yitirme, böylelikle tez günde çıraklıktan ustalığa eriştiğini göreceksin, üstelik yaşın ve sana tanınan olanakların değerini bil, bilmem anlıyor musun?

Mektubunda üç kez «erkeklik» ve «erkekliği göstermek» sözcükleri geçiyor!. İnsanlık, yazarlık, meslek anlayışı ve saygısı, gereği; bir de ayrıca eskilerin deyimiyle «medenî cesaret» denilen şeyleri «erkeklik»le, «erkekliği göstermekle» karıştırmasını Cumhuriyet gibi bir gazetenin sorumlu bir çalışanına yakıştıramadım! Erkeklik gösterisi yerinin mektup satırları, gazete sütunları olmadığını, olamayacağını sana kimse öğretmedi mi?

Şimdi yazını alır mısın eline?. İlk yalanın yemek konusunda, eski deyimle konuşmaları «tahrif» etmen buradan başlıyor, okudun mu? Genç meslekdaşlarımla ilgili sözlerimi kendine göre, amacına göre olan bölümünü almışın, sözüm ona özetlemişin, özet elbette yapılır ama özünü vererek tahrif ederek değil! Muhakkak yetenekli bir çocuksun, zamanla bunu da öğreneceğine inanıyorum emin ol.. Değerli dostumdan bahsederken, üstelik adını da yanlış yazarak O'na «herif» dediğimi yazmışın söylüyorsun, bu da saygısızlığı da içeren bir başka yalan! Diğer yanlış ve yalanları sıralamaktan inan utanıyorum, hele bunun yıllarca emek verdiğim bir gazetede yer alması acılarıma acı kattı, bilmeni isterim. Sana bazı arkadaşlarla haber gönderdim, telefonla arayıp bulamayınca, en son da eski kapı yoldaşım Sayın Özbilgen ile, bu dediklerimi kendisine aynen aktar lütfen diyerek. Ulaşıp ulaşmadığını bilemem. Meslek adına bu üzüntümü, acımı, çeşitli dergilerde, yapılan röportaj'larda ve kitabımın sonunda dile getirdim, demek neredeyse üç yıl bunların hiçbirisi gözüne ilişmemiş!. Evet bu olaydan sonra en az on kere geldim gazeteye, eğer sana bir merhaba

demedlysem o saygın ve konuk olduğum çatı altında kendi adıma değil, her zaman saygılı olduğum «meslek adına» otuz yıl daktilo tuşlarına vurmuş hâlâ da vuran parmaklarımla suratının orta yerini okşamamak için ve bu da bana yakışan bir davranış, uygulama olmazdı. İşte bu nedenle yüzünü görmek istemedim, konuşmadım.

Bay Pekşen,

Kaç yıldır Cumhuriyet çalışanısın bilemiyorum. Beni bu saygın kuruma gazetenin Başyazarı ve gazetenin şirket adına sahibi sayın Nadir Nadi aldı. Gazeteye girmem ve kadroda yer almamla ilgili, mesleğin büyük ustalarından rahmetli Cevat Hoca'nın yazısı koleksiyondadır, bir bakar mısın? Bana bu mutluluğu veren, destek olan, röportaj konuları öneren, günlük yazılarım çıkmadığı zaman telefon'a bizzat arayarak nedenlerini soran sayın işverenimin bu dostluğunu, ilgisini, desteğini her zaman şükranla anmışımdır, anmadayım. Yaşın, sanırım biraz da hep kendinle meşgul olmak tutkundan -yanılıyorsam bağışla- eski yazılarımı görmemiş ve okumamış olabilirsin, sana bir bilgi olsun diye birkaçının adını vereyim:

Ramazanda Anadolu, Hû Dost, Topraksızlar, Bir Karış Toprak için, Oy Fırat Asî Fırat, Denizi Yiyenler, Yaşama Duvarı, Kızamık Melekleri, Korku, Köprü ve İnsanlar, Kaymakam Babo, Kara Tohum Topalları, Sovyetler Birliğinde, Arkadaşım Orhan Kemal ve Mektupları, Karasevdam Anadolum, Beritan Aşiretinin Dilekçesi, Budur Ol Hlhâyet Ol Kara Sevda, Masal Gibi.. Ve ayrıktan sonra benim önerim sayın Nadir Nadi'nin onayı ile Şu Bizim Gazipaşa, gazete ofsete dönüştürülürken sayın Genel Yayın Müdürü Hasan Cemal'in ısrarlı istekleri üzerine hazırladığım İsmet Paşalı Yıllar.. Bu yazı dizilerinin çoğu, bana ve gazeteme Türk Dil Kurumu Gezi Bölümü Edebiyat Armağanı ile çeşitli meslek kuruluşlarının «Yılın Gazetecisi Altın Kalem Armağanları»nı kazandırmışsa sanırım bunun nedeni olmalı değil mi? Kimi röportaj konularım Parlamentoya yansıtılmışsa film ve oyunlara konu olmuşsa, bilimsel kitaplarda belge olarak gösterilmişse bunun bir nedeni olmalıdır değil mi? Koleksiyonlara bakarsan, başta sayın İlhan Selçuk olmak üzere nice saygın kalemin yazılarımı konu etmesinin bir anlamı olmalı değil mi? Değerli vaktini almamak için sana bazı adlar vereyim röportajlarımla ilgili nice yazılar yazan: Falih Rıfkı Atay, Bedii Faik Akın, Ertuğrul Şevket, Prof.H.Nimetullah Öztürk, Hayri Alpar, Ecvet Güresin, Mehmed Kemal, Cavit Orhan Tütengil, Osman Akol, Orhan Kemal, Çe-

tin Altan, Orhan Peker, Adnan Benk, Nuri İyem, İlhami Soysal, Doğan Avcıoğlu Aziz Nesin, Vâ-Nû, S.N.Özerdem, Şevket Süreyya Aydemir, Fakir Baykurt, Tarık Dursun K, Dursun Akçam,. Adnan Binyazar, Behzat Ay, Oktay Akbal, Doğan Hızlan, Yurdakul Fincancıoğlu, Talât Halman Mahmut T.Öngören ve nice saygın kişi, bunlardan bazı örnekleri kitaplarımda bulabilirsn. Bu röportajlarımdan oluşan kimileri dördüncü basıma ulaşmış, çeşitli dillere aktarılmış, üzerinde tezler hazırlanmış yirmialtıya varan kitabım ve kitaplarım için yazılanlar, yakınlarıma, halkıma bırakacağım en onurlu mirasım olacaktır. Dost, Yeditepe, Forum, OK, Yazko, İmece, Cumhuriyet gazetesinin bir yan kuruluşu olan Çağdaş, Türkiye Yazıları, Adam ve Kaynak yayınevleri'nin yazılarımı ardı ardına basmaları da bir başka kıvancımdır, bunlar sana bir şey anlatmıyor mu?

«...Örneğin bir takım ipe sapa gelmez laf salatalarını ve ses bandlarından çözülmüş zırvalıkları vaktiyle (röportaj) diye yutturmaya kalkmışsınız asıl bundan utanmalısınız..»

Bu da sen, Cumhuriyet gazetesi magazin servis şefi Yalçın Pekşen'in görüş ve değerlendirmesi!

Yani başta sayın Nadir Nadi, İlhan Selçuk, Oktay Akbal, Mehmed Kemal ki bunlar Cumhuriyet'in yazarlarıdır halen ve yukarda adlarını sıraladığım çoğu Cumhuriyet'in yazarları, başka gazete ve dergilerde röportajlarımla ilgili görüş açıklayan, değerlendiren saygın kişiler, düşünürler, bu röportajları ardı ardına basan yayan yayınevleri, «...ipe sapa gelmez laf salatalarını ve ses bandlarından çözülmüş zırvalıkları vaktiyle yutan», röportajların böyle olduğunu anlamamış, ayrımına varamamış kişiler ve kurumlar ve başta ben, hep beraber utanacaklar hel. Bunun böyle olduğunun tek farkına varan da Yalçın Pekşen!. Sadece su yargına bakıp, eski basbakanlardan Recep Peker'in Meclis kürsüsünden sarfettiği bir sözcüğü yine de sana reva görmeye ne elim, ne gönlüm elveriyor!

Erkeklik merakına pek yakışmayan bir tavırla röportajcılığım konusunda elhak bir şey demiyorsun (!) işe, Sayın Aziz Nesin'in kitabıma sevgi ve saygıyla aldığım, çekinmeden adığım bir elestirisinin ardına siniyorsun! Evet, sevgili Aziz Nesin'in eleştirisi -ölçebilirsinsenin boyun kadardı. O tarihlerde ne yaptığını bilemem, ama merak edersen 16 Aralık 1961 tarihli Öncü gazetesinde eleştirinin üçüncü gününde benim yanıtımı bulabilirsin. Eleştiri ağır da olsa yaşça ve de-

neyce büyük bir meslekdaşa nasıl bir saygıyla yanıt verildiğini göreceksin, özellikle sana bunun bir ders ve yararı olacağına inanıyorum tabii senin bileceğin bir iş. Bu yanıtım üzerine sayın Aziz Nesin'in mektubunu, gerekli gördüğüm için buraya alıyorum:

«Kardeşim Otyam 22 Aralık 1961

Oldukça ağır olan eleştirime darılmadığına sevindim. Bizde bu tür eleştiriler kırgınlık doğuruyor nedense. Ama o eleştiride haksız olmadığıma inanıyorum. Amacım, yalnız sen değilsin. Bir duyguculuk aldı yürüdü ve gerçekçilik örtbas ediyor.

..Sevgiyle gözlerinden öperim. Evcek, yeni yılın Otyam ailesine mutluluk ve başarı getirmesini dileriz. Aziz Nesin».

Hoşuna gitmeyecek ama, sayın Aziz Nesin, eleştirdiği kitabı basmak üzere almış ne ki tutuklanması üzerine kitap Forum yayınları arasında çıkmıştı. Şimdi saklandığın Aziz Nesin'in arkasından çık, Bir Karış Toprak İçin (İmece Yayınları, 1965) adlı kitabımda, aynı adı taşıyan röportajlarım Cumhuriyet'te yayınlanırken Ecvet Güresin, Adviye Fenik, Fatin Fuad, Siyavuşgil, Esin Talû, Vâ-Nû, Mehmed Kemal (3 yazı) Hayri Alpar, Osman Akol'un yazıları arasında Aziz Nesin'in yazısını bul ve bir zahmet oku.

Her zaman söyler ve yazarım: İyi bir röportajcı olaylara ve insanlara sevgi kılıcıyla gidendir, araştırandır, inceleyendir ve hamuru kültürle, bilgiyle, sevgiyle, saygıyla, duyguyla yoğrulan, koşullar ne olursa olsun doğruyu, gerçeği yalansız-dolansız yazandır, konusunun peşini bırakmayan, halkının gözü, kulağı, dili olandır, neyi kimin için, neden yazdığını bunu bilince olan bir yazım eridir.

Yani Bay Pekşen, «gülmekten donuna kaçırır» gibi sözlerle olmaz, yapılmaz bu saygın iş, bilmem anlatabiliyor muyum?

Gelelim, «erkekçe» (!) önerine. Şu sıralar 27. kitabımı yazıyorum, daha 60 sayfadayım. Bak, senden bir özür dileme beklerken, saygısızlığın, bilgisizliğin ve bir takım «vehim»lerin doruğuna çıkmana neden olan o yazımda adını, bir Cumhuriyet çalışanı olduğun için, genç ve deneyimsiz olduğun için, belki bir ders olur diye anmamıştım. Şimdi o yazımı, bana yanıtını ve bu mektubumu senin isteğin üzerine yazmakta olduğum kitabın sonuna, okurlarımdan özür de dileyerek aynen alacağım, bu Otyam'ca bir sözdür. tamam mı? Mektubunu üç sayfa kilşe olarak kullanacağımı şimdiden bildireylm.

Şahsım ve röportajlarım için söylediklerini, bu röportajlar için yazılar yazan usta yazarlarımıza, bunları basan kuruluşlara reva gördüğün saygısızlığı şimdilik bir yana bırakıyorum, bu konuda söyleyecek çok sözüm var; ama Türkçemize yani dilimize, yani yazım kurallarımıza karşı gösterdiğin ihmal ve saygısızlığı hele bunu yapan Cumhuriyet gibi bir gazetenin «mensubu» ise affetmek daha zor olacaktır, işte bu nedenle mektubunun klişesini kullanacağım. Üç daktilo sayfası yazıda tastamam. 50 tane yazım hatası!. Ve bunlarla oluşmuş kendince ipe sapa gelir görüşler, düşünceler, yorumlar, yargılar!.

Bu mektup uzun olmuş, benim ki üç sayfaydı dersen, lütfen bu mektup 6 punto dizilsin, tamam mı?

Sana, yukardaki sözüm baki kalmak koşuluyla bir başka öneride bulunacağım nice kişi gibi 19 yıl, ipe sapa gelmez lâf salatalarını, bandlardan çözülmüş zırvalıkları yutan, onbinlerce Cumhuriyet okurunu neden bu işe hakem kılmayalım? Milyonlarca Cumhuriyet okuru ondokuz yıl yutmuş bunları, senin o harika yorumundan neden yoksun kılalım okurları? Görüşünden, yorumundan yararlanmak niçin onların da hakları olmasın, üstelik para da verdiler gazeteye!.

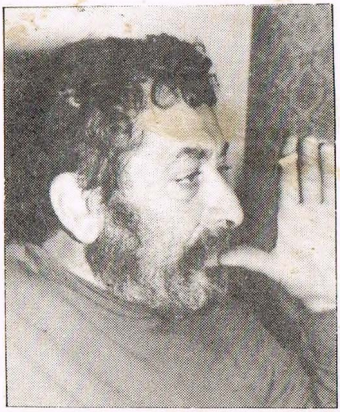
Sana bu konuda bir kolaylık ve yardım düşüncesiyle mektubunu ve yanıtımı gazetenin sayın sahibine, Genel Yayın Müdürüne, önerimi içeren bir mektup gönderiyorum, lütfen sen de yardımcı ol.

Sağlıcakla kal.

Fikret Otyam

YAYINEVİNİN NOTU:

Sayın Fikret Otyam ve Sayın Yalçın Pekşen'in mektuplarını kitabın yazarının talebi üzerine Harran Koçaklaması'nın sonuna ekleyen yayınevimiz, tartışmada taraf olmadığı gibi mektupların asıllarına tamamen sadık kalmıştır.

"Büyük ruh sahibi ve akıcı üsluplu bir yazar ve fotoğraf sanatçısı olan Fikret Otyam ile birlikte Türkiye'de dolaşmak mazhariyetine eriştim. Bilhassa, Otyam'ın mükemmel önderliği ve hazırlıkları Bitlis ve Muş'a yaptığım ziyaretlerimi unutulmaz bir anı haline getirmiştir. O'nun bir dostu olabildiğimi ümit edebilirim. O'nun sanatının, insanlığının ve kişisel yakınlığının hayranıyım. Türkiye'ye yaptığım ziyareti, hayatımın en büyük tecrübelerinden biri haline getirdi. Bugün Türk Ulusunun alçak gönüllüğünü, konukseverliğini ve vekarını Fikret'in önderliği sonucunda öğrendiğime inanıyorum. Daima derin şükran ve içten saygılarımla.
William Saroyan
Gaziantep, 1964"

boyut